Bayan Gulliver cüceler ülkesinde

ALISON FELL

İngilizceden çeviren:
Zeynep Çiftçi

AYRINTI

Bu kitabın kahramanı "Bayan Gulliver" yabancımız değil. Jonathan Swift'in ilk kez 1726'da yayımlanan ve bir yergi başyapıtı olarak edebiyat tarihinde haklı bir yer edinen eserini, okurlar kimi zaman *Gulliver'ın Gezileri* diye, kimi zaman *Güliver'in Seyahatleri* diye okuyup tanıdılar. Bu romana aşina olanlar, o dönem İngiltere'sinin yaygın değer ve inançlarının temsilcisi konumundaki bir cerrah ve kaptan olan Lemuel Gulliver'ı da, denize açılıp ortadan kaybolmasından sonra geçirdiği köklü değişimleri de hatırlayacaktır. Ne var ki aynı okurlar, geride bıraktığı saygıdeğer eşi Mary Gulliver hakkında, olup bitenlere çaresizce seyirci kalışı dışında pek bir şey hatırlayamayacaktır.

Şair ve romancı Alison Fell, geride bırakılmış bu silik roman kahramanı için yepyeni bir hayat, yepyeni bir kader hayal ediyor. Swift'in romanında payına fazla bir şey düşmeyen bu kırık gönüllü kadın kahraman, Alison Fell'in hayal gücünü arkasına alarak kendine ait bir maceraya yelken açıyor. Bu yolculuk sorumsuz, sevgisiz ve bencil bir koca yüzünden bastırılmış kadınlığını yeniden keşfetmeye, kendini tanımaya, hayatı ve aşkı öğrenmeye dönüşüyor... Hikâyeyi anlatan ise kuşaklar boyunca sahiplerinin hem sırdaşı ve yoldaşı hem de kölesi olmuş İskoçyalı bir oyuncak bebek *Lady Mary*. Kadınlık dünyasındaki güzellikten erdeme, annelikten eşliğe, aşktan sevgiye, politikadan ekonomiye, cilt bakımından eğitime, erotizm ve sekse açılan kocaman yelpazede söyleyecek çok şeyi olan bir ateşli bilge.

Bay ve Bayan Gulliver'ların maceraları belki birbirine benzemiyor; ama ikisini birbirine bağlayan ortak nokta, ikisinin de hayat değiştirici birer keşif yolculuğuna çıkmış olması. Bu kitapta "esas kahraman" olan Bayan Gulliver ise kendi ruhundaki hapishaneleri, cinselliğine vurulmuş kilitleri, onu mutlu olmaktan alıkoyan engelleri keşfederek dönüyor bu zorlu ve sürprizli yolculuktan...

Bayan Gulliver Cüceler Ülkesinde zekice kurgulanmış, eğlenceli, kesinlikle cüretkâr ve kadınların dünyasına dair samimi bir roman. Akıcı üslubu, renkli coğrafyası, masalsı gerçeküstücülüğü ve hiç düşmeyen temposuyla benzerine az rastlanan, kesinlikle erkeklerin de okuması gereken bir roman.

"Olay örgüsüyle modern gerilim romanlarını aratmayan, mücevher değerinde, şık bir roman..."
New Statesman

"Göz kamaştırıcı bir başarı...zekâ dolu, berrak, komik ve felsefi."
Literary Review

AYRINTI•EDEBİYAT
ISBN 975-539-360-9
9 789755 393605

ALISON FELL

İskoçyalı şair, romancı ve öykücü, 1944'te Dumfries'de doğdu. 1967'de Edinburgh College of Art'ı bitirdi. 1970'ten 1979'a kadar tiyatroyla ve gazetecilikle ilgilendi, Britanya'nın ilk feminist dergisi *Spare Rib*'in roman/öykü editörlüğünü yaptı. 1980-81'de Londra Üniversitesi Eğitim Enstitüsü'nden üst lisans sertifikası aldı ve çeşitli kurumlar için çok sayıda yazarlık atölyesi yürüttü.

Fell, 1984'te yayımlanan *Kisses for Mayakovsky* adlı ilk şiir kitabıyla Britanya Ulusal Şiir Derneği'nin Alice Hunt Bartlett ödülüne değer görüldü. *The Crystal Owl* adlı ikinci şiir kitabı 1988'de yayımlandı. 1991'de yayımlanan *Mer de Glace* adlı romanıyla dağ edebiyatı dalında Boardman Tasker ödülünü aldı. Diğer romanları, *The Grey Dancer* (1981), *Every Move You Make* (1984), *The Bad Box* (1987), *The Pillow Boy of the Lady Onogoro* (1994; *Başucu Oğlanı*, çev.: Elif Özsayar, Ayrıntı Yayınları, 2000) ve *Mistress of Lilliput* (1999; *Bayan Gulliver Cüceler Ülkesinde*, çev.: Zeynep Çiftçi, Ayrıntı Yayınları, 2002)

Alison Fell'in romanları, ayrıntı zenginliğini, ironiyi ve şiirselliği ustaca harmanlayan yaratıcı üslubuyla övgü toplamıştır. Yazar Londra'da yaşamaktadır.

Ayrıntı: 361
Edebiyat dizisi: 118

Bayan Gulliver Cüceler Ülkesinde
Alison Fell

İngilizceden çeviren
Zeynep Çiftçi

Yayına hazırlayan
Elif Özsayar

Kitabın özgün adı
The Mistress of Lilliput or The Pursuit

Doubleday/1999
basımından çevrilmiştir

© Alison Fell & Akcalı Ajans

Bu kitabın Türkçe yayın hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak illüstrasyonu
Sevinç Altan

Kapak düzeni
Arslan Kahraman

Düzelti
Sait Kızılırmak

Baskı ve cilt
Mart Matbaacılık Sanatları Ltd. Şti. (0 212) 212 03 39-40

Birinci basım *2002*

Baskı adedi *2000*

ISBN 975-539-360-9

AYRINTI YAYINLARI
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr
Dizdariye Çeşmesi Sk. No.: 23/1 34400 Çemberlitaş-İst. Tel.: (0 212) 518 76 19 Faks: (0 212) 516 45 77

Alison Fell

Bayan Gulliver Cüceler Ülkesinde

AYUNTI

E D E B İ Y A T D İ Z İ S İ

GÜLÜNESİ AŞKLAR/*Milan Kundera* ◢ KALECİNİN PENALTI ANINDAKİ ENDİŞESİ/*Peter Handke* ◢ YÜZBAŞI VE KADINLAR TABURU/*Mario Vargas Llosa* ◢ BİZ/*Yevgeni Zamyatin* ◢ KESİK BİR BAŞ/*Iris Murdoch* ◢ YENİ TANRILAR/*Alberto Vasquez-Figueroa* ◢ İNFAZA ÇAĞRI/*Vladimir Nabokov* ◢ EVET AMA, BİR LOKOMOTİF BUNU YAPABİLİR Mİ BAKALIM?/*Woody Allen* ◢ ÇALI HOROZU/*Michel Tournier* ◢ BANYO/*Jean-Philippe Toussaint* ◢ BALKON/*Jean Genet* ◢ GÜNEŞ İMPARATORLUĞU/*J.G. Ballard* ◢ BEYAZ ZENCİLER/*Ingvar Ambjörnsen* ◢ SİYAH MADONNA/*Doris Lessing* ◢ KAPANDA ÜÇ KAPLAN/*G. Cabrera Infante* ◢ ZAMANIN KIYISINDAKİ KADIN/*Marge Piercy* ◢ ANARŞİNİN KISA YAZI/*Hans Magnus Enzensberger* ◢ FOTOĞRAF MAKİNESİ/*Jean-Philippe Toussaint* ◢ GÜLÜN GÜNLÜĞÜ/*Ursula K. LeGuin* ◢ HOTEL DU LAC/*Anita Brookner* ◢ AZİZLER ve ÂLİMLER/*Terry Eagleton* ◢ VEDA YEMEĞİ/*Michel Tournier* ◢ ORLANDO/*Virginia Woolf* ◢ UTANÇ BİTTİ/*Anja Meulenbelt* ◢ YAKIN GELECEĞİN MİTOSLARI/*J. G. Ballard* ◢ KARANLIĞIN SOL ELİ/*Ursula K. LeGuin* ◢ AĞ/*Iris Murdoch* ◢ WATT/*Samuel Beckett* ◢ EKOTOPYA/*Ernest Callenbach* ◢ GECEYİ ANLAT BANA/*Djuna Barnes* ◢ İNSAN POSTUNA BÜRÜNMÜŞ KÖPEK/*Ingvar Ambjörnsen* ◢ CUMA/*Michel Tournier* ◢ AFRODİT'İN BAŞKALDIRISI/*Lawrence Durrell* ◢ GÜNDELİK MUTLULUĞA ALIŞMA/*Anja Meulenbelt* ◢ MURPHY/*Samuel Beckett* ◢ MASAL MASAL İÇİNDE/*Khimaira/John Barth* ◢ ZEN VE MOTOSİKLET BAKIM SANATI/*Robert M. Pirsig* ◢ PARFÜMÜN DANSI/*Tom Robbins* ◢ SINIRSIZ RÜYALAR DİYARI/*J. G. Ballard* ◢ FRANSIZ TEĞMENİN KADINI/*John Fowles* ◢ BEYAZ OTEL/*D.M. Thomas* ◢ MYRA/*Gore Vidal* ◢ DALGALAR/*Virginia Woolf* ◢ ATLANTİK ÖTESİ/*Witold Gombrowicz* ◢ HAYRANLIK/*Anja Meulenbelt* ◢ FERDYDURKE/*Witold Gombrowicz* ◢ MELEKLER ZAMANI/*Iris Murdoch* ◢ PAULINA 1880/*Pierre Jean Jouve* ◢ EŞEKARISI FABRİKASI/*Iain Banks* ◢ ROCK LANET!/*Iain Banks* ◢ KAYIP ZAMAN/*Anja Meulenbelt* ◢ SENİ İÇİME GÖMDÜM/*Andrew Jolly* ◢ BAŞTAN ÇIKARICININ GÜNLÜĞÜ/*Sören Kierkegaard* ◢ KONFİDENZ/*Ariel Dorfman* ◢ ALTIN DAMLA/*Michel Tournier* ◢ BİR GARİP VAKA: MATMAZEL *P./Brian O'Doherty* ◢ NİETZSCHE AĞLADIĞINDA/*Irvin D. Yalom* ◢ KIZILAĞAÇLAR KRALI/*Michel Tournier* ◢ AİLEDE BİR ÖLÜM/*James Agee* ◢ KUTSAL BÖLGE/*Carlos Fuentes* ◢ KALPSİZ AMANDA/*Jurek Becker* ◢ 62-Maket Seti/*Julio Cortázar* ◢ ÇARPIŞMA/*J.G. Ballard* ◢ ÜÇLEME-Molloy-Malone Ölüyor-Adlandırılamayan/*Samuel Beckett* ◢ DUR BİR MOLA VER!/*Tom Robbins* ◢ HIRSIZIN GÜNLÜĞÜ/*Jean Genet* ◢ KÜÇÜK DEĞİŞİMLER/*Marge Piercy* ◢ LİLA/*Robert M. Pirsig* ◢ ERGİNLİK YAŞI/*Michel Leiris* ◢ AŞKSIZ İLİŞKİLER/*Samuel Beckett* ◢ ESİRGEYEN GÖKYÜZÜ/*Paul Bowles* ◢ YALANCI JAKOB/*Jurek Becker* ◢ DİVAN/*Irvin D. Yalom* ◢ PORNOGRAFİ/*Witold Gombrowicz* ◢ MERCIER İLE CAMIER/*Samuel Beckett* ◢ BİR ERKEĞE NASIL TECAVÜZ EDİLİR?/*Märta Tikkanen* ◢ /BENDENİZ VE MARCO POLO/*Paul Griffiths* ◢ DOĞMAMIŞ KRİSTOF/*Carlos Fuentes* ◢ RÜYA SAKİNLERİ/*Iris Murdoch* ◢ HİÇ İÇİN METİNLER ve Uzun Öyküler/*Samuel Beckett* ◢ DUYGU YOLCULUĞU/*Laurence Sterne* ◢ BETTY BLUE/*Philippe Djian* ◢ AĞAÇKAKAN/*Tom Robbins* ◢ ANARŞİST/*Tristan Hawkins* ◢ BAKAKAİ/*Witold Gombrowicz* ◢ PORTNOY'UN FERYADI/*Philip Roth* ◢ 101/2 BÖLÜMDE DÜNYA TARİHİ/*Julian Barnes* ◢ SUNİ TENEFFÜS/*Ricardo Piglia* ◢ MANŞ ÖTESİ/*Julian Barnes* ◢ ADA/*Aldous Huxley* ◢ GÜLÜN MUCİZESİ/*Jean Genet* ◢ MÖSYÖ/*Jean-Philippe Toussaint* ◢ ÇİÇEKLERİN MERYEM ANASI/*Jean Genet* ◢ BAŞUCU OĞLANI/*Alison Fell* ◢ YARATIK/*John Fowles* ◢ SENİ SEVMİYORUM/*Julian Barnes* ◢ ZENCİLER/*Jean Genet* ◢ TÜNEL/*Ernesto Sábato* ◢ KARA PRENS/*Iris Murdoch* ◢ KARNINDAN KONUŞANIN ÖYKÜSÜ/*Pauline Melville* ◢ TANRI'NIN AĞZINDAN EVRENİN HİKÂYESİ/*Franco Ferrucci* ◢ HAYATIN VE AŞKIN YASALARI/*Connie Palmen* ◢ KAHRAMANLAR VE MEZARLAR/*Ernesto Sábato* ◢ KAYNAK VE ÇALI/*Michel Tournier* ◢ CENNETE BİR KOŞU/*J.G. Ballard* ◢ DİŞİ ADAM/Joanna Russ ◢ FLAUBERT'İN PAPAĞANI/*Julian Barnes* ◢ ALDATMA/*Philip Roth* ◢ KOKAİN GECELERİ/*J.G. Ballard* ◢ ACABA NASIL?/*Samuel Beckett* ◢ MANTISSA/*John Fowles* ◢ KOLEKSİYONCU/*John Fowles* ◢ BENJAMIN: DAR GEÇİTTEKİ AYDIN/*Jay Parini* ◢ METEORLAR/*Michel Tournier* ◢ ARKADAŞLIK/*Connie Palmen* ◢ AŞK VESAİRE/*Julian Barnes* ◢ SİRİUS'TAN GELEN KURBAĞA/*Tom Robbins* ◢ BAYAN GULLIVER CÜCELER ÜLKESİNDE/*Alison Fell*

H A Z I R L A N A N K İ T A P L A R

YOLDA/*Jack Kerouac* ◢ BENİMLE TANIŞMADAN ÖNCE/*Julian Barnes* ◢ İNGİLTERE İNGİLTERE'YE KARŞI/*Julian Barnes* ◢ CEHENNEM MELEĞİ/*Ernesto Sábato*

Bayan Mary Gulliver'a ithaf edilmiştir

Cinsiyetimizin tüm değerlerine sahip olduğuna inandığım ve bugüne dek karşılaştığım, abartmıyorum, en ölçülü, alçakgönüllü ve becerikli kadına olan beğeni ve saygımı kamuoyu önünde, son derece sade bir şekilde de olsa dile getirmek için uzun süredir fırsat kolluyordum. Erdemleri tamamen kişiliğine özgü, küçük kusurları kendi şanssızlıklarından kaynaklanmakta; aslında erkek olsaymış, bütünüyle kusursuz bile denilebilecekti ona. Ama cinsiyetimize getirilmiş olan sınırlamalar karşı cinse uygulananlardan daha katı olduğundan, değerli Bayan Manley'nin de farklı olaylarda gözlemlemiş olduğu gibi, erkekler için suç unsuru sayılmayan, kadınlar söz konusu olduğunda skandal ve affedilmez bir durum olarak değerlendirilmekte.

Sayın bayan, konuşmalarınızdan çok etkilendiğimi ve ahbaplığınızdan onur duyduğumu dile getirmeme lütfen izin verin. Çoğu insan dostluklar konusunda aşırı seçici olanlardan hoşlanmaz ama ben de Horace gibi düşünenlerdenim; çok çeşitli ilişkilerden keyif almıyorum ve değerli birkaç kişinin varlığının yaşama yeterince lezzet katacağına inanıyorum. Ekmek kaygısıyla yazmıyorum, kibirli veya alkış budalası da değilim, sadece gayretle doğruyu arayanların beğenisini kazanmak arzusundayım ve bu amaçla, sayın bayan, her zaman sadık kulu olacağım bir hanımefendinin yaşamöyküsü ve maceralarından derlediğim bu küçük armağanı kabul etmenizi rica ediyorum.

L.M.

MOGOLLAR
BENGAL
ÇIN
Surat
Bombay
Bengal
Körfezi
Goa
Ceylan
C Comorin
Maldivler
Sumatra
Java
Borneo
HİNT DENİZİ
I Cocos
İngiliz Mili

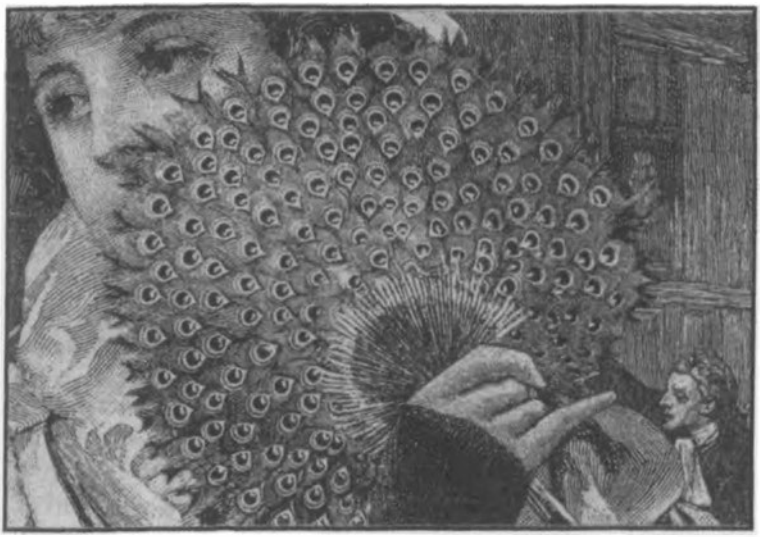

veya
AVUSTRALYA'NIN
BİLİNMEYEN TOPRAKLARI

Hindistan ve Güneydoğu
ASYA HARİTASI

TEŞEKKÜR

Bir kez daha editörlüğümü üstlendiği için Ruthie Petrie'ye; Bay Moll üzerine coşkulu sohbetleri için, *Haritacı ve Edipler-Herman Moll ve Entelektüel Çevresi*'nin yazarı, Texas Üniversitesi'nden Dennis Reinhartz'a; Harika bir yanlışlıkla ***Böğürtlenleri*** 'ayı' olarak çevirdiği için Leipzig Üniversitesi'nden Joachim Schwend'e; 20. Bölümdeki 'eski, kaba çizim' için oğlum Ivan Coleman'a; *North Library*'deki Harita Odası ve *British Museum*'daki merhum Yuvarlak Okuma Odası personeline teşekkürlerimi; *Günah Pelerini* kavramı için, *Kurtlarla Koşan Kadınlar*'ın yazarı Clarissa Pinkola Estes'e saygılarımı; biyografik olguları, kendi kurgusal amaçlarıma alet ettiğim için, on sekizinci yüzyıl doğabilimcisi Antoine Duchesne'ye özürlerimi sunarım.

I

Mary Burton Hanımefendi ve ailesi üzerine... Gençlik yılları.... Oyuncak bebeklerle tanışma... Protestan bir anne.... Zaman üzerine dağınık düşünceler... Bir cemiyet olayı.... Bay Lemuel Gulliver ile dönüm noktası bir karşılaşma...

O halde uygun bir biçimde, kahramanımızın toprak sahipleri ya da mürekkep yalamışlardan oluşmayan ama yine de övgüye layık soyağacıyla başlayalım. Babası Bay Edward Burton, Newgate Caddesi'nde çorap firması olan bir tüccardı. Bu kazançlı işi kurmadan önce birkaç yıl Edinburgh yakınlarındaki New Mills şirketinde çorap ustası olarak çalışmış, o günlerde İngiliz dokuma ve örgü ustalarına sunulan çok cazip iş teklifleri nedeniyle kuzeye göçmüştü. Bay Burton, Eliza Kerr'le Edinburgh'da tanıştı. Eliza, İskoçya sınırında yaşayan bir çiftçinin kızıydı; koyun otlaklarının ve büyükbaş sulaklarının zahmetli hayatından kaçarak, Tollcross'ta bir kadın

şapkacısına çıraklık etmişti. İskoçya'da geçirilen dört yılın sonunda çalışkan genç işadamı artık borç almaktansa verebilecek konuma gelmişti, genç karısıyla birlikte Londra'ya taşındı ve kendi atölyesini kurdu. İşi öylesine hızlı büyüdü ki, büyük kızı Harriet doğduğunda artık elli dokumacı çalıştırıyor ve başkentteki gibi en iyi ipekten, bükme iplikle dokunmuş son derece şık çoraplar imal ediyordu. On iki ay sonra Mary'nin doğumu gerçekleşti; babası aslında bir oğlu olmasını dilediyse de, sevecen yüreği bu durumu öylesine kolaylıkla kabullendi ki Mary'nin kendisini her zaman babasının gözdesi olarak görmesini aşırı bir kibire bağlamamak gerek.

Böylelikle çorap dünyasına girmiş oldu Mary, zira küçük bebek hemen babasının omzuna verilmiş ve atölyede adeta bir zafer turuna çıkmıştı. Minik kulakların işittiği ilk ses tarakların fısıldayan tıkırtıları, gözlerin algıladığı ilk resim insan ve makine buluşmasından doğup, adeta büyülü yılanlar gibi uzayan çok renkli dokumalar oldu. Aslında, ilk söylediği sözcüğün 'çorap' olduğuna ben tanıklık edebilirim; üç yaşını doldurmadan önce zikzaktan *intarsia*'ya,* atnalı ve baltarağından kuşgözü ve aşkdüğümüne dek tüm örneklerin isimlerini papağan gibi tekrarlayabiliyordu.

(Benim kimliğimi merak etmiş olabilirsiniz, ancak izin verin, okudukça yavaş yavaş ortaya çıkacağına söz vererek, şimdilik kim olduğumu açıklamayayım. Ama bu arada şunu sorgulayabilirsiniz: Kim bir genç kızın en erken deneyimlerinin aksesuvarıdır; kim onu oyun oynarken izler ve çocuksu gevezeliklerini dinler; kimdir konuşsun diye yalvarılan, ama sessiz kalmaya adeta yeminli olan? Kim bir huysuzluk anında beşikten fırlatıp atılır, ya da ateşlenmiş bir çocuğun terinde boğulur; ve hepsinden önemlisi, kim büyük bir coşkuyla, hatta çılgınlık derecesinde yaşatılır ve düşlenir? Neyse, boş verin. Güvenin bana, hemen yanıtlayamadığınız soruların üzerinde durmayın; aslında bununla zaman harcamayın bile, çünkü amacım kendimi ön plana çıkararak öykünün gerçek kahramanından sizi uzaklaştırmak değil. Yerim bu anlatının gölgesinde, alçakgönüllü bir hizmetkârın yeridir ve görevim Mary'yi aydınlatan lambayı tutmaktır.)

Er ya da geç çocuklar varoluş kaynaklarını sorgularlar. Mary de

* *Intarsia*: Rönesans döneminde uygulanan ağaç mozaik desenlerinden dokumacılığa uyarlanmış bir stil.(ç.n.)

bu konuda bir istisna değildi ve bir gün atölyede "Baba, ben bebekken, nereden gelmiştim?" sorusunu yöneltti. Böyle bir durumda bir anne, bektaşiüzümü fidanından lütufkâr leyleğe kadar birtakım bildik yanıtlardan yararlanabilir ama kuşkusuz onun yanıtını merakla bekleyen elli işçi yoktur etrafında. Bay Burton doğası gereği, utandığı anlarda işi şakaya vurma eğiliminde olduğundan, örgü tezgâhlarını göstererek ve gülerek "İşte bak gözbebeğim, baban seni böyle ördü," dedi.

Oysa öylesine üretkendir ki çocuk aklı, en hafif şaka bile ciddi sonuçlar doğurabilir. Birkaç gün sonra, çocuk odasına uğradığında, Bayan Burton küçük kızını, mutlu çabalamasından epeyce kızarmış bir yüzle, çıplak poposuyla tünediği oturağı üzerinde sallanırken ve diliyle tezgâhların ritmik tokaçlamasını taklit ederken bulduğunda dehşete kapıldı. Protestan anne için böylesi yoğun hiçbir zevk tamamen masum olamazdı, bu yüzden hemen atılıp kızını bu zevkin kollarından çekip aldı, onu sert ve kesin bir dille azarladı ve bir daha böyle haylazca oyunlar oynamasını yasakladı. "Ama anne," diye ağladı bu tepki karşısında apışıp kalan kabahatli, "ben kendime bebekler örüyorum!" Kendini ifade etmeye hevesli olan çocuk bu vakitsiz olgunluğuyla okkalı bir tokat yediği gibi, üstüne üstlük, aç midesine giren kramplar işlediği ayıbı kavramasını kolaylaştıracakmışçasına, yemek yemeden yatağa gönderilme hakaretine de maruz kaldı.

Bu arada Bay Burton, uygunsuz davranışlar üzerine birtakım karanlık imalarda bulunan ama ne suçlunun adını söyleyebilen, ne de olan biteni yalın bir İngilizceyle (bunu yapacağına ölsündü, daha iyi) açıklayabilen sitemkâr karısı karşısında şaşırıp kalmıştı. Adamcağızın kösnüllüğü de dindarlığı kadar zayıf olduğundan karısının hiçbir iması hedefi bulamadı ve azarlanmasına karşın, neler olup bittiği konusunda Bay Burton minik kızından daha fazla bir şey anlamadı.

Böyle bir durumda bir erkek, paradoksu en basitinden yalnızca unutarak çözebilirken, duyarlı bir kız çocuğu bu karışık düğümü çözmeye hiç de hazır olmayacak, gençlik döneminde ruhun kolaylıkla bükülebilir ama o denli kolay kırılamaz olduğu da göz önüne alınırsa, bu olay onu bir ömür boyu sakatlayacak ve engelleyecektir.

Peki Mary bu keyifsiz durumda teselli bulmak için, kendinden önce annesinin ve büyükannesinin de gözyaşlarını kurulamış olan ve kendilerine verilenden çok daha fazlasını bilen bebeklerine, yatak odasının o küçük Buddha'larına yönelmekten başka ne yapacaktı? (Okur, bir an bile oyuncak bir bebeğin, gören gözleri, işiten kulakları olmayan basit bir kukla olduğunu ya da bu alçakgönüllü konumun onu yarım akıllılığa indirgediğini düşünmesin. Tam tersi, bu alt konum, göreceğiniz gibi, onun ayrıcalıklı bir anlayışa sahip olmasını sağlar. Ayrıca, bir tokadın, o kişi ne kadar kederli gözükürse gözüksün, onu ilk yiyende sönüp gideceğini sanmayın. O tokat daha kaç peruğu sağa sola savuracak, şeytani damgasını bir porselen yanağın üzerine de basacaktır; çünkü inanın bana, bir tokadın ömrü uzundur ve tekrar tekrar hayata dönme konusunda on Buddha'ya taş çıkarır.) Şu noktada ben böyle tatsız konular üzerinde durmayacağım, zira henüz öyküme zar zor giriş yapabiliyorum. Ama devam edeyim, Mary yaptığı yaramazlığa ağlar ve aslında tutkuyla sevdiği o oyunbozana köpürürken, tatlı Belinda onunla koklaştı, Charlotte onu rahatlattı, Lady Mary onu öptü ve bildiklerini anlatmadı.

Çok geçmeden acı silinmese de kenara itildi, çünkü Mary'nin doğası da babasınınki gibi iflah olmaz sevecenlikteydi ve Mary her çocuk gibi annesine ilişkin herşeyi affetti ama kendini affetmedi.

Yine de hiçbir azarlama genç çırağının Bay Burton'a verdiği mutluluğu ve Bay Burton'ın onu eğlendirmekten aldığı keyfi engelleyemezdi. Eğer atölyesi bir saraysa, Mary oranın prensesi olacak, en güzel mamulleri o deneyecek, o kontrol edecekti. Gözleri bağlıyken, ipek çorapları çocuksu parmaklarıyla kavramalı ve bedenin 26 mı 30 mu, ipliğin tek katlı mı, çift katlı mı olduğuna ve hatta tezgâhın kaç iğneden oluştuğuna karar verebilmeliydi. Mary bunu denedi ama annesini üzme pahasına babasını memnun etmeyi göze alamadı; çünkü eğer dokunuşu bu denli iyi olursa, matematiksel kavrayışı ne yazık ki zayıf olacaktı. İşte böyle, daha az kötülük içeriyor gibi gözüküyorsa, zeki bir çocuk aptallığı yeğleyebilir ve kusurlarını öylesine inatla geliştirir ki onları düzeltmek isteyen tüm sabırlı çabalar büyük bir direnişle karşılaşır.

Hiç kuşkum yok ki hızır gibi yetişen yeteneksizliği olmasaydı, Mary'nin cinsiyeti babasını onu çorap işinde yetiştirmekten alıkoy-

mayacaktı; durum böyle olunca baba yaşamında ilk kez kızından düşkırıklığına uğradı ve onu üzüntüyle Fransızca, müzik ve klasikler üzerine daha geleneksel bir öğrenim göreceği çalışma odasına terk etti.

Böylelikle küçük kız biraz rahatlarken, atölyenin telaşlı mutlulukları yerini Bayan Bainbridge'in ciddi himayesine bıraktı ve Mary, ablası Harriet ile birlikte derslerini çalışmaya koyuldu. Annelerinin de sıklıkla derslerde onlara eşlik etmesi kız kardeşler için hoş bir sürpriz olmuştu; zira Bay Burton'ın çalışkanlığı sayesinde mal varlıkları artmış ve dış dünyaya açılması gerektiğini gören Bayan Burton kızlarının öğretmenini konuşma sanatı üzerine kendisine ders vermeye ikna etmişti. Evin hanımı İskoç aksanını söküp atmak ve onun yıllanmış melodisi yerine, güneyin vurgulu seslileri ve sert sessizlerini benimsemek için büyük bir kararlılıkla çalışmaya koyulmuştu. Mary ve Harriet annelerine bu yeni seslere alışmasında özene bezene yardımcı oluyor, bu yardımın karşılığı olarak da koyu İskoç şivesiyle söylenen bir tekerleme ya da şarkıyla ödüllendiriliyorlardı.

Üçü de çalışma odasından kurtulur kurtulmaz, annelerinin gözlerinde vahşi bir pırıltı belirir, dudaklarından bir gaydanın vızıltısı ya da bir ölüm perisinin ağlayışı kadar yabancı sesler dökülürdü; bu sesler kızları tatlı bir ürpertiye sürüklemekle kalmaz, hizmetçileri de sanki konuşan sıradışı bir kâhinmişçesine korku içinde uzaklaştırırdı. Kızların en beğendiği ve annelerinden defalarca rica ettikleri parça "inek ahırını temizlemek" üzerine kaba bir monologdu ve hep şu değişmez soylu öğütle sona eriyordu: "Çiftçiye varmayın a kızlar, onlar hep öküz kıçı gibi kokar."

Ama Mary ve kız kardeşi kadınlığa doğru ilerledikçe, bu eğlenceli saçmalıklar kesin bir şekilde terk edildi ve kızlar bunların geri gelmesi için boşuna yalvarıp durdular. Çünkü orta yaş, annelerini daha derin bir dindarlığa sürükleyerek, adeta bir kış yanığı gibi çarpmıştı, öyle ki, hoppalığa sırtını dönen kadın, çocuksu oyunlara, gürültü ve civelekliğe tahammül edemez olmuş ve hatta, bu katı ruh hali içinde, doğal sevgi ve yakınlık gösterilerinin bile yakışıksız olduğuna karar vermişti. Değişimin Mary ve Harriet üzerindeki etkisi kuşkusuz zalimceydi; ama bunun, tam da kızlarının serpilip güzelleştiği sırada kendi çekiciliklerinin solup gidişini izlemek zo-

runda kalan annelere doğanın oynadığı daha da zalimce bir oyunun bir göstergesinden başka bir şey olmadığını söylemek yeterli. Kendi kızlarında bile isyankârlıktan kuşkulanan Bayan Burton, bu tehdide karşı sürekli önlem alıyordu; böylelikle kafasını bütünüyle kızlarının ahlâksal eğitimine takarak onlara Bay John Knox'un inancını aşılamak için uğraşmaya başladı ve bir zamanlar gönüllenin kraliçesi olan kadın, onları en ateşli biçimde eleştiren kişi haline geldi.

Bütün kızların yapması gerektiği gibi annelerinin yönetimine boyun eğdiler, ama onları kıskanç bir gözle izleyen ve evlilik hayatına hazırlamaya koyulan bu katı ve ciddi kadında eski günlerin arkadaşını boşuna arayıp durdular. Üstelik Bay Burton çoraplara ibadet etmekten, öteki tüm dinleri öylesine dışlamıştı ki genç kadınları, gürleyen İskoçyalı'nın ezici gücünden kurtaracak hiçbir yumuşatıcı etki kalmamıştı; böylece Tanrı'yı sevmektense ondan korkmayı, Katolik putperestliği kokan her şeyden tümüyle vazgeçmeyi ve hepsinden önemlisi, kadınlık görevlerinin boyunduruğunu kendi istekleriyle kabullenmeyi öğrendiler.

Durum buyken, Bayan Burton kocasını modaya olan kâfirce ilgisi nedeniyle azarlasa da, adam çok haklı olarak, işindeki başarısının moda akımlarını keskin bir gözle izlemesinden kaynaklandığı yanıtını verebiliyordu. Ne var ki böyle bir bahane, kızlarının da modaya uygun biçimde giyinip kuşanma arzularını onaylanır kılamazdı. Ortam modaya uygun olmayı gerektirse bile, Bayan Burton değişmez bir biçimde dümdüz bir iç eteği üzerine giydiği koyu renkli ipek bir elbise, sade bir yelek ve kısa, çeneden bağlı başlığından oluşan kıyafetle dolaşıyor ve kızlarını da aynı alçakgönüllü giyim kuşam şekline uymaya zorluyordu.

Artık çok uysal tavırlar benimsemiş olmasına karşın Mary iç dünyasında böyle bir baskıya tepki gösteriyordu, çünkü çok doğal olarak kendi giyim zevkini ortaya koyabilme arzusundaydı. Her ay, melankolik bunalımlar yaşadığı o belli günlerde, deri kaplı Kutsal Kitap, rüyalarında siyah bir böcek gibi kendisine doğru sürünür, Anglikan Kilisesi Dua Kitabı da ona eşlik eden bir kırkayak olurdu. Böyle zamanlarda Mary, rüzgârla pencere pervazları takırdayan ve yamuk damının eğimi kalbinin gemisine yelken olan köhne çatı arasına kaçardı gizlice.

Burada haylaz bir ekibin yönetimini ele alırdı: Charlotte, Belinda, Arethusa ve, cüretimi yanlış anlamayın, gözdesi Lady Mary. Hepimiz son derece sıradan koşullara mahkûmduk, elbiselerimiz eskimiş, iç eteklerimizi örümcek ağları kaplamıştı ve bacaklarımızda hâlâ, Abel'in, çorap ustalarının en iyisinin, kim bilir kaç yıl önce örmüş olduğu çoraplar vardı.

"Sizi isyankârlar," diye azarlardı Mary bizi, "hepiniz öylesiniz işte!" Sonra miniminilerini ana yelkene bağlar, kirli yanaklarımızı tuzlu suyla ovar ve korsanlar gibi, denize uzanan bir kalasın üzerinde yürümeye zorlardı bizi. Ona en yakın olan ben en ağır cezayı çekmeye mecbur olurdum hep ama öte yandan şanslı sayılırdım; çünkü doğru yola getirilmek için ötekilerin arasından seçilen de bendim.

Mary, Bayan Burton'ın evlilik sandığında yenilenmem için gereksinim duyduğu gösterişli süsler bulmuştu; bana vermiş olduğu statüye uygun biçimde süslenmem ve üstün bir görünüme kavuşmama karar vermişti. Bay Burton'ın defterini açıp hesaplarını gözden geçirdiği bir gece, kızı da, ağır açıklarını kapatmak ve gizli hesaplarını dengelemek çabasıyla, büyülenmiş gibi çalıştı. Minnacık parçalarla uğraşıyordu, kenarları kırmızı ve beyaz patiskadan şeritlerle süslü yeşil ipek bir iç etekliği, vişne kırmızısı bir korse, beyaz İran ipeği işlemeli saten kırmızı bir elbise dikti. Bu zarif takım, kenarları kakım kürküyle süslü kadife bir omuzluk ve kırılgan bileklerimi gösteren kuğu tüyü manşonlarla tamamlandı. Sonra cildim İspanyol yünüyle sürdüğü rujla canlandı, dudaklarım ve tırnaklarım kırmızıya boyandı; bir zamanlar yay gibi olan kaşlarım tıraşlanarak yerlerine ince, dar hatlar çizildi. (Mary bu modayı annesinin başka hayırsever hanımlarla Newgate'deki hasta mahkûmlara para toplamak için katıldığı bir oda konserinde fark etmişti.) Çeneme kadar çıkan siyah kadife parçalarla boynumu süsledi ve mantar dolgularla pembe yanaklarımı dolgunlaştırdı. Kendi saçından bukleleri tutkalla yapıştırarak gösterişli bir peruk yaptı; alnımdaki bukleler kıvır kıvırdı, şakaklarımdakiler ise tek tüktü ve modayı izleyen hanımların "favori" diye adlandırdığı cinstendi. Görkemli peruğun tamamı pudralandı ve tepesine Brüksel dantelinden bir fiyonk konduruldu.

Beni böyle, içinden geldiği gibi boyayan, süsleyen ve saçlarımı

yapan hanımım biraz gerileyerek, çabasının sonuçlarını izledi. "Nasıl da çekici oldun, haspam seni!" diye bağırdı. "Korkarım sana hayran kalmayacak tek bir erkek bulunmaz artık!" Aslında sosyeteye takdim edileceğim o anı düşündüğümde ben de en az Mary kadar heyecanlanıyordum. Kesinlikle başkentte fırtına gibi esecektim, hatta kim bilir, Hampton Court'taki kalpleri de kazanıp, kraliyete mensup rakibelerimi bile eleyebilirdim!

Gün solana dek Mary başarılarımı hayal ederek dalgın dalgın beni izledi. Bu arada az öncesine kadar gökyüzünün parlaklığı içerisinde minicik naftalin topları gibi gözüken bulutlar da büyümüş, pencerenin önünde toplanmışlardı. Mary avizeleri düşledi, görkemli sofraları, maskeli balonun müziğini ve kotilyon dansı sırasında reverans yapan saten kaplı ayaklarımın yumuşak fısıltısını işitti...boğazımdaki gümüş madalyona dokundu... gölgeler arasında vazolar dolusu gardenya çiçekleri gören gözleri mahcup mahcup gülümsedi.

Sevgili okur, Mary hızlı bir dönüşle odanın karanlık ve sıkıcı, bu düşün de saçma olduğuna karar vererek kendine gelmiş olmasaydı, daha uzun uzadıya anlatabilirdim. Hiçbir şey, hülyalı peri masallarıyla düşgücünüzü dürtüklemek, size ipekler, talipler ve İspanyol dantelleri sunmak, üzerinize aşk mektupları yağdırmak, sizi ayışığında bir nehir gemisinde Richmond'a taşımaktan fazla memnun edemez beni. Ama ne yazık ki kapı hızla kapandı ve yeniden açılması için yalvarmanın bir faydası olmayacaktı; çünkü Mary annesinin kızıdır ve kendine gösterdiği anlayıştan daha fazlasını size gösteremez. Çekiciliğini gösterişle sergilediği zavallı bebeğe gelince, üzülerek söylüyorum ki züppeleşir ve kendimi aşmaya kalkarım diye, koluma sertçe batırdığı bir şapka iğnesiyle uyardı beni!

Kente her biri ayrı sloganlarla pazarlanan bir jartiyer modası hâkim olunca, Bay Burton da hiç vakit kaybetmeden Abel'e bir jartiyer serisi hazırlattı, bu ürünü "Her Maceracının En Büyük Ödülü" ismiyle ve kayda değer bir başarıyla pazarladı. Bu olay Mary'nin anne ve babası arasında tatsız bir tartışmaya neden oldu; zira babası dini vesveselere karşı, yalnızca işindeki kârına zarar vermediği sürece hoşgörülüydü ve bu konuda kesinlikle uzlaşmaz bir yaklaşımı var-

dı. Böylece Mary, çatı arasının gizliliği içinde, haklı bir gerekçesi ya da özrü olmaksızın, babasının para uğruna işlediği günahları, bana küçük bir çift jartiyer lütfederek ve şu düğün tekerlemesi eşliğinde taklit etti:

Gönlüm bağlı, başkasına bakamam,
Sevdiğimin yerine kimseleri koyamam.

Bayan Burton yukardaki sahneyi görmüş olsaydı, cüretimi bağışlayın, Mary'nin dayaktan kaçabileceğini sanmıyorum, ama tek başına korku onu caydırmaya yeterli değildi. Çünkü kadınsı içgüdüler zaptedilmiş ya da yönlendirilmiş olsa bile tamamen bastırılamaz ve kuşkusuz Mary, Presbiteryen kilisesinin, gün boyunca sade dua kitaplarını önüne yayan ve içindeki süslenme hevesini geceleri oyuncak bebeklerini gerçek birer sürtük gibi giydirerek doyuran, ne ilk ne de son kızıydı.

Harriet on yedinci yaşının ilkbaharında, henüz kendini kanıtlamamış olsa da parlak bir avukat olan Bay Joseph Brierly ile evlendi, böylelikle kız kardeşi için de yolu açmış oldu. Mary on altı yaşına basar basmaz, annesi kızını evlilik olasılıklarıyla dolu olan enginlere yelken açmaya hazırladı. Irkının gerçekçi yaklaşımıyla, kızının uygun bir evlilik yapması için kuruntuları bir yana bırakması gerektiğini gördü ve iletişim ağını Lothbury'deki İskoç Kilisesi'nin Pazar ayinleri ve Stationers' Hall'daki marş konserlerinden daha geniş bir alana yaymak üzere kolları sıvadı. Aziz Bartholomew Hastanesi sahiplerinden ve Bay Burton'la bazı komitelerde yer almış olan Lady Chesingham aynı zamanda belli bir seçkinliği olan bir ev sahibesiydi; bu nedenle sayın hanımefendinin Greenwich'deki yazlığında verilen partilerde annesine eşlik etmek Mary için ürkütücü olduğu kadar heyecan vericiydi de. Giysilerin zengin renk ve kumaşları, eğimli çayırlarda hoplayıp zıplayan genç insanların neşesi, Lord Chesingham'ın Guayaquil'den getirdiği küçük hizmetkârların gümüş işlemeli üniformaları... Eğer o gün sevgili Lemuel'ini ilk kez görmüş olmasaydı da, yalnızca bu ayrıntılar bile olup biteni belleğine kazımaya yetecekti. Tanınmış doktor Bay

James Bates bu beyefendiyi Burton ailesinin hanımlarına en pırıltılı terimlerle tanıttı; onlara Leyden'de tıp okumasından ve daha sonra kariyerini açık denizlerde gemi doktoru olarak sürdürmeye başlamasından önce, Bay Gulliver'ın Aziz Bartholomew Hastanesi'nde kendisinin en takdir ettiği asistanı olduğunu anlattı.

Bu yoğun övgüler karşısında soğuk ve tepkisiz duran Bay Gulliver, rüzgâr ve açık havadan çillenmiş bir cilde, sıradışı bir biçimde sert ve dik bakışlara sahip, sağlam yapılı bir adamdı. Ciddi görünümlü siyah bir ceket giymiş ve kendi mesleğinden olanlara özgü kocaman bir peruk takmıştı, altın başlı bir doktor bastonu kullanıyordu; sözün kısası, genç olmasına karşın - yirmi beş yaşlarındaydı henüz - heybetli ve on altı yaşında bir genç kızın, üzerinde olumlu etki bırakmak isteyeceği türden bir adamdı. Bununla birlikte annesi, Mary'ye tevazudan başka hiçbir kadınsı özellik kazandırmadığından, bunu nasıl becereceğini de bilemiyordu genç kız; üstelik sade elbisesi ve yeleğiyle, çimler üzerindeki zarif kalabalığa karşı gösterişli hiçbir yönü olmadığının da şiddetle farkındaydı. Tomurcuklanan gençliğinin fazlasıyla ışıltılı, bunu süsleyip püslemeye çalışmanın da son derece gereksiz olduğunu bilemeyecek kadar toy olduğu için de, kendini rakibelerince ezilmiş ve reddedilmiş hissetmekten alıkoyamıyordu.

Az ötede, bir grup genç, yüksek bir sedir ağacına kurulu kayık salıncağı ele geçirmiş, gürültüyle eğleniyorlardı.

"Genç Henry Chesingham ve Oxford'dan arkadaşları" dedi Bay Bates, belki de gençlik yıllarına duyduğu özlemden kaynaklanan bir hoşgörüyle, ama Bayan Burton kuraldışı topluluğu açıkça kınayan bakışlarla süzdü, çünkü katı bir inanışla, Oxford'lu öğrencilerin istisnasız biçimde sarhoşlardan, Covent Garden'daki kumarhanelere ve genelevlere sıkça takılan serserilerden oluştuğunu düşünüyordu.

Tam o sırada Mary'den çok da büyük olmayan, cılız yapılı ve cildi ne yazık ki şimdiden acıklı bir biçimde çiçek bozuğu dolu bir genç, salıncağın iplerine asılarak yükseldi ve ötekileri, şakacıktan birkaç tekmeyle kovalayarak tuhaf oyuncaktan uzaklaştırdı. İleri geri sallandıkça arkadaşları jest ve kahkahalarla onu tahrik ediyorlardı: "Hadi Joseph, peruğu bize ver, hadi!"

Kalabalığın bu talebine dayanamayan genç sonunda çatlak sesiyle ve alaycı bir tonla onlara seslendi:

"Beyler, eğer önümüzdeki yüzyılın insanları, modern bilimin bazı muhteşem buluşları sayesinde geriye dönüp, büyülü bir mercekten bize bakabilseler, kırıtkan yürüyüşümüzü, dikkat kesilmiş, çatık kaşlı yüz ifademizi, baş ve boynumuzun katı, yapay duruşunu acaba nasıl değerlendirirlerdi? Acaba nasıl hayretle izlerlerdi sırf *Peruk*'a olan saygımızdan, adeta bir kaplumbağa gibi hareket edişimizi, onu yerinden etme korkusuyla, topla oynanan oyunları ve öteki sağlıklı sporları reddedişimizi?

"Salıncağın devrilme tehlikesine karşın, kafasındaki peruğun düşmesini engellemek için bir eliyle ipi bırakmasını gerektiren bir reverans yaparak coşkulu bir tezahürata yol açtıktan sonra sözlerine devam etti: "Olumlu etkilerine gelince, kafaları sıcak tutar, berberlerin de işlerini artırır, ve doğal saçın aksine, bit, pire barındırmaz, geçip giden yılların izlerini gizler. Sürme pencere ve lambriyle birlikte, modern çağın başta gelen konforlarından biri değil mi sizce? Elbette bu arada uzun ömürlülüğünün yanısıra, bozulmaza yakın kalitesi nedeniyle de bu nesnenin hakkını vermemiz gerek. Önce vasiyetle oğula ve mirasçıya bırakılır, sonra arabacıya ve en sonunda bahçıvana kalır, daha sonra eskicilere, Rosemary Caddesi'ndeki altı penilik piyangoya ve bu uzun, faydalı kariyerin sonunda, tiyatro müdavimlerinin papuç burunlarını parlatacağı boya sandığına dek sürer peruğun serüveni."

Konuşmacı sallanırken gitgide yükseliyor; kafasını doğru dürüst ve peruğunu da yerinde tutmaya çabaladıkça sıçramaları daha da yakışıksız bir hal alıyordu. Ama sonunda tedbiri elden bıraktı, kafasını gevşekçe geriye saldı, ayaklarını havaya uzattı ve söz konusu nesne, sonbaharda uçan bir yaprak gibi spiraller çizerek göğe yükseldikten sonra, geride herkesin seyrine açık, tıraşlı ve parlak bir kelle bırakarak, nehir kıyısındaki sazların arasına düştü. Bu haylazca gösterinin hemen ardından Lady Chesingham, konuşmacıdan daha ciddi bir tutum benimsemiş gözükmeyen oğlunu azarlamaya davrandı, zira bu arada iki genç kafadar, çabucak gürültülü bir kurtarma ekibi kurarak, sanki Orinoco bataklığında yaban domuzu arıyorlarmışçasına avlarının peşine düşmüşlerdi.

"Daha on yedisinde ve şimdiden bir hatip," dedi neşe içindeki Bay Bates, "sanırım biz yaşlandık Lemuel."

"İşittiğim kadarıyla Bay Addison kendisini pek beğeniyor, baş-

kalarını da o ölçüde küçük görüyormuş," dedi Bay Gulliver son derece haşin bir ifadeyle, öyle ki Mary bayağı ürktü ondan. Aklı Bay Gulliver'ın beğenisini kazanmaya odaklanmış olan genç kız, annesi gibi titiz ve mutaassıp bir üslupla söze girerek, bu düzeysiz gösteriden bir an bile keyif almadığına yemin etti. Tam bu anda Bay Gulliver'ın eli sinirli bir biçimde kendi gösterişli peruğuna doğru beklenmedik bir devinim gerçekleştirerek Mary'nin aklına son derece utanç verici düşüncelerin doluşmasına yol açmasaydı - ki bu düşünceler yüzünden Mary kıpkırmızı oluşunu gizleyen yelpazesine minnet duymak zorunda kaldı - her şey yolunda gitmiş olacaktı.

Allahtan muhterem Peder Fleming küçük topluluğa saygılarını sunmak için tam o anı uygun bulmuştu –Bay Gulliver bu ziyaretten pek de hoşlanmamıştı– ve Mary de dikkatlerin dağılmasından yararlanarak ateş basan yanaklarını serinletmeye nehir kıyısına iniverdi.

Taş basamaklardan oluşan bir merdiven onu çimlerden uzaklaştırdı ve nehire uzantı yapan tahta iskeleye indirdi. Çok hafif bir esinti vardı yalnızca, sudan hoş bir serinliğin yükseldiği ve kalabalığın gürültüsünün çok uzaklarda kaldığı iskelenin en ucuna gitti Mary. Orada durup manzarayı izlerken, bir kuğu nehrin sığlıklarından, boynu güneşe karşı ışıldayarak, görkemle süzüldü. Hayvan başını suyun sakin derinliğine daldırdı ve tekrar sudan çıkardığında, erimiş altın damlaları gagasından aktı, adeta çağlayan gibi zarif boynundan döküldü. Sanki su ateşle buluşmaya yeltenmişti, ve birbirini yok etmektense, bu iki karşı madde ulvi bir birleşmeyle iç içe girmişti.

Mary'nin usu öylesine kamaşmıştı ki kuşa büyülenmiş gibi bakakaldı; o anda yanına yaklaşan bir bilge ona duygularını sorsa, Mary, ışığın anlık dokunuşunda, kuğunun ruhunu mu yoksa kendininkini mi hissettiğini açıklayamazdı. Gençlerin ve âşıkların bu tür aydınlanma anlarını sık sık yaşadığını kuşkusuz biliyoruz ve işte bu noktada Mary zamanın yatay olmaktan çok öte, önünde uzanan işte bu derin kamaşma, ışığın içine doğru bu dikey ve ağır ağır gömülmeden ibaret olduğunu birdenbire kavradı.

Mary kuğuya öylesine yoğunlaşmıştı ki, Bay Gulliver'ın iskele üzerinde iyice ilerleyerek, ona kaçacak yer bırakmayacak biçimde yaklaştığını fark etmedi bile.

"Hoş bir görüntü, Bayan Burton," demek cüretinde bulundu adam, birdenbire ortaya çıkışıyla genç kızı şaşırtarak; seslenişinde-

ki yüceltici ton karşısında Mary yaprak gibi titredi ve belli belirsiz bir baş sallamayla karşılık verebildi. "Üstelik," diye sürdürdü adam, "gökcisimlerinin pozisyonları üzerine bilgimizi artırmaya çalışmamız son derece yüce bir amaç. Bay Flamsteed'in gökyüzü haritasını oluşturmak için gece gündüz çalıştığı Kraliyet Gözlemevi'ni ziyaret etmiş olduğunuzu sanıyorum."

Mary, adamın kuğudan değil de nehrin saydam yüzeyinde yansıyan engin gökkubbeden söz ettiğini anlayınca kıpkırmızı kesildi. "Ne yazık ki hayır, efendim," diye mırıldandı, karşısındakinin delici bakışlarını üzerinde hissederek.

"Düşüncelerinizi bilmek isterdim, Mary," diye rica etti adam, "son derece yüce duygular içinde olduğunuz izlenimine kapıldım."

"Düşünüyordum da....," diye tereddüt etti Mary, Bay Gulliver'ın ona güleceği korkusuyla neredeyse dili tutulmuştu. "Bağışlayın efendim ama.... zamanın bir çizgi gibi sonsuz bir dizi oluşturduğunu düşünmekle yanılmıyor muyuz? Çünkü kuşkusuz zaman dikeydir. Gördüğünüz gibi, şu kuğuyu gözlemekteyim..."

Bay Gulliver devam etmesi için kızı cesaretlendirmeye yeltendiyse de, Mary açıklamasına devam edemeyeceğini ve adamın sorgulayan bakışları altında alık alık kekeleyeceğini üzüntüyle anladı.

Bay Gulliver şimdi de dikkatini kuğuya yöneltmişti. Zarif hayvanı bir süre inceledikten sonra, gülümseyerek, "Düşünüyorum da belki Eflatuncusunuz, ve onun gibi, mükemmeliyet ülkesini, yozlaşan maddi yaşamdaki yağmalamaya karşı zamanın etkilerinden korumayı arzu ediyorsunuz.."

Mary kızararak çok az Eflatun okumuş ve Timaeus'a hiç yeltenmemiş olduğunu itiraf etti. Bunun üzerine Bay Gulliver, Bayan Bainbridge'in yetersiz öğretim anlayışını aşağılamak yerine (Fransızcada çok iyi, Latincede orta karar olmasına karşılık bilimde, Yunancada ve felsefede büyük gedikler içeren bir öğretimdi bu) fırsattan istifade Mary'nin bu açığını kapatma yolunu tuttu ve kıza keyifle Newton'un yasaları üzerine bir ders vermeye koyuldu.

"Evrensel zaman," diye coşkuyla açıklamaya başladı, "teoride yalnızca yerçekimine tabi olan cisimlerin hareketlerinden, pratikte ise gezegenlerin, yerçekimi dışı kuvvetlerin etkisini gözardı edebileceğimiz yörüngesel hareketlerinden kaynaklanır." Ders sürdükçe, Mary uysal uysal dinledi ama tüm çabasına karşın zihni kupkuru te-

rimlerden bulanmıştı. "Devir" kavramını "aralık" tan ayıramıyordu, "geçici zaman" kavramını hiçbir şekilde anlamamış, "meridyenin ortalama güneş zamanı"nı temel alan "ideal hız-ölçümü"ne duyulan gereksinimi belli belirsiz kavrayabilmişti. Bu arada kuğusu sükûnetle kendi meridyeninde yüzüyor ve Newton, Locke ve Leibniz'in her satırını okumuş olsa bile Mary'nin karşısındaki eğitmene açıklamayı başaramayacağı kadar yüce hakikatlere aracılık ediyordu.

Soruşturmadan çok büyülenmeye yatkın bir aklı olduğu için kendine kızmasına karşın, aptalca gözüken sessizliğinin, yüz hatları gittikçe hareketlenen ve açıklamaları sırasında altın başlı bastonu havada daha da canlı dalgalanmalarla gidip gelen eşlikçisinde en ufak bir sıkılma yaratmadığını gözlemlemekten kendini alamadı. Ah Okur, Mary biraz daha yaşlı ya da deneyimli olsaydı, mantıklı bir adamın bir kadında bulmak istediği en son şeyin fazla akıllılık olduğu şeklindeki basit sonuca varabilirdi; ama gördüğünüz gibi, kinizmle lekelenmemiş olan yüreği, yalnızca Bay Gulliver'ın engin paylaşımcılığı ve lütufkârlığı karşısında hayranlıkla çarpıyordu.

Şenlikli günün sonunda, Bay Gulliver Mary'yi ve ailesini Newgate Caddesi'ndeki evlerinde ziyaret edip edemeyeceğini sordu ve gelişmeler karşısında hepimizi hayretlere düşürerek bir hafta içinde genç kıza evlenme teklif etti. Kuşkusuz, Bay Burton asla olayları ağırdan alan biri olmamıştı, çünkü iş yaşamı, engin denizler gibi, kararlı bir ruh hali gerektirir. Bay Gulliver'ın babasının Nottinghamshire'da alçakgönüllü bir gayrimenkulünün olduğunu öğrendi, ve genç beyefendinin ailesinin üçüncü oğlu olması nedeniyle pek fazla miras beklentisi olmasa bile mesleğinin kendisine hatırı sayılır bir gelecek sağlayacağını öngörerek, bu evliliğe onay verdi. Düğün tarihi hızla belirlendi.

Bay Gulliver için Papalık kurumunun bir tür akıl hastalığı göstergesi, Presbiteryenliğin ise daha büyük bir kandırmaca olduğunu söyleyebiliriz, buna karşın Bayan Burton'ın dininden hiç hoşlanmadığını başarıyla gizledi ve Lothbury'deki İskoç Kilisesi'nde muhterem Peder Fleming tarafından evlendirilme ızdırabına katlandı. Bu iç sıkıcı tören sona erdiğinde konuklar rahatlayarak, pem-

be, mavi kurdelelerle bezenmiş kızlar ve şapkalarını şeritlerle süslemiş erkeklerden oluşan çorap örücülerin de katıldığı, Newgate Caddesi'ndeki evde düzenlenen zengin resepsiyona katıldı. Bayan Burton kocasına "Londralı bir tüccar, bir beyefendi gibi konuşamaz ama onu kesinlikle satın alabilir" atasözünü hayata geçirmemesi için yalvararak, düzenlemelerin olabildiğince alçakgönüllüce yapılması için boşuna uğraşmıştı. Bay Burton bol keseden harcamak konusunda kararlıydı ve aslında bu konuda üstün bir performans sergiledi; zira konuklar, Kraliçe Anne'a yakışır bir ziyafetle ağırlandılar.

Et olarak tavşan, incir ve üzümle doldurulmuş oğlak rostosu, bademli domuz kafası vardı yemekte. Ayrıca karatavuk, haşlanmış horoz, ekşi elmayla pişirilmiş ördek de sunulanlar arasındaydı ve kısa tanışıklıkları süresince Mary ve Bay Gulliver ikinci kez bir kuğuyu izlediler birlikte; bu kez kuş iyi kızarmış ve gevrekleşmişti, Thames'in suları yerine istiridye ve eriklerden oluşan pırıltılı bir nehirde yüzüyordu.

Sonunda badem şekeri ve krokan ezmesi ile kar gibi bembeyaz kaplı, Mısır Piramidi gibi kat kat yükselen, tepesine çakırkeyif çorapçıların gürültülü bir beğeniyle karşıladığı bir şekerleme başyapıtı kondurulmuş düğün pastası geldi. Şekerleme bir gelin ayakkabısı içinde yükselen, mükemmel biçimde minyatürleştirilmiş bir çorapla jartiyerden oluşuyordu; en ince ipliklerine dek ezme şekerden dokunmuş modaya uygun bir takım.

Hanımım o kadar etkilenmişti ki, kuğu tüyünden ince ve yumuşak manşonuna süzülen gözyaşları hem minnetinin hem de hüznünün ifadesiydi; çünkü baba evinden ebediyen ayrılmak üzere olduğu ve bundan sonra tamamen kocasının himayesinde yaşayacağı gerçeğiyle ilk kez yüz yüze gelmişti.

Ama zaman asla kimse için durmaz, işte sonunda ayrılık saati gelip çatmıştı. Atlı araba getirildi, geleneklere uygun biçimde damat, artık etleri sokak dilencilerine dağıttı ve kasaplar satırlarıyla ilikli kemiklerini toparlayıp dağıldılar. Bu hengâme içinde Mary, babasının gözyaşlarını eldiveniyle sildiğini gördü ve biricik gözdesini uğurlarken, zavallı adamın kalbinin nasıl burkulduğunu düşündü; içi kan ağladı; sanki baba evinin basamakları bir liman, atlı arabası ise çok uzaklardaki kolonilere hareket eden bir gemiydi.

II

Evlilik... Tuhaf nesneler dolabı... Mary, olgun bir hanımefendiye uygun davranışlar konusunda çeşitli kaynaklardan öneriler alır... Geniş dünyanın bazı harikaları... Bir felaket... Argos'un gözleri...

Mary'nin evliliğinin ilk yıllarını Bay Gulliver'ın her zaman kocaların en iyisi olduğu şeklindeki kendi koyduğu kesin tanımlamayla özetleyeceğim; böylece bu sayfalarda, Bayan Astell ve kavgacı kız kardeşlerinin moda haline getirdiği, erkek karşıtı polemikleri bulmaya çalışan okurları da geri püskürtmüş oluyorum. Mahrem konularda sevgili Lemuel'i başlangıçtan itibaren çok saygılıydı; genç ve deneyimsiz eşine gerekli tüm ilgiyi gösterdi; asla onu bunaltmıyor ve birlikteliklerinden sonra genç kadının en ufak bir iğrenme duymasına meydan vermemek için hemen kendi odasına çekiliyordu.

Şimdi artık en kutsal ve çözülmez bağlarla bağlı olduklarından, Mary, annesinin buyurmuş olduğu gibi, genç kızlık korkularını yenmek ve Bay Gulliver'ın arzularına uyum sağlamak konusunda elinden gelenin en iyisini yapmaya çabaladı. İlk başta kocasının sarılmaları onu tam anlamıyla kendinden geçirmese de, kısa sürede bunların kendisine hiç de katlanılması gereken bir görev gibi gelmediğini fark etti. Birkaç ay sonra, oldukça kızarıp bozararak, kocasına onu ne kadar beğendiğini dile getirip, odasına çekilmeden önce biraz daha kendisiyle kalıp kalamayacağını sorduğunda, yalnızca adamın sert bakışı bile bu önerinin edepsizliği konusunda Mary'yi ikna edebilirdi; kaldı ki Bay Gulliver bununla yetinmeyerek, bir kadına en çok yakışan özelliklerin yanı sıra en ayıplanır olanlara ilişkin bir de ders verdi ona.

O gece, kocası odasına çekildikten sonra Mary bu özelliklerin bir listesini yaparak, önce günlüğüne geçirdi, sonra da teker teker papağan gibi ezberledi; öyle ki uzun yıllar sonra bile en ufak bir çaba harcamaksızın, aslına oldukça sadık bir biçimde listeyi anımsayabiliyordu:

Övgüye layık özellikler: *Saflık, uysallık, duru bir cilt, kendine hâkim olma, zarif, ince uzuvlar, nezaket, muaşerete uygunluk*

Tiksinti uyandıran özellikler: *Gurur, kurnazlık, aklın erkeksi tepkileri, dedikodu, pudralanma ve makyaj, şehvet, kumpasçılık ve iftiracılık, diş karıştırma, iddialı fikirler*

Kibir de engellenmeliydi kocasına göre, çünkü erdem ve itibarın baş düşmanıydı. Doğruyu söylemek gerekirse, annesinin yetkesinden kurtulmuş olan Mary, yalnızca istediği gibi giyinebileceğini değil, aynı zamanda zarif elbiseler ve danteller sayesinde Lemuel'ini de meşru biçimde memnun edebileceğini düşünmüştü, zira Mary, doğanın cömertliğini esirgediği zavallı kadınlardan biri değildi. Bununla birlikte artık, Presbiteryen olan her şeye nefretle bakmasına karşın kocasının püriten eğilimlerinin yine de bir hayli yoğun olduğunu kabullenmek zorunda kaldı, çünkü kocası sadeliğin karısının edinmek isteyebileceği tek iyi özellik olduğunu çabucak dile getirmişti. Ebeveynlerinin katılığından yalnızca onlarınki-

ne koşut bir sansürle yüz yüze gelmek için kaçmıştı Mary, ama sizin de görmüş olduğunuz gibi, hoşnutsuz tavırlara maruz kalmaya dayanamayacağı için buna boyun eğdi ve uysallığın, eşlik görevlerinin yanı sıra, yaklaşan annelik görevlerinde de belirleyici unsur olmasına izin verdi. Ve aslında bu çabaları da ödülsüz kalmadı; kızı Caroline'in doğumu Mary'yi son derece evcil bir mutluluk ve huzurla dolu yeni bir sürece sokmuş oldu.

Öte yandan, akıl ve görev duygusu, uzun bir süreyi aşınca, doğal tutkuların kaprisli bekçileri olmaktan öteye gidemezler. Bu durumda, kendi ateşli yapısını keşfettikçe, daha da katı bir biçimde onu gizlemeye ve o doğal sürecin akıp geçmiş olmasına karşın, bir bakirenin mahcup masumiyetini korumaya çalışıyordu Mary. Kafası iyice karışmıştı, ama annesinden yardım istemeye kalkışmayacak kadar sağduyusu vardı. Ablası Harriet de ailesiyle birlikte Norfolk'a taşındığından, onu sınırsız bir hoşgörüyle dinleyip kusurlarını bağışlayacağından emin olduğu ve içini dökebildiği tek kişi bendim.

Öteki evli kadınların mutluluk ve özgürlüklerini hayalinde canlandırarak ve onun bahtına düşenin ne denli farklı olduğuna yinerek, hüzün içinde bana sesleniyordu: "İşte böyle, Lady Mary'ciğim, doğamın bu aşırılığı nedeniyle cezalandırılmak benim başedilmez kaderim mi?"

Bu aslında cevap beklenmeden sorulmuş bir soru değildi; büyük yalnızlık acıları çekenler her zaman oyuncak bebekler, kediler ya da evdeki süs bitkileriyle böyle kasvetli ittifaklar kurarlar; ben de doğrusu kendi adıma bundan çok memnunum çünkü bilge olmak ama bunu aktarabilecek bir dile sahip olmamak zor bir durumdur. Bu nedenle sizden rica ediyorum, lütfen *sağduyu* ya da bilim denen şeyin gerçekleriyle kafanızı meşgul etmeyin, bunun yerine, iletişime duyduğumuz evrensel gereksinim ve özlem duygusunun daima gölgeler içindeki sessizlikten söküp çıkardığı mesajların gizemi üzerinde düşünün.

Kuşkusuz genç bir anneye karı-koca ilişkisi üzerine önerilerde bulunmak şeytani bir davranıştır, çünkü fazla açık kalplilik kesinlikle boşanmaları da beraberinde getirir, düşünceniz hatalı olmasa da, bunu ihtiyatla dile getirmelisiniz. Bu nedenle hanımımın üzücü kaderi karşısında çok içten bir üzüntü hissetsem de, Bay Gulli-

ver'ın onurlu ve seçkin bir erkek olmasına karşın, karısının şikâyetlerini hoş karşılayacak biri olmadığını anlattım. Durumu ne denli hoşnutsuzluk verici olursa olsun, şimdilik ses çıkarmaması konusunda uyardım onu. Kim bilir kaç kadının evlilik kurumundan, kendine hâkim olma konusunda paha biçilmez dersler çıkardığını ve bir yandan da, kendilerine özgü zihin ve beden canlılığını karanlık kuytularda yaşatmayı başardığını söyledim; tıpkı ruhun tavan arasındaki gizli bir hazine sandığı gibi, ya da insanın kimseye görünmeden kendini sürekli tazelediği karanlık bir göl gibi.

Bu son konuşma biraz da ironi taşıyordu ve hanımımın, sadık sırdaşının çeyiz sandığının karanlığında çok sıkıcı bir yıl geçirmiş olduğunu anımsamasını sağladığını sanıyorum; çünkü karısı, artık bir bebekleri olduğuna ilişkin tartışma götürmez bir gerekçe sunana dek Bay Gulliver, Mary'nin çocukluk yadigârlarının ortalıkta dolaşmasına izin vermiyordu. Sunduğum öneriden çok memnun kalmadığını gözlemlememe karşın Mary bana teşekkür etti, utangaç bir öpücük verdi ve beni sandığın içine koymak yerine güneşli pencere kenarına oturttu. Orada durduğum süre içinde yalnız gül ağacı ve aslanağızlarını keyifle izlemekle kalmadım, yoldan geçenlerin dikkatine de tomurcuklanan parlak bir çiçek gibi çarptım.

Bay Gulliver'ın yatak odası en basit gemi kamarası kadar ufak da olsa, çalışma odası, tam tersine, güneye bakan konumu ve rahatlıkla çok hoş bir misafir salonu olarak kullanılabilecek büyüklüğüyle aşırıya kaçıyordu. Masasını yıllıklar, takvimler ve çeşitli denizcilik aletleriyle düzenlemiş, kütüphane raflarına da modern ve eski filozof ve coğrafyacıların yapıtlarını dizmişti. İki büyük pencere arasına, engin denizlere yaptığı yolculuklar sırasında armağan edilen, ya da okyanus limanlarında değiş tokuşla elde ettiği nadir eşyaları sergilediği cam kapaklı Tuhaf Nesneler Dolabı yerleştirilmişti.

Dolabın kalabalığı içerisinde, Afrika gergedanı boynuzundan yontulmuş kupalar, antik Fenike döneminden cam şarap soğutucularıyla, Tahiti'den gelen, hindistancevizi kabuğundan yapılmış kutular, Kral 2. Philip döneminde Lima'da düşürülmüş İspanyol gemi maketleriyle yan yanaydı. Kendisine izin verilen edebiyat klasiklerini okuma bahanesiyle çalışma odasına girebildiğinde, Mary sık-

lıkla kocasını gözde nesnelerine dalıp gitmiş bulurdu; Orinoco nehrinden siyah abanoz bir fetişi okşuyor ya da nasırlı parmağını, üzerine deniz perileri işlenmiş istiridye kabuğundan bir pudralık üzerinde dolaştırıyor olurdu kocası. Mary bu eşyaların aylak birer eğlence aracı değil, insan türünün daha iyi anlaşılmasına yönelik bir çalışmanın nesneleri olduğu düşüncesindeydi. Bu nedenle, Brüksel dantellerimi yırtması ve beni topuklarımdan elma ağacına asmasında bir sakınca görülmeyen küçük Caroline'in onları kurcalamasına ya da hizmetçi Maria'nın bu nesnelerin tozlarını almasına izin verilmiyordu ve hanımım çalışma odasının bakımından sorumlu olsa da dolabın anahtarı ona emanet edilmemişti.

Öte yandan Bay Gulliver dolaptaki nesnelerin kökeni konusunda, gerçek bir eğitimcinin çocuksu coşkusuyla, gözleri parlayarak ve keyifli bir heyecanla Mary'ye düzenli olarak dersler veriyordu. Böylelikle Mary, Cape Verde Adaları'nda yaşayan otuz ayak uzunluğunda ve bir fıçı genişliğindeki karaca yılanlarından Brezilya yamyamlarının tuhaf geleneklerine dek (örneğin kadınların da erkeklerle birlikte savaşa gitmesi ve tembel kocalar ellerinde sadece sopaları ya da ok ve yaylarıyla yola çıkarken kadınların pamuklu bir beze sararak göğüslerine astıkları bir çocuk, omuzlarında taşıdıkları bir papağan ya da maymun ve ipinden tuttukları bir köpekle birlikte evin bütün eşyasını taşıması gibi) dünyanın pek çok harikasıyla tanıştı.

Kocasını dikkatle dinlese de hanımım, pek çok hemcinsinde gözlemlendiği gibi, kendi doğasının gizemli kıtalarıyla, uzaklardaki ülkelerden daha fazla ilgileniyordu; kendi haritalarını çizmek ve sekstantını yıldızların açılarına göre ayarlayabilmek için, iyi ya da kötü, bir kaptan seçmişti kendine; Bay Gulliver onun gönlünün kaptanıydı.

Bir bahar akşamı, ikinci hamileliğinin kesinleşmesinin hemen ardından, kocasını kendi ilgi alanına doğru çekmeye çalıştı. Adam her zamanki kadar coşkulu olmayan bir tavırla Şili'de, Cordillera'da gördüklerinden söz ediyordu; bazen meteorları dağların öyle yüksek tepelerinde gözlemlemişti ki yıldızları andırmışlardı ona; kimi kez de o kadar alçaktan geçmişlerdi ki katırları korkutmuş ve kâşiflerin kulaklarında vızır vızır ötmüşlerdi. Nakış işini bir kenara bırakarak, utangaç bir biçimde sormaya cesaret etti Mary: "Lemu-

el, söylesene, mutlu musun?"

Bay Gulliver kapağı açık dolabın önünde, üzerinde gümüşten kafatası olan safir bir yüzükle oynuyordu. "Seni temin ederim ki mutluyum," diye dalgın dalgın yanıtladı, "Niye olmayayım ki? Sevgili bir karım ve bir kızım var ve yakında belki bir de oğlum olacak..." Tam bu anda durdu ve ürkütücü, tuhaf bakışlarla, nehirdeki gemilerin uzun arma direklerinin belli belirsiz göründüğü pencereye dikti gözlerini. Normalde sağlıklı bir pembelikle parlayan yüzü çarşaf gibi bembeyaz kesildi ve sanki kentin arka sokaklarında bir yankesici tarafından boğazlanıyormuşcasına, vahşileşmiş elleriyle yakasını açmaya çalıştı.

"Neyin var Lemuel?" diye bir çığlık attı Mary, zira adam boğulmanın ilk evrelerini geçiriyor gibiydi. Kafasını sert bir biçimde sallayan Bay Gulliver, pencereyi açarak akşam havasını zorlukla içine çekti. "Sorunun ne olduğunu söylemeyecek misin?" diye yalvardı Mary, son zamanlarda kocasının işlerinde bir gerileme olduğunun farkındaydı ve onu yalnızca iyi gün dostu bir eş olmadığına, kötü günde de kocasıyla omuz omuza dayanışacağına inandırmak istiyordu. Yardım isterse bulmaya, daha ekonomik yaşamalarını gerekli görürse İskoç annesi kadar tutumlu olmaya hazırdı; aslında yalnızca ne olup bittiğini anlatması, Mary'nin gerekeni yapması için yeterliydi.

Ama Bay Gulliver kaygılarını paylaşabilecek biri değildi, o daha ziyade sıkıntılarıyla tek başına kalmayı tercih eder ve çözümleri çevresine bir emrivaki biçiminde sunardı. Böylece karısına soğuk ve kararlı bir bakış fırlattı ve Mary'nin evlilik gemisini batıracak borda ateşini başlatarak, Londra'daki işlerinin yakında düzeleceğini ummadığını, *Antelope* gemisinin kaptanı William Pritchard'dan cazip bir teklif aldığını ve 4 Mayıs günü Bristol limanından Güney Denizleri'ne açılacağını bildirdi.

Bunun üzerine hanımım bir çığlık koparark, durumunun hassasiyetine aldırış etmeksizin kendini adamın ayaklarına attı, onu bu kadar çok seven karısını bırakıp gitmemesi için yalvardı. Öte yandan Mary'yi ümitsizliğe sürükleyen bu itiraf Bay Gulliver'ın hemencecik rahatlamasını sağlamıştı, Mary'nin yanakları ay gibi solarken, kocasının güneşli ten rengi geri gelmişti. Aslında sevgili okur, Mary daha az gergin olsaydı, olayların bu hızlı seyir değişimi

ve Bay Gulliver'ın planlarının böylece ortaya dökülmesi karşısında, kocasının bir yandan evlilik kurumunun rahatlığından haz alırken, bir yandan da onun tuzaklarına düşmekten korktuğunu ve şimdi serbest kalışını garantilemiş olmanın verdiği rahatlıkla, yüreğinin yeniden uzak diyarların heyecanıyla dolduğunu kolayca görebilirdi. "Hadi ama Mary," diye azarladı adam karısını yumuşak bir tonla, "Böyle sulugözlülük yapacak âşıklar değiliz biz, karı-kocayız ve kendimizi buna göre yönlendirmeliyiz."

Okur, bunu izleyen geceler boyunca yaşanan üzüntüye, günler boyunca, azıcık moral kazanmak için harcanan tüm çabalara tanığım. Bu çöküntü anında elimden geldiğince hanımımın sıkıntısını paylaştım, ama ne yazık ki pek de teşekkür etmedi bana. İşte böyle, Mayıs'ın birinci günü bahçe kapısında Bay Gulliver'a sevgiyle veda etti ve araba gözden yitene dek gözyaşlarını sımsıkı tutabildi yüce gönüllü, genç anne. Sonra kendini aslanağızlarının altındaki tahta sıraya fırlattı ve küçük Caroline'i göğsüne bastırarak öyle şiddetle koyverdi ki acısını, bakıcı kız zavallı çocuğun çığlıklarını işitip, onu kurtarmaya koştu.

***

Okur, kuşkusuz sizin de takdir edeceğiniz gibi, terk edilmiş bir kadının kendine olan saygısı, ancak ve ancak sevdiği insanın onu da planlarına dahil ettiği inancıyla ayakta kalır. Ve böylece hanımım, kadın düşgücünün en hoşlandığı talimi uygulamaya başladı kendi kendine; erkeğin eğilimlerini çözümlemek, ve kendi içgörülerine dayanarak, onun büyük tasarısının içinde kendi yerini anlamak. Bay Gulliver karısını bir kişilik sınamasından geçirmek istediyse, bunun için Mary'yi uzunca bir süre yalnız bırakmak kadar iyi bir fırsat olamazdı; yalnızlığının ilk birkaç haftası bu ve buna benzer gerekçelerle oyalanan Mary'nin tek tesellisi kocasının gidişini özensiz bir bencillikten ziyade, apaçık bir bilgelik olarak değerlendirmesiydi.

Yaklaşan doğumun yarattığı kısıtlamalar nedeniyle içine düştüğü aylaklığı, kocasının vermiş olduğu listeleri uzun saatler boyu çalışarak; her gün erdem ve kendine hâkimiyet konusunda ilerleme gösterme kararlılığıyla değerlendirdi. Bu uysal ruh haliyle, kocası-

nın ayrılırken kendisine vermiş olduğu küçük görevleri de hemen yerine getirmeye koyuldu istekle. Bunlardan ilki bir dizi işaretlemeyle, haritalar üzerinde kocasının ilerleyişini izlemekti. Kocası kendisi için bu zahmete katlanmasını istemişti Mary'den, böylece uzak ve bilinmez denizlerdeyken, izlediği rotanın kendi çalışma odasının sınırları içinde de somut bir biçimde çizilmesinden mutlu olacak; ayrıca meraklı dostları ve yakınları da böylece bu yolculuğun gelişimi üzerine kolaylıkla bilgi edinebileceklerdi. Çok daha değer verdiği ikinci ödevi ise, dolaptaki nesnelerin bakımıyla ilgilenmekti.

Hanımımın dolabın anahtarını kilide nasıl da çekinerek soktuğunu, parmakları sanki maun kütüklerini saran ipmiş gibi, toz fırçasını nasıl nazikçe tuttuğunu işitmek okuru şaşırtmayacaktır. Artık, önceden görme ayrıcalığı edinemediği pek çok şeyle yüz yüzeydi: sayısız deniz perileri, ejderler ve kabuğundan yükselen Afrodit, yunusbalıkları ve denizatları üzerinde dalgaları yaran orman perileri. Denize ait o kadar çok şey vardı ki dolabı açtığında tuzlu havayı koklayabiliyor ve gemilerin çıtırtılı seslerini işitebiliyordu. İnanın bana, çoğu geceler Lemuel'iyle, sallanan güvertede duruyor ve gökyüzünde nazik devinimlerle kayan yıldızları izliyordu ve çoğu geceler hanımım ve ben yastığımıza yaslanarak, dalgaların yumuşacık kucağında uyuyor ve tekrar tekrar denizi görüyorduk düşlerimizde. Mary'nin doğasında kıskançlığa yönelik karanlık bir eğilim olmadığına inanıyorum ama ayrılıktan birkaç hafta sonra hanımım, en büyük rakibesinin Cytherea'nın soğuk bakışlı kızı, denizlerin ve dalgaların en ulu rahibesi Afrodit'ten başkası olamayacağını anlamış ve onu kendini tanıdığı kadar yakından tanımıştı.

İç bunaltıcı ataklar ve çabucak kendini koyverme hallerine yönelik hoşnutsuzluğunu son derece açık biçimde belli eden Bay Gulliver, ayrılıklarının ardından Mary'nin yalnızlık ve iç çöküntüsü ile kendi kendini paralayacağı ve kontrol edilmez bir hüzünle kendinden geçeceği endişesini dile getirmişti. Gitmeden önce Mary'ye akıl ve bedenini doğru biçimde kullanarak kederinin üstesinden gelmesini öğütlemişti, şimdi Mary bu öğüdü tüm kalbiyle izliyordu. Ne yazık ki çorapçı babasıyla hiçbir akrabalığı olmayan daha ünlü bir Bur-

ton bakın ne diyor: *Eğreltiotunun ve her tür yabani bitkinin yüz çevrilmiş tarlalarda büyümesi gibi, kötü huylar da aylak bir bedende gelişir. Ahıra kapanıp yolculuk etmeyen at da, yuvasından uçmayan şahin de hastalanır; onlar gibi, aklın da çalıştırılmaya gereksinimi vardır.* Ya da Galen'ın dediği gibi: *Aylak bir akılda, kötü ve yoz düşünceler, durgun bir su birikintisindeki solucanlar ve zararlı sürüngenler gibi çoğalır.*

Denge, meşguliyet ve sağduyu yakalamak adına, hanımım gayretlerini mutfak, kiler ve çocuk odasının denetlenmesiyle kısıtlamadı; Dryden'ın Ovid çevirisinden de esinlenerek, Latince çalışmalarına ve çok parlak olmayan Yunancasını tazeleme çabasına da yöneldi. Ne zaman kararlılığı azalsa ve uzandığı kanapede masallara, düşlere dalsa, Bay Gulliver yanı başında beliriyor ve onu dürtüklüyordu. Aslında *yoz ve eğitimsiz, ahenksiz tohumlardan büyümüş cansız bir kütleden, yalnızca Kaos'tan* başka neydi ki o; ve kendi dünyasına, yanında olmayan gözetmeni ve bekçisini tahayyül etmeden, nasıl biçim ve anlam katabilirdi?

Argos'un yüzlerce gözü olan kafasını andırıyordu Bay Gulliver'ın bakışı, ve zavallı Mary tüm takımyıldızların onun bulunduğu yerde bütün ışıklarıyla parıldamasını ve böylece kocasının gözünden asla ırak kalmamayı diliyordu. Aslında yüz gözün bile yaşamının acıklı bir biçimde düzeltilmesi ve cesaretlendirilmesi gereken yönlerini gözlemeye yeterli olmayacağını düşünüyordu. Üzülerek kabul ediyordu ki yarım düzinesi zaten yaramaz Caroline'i yola getirmek, bir düzinesi Mary'nin aksak giden çalışmalarını denetlemek için gerekliydi. Bir başka düzine, lamba ışığı altında nakış işlerken ya da densiz oda hizmetçisini azarlarken gözlüyordu Mary'yi. Ama ötekiler kuşkusuz, içinden Venüs kadar saf ve lekesiz çıktığı kar gibi beyaz sabun köpüklerini ve banyoyu izlemekten hoşnuttular; ve daha bir dolusu, yeni ipek çorapları üzerine elbisesini giyerken ya da bir akşam, şömine alevinde altın gibi parlayan ışıltılı saçları, Andromak'ı andıran beyaz ve kıvrımlı göğsüyle önündeki çalışma metinlerine eğilirken sergilediği saflığını izliyorlardı. Muhteşem kentler, devasa kıyılar görmüş, Şili'yi ve Çin'i seyretmiş olan kocasının, kendisine dik dik değil de uzun uzun, soğuk değil de onaylayan bir ılıklıkla bakmasını ne denli arzuluyordu; âşık bir erkek gibi, istekli bir soylulukla ve hatta tutulmuş, bü-

yülenmiş gibi, kıskançlıkla bakmasını.

Aranızda klasikleri okumuş ve bilgisiyle Mary'nin koşullarına zekice ve kışkırtıcı yorumlar getirmek niyetinde olanlar vardır kuşkusuz. Bu okurlar, Juno'nun Argos'unun Hermes'in şarkısıyla uyuşarak gözlerini kapadığını ve görevini ihmal ettiğini anımsayarak, Mary'nin içten içe Argos'un korkunç kaderini - kılıçtan geçirildikten sonra, her şeyi gören yüz gözünün sonsuza dek bir tavuskuşunun kuyruğunda gülünç bir duruma düşürülmesi - kendi gözetmeni için diliyor olup olamayacağını sorgulayacaklar!* Her şeye itiraz etmeye bayılan bu okurlara sert bir yanıt vermek zorundayım; *genç bir kadın kocasının yokluğunun verdiği acıyı, adamın onu sürekli izlediği ve hep uyanık olduğu düşünceyle yatıştırabilir*, üstelik böyle bir inanç kadını yanlış yönelimlerden alıkoyar! Ayrıca kuşkusuz hanımefendimiz, Lemuel'inin irade gücünün antik dönemde yaşamış tüm canavarlardan daha üstün olduğunun farkındaydı. Böylece kendini, teselli bulmaz ağlama krizlerine ve çocukça bir isyankârlığa karşı koruyordu. Bundan sağladığı huzur, önünde onu bekleyen acımasız sınamalarda son derece lehine işleyecekti.

Deniz haritası üzerinde dolaşan işaret bayrağı Ümit Burnu'na vardığında Mary, bir Hollanda şirketi olan East India Company'nin bir temsilcisi aracılığıyla kocasına oğulları William'ın doğumunu muştulama fırsatı buldu. Ama ancak aylar sonra bir yığın kutlama ve övgü mesajlarıyla dolu bir yanıt aldı Batavia'dan. Onu izleyen iki yıl boyunca Mary kocasından tek bir haber almadı, ta ki *Antelope*'un ekvator yakınlarında battığı, tüm subay ve denizcilerinin kaybolduğu kaygısına ilişkin korkunç haber gelene dek.

Hanımım haftalarca hasta ve kendinden geçmiş olarak yattı; kaptanı olmaksızın yönünü nasıl bulacaktı yaşamda? Ona vermeye çalıştığım tüm teselliye karşın defalarca reddedildim ve açıkçası küçük William'ın yüzünü görmek bile Mary'yi içine düştüğü hareketsiz-

* (Mit.) Yüz gözlü bir dev olan Argos'a Juno (Hera) tarafından Io'yu gözetleme görevi verilmişti. Ama Zeus Hermes'i göndererek Argos'u öldürttü. Argos'un gözleri Hera'nın kutsal tavuskuşunun kuyruğuna yerleştirildi. (ç.n.)

likten çıkarıp alamadı. Bayan Burton'a kalsa Mary hemen yas kıyafetlerini giyip, Redriff'teki evi bırakıp, çocuklarıyla Newgate Caddesi'ne taşınmalıydı. Buna karşılık babası, kızının moralini yükseltmeye çalışıyor, Alexander Selkirk'ün kazazede olarak dört yıl geçirdiği ıssız Juan Hernandez adasından kaçış öyküsünü anlatıyordu ona. Babasının verdiği rahatlatıcı mesajlar, Mary'nin annesinin ısrarlarına dayanma kararını pekiştirdi, çünkü Redriff'te gelip giden gemileri ve tüccarları izleyebilme şansına sahipti, Londra'nın dar sokaklarında yapamayacağı bir şeydi bu.

Yıllar yılları kovaladı; Mary kendini Caroline ile William'ın eğitimlerine adamış olsa da, hâlâ çocuklarının babasının yolunu gözlüyor, bir haber bekliyordu. Geceleri dünya haritası üzerinde çalışıyordu; sanki hırslı içgüdüleriyle Bay Gulliver'ı bir mercan adasında, elinde kaba bir mızrak, anadan doğma biçimde, ya da becerikli Selkirk gibi keçi derisinden zekice kotarılmış bir giysi içinde bulabileceğine inanıyordu. Bir tek gün bile, bana inanın, onun bakışını üzerinden eksik hissetmedi Mary, ve buna uygun bir biçimde, her şeyin yolunda, kocasının hâlâ sağ salim olduğuna ikna etti kendini. Onu bunun tam tersine inandırmak, hayır balolarına yönlendirmek, yeniden evliliği gündeme getirmek isteyenlerin aksine, Mary, Bay Gulliver'ın ölmüş olduğunu kabul etmiyor ve döndüğünde her şeyi bırakmış olduğu gibi bulması için elinden geleni yapıyordu; küçük yatak odası adeta bir tapınaktı, çalışma odası en ufak bir değişikliğe uğramamıştı, düzenli olarak tozu alınmaktaydı ve tuhaf nesneleri, ışıldayan dolapta, her zamanki yerlerinde durmaktaydılar. Mary onları, kocasının kendisine yaptığı gibi kıskançça koruyup kolluyordu; ihanet dolu düşlerinde, sevdiğini balık kuyruklu Afrodit'in kollarında gördüğünde bile, rekabet dürtüsüyle daha da ateşlenen yüreğiyle, ona olan bağlılığı canlılığını koruyor ve kocasını kösnül derinliklere bırakmaya gönlü elvermiyordu. Bu durumda aslında düş ürünü bir rakibenin bile, bir kadını yüreklendirdiği ölçüde, Tanrı'nın bir lütfu olduğu iddiasını ortaya atabilirim. Zira 1715 Aralık'ında bir gün, üstü başı paralanmış bir yabancı bahçe kapısında durduğunda, karşısında ikinci kez evlenmiş bir kadınla çocuklarını değil, sadık kalbini en yüce haliyle korumuş ve üstelik ateşliliği en ufak derecede seyrelmemiş bir eş buldu!

Bu karşılaşmanın etkisi o denli büyüktü ki, Mary onu görür gör-

mez bayılsa hiç şaşırmazdım, inanın. Ama aslında bu şok edici karşılaşma daha başlangıçtı. Bay Gulliver bahçe kapısından girer girmez hanımım ona sarıldı ve heyecanla öptü ama kocası öfkeli bir bakışla geri çekildi, Mary derhal, bonesindeki gelincik çiçekli kurdeleler nedeniyle kendi kendine kızdı; sadelikten uzak, kuşkusuz horlanacak bir görüntüydü onunkisi. Şaşırtıcı biçimde, her heceye eşlik eden tuhaf ve kişnemeyi andıran sesler nedeniyle kralımızın İngilizcesine hiç de benzemeyen bir dilde birkaç şey söyledikten sonra kocası bayılarak ayaklarının dibine düştü ve ve koca bir saat orada baygın yattı. Onu sirke ve tuzla uyandırdıktan sonra, Mary kocasına yardım etme çabalarının şiddetle reddedildiğini gördü. Kafasını sertçe geriye atarak, kişnemenin etkisiyle iyice deforme olmuş ses tonuyla Bay Gulliver, bir *Yahoo*'nun ne görüntüsüne ne de iğrenç kokusuna dayanabildiğini belirtti ve karısının hemen yanından uzaklaşmasını istedi.

Kocasının aklının başında olmadığını düşünen ve babalık dürtülerinin onu kendine getireceğini uman hanımım, yakışıklı oğlu William ile altın saçlı ve şimdiden eşsiz bir güzelliğe sahip olduğu düşünülen on yedi yaşındaki Caroline'i çağırdı. Allahtan, sevgili çocukları vahşi bakışlı bu yabancının kendilerinde yarattığı dehşeti gizleyebilecek denli iyi yetişmişti ve Bay Gulliver'a sevimli bir şekilde selam verip nezaket gösterdiler, ona sevgiyle "baba" diye hitap ettiler. Ama gençlerin görüntüsü babalarını rahatlatacak yerde daha da dehşete sürükledi ve adam ürkütücü bir kişnemeyle onlara seslendi: "*Yahoo* cinsinden biriyle ilişkim oldu diye, sizin ebeveyniniz olmaya mı zorlayacaksınız beni?" Şaşkınlık, utanç ve dehşetten donakalmış ailesinden yüzünü sakladı ve ahıra, atların yanına uyumaya gitti çabucak.

III

Mary bir at uğruna gözden çıkarılıyor.... Eski ve modern coğrafyacılar... Göçmüş Kraliçe Anne döneminde felaket getiren havalar... Mary bir harita üzerinde çalışır ve büyülü bir görüntü yakalar...

Bay Gulliver'ın *Houyhnhnms* olarak anılan at soyundan canlılar arasında geçirdiği deneyimleri okumuş olanlar, dönüşünde hanımının çekmiş olduğu sıkıntıları da anımsayacaktır. İlk yıl, beyefendi karısının ve çocuklarının varlığına zorlukla dayanıyordu, son derece büyümüş ve duyarlı hale gelmiş burun deliklerine gelen kokunun tahammül edilmez olduğunu düşünüyordu Bay Gulliver. Aynı odada kendisiyle yemek yemelerine az çok tahammül edebiliyordu, ama ahıra, koşum atlarının yanına temelli taşındıktan sonra, tamamen sebzeden oluşan öğünleri artık ona bu kapalı yerde sunulacaktı. Evin eski hâkimiyle artık hiçbir ilgisi kalmamış olan Bay Gulli-

ver için bu mutlak tecrit durumu katlanılabilir tek çözüm yolu gibi görünüyordu. Eşitliğe aykırı olduğu gerekçesiyle koşum takımlarını ve eyeri yasaklamış olan Bay Gulliver, at arkadaşlarıyla uyum içinde yaşıyor ve her gün onlarla en az dört saat felsefi konularda sohbet ediyordu.

Mary ve Caroline boşuna ona yaklaşmaya çalışıyorlardı, bakım ve temizliğe gitgide daha önem vermelerine, ciltlerinin yıkanmaktan hassaslaşıp kızarmasına ve çamaşırcı kadının her gün dağ gibi temizlenmiş keten yığınları taşıyıp durmasına karşın, Gulliver karısı ve kızının onun elini tutmasına izin vermiyor ve yanına yaklaşmalarına ancak burun deliklerini sedefotu, lavanta ve tütün yapraklarıyla tıkayarak katlanabiliyordu. Öte yandan, William'ın sevecen yaklaşımı daha çok ödüllendirildi, bu nedenle erkeklerin değil ama, kadın *Yahoo*'ların türlerine özgü kokularının Bay Gulliver'a çok daha derin sıkıntı verdiği sonucuna üzüntüyle vardım.

Eski çevresi ile yeniden görüşmesi önerisi inatçı bir kararlılıkla reddedildi; zira keşişimiz ne meslektaşları Bay Arbuthnot ve Bay Gay, ne de en yakın arkadaşı, harita uzmanı Bay Herman Moll ile görüşmek istiyordu. Merak edip soranlar geri çevrildi, aramaları açıkça yasaklandı; aslında, Mary kocasının Redriff'e döndüğünü sağa sola duyurduğu için de iyi bir azar işitti. Kendi adıma, William'ın ısrarlı çabaları olmasaydı, Bay Gulliver'ın ne medeniyete ilişkin en basit davranış biçimlerini, ne de İngilizceye eski hâkimiyetinin yarısı kadarını yeniden benimseyebileceğinden kuşkuluyum. Dil çalışmalarında, yüzünün karşısına tutulan bir aynada dudak hareketlerini düzenli olarak izleyerek, böylelikle konuşurken ağzından çıkan tuhaf ya da atlara özgü sesleri düzelterek başarı sağladı. Oğlunun eğitmenliği sayesinde yemek yemeyi, oturmayı, el sıkmayı öğrendi, yine ayna kullanarak bir İngiliz beyefendisinin jestlerini çalıştı ve bütün bunları düşünmeden yapar hale gelince, tiksinti duyduğu bu türe olan tahammülü biraz arttı.

Yine William'ın başarısının göstergesi olarak, öğrencimiz yeni yıla girerken çalışma odasında ailesiyle bir saat geçirmeye ikna oldu, ama tüm kızartma ve yağ kokularını tiksinç bulduğundan, hizmetçilerin mutfak kapısını battaniyelerle örtmesi ve kendisinin biraz

uzakta, Aralık ayının sert rüzgârlarına açık bir pencerenin yanında oturması koşuluyla.

Ev halkının bu en kutsal bayramda, onun etrafında toplanmış olmaktan duyduğu heyecanı düşünün bir kere. Mahkûm edildiği sürgünden sonra hanımım için bundan büyük mutluluk olamazdı zaten; öte yandan Bay Gulliver yolculuk izlenimleri üzerine konuşmaya başladığında, dışardan gelen yoğun taze havanın da Tanrı'nın bir lütfu olduğunu düşünmekten kendini alamadı, zira sap saman karışmış saçları, sakalındaki bitler ve elbiselerindeki böcekler bir yana, kocası ağır bir biçimde at pisliği kokuyordu.

William'ın emekleri sayesinde eski ifade zenginliğine neredeyse kavuşmuş olan Bay Gulliver'ın siyasi görüşleri bence eskisinden de keskin bir hal almıştı. Bizlere, Ekselansları'nın topraklarının kökenini ve yeni keşiflerle buraların nasıl genişletildiğini anlatacağını söyledi. "Örneğin,"dedi kaşlarını çatarak, "bir korsan topluluğu fırtınada bilmedikleri yönlere savrulur durur, en sonunda geminin direğine tırmanan bir çocuk kıyıyı görür, soymak ve yağmalamak için kıyıya çıkarlar, zararsız bir insan topluluğuyla karşılaşırlar, bu yerli insanlar onları nezaketle eğlendirir, korsanlar bu yeni ülkeye yeni bir ad verir, Kral adına burayı resmen ele geçirir, çürük bir tahta ya da taş parçasıyla bir anıt diker, iki ya da üç düzine yerliyi öldürür, birkaç tanesini de zorla, numune olsunlar diye yanlarında, yurda getirir, böylece bağışlanırlar."

Bay Gulliver dudaklarını dişlerinden ayırarak, aşağılayıcı bir tavırla kişnedi. "Kutsal haklara dayalı bir unvanla ele geçirilmiş yeni bir hâkimiyet işte böyle doğar! İlk fırsatta oraya gemiler gönderilir, yerliler sürülür ya da yok edilir, liderlerine altınların yerini söylemesi için işkence edilir."

Bir tükrük yumağı konuşmacının dudaklarına yükseldi, gözlerinin akları ortaya çıkana kadar gözbebekleri yukarı kaydı. Hem konuşmanın verdiği heyecan, hem de ocaktan yayılan alışık olmadığı sıcaklık nedeniyle kocasının fenalaşmasından korkan Mary, William'a sürahiyi uzatmasını işaret etti. Zorlukla nefes alan Bay Gulliver sürahiden koca bir yudum aldı; susuzluğu yatışınca; sürahinin kalanını da başından aşağı boca etti. Üzerinden damlayan sulara karşın, sıkıntısını azaltan gözle görülür bir serinleme alameti olmaksızın devam etti: "İnsanlık dışı tüm davranışlara ve kösnüllüğe

izin veriliyor artık, dünya, barındırdığı insanların kanıyla kokuşuyor ve kasaplardan oluşmuş, böylesine kutsal keşiflere koşan bu lanetli işgalciler, putperest ve barbar toplumları doğru yola getirmek için gönderilen modern koloniler olarak tanımlanıyor."

Bu noktada öfkesini daha fazla kontrol edemeyen aile reisi ayağa kalkarak geriledi, Tuhaf Nesneler Dolabı'na çarpmaktan kıl payı kurtularak dörtnala dışarı fırladı. Bedbaht ailesi de peşinden soğuk çimenliğe koşturdu; hepimiz onun güvenliği adına endişeleniyorduk ve evimizin babasının kazara ya da bilerek bahçe duvarına toslayıp, beynini patlatmasından korkuyorduk.

Ama ilahiyat işte o an yardımımıza yetişti, kapıda beliren ünlü doktor Bay James Bates bir merhaba demek için uğramıştı. Aslında sezonluk bir ziyaret bahanesiyle gelen Bay Bates, meslektaşının akli dengesine ilişkin işittiği iç karartıcı dedikoduların aslı olup olmadığını öğrenmeye gelmişti, ve şimdi bu şok edici sahneye gutlu eklemlerinin izin verdiği kadarıyla da olsa bir kurtarıcı edasıyla müdahale ederken yüzünde müthiş bir şaşkınlık ifadesi belirmişti. "Sakin ol dostum!" diye seslendi Bay Bates, "Kendine gelsen iyi olur!"

Ama eski arkadaşı ve hocasının ortaya çıkması Bay Gulliver'ı daha da sinirlendirmişti, hoş kokulu bir gül ağacının ardına saklanarak dişlerini korkunç biçimde öne çıkardı ve yaşamımda işittiğim en kirli sövgüleri birbiri ardına sıralamaya başladı. Bay Bates'e *pis alkolik* ve *bok torbası*, adamın tüm soyuna da *at hırsızları, ilik emiciler, çiçekbozuğu suratlı haydutlar, fırsatçı pezevenkler, kıç yalayıcılar, adi herifler, hastalıklı reziller, meraklı aylaklar, ısırgan satıcıları, tavşan düzücüler ve deve yiyiciler* yakıştırmalarını yaptı.

Caroline ve William korkudan gerilemişlerdi, Bay Bates'in varlığının yalnızca kocasını daha da çileden çıkardığını anlayan hanımım doktoru kenara çekti. "Onu kendi haline bırakalım," diye fısıldadı aceleyle, "bırakalım kendi ahalisinin içinde huzur bulmaya, ahırına gitsin hemen."

Eve girdikten sonra, Mary ona son bir yılda olan biteni çabucak anlatırken, doktor da kendine gelmek için epey uğraştı. "Sevgili Mary!" diye hayretini dile getirdi sonunda kaşlarını çatarak, "seninki azizlerin bile köşe bucak kaçacağı bir yaşam!" Mary'nin sunduğu bir bardak Madeira'yı içtikten sonra biraz sakinleşti. "Hippo-

mania," dedi gözlerinde bir bilim adamının ışıltısıyla. "Bugüne dek yalnızca bir örneğini gördüm ve en azından o zavallının yanılsamaları, at yarışlarındaki safkan ırklar konusunda kendini bir uzman sanmasıyla sınırlıydı. Sevgili bayan, bu ızdırap verici meseleyle daha fazla uğraşmamalısınız. Bunu kesinlikle yasaklıyorum size."

"O kadar da korkunç değil," diyerek atıldı Mary, adamın yardımseverliği karşısında savunmaya geçerek, "eminim ki bir at uğruna gözden çıkarılan ilk kadın ben değilim!"

"Bu konuyu hafife alacak bir mizah anlayışınız olması kuşkusuz iyi bir şey," dedi başını üzüntüyle sallayan Bay Bates, "ama bana göre, burada, en doğru tedaviyi Beytlehem'de bulacak zavallı, kayıp bir ruh söz konusu. Tanrı'nın lütfu ve bizim insani yeteneklerimizle belki onu tekrar sağduyuya yöneltebiliriz."

Bay Gulliver'ı Bedlam'a* kapatma konusundaki kararlılığı ile hızını almış olan doktor Mary'nin hiçbir itirazına kulak asmadan, alışılmamış bir sertlikle kapıya ilerledi. "Sevgili bayan, Finsbury'e gidiyorum, en kısa sürede hastabakıcılarla döneceğim," diye bağırarak, bir şövalye gibi, sanki bir pelerini ve kılıcı varmış da, birine sarınmış, ötekini de en güzel romanslarda kahramanların her başarılı kurtarma serüveninde yaptıkları gibi havada dalgalandıracakmışçasına çıkıp gitti.

Bay Bates'in gidişinin hemen ardından, hanımım artık yalnızca yaklaşan felaketi ve bunun nasıl engellenebileceğini düşünmeye başladı. Lemuel'ini zincirlere, baskılara, buz banyolarına, kaba kumaştan geceliklere ve Hayırsever Komitelerin ya da sıradan insanların önlenemez, aylak ilgisine maruz bırakmayı kabullenemiyordu. Yine de inatçı ve ateşli Bay Bates'in, bir insanın kendi ahırındaki yalnızlığında, aklını modern tıbbın gayretli pençelerinden daha çabuk geri kazanabileceğine inanmadığını da biliyordu.

Ümitsiz bir plan yaparak oğlu William'ı, Bay Moll'a iletilecek bir notla birlikte, Pall Mall'daki İzmir kahvehanesine gönderdi. Bay Moll eski arkadaşına bir sığınak sağlayabilecek tek kişiydi, doktor Bates döndüğünde ise ona hasta tabir ettiği Bay Gulliver'ın kaçmış olduğu söylenecekti. Daha sonra sevgili Caroline'inin de

* Londra'da ünlü bir akıl hastanesi. (ç.n.)

yardımıyla, kocasını Devereux Caddesi'ndeki sürgününe hazırlamak için çamaşır, kitap ve rahatı için gerekli olan öteki eşyaları hazırlamaya koyuldu hemen. Planları hakkında bilgi vermek üzere ahıra girdiğinde ise dehşet içinde, kapının sımsıkı kapalı olmasına ve atların hepsinin içeride olmasına karşın, kocasından eser olmadığını gördü.

William Mall'dan döndüğünde, ortaya çıkmış olan bu durum nedeniyle kendini ağır biçimde suçladı, çünkü ahırın önünden aceleyle geçerken babasına plandan söz etmişti, böylece onu rahatlatacağını ummuştu. Zavallı iyi yürekli William! Şimdi üzüntüyle kabullenmek zorunda olduğumuz gerçeği nereden bilebilirdi; babası bir yerlere kapatılmak korkusuyla, Bedlam'ın parmaklıkları ile Bay Moll'un konukseverliği arasındaki kalite farkını ölçemeyerek paniğe kapılmış ve soylu bir Arap atı gibi uçup gitmişti, kim bilir nereye?

Mary ve kızı acı gözyaşları dökerken, William dokunaklı bir erkeklik sergileyerek ailenin kadınlarını teselli etmeye çalıştı. Bay Bates yanında izbandut gibi iki hastabakıcıyla geldiğinde, karşılaştığı manzarada en ufak bir sahtelik ya da abartı yoktu; aile bireyleri, kayıpları nedeniyle son derece içten bir üzüntüyle birleşmişti.

Bu olay doktorun son derece canını sıkmıştı, o sabah kasabada ölen bir fil yavrusunun otopsisini gerçekleştirmek üzere Sir Hans Sloane ve Aziz Peder Stukeley ile sözleşmişlerdi ama Bay Gulliver'la ilgili çabalamaları nedeniyle randevusunu kaçırmıştı. Üzüntüsünü dile getirdikten sonra çabucak izin istedi; kaçağın kuşkusuz kısa sürede nehir kıyısının tehlikeli yan yollarında yorulacağını ve koşarak ahırına döneceğini düşünüyordu, bu durumda hanımımın vakit kaybetmeden ona haber vermesi gerekiyordu.

Ama öğleden sonra ahırdaki konforuna kavuşmak için sürünerek dönen bir Gulliver gözükmedi, onun yerine oldukça kahırlı görünen Bay Herman Moll çıkageldi. Olayların hızlı bir özetini dinledikten sonra, coğrafyacı Bay Moll, Mary'nin elini tuttu ve Almanların yeryüzündeki en duygusuz ırk olduğu görüşünü çürüterek, samimi gözyaşlarıyla dolu gözlerini onunkilere dikti. "Allaha şükür!" diye haykırdı, "Sevgili eski dostum, o canavarlardan kaçmış."

Bay Herman Moll boylu poslu, yakışıklı, uzun kollu ve kocaman elli bir adamdı; parmakları mürekkep ve işi gereği kullandığı asitlerle yıpranmış ve kararmıştı; yanakları sanki allıkla boyanmış gibi pençe pençe kızarıktı ve pudralanmamış sarı saçları, başının arkasında kuyruk biçiminde toplanmıştı. Mary için hoş görüntüsünden daha önemli olan ise, kocasının onu içinde hiçbir kötülük barındırmayan ve zor koşullarda Mary'nin rahatlıkla başvurabileceği, dünyadaki en iyi insanlardan biri olarak tanımlamış olmasıydı. İşte yanı başında, başını yaslayabileceği geniş ve güvenilir bir omuz vardı, ve bunu düşündüğünde, Mary'ye, sahip olduğu azıcık soğukkanlılık da onu her an terk edecekmiş gibi geliyordu; nitekim iyice zorlanmış olan kontrol mekanizması, kurtarıcısını çalışma odasına alırken şiddetli bir titremeye yakalanmasına neden oldu.

Ancak odaya girince yalnız dolabın kapaklarının açık olduğunu değil, aynı zamanda içindeki küçük ve taşınabilir eşyaların da alınmış olduğunu gördü; raflar, Bay Gulliver'ın o korkunç dakikadaki düşünceleri gibi bomboş kalmıştı. Kendini daha fazla tutamayan Mary çöktü ve acıyla ağlamaya başladı: "Ah Bay Moll, işte, gerçekten hepimizden kaçmış."

Harita uzmanı, Bay Gulliver'ın değerli eşyalarını da yanında götürmesinin, eve erken dönmesi konusundaki bütün umutları yok ettiğine katılıyordu; arkadaşının nerede olabileceği konusunda ise hiçbir fikri yoktu. Tuhaf nesnelerin izini sürüp onu bulmaya çalışmak da tavşan kaç oynamaktan başka bir şey olmayacak ve muhtemelen hiçbir yarar getirmeyecekti. Bu nesneleri satabilmek için Bay Gulliver'ın bir beyefendi gibi giyinmesi gerekiyordu, ve eğer bu acıklı haliyle herhangi bir saygın antikacıyla iş yapmaya kalkarsa, en kısa sürede Newgate Hapishanesi'nde soluğu alırdı. Yalnızca hırsızların arka sokaklardaki inlerinde ve Limehouse'daki çalıntı mal mağazalarında dikkat çekmeden dolaşabilirdi bu mallarla, gazetecilerin ve donanmaya asker toplayan simsarların gözünden kaçabilirse tabii.

Sonunda Bay Moll oldukça karamsar bir biçimde şunları söyledi: "Beni bağışlayın sevgili bayan, ama kocanızın Güney Denizleri'ne, sizin de anlatmış olduklarınıza dayanarak, son derece konuksever ve yüce gönüllülükle ağırlandığı adaya gitmenin yollarını arıyor olması, akla en yatkın gelen durum değil mi?"

Hanımım müttefiğine öfkeli bir bakış fırlattı, çünkü kalp son ana dek moral bozucu gerçeğe direnir, ama sonunda adamın varsayımının olabilirliğini kavrayarak, ümitsiz bir gözyaşı seline boğuldu. Böyle bir üzüntüye neden olmaya dayanamayan zavallı, iyi kalpli Alman, Mary'nin ayaklarına kapandı ve derhal Limehouse'un arka sokaklarını ve Wapping rıhtımlarının her birini, kaçakla ilgili bir ipucu yakalamak ve hatta onun bir gemiye binişini engellemek amacıyla araştırmaya başlayacağına yemin etti.

O gece hanımım bir saat kadar ya uyudu ya uyumadı, endişe onu nöbetler içinde uyandırıyordu ve nehir kıyısının ürkütücü görüntüleri birbirinin peşi sıra gözlerinin önünden geçiyordu, onu istediğim kadar rahatlatmaya çalışayım, huzursuz düşünceler acı vermeyi sürdürüyor ve sürekli Bay Gulliver'ın ve onun izini süren Bay Moll'un iğrenç haydutların ve asker kaçaklarının arasında, hırsız yataklarının ortasında karşılaşabilecekleri tehlikeleri düşünüyordu.

Ama günün ilk ışıklarında, sadık coğrafyacı solgun bir yüz ve yıpranmış giysileriyle kapıda belirdiğinde, getirdiği haberler pek de iç açıcı değildi.

Rıhtımdaki adi bir tavernada iz sürerken, tavernanın sahibi olan kadın onu, yaşlı bir mavnacıyla birlikte kızarmış kırmızı ringa balığı yemekte olan bir gece bekçisine yönlendirmişti. Bay Moll bekçiye Bay Gulliver'ı tarif ettikten sonra, bekçi bu tarife uygun bir zavallıyı deposunda tütün balyaları üzerinde uyurken bulduğunu söylemişti. Kaba saba görünümlü adamı uyandırdığında, karşısında iyi konuşan, sessiz bir beyefendi bulunca da şaşırmıştı. Adam izinsiz kullandığı mekân karşılığında biraz para ödemeye de itiraz etmemişti doğrusu. Daha sonra söz konusu beyefendi bekçiye kendisini tanıdık bir mavnacıyla tanıştırması için yalvarmıştı...

"Ama bu noktada," diye sürdürdü Bay Moll, "bekçinin tanıdığı olan mavnacı söze girerek, Bay Gulliver'ı nehrin liman bölgesine taşıdığını ve onu sabaha karşı sular yükselirken Cochin'e doğru demir alacak olan bir East Indiaman gemisine bindirdiğini anlattı." Alman başını eğerek ellerinin arasına aldı ve sanki bu kötü haberi yalnızca taşıyan değil, ona neden olan da kendisiymiş gibi, "İnanın," diye mırıldandı, "eğer yolcunun, kendisine para değil ama fildişinden bir deniz tanrıçası yontusu verdiğini, dün gece yontunun karşılığı olarak Cheapside'da 20 sterlin kazandığını söylemeseydi,

o serseriye inanmayacaktım." Mary'ye mahzun mahzun baktı. "Şimdi ne yapacağız sevgili bayan?"

Bu meseleyi irdelerken hanımım Bay Moll'dan daha fazla yol kat etmişti, uzun ve hüzün dolu gece boyunca düşünmüştü; tekrar gözden geçirip yargıladığı evlilik yılları belki tamamen kayıp sayılmasa da, karı-koca bağları hiç de olması gerektiği gibi olmamıştı. On yedi yılın on beşi boyunca Mary tamamen kendi başının çaresine bakmak zorunda kalmıştı. Sevgili okur, bu noktada şunu söylememe izin verin: Bay Gulliver'ınki gözü kara bir maceracılık öyküsü ise, biz geride kalanlar da birtakım tehlikelere maruz kalmıştık; ölümcül olmasa da, en azından her sıradan Londralı'nın karşı karşıya kaldığı tehlikelerdi bunlar. Bununla merhum Kraliçe Anne döneminde yaşanan, anlaşılmaz ölçüde zorlu hava koşullarını kastediyorum; doğa da kendi soylu huy çatışmalarının etkisi altındaymış gibi, talihsiz kullarını aşırı bir neşe ya da sıkıntıya boğmak zorundaydı sanki.

Anımsayacağınız gibi, 1703'te büyük fırtınaların ilki tüm krallığı kasıp kavurmuştu ve yalnızca Londra'da tespit edilen zarar iki milyon sterlin olarak tahmin ediliyordu. Yirmi bir kişi ölmüş ve iki yüz kişi çöken yapılar nedeniyle yaralanmıştı. Binlerce baca uçmuş, kilise damları kâğıt gibi kıvrılmış, Hammersmith ve Wapping arasındaki nehir mavnaları batmış ya da parçalanmıştı. 1708'de doğa başka bir yüzünü gösterdi, beraberinde kuraklık da getiren aşırı sıcak havanın etkisiyle inanılmaz bir sinek ordusu kentin üzerine yağarak, sokakları bir battaniye gibi kapladı. İnsanların ayaklarında sanki kalın bir kar tabakası üzerinde yürüyormuş hissi oluştu zamanla. Yaz aylarının ürkütücü yangınları ve kış boyunca oluşan seller, kocasının yokluğu sırasında hanımımın payına düşen tehlikelerin birer örneği yalnızca. Ayrıca çocuk doğurma ve benzeri sıkıntılara da dayanmış, gençliğinin en güzel yıllarını ve canlılığını büyük ölçüde harcamıştı, bu nedenle geçtiği bu sınamaların karşılığında küçük mutluluklar beklemesini hoş görmeliyiz. Oysa olgunluk dönemine girmek üzereyken, ayrılığın alevlendirdiği tutkuyla dönen bir koca, karısının her devinimini bir mucizeymiş gibi izleyen Argos-gözlü bir âşık değil, özür dilerim sevgili okur, hasarlı bir beyin ve karısına yaklaşamayacak kadar kibar bir burunla, tavşan derisi başlıklı bir yarım adamdı karşısında bulduğu.

Bir kadın aşk uğruna, dile dökülmemiş yoksunluklara katlanabilir, kötü muameleye, yoksulluğa ve her ölçüde uygunsuzluğa göğüs gerebilir, ama adanmışlığı sona erdirecek tek koşul tutkusunun düş kırıklığına uğratılmasıdır. Çünkü böyle bir durumda, kendi gözünde, yapmış olduğu en soylu fedakârlıklar solup gider ve önemini yitirir. İşte bu nokta uçurumun kıyısıydı hanımım için, sendeliyor ve yüksek duygularla sadakatini korumak ya da duygularını ve Bay Gulliver'a ilişkin tüm umutlarını kaçık bir çorabı fırlatıp atarcasına gözden çıkarıp çıkarmamak arasında bocalıyordu.

Bay Moll hanımımın yüzüne yansımayan ama kafasında dönüp duran bu kaygılardan habersizdi ve görebildiklerini hayranlıkla izleyebiliyordu yalnızca; bunlar da önem sırasına göre, Mary'nin güzel çehresi, renklenmiş yanakları ve onurlu havasıydı.

"Benim yapacağım şey," dedi Mary, Alman'ın gözünden kaçmayacak biçimde "ben" sözcüğünü vurgulayarak, "gerekirse Bay Gulliver'ı Güney Denizleri'ne dek izlemektir."

Moll büyük ölçüde paniğe kapılmıştı, böyle bir girişim konusunda onu uyarmaya girişti aceleyle ama o sırada kapı açıldı, elinde bir deste kirli ve yırtık kâğıtla William içeri daldı. "Anne," diye bağırdı, "bu notları babamın ahırında buldum. Enlem ve boylam hesaplamaları olabilir diye düşündüm."

Haritacı rakamları incelemek istediğini belirtti ve William'ın hipotezinin tamamen doğru olduğunu bildirdi. "Sevgili bayan, kesinlikle şans kapımızı çaldı!" diye hayretini dile getirdi. "Eski dostum bize yolculuğu ile ilgili ipuçları bırakmış olabilir." Hanımımı kendisine eşlik etmesi için atölyesine davet etti; bir ya da iki gün önce tamamlamış olduğu Güney Denizleri haritası üzerinde bu bilgileri yerleştirmeye çalışacağını belirtti. William da onlarla birlikte Devereux Caddesi'ne gitmek için izin istedi ve böylece hızlı bir biçimde atlı bir arabayla mekâna ulaştılar, alçak tavanlı, bir cepheden uzun bir pencereyle aydınlanmış, sanatçıların samur kürkü ve tavşan ayağından yapılmış fırçalar, sülüğen, bakır yeşili ve çivit mavisi boyalarla donatılmış uzun sıralar üzerinde çalıştığı bir odaya girdiler. Kullandıkları altın tabakalar ise öyle inceydi ki bir hapşırıkla odanın en dibine uçabilir, havayı derin derin içinize çekerseniz hem burun hem de ciğerlerinizi yaldızla kaplayabilirdi.

Bay Moll hesap cetveli ve pergelini çıkarıp, Bay Gulliver'ın he-

saplarını yepyeni haritasının enine ve boyuna çizgilerine aktarmaya başladı; bu da hiç de öngördüğü gibi kolay bir işlem olmadı, çünkü kısa sürede bu çalışmaları yaparken arkadaşının kadran, sektör ya da astrolab gibi bir donanıma sahip olmadığı ve yaratıcı bir biçimde, kendi kendine yaptığı aletleri kullanarak bu ölçümleri gerçekleştirdiği anlaşıldı. Okur, bu noktada antik dönemden günümüzdeki gelişmiş haline gelene dek coğrafyanın kaydettiği ilerlemeyi bir düşünelim. Bilimin keskin bıçağının, bilinen dünyanın sınırlarını durmaksızın genişleten sıkı yöntemiyle batıllığın kara çalılarını söküp atması, her türlü kuruntu ve kâbusun beşiği olan Terra Incognita'nın* ise gölgeler dünyasına gerilemesi muhteşem değil mi? Artık kimse insanları, Solinus'un bir zamanlar kolayca yaptığı gibi, Almanya'da yaşayan ve tüyleri karanlıkta parlayan *Hercynian* kuşlarının varlığına, Nijer Nehri'nin sürekli kaynayacak denli sıcak olduğuna ya da Libya'da *cockatrice* adında, ön ayaklarıyla timsah gibi sürünen ve bedeninin arka kısmı kanatları sayesinde havada asılı duran bir yaratığın yaşadığına inandıramaz!

Artık bir haritacının bir İsidoro ya da Ososius olmasına ve coğrafi gerçekle dinsel dogmayı uzlaştırmaya çalışmasına gerek yok; artık yerküre üzerindeki konumunu anlaması için rüzgârı koklaması ya da bir domuzun kulağına fısıldaması gerekmiyor, çünkü artık yıldızlar ve gezegenler açıklanabiliyor, dünyanın boyutları ölçülüyor, Başlangıç Meridyeni ister Antwerp, ister Padua'dan, ya da Bay Moll'un yeni haritasında gösterildiği gibi, Londra'nın ortasından geçsin, tam nerede olduğunu ve tam olarak nereye gittiğini biliyor.

Alman haritacı tozlu gün ışığında çalışadursun, hanımım adamın sanatkârlığına; ince hatlarla belirlenmiş sahil şeritlerine, sığ suları gösteren noktalı boyamalara, soluk maviyle renklenmiş göllere, Afrika ovalarında zarafetle otlayan minik devekuşu ve fillere, Atlantik sularından beyaz çağlayanlar fışkırtan ejderlere hayran kalmaktan kendini alamadı. Haritanın dört köşesinde ellerinde borularıyla, Aeolus'un torbaları üzerine oturmuş rüzgâr üfleyiciler yer almıştı; Ereus, neşeli Zephyrus, soğuk bakışlı Boreas ve okyanus ötelerinden yağmur ve kurbağa püskürten güney rüzgârı Auster.

Güney yarımkürede, incelikle çizilmiş otuz iki uçlu, ve kuzey noktası tepetomurcuğuyla süslenmiş bir rüzgârgülü vardı. İşte ora-

* Bilinmeyen Topraklar. (ç.n.)

da, çivit mavisi okyanusun ortasında, Bay Moll uzmanlığını sergiliyordu. Mary mavi genişliği dikkatle izlerken, sanki küçük bir adacık denizin bağrından gümüş deniztarağı bezeli kıyılarıyla ve dağlarından ince narin, beyaz bir elbise gibi süzülen parlak bir bulut tabakasıyla belirivermişti. Ama tam o anda, Bay Moll'un pergeli adacığın birkaç derece batısındaki bir noktaya saldırıverdi, adam hızla ölçümleri kontrol etti ve eşkenar dörtgeni andıran küçük bir ada çiziktirdi. William'ın sırtını, uzun süredir görmediği eski dostu sanki oymuşçasına sıvazlayarak, keyifle bağırdı: "Sanırım bulduk onu!"

Mary de son derece mutluydu, ama haritacıya çabalarından dolayı teşekkür etmesine karşın, kalbi içten içe itiraz ediyor, bilimin yanılmış olduğunu, kaçağının ulaşmaya çalıştığı yerin orası olmadığını fısıldıyordu. Bakışlarını kendisine ümit veren noktaya çevirdi yeniden, bir büyüteçle bütün sayfayı taradı ama adacığının hiçbir iz bırakmadan yok olup gittiğini gördü yalnızca. Sanki haritacının ustaca hamleleri sonucu ortaya çıkmak zorunda kalan yeni ada, utangaç kız kardeşinin bir iç çekişle batmasına ve suların onu yeniden örtmesine neden olmuştu. Alçakgönüllü yaradılışını korumak ister gibiydi adacık. Ama Bay Moll'un adasının kesin boyutları ve sabit konumuna karşın, Mary kendi adacığının, buharlaşıp gitmekle birlikte, her açıdan Bay Moll'unkinden daha somut olduğuna inanıyor ve adacığının Bay Moll'un adasıyla olan ilişkisini, yerküre anlayışının, dünyanın dümdüz olduğuna ilişkin artık kabul görmeyen inanışla olan karşıtlığına benzetiyordu. Üstelik adacığın büyüleyici hatları Mary'ye, Lemuel'iyle onu ilk kez buluşturmuş olan kuğuyu anımsatıyordu, bunu tanrısal bir gösterge olarak kabul etti ve pusula ya da sekstansız, yönünü ona çevirdi; ancak doğru zamanlamanın adacığı yeniden denizlerden yükselteceğini biliyordu çünkü. Ne var ki bu olmadık düşüncelerden hiçbirini dile getirmedi, çünkü tedbir gereği, adacığının varlığını ne sadık Bay Moll'a, hatta ne de sevgili William'ına açıklamaması gerektiğine karar vermişti.

Okur, alçakgönüllü olanaklara sahip çocuklu bir hanımın böyle bir yolculuğa çıkmayı düşünebilmesi, bir oda hizmetçisinin Piramitleri ziyaret etmesi ya da sıradan bir seyisin Cebelitarık kayalıklarını

görmeye yeltenmesi kadar akıl almaz gelebilir. Ama bu görüşlerin hiçbiri, artık bu yola baş koymuş olan hanımımı geri çevirmeye yeterli değildi, tüm enerjisi ve İskoçyalı atalarına özgü inadıyla yolculuk hazırlıklarına başladı. Onun kararlılığını gören Bay Moll, oldukça kibar bir yaklaşımla, meşhur Bay Dampier ile birlikte dünyayı dolaşmış olan Kaptan Fitzallan'la görüşerek, Güney Denizleri'ne açılacak olan *Aphrodite* isimli gemide hanımım için bir yer bulup bulamayacağını soruşturdu. Hatta daha da ileri giderek hanımıma gönüllü olarak hizmet edebileceğini, ona yardımcı olmak, eşlik etmek istediğini belirtti ama bu Mary'nin kabul edemeyeceği denli büyük bir özveri olurdu.

İşte böyle, 150 sterlinlik gıda ve uzun yolculuk için gerekli diğer öteberiyle donandıktan sonra Mary, 4 Ocak tarihinde Bristol'den gemiye bindi. Gıcırdayan güvertede, kalbi evinin sağlam duvarları ve çocuklarının sevgi dolu sarılmalarının düşüyle sızlarken, yalnız ve titremeler içinde bekliyordu. "İşte," dedi düşünceler içinde, "bir erkeğin vicdanını sorgulamadan ve kafasını yormadan her zaman yaptığı şey buymuş demek!" Ve anavatanı ardında yitip giderken, Kanal'daki sulusepken yağışın soğuğu içinde ürperdi, çünkü yelkenlerin nasıl şiştiği, akıntı ve gelgit hesaplamalarının nasıl yapıldığı konusunda ne kadar bilgisizse, sert ve sarsıntılı dönüşleri, tehlike ve zorluklarıyla macera dolu bir hayatın neye benzediği konusunda da o kadar deneyimsizdi. "Bir erkeğin nasıl bir cesareti olmalı ki," diye düşündü şaşkınlıkla, "geçmişine, anılarındaki o tanıdık huzura sırtını dönebiliyor ve hiç de konuksever olmayan incecik ufuk çizgisine doğru gitgide daha ileriye, uzaklara açılabiliyor?" Söylememe gerek yok, bu tür düşüncelere kapılmak, yalnızca kendi ürkekliğine daha da kızmasına neden oldu ve yetersizliğinden duyduğu utanca o kadar gömüldü ki, kahraman Achilles'in bile topuğu gibi bir zayıflığı olduğunu, ve okyanuslarda cesaret anıtı olan bir erkeğin başka koşullarda kesinlikle ödlek gibi davranabileceği gerçeğini gözardı etti.

Sevgili okur, böylece Atlantik tüm umutlarıyla önünde uzanır ve martılar gökyüzünün boş kalbinde yürek burkucu çığlıklarını boşa harcarken kendine yönelik aşağılamalarında Mary ile işbirliği yapmayalım ve ona başarıları için destek olalım. Ama bu aşamada sözü hanımımın kendisine bırakmak istiyorum; çünkü, boş zaman-

larını değerlendirmek ve korkak yapısını öz disiplinle eğitmek amacıyla elinden geldiğince bir yolculuk günlüğü tutmaya karar vermişti. Ben de bu noktada sizi söz konusu günlükle baş başa bırakıyorum, umarım ki hanımımın anlatısından seçtiğim bu bölümler öykümüze uygun bulunabilir ve denizcilik mesleğine yabancı olanların da biraz ilgisini çekebilir.

IV

Bir deniz yolculuğu... Şili çileğinin boyutları üzerine... Erdem asla ödül beklemez... Aşka kaldırılan bir kadeh...

6 Ocak, 1718

Hava iyileşince, Kaptan Fitzallan beni kıç güverteye dolaşmaya davet etti ve gemi ile mürettebatı hakkında sorduklarımı yanıtlamak nezaketinde bulundu. *Aphrodite* 260 tonluk bir firkateyn, 26 topu ve 108 kişilik bir mürettebatı var, ama Cork'tan da ek mürettebat alacakmışız. Bir saldırı fermanımız yok; yalnızca ticaret ve keşif için yetkilendirilmiş bir gemi bu, ama Kaptan F., Akdeniz'de durum son derece gergin olduğundan, Amirallik'teki dostlarının ona, İspanya'nın anlaşmayı ihlal etmesi durumunda, düşman gemilerine saldırılmasının sert tepkiyle karşılanmayacağı tüyosunu verdiğini

çıtlattı. Bunu duyunca nasıl bembeyaz olduğumu görerek benim asla tehlikeye düşmeyeceğimi çabucak ekledi ve gemi sahiplerinin çıkarlarını olduğu kadar ekselanslarının kullarını da korumanın görevleri arasında olduğunu belirtti. Bu konuşmadan, biraz zor da olsa, Yüksek Mahkeme davaları sokak dalaşından ne kadar uzaksa, özel ticaret gemilerinin düşman gemilerine saldırmasının, korsanlıktan o kadar uzak olduğunu kavradım; yasalara uygun bir biçimde, ele geçirilen ya da alıkoyulan gemiden alınan değerli mallar, *meşru savaş ganimeti* kabul ediliyor.

Gemide subaylardan oluşan bildik mürettebatın yanı sıra, dörtte bir oranında yabancı da var; Ekselanslarının kulları arasında birkaç tane tenekeci, seyyar satıcı ve çalgıcı ve benzer tipler, ayrıca iki zenci, beş tane de erkek çocuk var. Ama kaptan benim son derece iyi korunacağım garantisini veriyor ve böylelikle ben de Lemuel'imin tehlikeden asla kaçmadığını kendime anımsatarak, korkularımdan dolayı utanıyor, onun uğruna gelecekte daha cesaretli olmaya söz veriyorum.

7 Ocak

Gemide kaldığım bölümün çok geniş olduğu söylenemez ama yüksek rütbeli subayların kamaralarından daha ufak değil ve onlarınkine benzer şekilde donatılmış; üstelik kaptan kibarlık göstererek, bana bir de çekmeceli yazı masası verdi; Lionel Sims adlı birinin getirdiği kahvaltılarımı da o masada yiyorum. Duvara asılı yatağım dar ama Allahtan yüksek kenarlı, böylece bir fırtına anında yataktan düşme tehlikesi yok ve küçük bir pencere de bana ana ve ön üst güverte manzarası sağlıyor. Bunların dışında, kendim, Lady Mary ve kıyafet sandığım için ve hatta biraz da fazladan boş yer var. İtiraf etmeliyim ki başta beni biraz düşündüren temizlik düzenlemeleri de kayda değer, çünkü gemideki tek kadın olarak, sıradan bir kova yerine, bir oturağım olması ayrıcalığına sahibim. Memnuniyetle belirteyim, boşaltılması çocuklardan birinin sorumluluğu; aydınlatma ve benzeri işlere de aynı çocuk bakıyor ve zararsız görünüyor. Yine de Bay Sims'in değerli eşyalarımı kilitli tutmam konusundaki uyarısını gözardı etmedim.

8 Ocak

Gemimiz Cork H.M.'de demirliyken, *Brighton* limana girdi ve anlaşıldığı üzere bayrağımızı indirmemizi istedi, biz de hemen indirdik. Büyük bir gürültü ve uğultu içinde toplar atılmaya başladı ve Bay Sims, bunun bir selamlaşma biçimi olduğunu belirtip, tüm özel gemilerin ekselanslarının gemi ve kuvvetlerine saygılarını sunmaya mecbur olduğunu açıklayana dek son derece korkulu anlar yaşadım. Bu sabah birkaç ek denizci aldık ve Bristol'den binmiş olan bazıları gemiden ayrıldı, bazıları da kaçıp gitti. Kaptan Fitzallan bu durumu pek de önemser gözükmüyor, bu tip adamların sıradanlıklarını küçümsüyor ve zaten gemide istihdama uygun olmadıklarını söylüyor. Subayların acil gereksinimlerini karşılamak için yedek malzemeler de yüklendi; birkaç teker tereyağı, 2 galon tatlı yağ, ekmek ve peksimet varilleri, elli kilo un, 5 kalıp peynir, ayrıca fıçı fıçı hurma rakısı ve elma şarabı.

10 Ocak

Beni oldukça şaşırtan bir durum, Cork'da bulunduğumuz süre içinde, hemen denize açılacak olmalarına karşın, mürettebattan sürekli evlenenlerin çıkmasıydı. Çok kısa bir flört döneminin ardından, evlenme ilanı ya da çiçek buketleri olmaksızın, rüzgârın savurduğu rıhtımda, geminin limanı terk etmesinden az önce gerçekleşiyordu çoğu nikâh. Bunların arasında Katolik bir rahip tarafından İrlandalı bir kadınla evlendirilen Danimarkalı bir denizci görmüştüm. Eşler birbirinin dilinden hiçbir şey anlamıyordu, bu nedenle çevirmen yardımıyla anlaşmak zorunda kalmışlardı. Yine de ayrılık anında bu çiftin ötekilerden çok daha fazla üzüldüğünü gözlemledim; ipler kesildiğinde, genç gelin kendini rıhtımdan fırlatır korkusuyla, ailesi tarafından güçlükle zaptedilmişti, damadın da denize açıldıktan sonra günlerce melankoli içinde dolaştığını anlattılar.

15 Ocak

Arkadan esen rüzgârın yardımıyla hızla ilerleyerek, bu sabah Madeira'ya içki almak üzere demir attık. Zira, mürettebatın sert hava koşullarına karşı zayıf giyinmiş olduğunu dile getirdiğimde lostro-

monun dediği gibi "denizciler her zaman iyi içkiyi sıkı giyinmeye yeğler." Karaya çıkan grupla, babama, sevgili William ve Caroline'ime mektuplar yollayabildim; South Sea şirketinin sabah deniz yükselince Portsmouth'a geri dönecek bir gemisi var. İyi kalpli Bay Moll'a da mektup göndermek istiyorum, ama kendimi ne kadar zorlarsam zorlayayım, maceraperestlik ruhu açısından beni yetersiz bulacağından çekiniyorum. Kalemi bütün iyi niyetimle elime alsam da düşüncelerim sakız gibi yapışkan ve tek bir sözcüğü bile toparlayamıyorum. Sanırım zaman ilerledikçe, Tanrı yardım ederse, keşfedilmemiş topraklara ilişkin paha biçilmez bilgilerle (bu bilgiler olmaksızın coğrafya çalışmaları mükemmel olamazdı zaten) bana yaptığı iyiliğin karşılığını ödeyebileceğim.

(Okur, Bay Moll hanımımdan bilimsel veriler içeren hiçbir mektup almamış da olsa, genellikle yoğun yazışmalara gömülmüş biriydi ve çoğunlukla denizaşırı topraklardan mektuplar alıyordu. Bu dönemde sevgili dostu Monsieur Antoine Dushesne'den aldığı bir mektup onu oldukça heyecanlandırdı.)

Kardeşim,

Şans ve çılgınlık, sonu belirsiz bir macera uğruna Şili'ye doğru yol aldığım Brezilya kıyılarına getirdi beni. Şimdi özetleyeceğim bir dizi sıradışı koşul sonucu, dünyanın en harikulade çileklerini aramakta olduğumu işitince şaşırmayacaksın. Kısaca anlatmak gerekirse, yolculuğum Monsieur Nouttes-Grou'nun, Monsieur Frézier adında birinin yazı taslaklarında yer alan bazı bölümlere dikkatimi çekmesiyle başladı. Bu beyefendi Kral Lewis tarafından, kıyı boyunca yer alan önemli liman ve kalelerin planlarını ele geçirmek amacıyla gönderildiği İspanyol Amerika'sından geçtiğimiz yıl dönmüştü. Söz konusu bilgiler, iki ülke arasında yine bir savaş çıkarsa, Fransa'ya faydalı olması için isteniyordu. Bay Frézier bir ticaret gemisine binmiş ve tüccar gibi yolculuk etmişti, böylece İspanyol hükümet yetkililerine de sokulabilecek ve onların savunma sistemlerini öğrenmek için her türlü fırsatı yakalayacaktı. Sözün kısası sevgili dostum, adam casustu, getirdiği ayrıntılı planlara bakılırsa,

iyi bir casus; özellikle Angria kalesinin planları oldukça başarılıydı. Bu malzeme sana bir bir ulaşacak ve eminim ki faydalanacaksın; söylememe gerek yok, benim konuya olan merakım haritacılıkla daha az ilgili, ben her zamanki gibi sevgili "fragaria" *mla ilgileniyorum.*

*Sevgili Herman Frezier'nin - bu isimden kaynaklanan hoş tesadüfü de, itiraf edeyim, bir Tanrı alameti olarak görmüştüm**- *Şili kıyılarında yepyeni bir çilek bulduğunu öğrenince nasıl heyecanlandığımı bir düşün! İnan bana Herman, çünkü ölçekli çizimlerini gördüm.* "Fragaria chiloensis" *in yanında tüm* hautbois *cinsi çilekler cüce gibi kalıyor,* vesca'*lar pigmelere benziyor, İngiliz* virginiana'*larla bizim* moschata'*larımız hepten geride kalıyor. Kralın bahçesi için kendisine iki kök getirilen Bay Jussieu, Şili'de anılan ismiyle "frutillar"ın ceviz ve hatta bazen tavuk yumurtası kadar büyüdüğü konusunda garanti verdi. (Bay Jussieu'nin eline geçen iki bitkinin dışındaki örnekler zorlu dönüş yolculuğuna dayanamamıştı ve bunların da yaşayabilmesinin tek nedeni Bay* "Fraisier" *nin gemide kendisine düşen kıt su payını onlarla paylaşmasıydı, fazlasıyla övgüye layık, kahraman bir adam değil mi sence de?)*

Peki ben bu devleri gördüm mü? Onları elimle tartıp, keskin kokularını içime çektim mi? Çiçekli saplarının önünde dua edip, bol etli tapınakları önünde secdeye yattım mı? Heyhat kardeşim, işte burada kaderin trajik cilvesi ortaya çıkıyor! Çünkü bunu gerçekleştirebilmek için çok büyük bir arzum vardı, adeta bir eşkıya gibi atımı Versailles'a koşturdum ve bana inan, oraya vardığımda birkaç hafta önce Bay Jussieu hasta annesine bakarken, birkaç köylü çocuğun çilekleri koruyan ağı kaldırıp, her birini şapır şupur yediğini öğrendim. Bay Jussieu çılgına dönmüştü (ki eminim benim kadar çıldırmış olamaz) ve ondan sonra değerli göçmenlerinden geriye kalan parçalara sanki sevgili annesine bakarmışçasına ilgi gösterdi, onları her gün gözyaşlarıyla suladı, köklerini tütsülenmiş çimen, kireç artığı ve kokuşmuş hayvan pisliğinden oluşan gübrelerle besledi. Dört hafta geçip, yeni çilekler yetişmeyince, en kötü olasılıktan kuşkulandı, kökleri incelediğinde hanneton'*un, korkunç mayısböceğinin onları yağmaladığını keşfetti.*

* Frezier ismi ve Fransızca çilek anlamına gelen *fraise* sözcüklerinin benzeşmesine değiniliyor. (ç.n.)

Bu öykünün trajik yönü şu: Muhteşem frutillar, *ya da Bay Jussieu'nin dediği gibi* "frutillier", *hermafrodit bir bitki değil ama hem erkek hem de dişi çiçekleri var. Cinsiyetlerin ayrılığı Herman! Bizim küçük Fransız* capiton'*umuzun, tüm öteki Avrupa türlerinin aksine, sanılageldiği gibi hermafrodit olmadığı hipotezimi eminim anımsayacaksın... İşte Tanrı'nın bir lütfu! Bizim solgun yerli çileğimiz, sonunda kuvvetli bir partner, sayesinde üreyebileceği daha güçlü bir cins bulmuş olabilir miydi? Peki ben haklı olduğumu kanıtlayabilecek miydim?*

Heyecanımı ve ümitsizliğimi bir düşün! Doğan umutlarımın birkaç acıkmış velet ve iğrenç hanneton *yüzünden nasıl yıkıldıklarını düşün bir kere, Herman. İşte olanları görüyorsun. Kibirim sınır tanımamışsa eğer, işte açıkça cezalandırılmıştım sonunda. Aldatılmış bir âşık gibi somurtuyordum; günlerce yemek yiyemedim. Ama sonunda, tabiri caizse Eros'un okuyla kendime geldim, gidilmesi gereken yer neresiyse oraya gidecektim ve hemen St. Molo'ya giden gemiye bindim. Bay Frézier'nin adımlarını izleyecek ve o yabancı diyarlardan kendi bitkilerimin üremesini sağlayacak örnekleri getirecektim. Yine de durumu garantiye almak için, yanımda en sağlıklılarından birkaç* capiton'*umu da götürüyorum, böylece gerekirse orada deneyler de yapabileceğim. Gördüğün gibi, öyle çılgına döndüm ki, hiçbir şeyin işimi bozmasına izin veremem. Elimizdeki gelişim olanaklarını ve bu buluşmadan çıkabilecek yeni, sayısız çeşitlilikleri bir düşün! Aynı zamanda sevgili dostum, iyi, akıllı ve cesur ol ve Tanrı aşkına evlen! Tüm bunların yanı sıra düşlerimin gerçekleşmesi için dua et ve kuş beyinli dostuna destek ol.*

Antoine

17 Ocak

Bu sabah kırağı yelkenleri iyice katılaştırdı, mürettebatın bağrışarak birbirini ikaz ettiğini duyabiliyordum çünkü ıskala (gemicilerin serene çıkmak için güçlükle tırmandıkları yatay iplere deniyor) görünmeyen buzlanma yüzünden tehlikeli ölçüde kayganlaşmıştı. Bir gemicinin yaşamının fazlasıyla güçlüklerle dolu olduğundan artık hiç kuşkum yok. Doktor George Appleby, koltukaltımda çıkan bir

apseyi tedavi ederken bana Hollandalılardan birinin mizananın tepesinden kıç güverteye düştüğünü anlattı. Adamın kafatası kırılmıştı ve doktorun onu muayene edip elinden geleni yapmasına karşın, zavallı, bu sabah göçüp gitmişti. Ben de karışıklığı işitmiştim ama çekingenlik ve kötüleşmekte olan hava nedeniyle kamaramdan çıkmadığım için, kuşkusuz Bay Gulliver'ın kariyeri boyunca karşılaştığı acil durumları daha iyi anlamama yardımcı olabilecek bir trajediye tanık olma fırsatını kaçırdım.

18 Ocak

Rüzgâr günden güne sertleşiyor ve çıbanım öylesine büyüdü ki sürekli hastalık tehdidi altındayım. Sık sık keşke Lady Mary'nin yaradılışında olsam diye geçiriyorum içimden, zira saman dolu bir karın, karışık et yahnisi ve gemi bisküvileriyle fokurdayan bir mideden daha çok işime yarardı. Öte yandan uzun geceler, çalışmak için bol zaman kazandırıyor bana ve bununla mutlu olmaya çalışıyorum. Sintinelerden yükselen kokularla daha da artan bedensel rahatsızlığıma karşın, Pausanius'un ortaya attığı, "iki Afrodit" problemi üzerinde sakin bir kafayla düşünmeye çalışıyorum. Eflatun'a göre, hiçbir kadından doğmamış, yalnızca Uranüs'ün vücudundan ortaya çıkmış olan daha yaşlı Afrodit ilahi bir varlıktır. Oysa Zeus ile Dione'un kızı olan genç Afrodit bayağıdır, onun suç ortağı olan Aşk da bayağıdır, ruhdan ziyade bedeni sevme eğilimindeki adi erkekleri etkiler...

19 Ocak

Bu sabah bir gürültü patırtıyla uyandım, pencereden dışarıyı gözetleyince bu kargaşanın Madeira'dan gemiye almış olduğumuz birkaç tavuğun kaçması üzerine çıktığını anladım. Adını telaffuz edemediklerinden, gemicilerin Bluebottle diye seslendikleri bir zenci onların peşindeydi ama o hayvanların üstüne çullanmaya yeltendikçe, tavuklar sıçrayıp sekerek, oraya buraya atlayarak adamı ustalıkla savuşturdu, bir yandan da yüce bir edayla gıdaklıyor ve kaçışırken tüylerini de sağa sola uçuşturuyorlardı. Avın başarıyla sonuçlanmadığını görünce, Leopold Scurrup gibi unutulmaz bir isme

sahip, Dorsetshire'lı ve köy yaşamına oldukça vakıf bir denizci gidip genç horozu getirdi. Bu aile reisinin tavukları düzene sokacağına yemin ederek horozu çarmığa oturttu, horoz kibirli bir edayla tünedi ve ciğerlerini patlatırcasına ötmeye başladı. Ama yaramaz tavuklar horozun etrafında dolaşıp çiftleşme oyunu oynayacaklarına, uzak bir mesafede durup, artık sayıları birkaçı bulan ve bayağı büyük bir uğraş içindeki takipçilerini savuşturmayı yine başardılar. Ama olması gerektiği gibi, oyunun sonu geldi ve ne yazık ki acıklı bir son oldu bu. Çünkü sert bir rüzgâr esti ve küpeşteden ıskalaya sarsak bir biçimde uçan iki tavuğu yakalayarak denize sürükledi; tavuklar ördek ve kuğu gibi yüzen kuşlar olmadığından, ıslak ve karanlık bir sonla karşılaştıklarını düşünüyorum. Bunun çorba tenceresine atılmaktan daha kötü olup olmadığını değerlendirebilecek durumda değilim; ama sanırım daha hızlı bir ölümdü. Bay Sims'i altı ayak boyundaki heybetli zenci hakkında sorguladığımda, adamın yıllar önce Gine Körfezi'nde bir İspanyol köle gemisinden alındığını ve o günden bu yana özgür bir İngiliz olarak onurlu bir biçimde denizlere açıldığını öğrendim.

20 Ocak

Sertleşen rüzgârdan hoşnut değilim, midem de değil. Yine de birkaç saat Eflatun'dan farklı düşünen Hesiod ve Plotinus'un görüşleri üzerinde çalıştım. Hesiod Afrodit'in, Kronos tarafından hadım edilen Uranüs'ün kesilip atılmış üreme organlarından ortaya çıktığını söylüyor; Öte yandan Plotinus ise Afrodit'in her iki ebeveyni olarak Kronos'u gösteriyor. Bu günlüğü tutan zavallı beni denizaşırı topraklara taşıyan *Aphrodite*'e gelince, onun babasının kim olduğunu ya da annesinin olup olmadığını çok da önemsemiyorum, beni asıl ilgilendiren poposunun geniş, dengesinin yerinde olup olmadığı ve üzerinde taşıdığı insanları nazik bir biçimde sallayıp sallamayacağı.

21 Ocak

Yolculuk başladığından beri ana üst yelken ilk kez toplandı. Bay Sims bunun havanın bozukluğuna bir gösterge olduğunu söylüyor. Bana çorba içirmeye çalıştı ama midem bir şey almıyor.

22 Ocak

"Yokluk ve Bolluktan doğmuş Aşk"... Babası olan Bolluk, akıl ve zekâ. Annesi Yokluk ise gereksinim, arzu, maddesel istekler... Kafam çok bulanık. Bay Appleby güzelavratotu önerdi.

28 Ocak

Fırtına durmuyor. Çocuk lambayı yakmaya geldi ama okuyamayacak kadar yorgunum.

5 Şubat

Güzel havalara özlemim öylesine şiddetlendi ki sürekli durgun bir deniz üzerinde yürüdüğüm düşünü görüyorum. Bu tip düşler üzerine Artemidorus şöyle der: *"Genç bir adam için bu düşün anlamı güzel bir kadına duyduğu aşktır; bir kadın içinse bu ahlâksız, kösnül bir yaşam biçimi anlamına gelir, çünkü deniz çok hoş görünen ama sonunda herkese kötülük getiren bir yosmaya benzer."*

6 Şubat

Cape Verde Adaları'nda, şiddetli rüzgârdan biraz soluk alabilmek için demirledik. Subaylarla birlikte büyük sandala binip karaya çıkamayacak denli yorgundum, ayrıca ada da sis ve fırtına bulutlarıyla kaplı olduğundan, hiçbir şey göremedim. Ama anlatılanlara göre pek güzel ve mısır, hurma, domuz eti, kavun, muz gibi gıda ürünleri açısından çok zenginmiş. Bay Appleby nezaket göstererek bana adanın kaliteli ve sert brandy'sinden birkaç yudum getirdi; kaptan biraz pamuklu kumaşla bir miktar kap kacağı birkaç fıçıyla değiş tokuş etmiş.

8 Şubat

Yine açık denizdeyiz ve sağanaklar azalmıyor bir türlü, tam iyileşmeye başlamışken hemen kötüledim yine. Aralarda antik döneme ait yaratılış öykülerini okuyarak oyalanıyorum; görebilsem, yıldızlarla gezegenleri de inceleyeceğim! Gökyüzünde açık seçik bir re-

sim yakalayamadığımdan, lambamı yakıyor ve Anaxagoras'ı okuyorum. Agiospotamoi adlı büyük taş üzerine yaptığı çalışmayla, dünyaya düşen ve göktaşı olarak tanımladığı yıldızlar hakkında fikirler ileri süren ilk bilgin olmuş. Anaxagoras tüm gökyüzünün, kendi etraflarındaki şiddetli dönüşleri sonucu bir araya gelen, yanan taş parçalarıyla dolu olduğunu öneriyor. Bunlara *nydroi* deniyor, döndükçe daha da büyüyüp ağırlaşacak ve sonunda aşırı ağır hale gelecekler. Herhangi bir yıldız gibi, güneş de devasa büyüklükte bir *nydros* olduğundan, tüm göktaşlarının kaderini paylaşacak ve uzak bir gelecekte dünya üzerine düşecek.

Hanımımın günlüklerinin bu denli düzenli tutulmuş olması, okura onun iç dünyasının da benzer bir özdisiplinle dengelenmiş olduğu izlenimini vermesin. Aslında başını ne kadar dik, ruhunu ne kadar metin tutmaya çalışırsa çalışsın, içindeki okyanusların altını üstüne getiren fırtınalar da o kadar şiddetleniyordu; sanki kemiklerini çatırdatan, onu tepetaklak eden ve adeta ruhunu midesinden çıkaran Atlantik rüzgârları yeterli değildi. Okur, onu bağışlayın; kendine dönüklük gençlerde kolayca bağışlanabilir belki ama Mary'nin duygusal aşırılıklarının bahanesi olarak gençliğini öne süremeyeceğim ve benzer biçimde, Prenses'in düğününü mahvetmeye gelen kötü kalpli cadı gibi olgunluk dönemine musallat olmuş bu kendine acıma duygusunu da hoş görmeyeceğim. Evinden, ocağından uzak olduğu kadar, kocasından da ayrı düşmüş olan Mary, sarsıcı düşüncelerle oradan oraya savruluyordu. Etrafı denizcilerle, onu gözetleyen martılarla sarılı bir halde, hücresinde yapayalnız yaşayan bir Kermel rahibi gibi cezalandırılıyordu asma yatağında.

Yolculuğa alıştıkça koşullarının daha olumlu olup olmadığını, bir gelişme yaşanıp yaşanmadığını öğrenmeye can atıyorsunuz. Heyhat, bu mutluluğu şu an için sunamıyorum size, çünkü hanımıma da sunulmamıştı; mürettebatla arkadaşlık etmemesi söylenmişti ona, utangaçlığı onu subayların masasına oturmaktan alıkoyuyordu, ilk birkaç uzun hafta boyunca kamarasına yemek getiren Lionel Sims ve hastalığının en ağır döneminde kendisiyle ilgilenen gemi doktoru Bay George Appleby dışında kimseyle görüşmemişti. Aslında, ben şikâyetlerini anlattığı ve özel konularda fikir danıştığı,

tek ve değişmez eşlikçisiydim.

Bir gece kara yağmur acımasızca küpeşteyi döver ve lombozlar gözyaşlarıyla ıslanmış kör gözleri andırırken, bana umutsuzca sordu: "Ümitlerim boşa mı çıkacak, söyle bana. Arayışımın sonu yok mu? Bu yolculuk sırasında bir gemi kazasında ölüp gidecek miyim? Yoksa sonsuza dek okyanusta kırık bir kürek gibi dolaşıp duracak mıyım?"

Ümit asla boşuna değildir, diye ciddi bir edayla yanıtladım, ama sonucun ne olacağına dair garantiyi yalnızca bir yalancı verebilir.

Okur, yaltaklanmanın bir zamanı olduğu gibi, dürüstlüğün de vardır; ve ben, her ne kadar yanılmış olsam da, ciddi bir soruyla karşılaştığımı düşünerek, ciddi bir biçimde yanıtlamıştım. Ama hanımım bu sade yanıt karşısında öfkelenmişti, masaya, beni havaya fırlatacak denli sert bir yumruk indirdikten sonra, isyankâr bir biçimde bağırdı: "Peki o halde, erdemin karşılığı ne? Ona layık olmak için sürekli çabalamadım mı? Yeterince acı çekmedim mi? Hâlâ yoksunluğa katlanmak zorunda mıyım?" Ve hıçkırıklara boğuldu, Eyüp'ün sabır sınaması kuşkusuz Mary'nin de kaderiydi ve kim bilir Tanrı acımasız bilgeliği içinde ona daha ne felaketler tattıracaktı.

Artık zaten öfkesini uyandırmış olduğundan ve bundan sonra başıma gelebilecekleri önemsemediğimden, ona sözü dolandırmadan, erdemin hiçbir ödülü olmadığını, ve sürekli ödüllendirilmeyi beklemenin, gittikçe daha da derinleşen, ahlâk düşkünlerine yakışır bir alışkanlığa dönüşeceğini söyledim. Yıllarca kişiliğinde geliştirmeye uğraştığı özellikler ve yapmış olduğu çalışmaların hiçbir şeyi garantilemediği şeklindeki pek de hoşnut edici olmayan gerçek, hanımımın canını o kadar sıktı ki, beni yakalayıp kamaranın öteki ucuna fırlatacak sandım.

Aslında meselenin daha temkinli bir biçimde dile getirilebileceğini ben de biliyorum ama kuşaklar boyunca el değiştirirken pek çok sırrın tanığı olmuş bir peruk gibi, ben de, kadınlık üzerine bir tür pervasız bilgelik geliştirmekten kendimi alıkoyamamıştım. Bu nedenle, kazançlarını garantilemek için kaderle kuşkulu bir pazarlığa oturan biri gibi gösterilmek hiç de hoş olmadığından, Mary'nin üzülmesine şaşırmamam gerekirdi.

Bu durumda öngörülebileceği gibi, içinde intikam ateşiyle, alaycı bir edayla gülümseyerek can dostuna döndü Mary: " Tatlım, yaşlandıkça iyice filozof kesildin sen de!" diyerek saldırı üslubunu değiştirdi, yalnızca kini bile beni tuz buz etmeye yeterliydi sanki. Dahası da var; yolculuk boyunca nasıl da yıprandığımı, kirpiklerimin döküldüğünü, kadife giysimin çarpıldığını, pudramın deniz köpüğü nedeniyle iyice bozulduğunu söylerken aldığı hazzı yazıya dökerken bile acı çekiyorum.

Bu veda saldırısıyla ne yazık ki yüzümü duvara çevirdi ve kalbinin kapısını bana kapattı. Bu noktada oyuncak bebek kendine acıma konusunda neredeyse hanımıyla yarışacak hale gelmişti, çünkü Mary ne zaman istese sadık dostunu yanında bulabilirken, benim böyle bir konforum olmamıştı hiç. Kendi boyum ve koşullarımdaki arkadaşlarımı kaybetme pahasına seçilmiştim hanımım tarafından. Başlangıçta iç karartıcı koşullardan çekip alınmanın onurunu duymuş olsam da, şimdi yalnızca eski yandaşlarımı özlüyordum, zira engin denizlerde ne şikâyetlerimi işitmeye meyilli bir kulak, ne teselli etmek için sarılacak bir kol, ne de beni coşkuyla destekleyecek bir savunucu vardı. Bu büyük dünyada tek başıma, yalnızca utancımla tanımlanmış bir halde duruyordum, ve ilk kez o hoşsohbet topluluğa, düşlerin, ipliklerin ve koyu dedikoduların kayıp, gizli toplantılarına geri dönmek istiyordum.

Ertesi sabah Mary son derece sakinleşmiş bir güne uyandı. Fırtına sonunda durmuştu ve deniz belli belirsiz bir esintiyle kıpırdıyordu. Lionel Sims kahvaltısını yazı masasına bırakırken, o günün St. Valentine bayramı, yani kadınlarla ilgili bir gün olduğunu belirterek "Kaptan Fitzallan bu akşam subaylarla yemeğe katılarak, onları onurlandırmanızı rica ediyor" dedi. Önce bu öneriyi geri çevirmek isteyen Mary, içine kapanmaktan ne kadar yorulmuş olduğunu fark etti, gösterebileceği kadarıyla tüm minnet duygularını sergileyerek daveti kabul ettikten sonra, sanki Hampton Court'ta kraliyet yemeğine davetliymişçesine kaygıyla giysi sandığını altüst etmeye koyuldu. Saat altı olduğunda sandıktaki tüm giysileri en az iki kez denemiş ve kenara atmıştı; kamarası ortalıkta yüzen kaliteli ipek, kadife ve renkli pamuklularla dolmuştu. Yanaklarını renklendirdi ve

alelacele temizledi, dudaklarını boyadı ve hemen sildi, altın fiyonklu pabuçlarını öfkeyle kenara itti. Hanımım o kadar uzun süredir sadeliğe adanmış bir yaşam sürüyordu ki, bundan bir anda vazgeçmesi olanaksızdı; olabildiğince süslenip aynaya her döndüğünde, karşısında onaylayan ya da beğenen bir bakış değil, kaptanın masasında bir tavuskuşuna dönüşerek onurlandırılmaya kalkıştığı için, zehirli oklarıyla onu paralayan, aşağılayan Argos'un yüz gözünü buluyordu.

Bu nedenle, yemek odasının kapısını tıklattığında, bir Quaker'ın kapı eşiği gibi ovulup fırçalanmıştı ve son derece ciddi, hayır, aslında kupkuru bir biçimde giyinmişti; ne elbisesinde bir fiyonk, ne çorabında bir süs vardı ve sanki kadınlığın kaçınılmaz gerçeklerini reddedermişçesine bir tevazu içindeydi. Yine de subaylar ona eşi bulunmaz bir kadın muamelesi yaptılar: Yüzbaşı Fry, yastıklarını kabarttı, gemi sahibinin temsilcisi Bay Parsons kadehini en iyi Madeira şarabı ile doldurdu, kaptan Fitzallan ise ağzı kulaklarına varan bir gülümsemeyle geçirdi akşamı. Mary hoşnutluk duygusuna engel olamıyordu, yalnız bu kibar ilgiden dolayı değil, aynı zamanda gümüş şamdanlar, zarif porselen yemek takımı ve artık deniz gibi durulmuş olan midesinin keyifle kabul ettiği harika akşam yemeği nedeniyle de.

Sonunda peynir de yenmiş ve tabaklar toplanmıştı, ahçı koca bir kâse siyah rom pançı getirdi; güçlü bir adamı bile yıkabilen özellikteki bu sert aromalı içki hemen kadehlere dolduruldu. Eh, içkinin dili kaydırdığı söylenir, zira South Seas şirketinin gemi kılavuzlarından Bay William Ballet sevgili Louisa'sıyla ilgili her ayrıntıyı anlatarak topluluğu keyiflendirdi, Yüzbaşı Oliphant da eşsiz Abigail'ini yere göğe sığdıramadı; ta ki kaptan bu duruma adalet adına bir son vermek için, tüm subayların eşlerinin ve sevgililerinin bir listesini çıkararak, kadehini evde bekleyen bu kadınların şerefine kaldırmayı önerene dek.

"Bristol'deki güzel bayanlara!" diye kadehini kaldırdığında, tüm ekip de ayağa kalkmış ve en içten tavırlarla ona katılmıştı.

Mary de bu gösterişli törenin dışında bırakılmadı, özel olarak hiçbir kadının ismine kadeh kaldırmamış, ufak tefek bir beyefendi olan Bay Lancelot Parsons bir kez daha ayağa kalkarak, şöyle seslendi: "Beyler, aramızdaki zarif yolcuyu, Bayan Gulliver'ı unutma-

yalım... Sağlığınıza saygıdeğer bayan!"

Günlük ilişkilerin küçük iltifatlarından son derece uzak kalmış olan hanımımın yanakları ateş gibi kızardı, kaptana konukseverliği için teşekkür ederek, beylere iyi geceler dileklerini sundu aceleyle ve odasına kaçıverdi. Bu arada güvenliği açısından kendisine eşlik etmeye pek istekli olan Bay Parsons'u da nezaketle atlattı.

Kabul etmeliyim ki, erkeklerle dolu olan gemide hanımımda gözü olanlar vardı ve kuşkusuz, ona sunmakta oldukları küçük nezaketli davranışlardan fazlasını vermeye hazırlardı; Allahtan katı yasaklara uymamanın cezası ağırdı gemide. Kurallara uymayanların hemen ve ağır biçimde cezalandırılması asla sorgulanamazdı, erzak çalan kişiler en ufak bir ayrım yapılmaksızın kırbaç cezası alıyordu. Yelkenci Bartholomew Fish ile demirci Henry Viggars arasındaki kavgaya tanık olma şanssızlığını yaşamıştık. İyi bir subayın mürettebatını demir sopayla yönettiğine inanan Lionel Sims kavganın sonunu aktarırken, Fish'in ana direğe bağlanarak dövüldüğünü, sonra haftalarca zincire vurulduğunu büyük bir zevkle anlatmıştı.

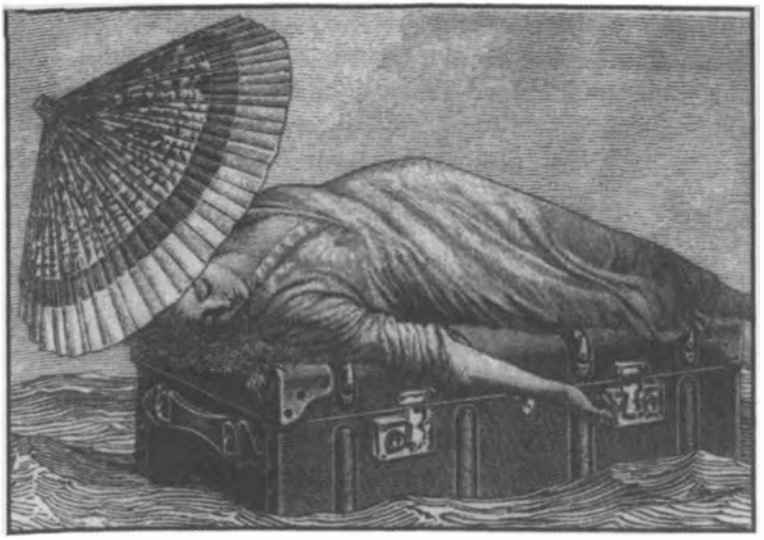
Allahtan Mary, bir erkeği kendi kibiri uğruna düelloya sürükleyen kadınlara karşı yalnızca aşağılama duyuyordu. Geminin en tepesinden, sintinelere dek erkeklerin gözleri üzerinde olsa bile, bunlar ona yalnızca, kocasının bakışının yokluğunda Mary'nin biçimsiz ya da maddesiz bir varlık, aysız bir gecede kaybolan ufuk çizgisi kadar görünmez bir şey olduğunu anımsatıyorlardı. "Onun açık denizleri bırakıp bana dönmesini sağlayamıyor, bunun yerine bir erkek gibi peşine düşüp onu aramak zorunda kalıyorsam," diyerek ağladı odasının kapısını çarparken, "bu Valentine Bayramı'nın ne anlamı var? Bu gece kadehini bana, sevgilisine kaldırdığına inandıramıyorsam kendimi, kadeh kaldırmanın ne anlamı var?"

Sevgili okur, bazıları böyle zor bir durumda, en azından geçici olarak, başkasının kollarında teselli arayabilir. Ama böyle bir tutum hanımıma tiksinti verdiği için, iki kat daha dikkatli olmaya ve böylece istikrarlılığının bilincinde, güvenle devam etmeye ant içti yeniden. Kocası ondan kaçtıkça, o daha büyük coşkuyla gidecekti peşinden, sevgi ve şefkatini, biricik annesi kadar şiddetle geri çevirse bile!

Kasvetli gelecek üzerine dalıp gitmişken gözü bana takıldı ve

yokluğunda bebeğinin hem eşarbını çıkarmış, hem de, sevgili okur hanımımın sarhoş olduğundan kuşkulanacaksınız ama, elbise sandığının üzerinden, dekoltesini gelen geçene daha iyi sergileyebileceği pencere kenarına geçmiş olduğu düşüncesine kapıldı! Birdenbire hiddetlenen Mary içindekileri kusmaya başladı: "Demek herkesin gözlerini dikeceği Bayan Alımlı olmaya kalkışıyorsun ha! Ne yazık ki, yalnızca oyuncak bir bebeksin ve öyle kalacaksın. Bu sözlerimin altını çiz. Senin muhafızın olarak, bununla bizzat ilgileneceğim!" Bu sözlerin ardından beni hak ettiğimden daha şiddetle dövdü, yemek vermeden yatırdı ve böylelikle sahip olduğu tek özgürlüğün tadını çıkardı.

Ama, şefkatli okur, bu dayağı yiyene acımanıza gerek yok, zira Mary'nin annesinden ve ondan önce de büyükannesinden yediğim dayaklarla karşılaştırılınca hiçbir şey değil bu aslında, her hizmetli gibi oyuncak bir bebeğin de ilk öğrendiği, dayak yemenin günlük işlerin bir parçası olduğudur. Bu aileye verdiğim uzun hizmet yıllarında maruz kaldığım başka muamelelere gelince, izin verirseniz onları da anlatımızda yer alan olaylar bağlamında, yeri geldikçe bir bir ele alalım.

V

Oyuncak bir bebeğin ikilemi... Horn Burnu'nu dolaşmak... St. Elmo'nun ateşi... Kahramanlığın tuhaf doğası üzerine...

Enlemler kısaldıkça, günler uzayıp, havalar ısındıkça, Mary gayretli ve monoton bir biçimde günlük tutmayı sürdürüyordu ama benim atak kişiliğim için aynı şey söylenemezdi, coşkulu ruhum salt cezalandırılarak yatışmıyordu. Artık yerimde duramayacak kadar huzursuzdum, sanki elbise sandığının üzerinde zıplayıp sıçrayacak, göğsümü pencereye çarpacak, hatta iyi kalpli Bay Sims'e sürtünecek hale gelmiştim, bir kedi yavrusu kadar açtım okşanmaya. Her zaman kendi cinsiyetimden olanlarla bir arada ve kapalı tutulduğumdan, erkeklerin eşliğine can atıyordum ve şimdi kendimi yaklaşık 160 güçlü erkeğin ortasında bulmuştum, ceketleri sağa sola

fırlatılmış halde, ince ve biçimli gövdeleriyle, gri yün çoraplarını indirince ortaya çıkan, bir Phidias'a layık olabilecek baldırlarıyla, tropik güneşin altında çıplak çıplak çalışıyorlardı. Sık sık yıkanıyor, tıraş oluyor, enselerinden sarkan uzun örgülerini yağlıyor, armonika çalıyorlardı; kısacası, o güne dek geminin alt bölümlerinde yaptıkları her şeyi şimdi tamamen benim deneyimsiz gözlerimin önünde gerçekleştiriyorlardı.

Gemici kendi kendinin terzisidir, aralarında iyi havalardan yararlanarak yelken bezinden kısa pantalonlarını tamir edenler oluyordu, gemide kadın olduğunu unutarak, ön üst güvertede, yalnızca önlerindeki mahrem bölgeyi örten bir mendille, anadan doğma oturanların sayısı da az değildi. Böyle bonkör bir manzarayla karşılaşan ben ise oldukça heyecanlanıyordum, dudaklarım kuruyor, yanaklarım sonbahar elmaları gibi kızarıyor, gözlerim bana sunulan bu ziyafet sofrasını didiklerken, kalbim neyi seçeceğini bilemeyecek kadar aç olduğundan, Buridan'ın meşhur paradoksundaki, kendine eşit uzaklıkta ve eş derecede cazip iki saman balyası arasında karar veremediği için açlıktan ölen eşek gibi acı çekiyordum. Bu adamlar şişman değildi, zira gemideki düzen buna izin vermiyordu, damla hastalığından çekmiyorlardı, soğuk iklim, sefahat ya da kentin sağlıksız havası yüzünden oluşan kırmızı damarlı burunları, kızarmış sulu gözleri yoktu. Bir köşede narin bir perçem görüyordum, gölgelenmiş bir gırtlak, çıplak bir ayağın kemeri; başka bir köşede güneşten çillenmiş yüksek omuzlar, pantalonun baskısına karşı gerilen, geniş ve görkemli bir kıç. Bir yanda gece ve gün vardı, ışık ve karanlık, melez ve safkan ırk, olgun yaş ve tomurcuklanan gençlik: öbür yanda bir Danimarkalı'nın göğsünde güneşten sararmış tüyleri, bir Çinli'nin düzgün, pirinç renkli ve bir kapı tokmağı kadar gergin karnı, yükseklerde, kurcata üzerinde bir zencinin dikkat dolu gözlerine kara bir siper olan kolu, uzakları hedefleyen Apollo'nun gergin yayı gibi kıvrılmış bedeni.

Hanımım Homeros'un *Odysseia*'sı üzerinde ter dökerken, beni daha çok ilgilendiren meseleler üzerine çalışacak fırsatlar yakaladım ben de. Vücut tüyü denen şeyin yararları da sakıncaları da bana yabancı olduğu için, böylesi dağınık bir çıplaklık içinde sergilenen o tantanalı tüylülük beni özellikle etkiliyordu. Gemicilerin peruk takma ayrıcalıkları yoktu, dolayısıyla, bugüne dek, düz ve ince

telli, sert ve kırlaşmış buklelerle gözlerime ziyafet çekmiştim, dalgaların ortasındaki bir anafor gibi kıvrımlanan saçlar, ensede tomurcuklanan nergislere benzeyen lüleler. Öte yandan şimdi, ayak ve el parmaklarının eklemlerinde tomurcuklanan çiçek demetlerinden, koltukaltlarında bahar gibi açan terli ve nemli tüylere kadar tüm canlılığı görüyordum. Güneş, inik gözkapaklarındaki kirpikler veya uyuklayan bir sakal üzerinde parladığında, o gizli tüyleri de izlemeyi ihmal etmiyordum, bel çukurundaki ayı kürkünü andıran tüyleri ya da bir çift güzel kalça arasında kara bir kedi gibi yuvalanmış çalılığı... Tanrı bu gemicilere vücut tüyünü o kadar cömertçe bahşetmişti ki, *tüy*'ün para yerine geçtiği bir toplumun vatandaşı olsalar, kafalarından altın sikkeler, vücutlarının alt bölümlerinden servetler toplayabilir ve zengin bir adamın sahip olduğu her türlü lüksü satın alabilirlerdi. Bir oyuncak bebek bile, gördüğünüz gibi, gündüz düşlerine dalabiliyor; tüylülük de tıpkı aile serveti gibi nesilden nesile geçen, isteyerek ya da uğrunda çalışarak elde edilmeyen ve adaletsizce dağıtılan bir utku olduğuna göre, kurduğum düşlerde gemiciler neden lordlar kadar zengin olamasınlar ki?

İşte böyle, penceremden dışarıyı gözetlerken, düşüncelerim şehvet ve salt açgözlülük arasında gidip gelirken, Ekvator'u geçiş hazırlıklarına da tanık oluyordum, daha önce tropik denizlerde bulunmamış olanları suya daldırmak bir gelenekti çünkü. Bu törenin kapsamında, geminin berberi olan James Cash adlı adam, Lordlar Kamarası Başkanı gibi güverteye, elinde makasları ve usturası ile çıkıyor, gemicilerin kafalarını sabunluyor, tıraşlıyor, bitlerini temizliyordu; ona bahşedilen bu özel ayrıcalığı, sakalları incelten, favorileri düzelten çevik parmakları, filizlenen bir hazine gibi yerde yatan kıvrımlara, kırpılmış buklelere basan ayakları kıskanıyordum. İzlerken, hayatımda tek bir kez, kadınsı ve yumuşak olmayan, sedir ağacı kabuğu gibi hem esnek hem de güçlü ve sert bir göğüse bastırılmayı, ve dişi öpücüklerle yeterince doyurulmuş olan dudaklarımın en sonunda erkek bıyığının canlandırıcı törpüsüyle heyecanlanmasını diliyordum.

Ama ben bütün bunlar için yanıp tutuşurken, hanımım dışarıdaki karışıklığa bakmak için pencereye gelip, sevgili bebeğine şefkatli bir öpücük kondurdu ve bir tür özür dileme edasıyla beni göğsüne bastırdı; bunu yaparken neredeyse nefessiz bıraktı ve geçici de

olsa dışarıdaki esrik manzaramı kapattı.

Bu arada artık Ekvator üzerinde demir atılmıştı, hayvancılık uzmanı Bay Leopold Scurrup seren ucuna çıktı, buradan durgun denize indirildi; genç adam sanki bekâretini kaybetmiş gibi mahcup bir tavırla, tüm bedeninden vaftiz suları damlayarak yukarı çekilirken, öteki gemiciler kaba bağrış çağrışlarla olabildiğince tantana çıkarıyor, her biri sırayla sırtını sıvazlıyor ve şaşkın adamın ağzından pirinç rakısını boca ediyorlardı.

Bu arada kaptan da suya daldırılma cesaretini gösteren her babayiğidin elini sıkmak için hazır bekliyor, bu uygulamanın dışında kalabilmek için yalvaranlardan iki buçuk şilinlik ceza alıyordu; çoğu da bunu zevkle ödedi, çünkü toplanan paralarla İngiltere'ye dönüşte gemi için içki alınacağını işitmişlerdi.

Ben her şeyi görmüştüm, hanımımsa hiçbir şeyi, bir elinde Homeros'uyla, sabırsız taliplerini izleyen Penelope gibi dalgın dalgın bakıyordu gemicilere, kalbi kayıp kahramanı ile dopdoluydu, "*sanki rüzgârın leş yiyicileri, kadın başlı yırtıcı kuşlar, kendi karanlık boşluklarına sürükleyip götürmüştü onu, kör bir sessizlik içinde bir anda yutarak.*" İşte böylece okur, hem bebek hem de hanımı tahriklerden korunuyordu, her biri kendi yöntemiyle, Odysseus gibi direğe sapasağlam bağlıyordu kendini, biri ahlâkçılığı, ötekiyse hareketsizliği sayesinde.

Ama neyse, şimdilik kadın dünyasının o çok bildik sıkıntılarını bir kenara bırakalım ve dümeni lostromodan alarak, gemimizi Amazon nehri ağzındaki, kara topraklı Grande Adaları'na yöneltelim. Burada ağaç işleri ve su tedariğiyle uğraşan adamlarımıza bir bakalım; marangoz masa ve sandalyelerinin yapımıyla meşgul, yelkenci becerikli iğnesiyle sürekli sürdürüyor dikişini; hatta kıyıya çıkmaya cesaret edelim, aslanları, çakalları ve kaplanları görelim, yerlilerle büyük bir fıçıdaki içkimizi paylaşalım; eski günlerde yerliler ilk fatihleri karanın iç bölgelerinde hüküm süren *gargantua** kadınlar hakkında öyle korkutmuştu ki, cesur kaşifler gemilerine geri kaçmış ve tek göğüslü prenseslerden biri olan Kraliçe Penthesilea'nın ismini vermişlerdi nehire. İşimiz bitince, demir aldıktan sonra kur-

* *gargantua:* dev, inanılmaz yeme kapasitesi olan.(ç.n.)

cataya çıkarak tüneyelim, Güney Atlantik'i, Patagonya'nın kıvrımlı sahillerini, kolları bağlı, kurtarılmak için yalvaran Sirenler gibi buzdağları üzerinde kanatlarını çırpıp duran penguenleri gözleyelim.

Nisan ayının sonunda, güneydoğu enlemleri üzerindeydik; güneyin buğusu artık, küpeştenin altında uyurken kendini Cheapside'da lahana sapı ve iri fındık tezgâhları arasında buluveren genç gemiciden, dar kamarasında, karanlık okyanus üzerinde düğün pastası gibi yüzen beyaz bir gemi düşleyen Mary'ye dek herkesin ruhuna işlemişti; Mary'nin gemisinin her direği mumlarla aydınlanıyordu, kanatlı yelkenleri şekerden yapılmıştı ve minik bir denizci, kurcatanın tepesinde, elindeki dürbünüyle ufuğu tarıyor, kalbi Ithaca ateşiyle tutuşuyordu.

İşte böyle, tan vakti onları tuhaf bir biçimde sessiz, karanlık ve alçalan bir gökyüzüne uyandırana dek bırakalım uyuklasınlar, o sırada biz de hain Horn Burnu'ndan, Tierra del Fuego'nun çıplak, vahşi volkanlarından güvenle geçirelim onları. Şimdi kutup bölgelerinin gizemli uykusundan gözlerini ovuşturarak uyanıyor ve etrafta sessizce, fısıltıyla konuşarak dolaşıyorlar, çünkü görünürde korkutucu bir şey olmamasına karşın, hiçbir şey aslında göründüğü gibi değil. Sanki göremedikleri bir madde görünmez bir kapıdan girmiş gibi, tam anlamıyla sessiz olmayan bir şey, bir tıslama ya da titreme, fıçıcının su varillerinin kilitleri üzerinde, demircinin ocaktaki zincirleri döverken, hatta hanımımın saçlarını tararken, fırça darbesini beklemeden, sabırsızca çıtırdayan saç tellerinde açıkça hissettiği, ufak bir itiş.

Bu arada Bay Parsons ve Kaptan Fitzellan her şeyden habersiz Şili sahilindeki Valdivia Limanı'na doğru yeni bir rota çiziyorlar; orada bulunacak altın ve bunun uğruna göze alınacak tehlikeler nedeniyle, Bristol'de kapalı kapılar ardında alınmış ve o günden beri oldukça gizli tutulmuş bir hedef bu.

Söylendiğine göre kasaba, orayı yöneten ilk İspanyol asılzadesinin ismini taşıyormuş, adam bu değerli cevher konusunda o kadar açgözlüymüş ki, yerlileri son derece barbar koşullarda çalıştırıyor, güçlerinin yetemeyeceği denli çok vergi topluyor ve elleri boş gel-

diklerinde onları öyle fena dövüyormuş ki işçilerin çoğu dayaktan ölüyormuş. Bize anlatıldığı kadarıyla, sonunda yerliler bir araya gelmiş, bir kilo altını eriterek valiye götürmüş ve demişler ki: "*Valdivia, bizim altınımızı çok ama çok istedin. Seni tatmin etmek için tüm olanaklarımızı zorladık ama beceremedik. Şimdi büyük bir şans eseri bir yol bulduk. İşte burada altın var: Al, iç, çünkü en açgözlüyü bile doyurmaya yeter bu.*" Sonra valiyi iplerle bağlayarak, eritilmiş altını ağzından dökmüşler, tabii modern Midas da acılar içinde kıvranarak ölmüş. (Gerçekten de ürpertici bir öykü, ama ben, valinin eski kölesi Lautaro'nun başını çektiği isyancılar tarafından öldürüldüğü biçimindeki, Ovalles'in anlatısını tercih ediyorum, çünkü kimsenin kendi hizmetlisinin gözünde kahraman olamayacağı atasözünü akla getiriyor.)

Astrolabın pirinç yelkovanı üzerinde metalik bir ışık, leylak çalılıklarının içindeki arıları anımsatan bir vızıltı, kumpasçılar arasındaki ihanet gibi, pergelin ayakları arasında fısıldayan bir akıntı... Kaptanın özel kamarasında gözlemlenen bu fenomen, yıldırımın ve sert bir gök gürlemesinin öncüsüydü; çünkü özgürleşmek isteyen doğa, yine de havanın birbirine karşıt etkileriyle dizginlenir, Ekvator'daki karşıt akıntıların okyanusta sakin ve rüzgârsız bölgeler yaratması gibi. Yalnız, burada doğanın gücü kısmen nötrleşmişti, tamamen salıveremediği etkilerini yavaş yavaş ortaya koyuyordu sanki, direk tepelerini bazen ay renginde, bazen soluk bir pembeyle aydınlatıyordu, pırıltılı enerjilerini seren ucunda topluyordu; sonunda, yüzlerce kızgın kuğunun tıslamasını andırır bir sesle, erimiş bir nehir gibi çarmıklardan aktı, ana güverteyi ateş rengi soğuk diliyle yaladı. Gemiciler onun önünde tek bir adama dönüşmüştü, çünkü Katolikler bu tekin olmayan ışığın İsa'nın bedeninden çıktığını düşünür, ona *Corposanto* der ve karşısında ıstavroz çıkarırlar, Protestan olsun dinsiz olsun herkes kendini geminin alt bölümlerine kitlerler, çünkü dünyada hiçbir denizci yoktur ki, yüzüne St. Elmo'nun ateşi çarpan birinin aynı gün öleceğine inanmasın.

Gemi böylece yoluna devam etti, yelkenleri kimse toplamıyor, dümenle kimse ilgilenmiyordu, öyle huzursuz edici bir hale parlıyordu ki dümenin etrafında, ne kaptan ne de lostromo dokunmaya

cesaret edemiyordu. Sintinelerdeki çalkantılı sular da bu kötü etkiden kurtulabilmiş değildi, bu yüzden sıçanlar yaralı domuzların böğürmesini andıran çığlıklarla, hızla mizanaya attılar kendilerini ama nafile, sığınacak yer yoktu, yıldırımın zarar vermediği tek bir yüzey bile kalmamıştı. Kendilerini denize atmazlarsa, gemici dansı yaparak, ışıklı ve canlı bir ölüm yaşayacaklardı. Rüzgâr canlandı, yelkenler şişti ve gemi rüzgârla batıya sürüklenmeye başladı, sanki üzüntü ve ıstıraptan kaçmaya çalışıyordu, ama doğa, ancak zamanı gelince, pastadaki mumları üflercesine ateşini söndürüp, bizi büyüsünden kurtaracaktı.

İşte o kurtuluş günü geldiğinde, önce çocuklar yukarıya, tuvalet kovalarını boşaltmaya gönderildi, uzun süren hapis, aşağıdaki kötü kokuları daha da beter hale getirmişti. Subaylar hintdomuzlarının zarar görmemiş olduğuna sevinerek derin bir nefes aldılar ve mürettebata emir vermeye başladılar, çünkü ana yelken yırtılmış, civadralar denizden savrulan yosunlarla örtülmüş, güverte zeminleri şanssız farelerin yumuşak cesetleriyle kaplanmıştı.

Artık Şili'nin yaklaşık seksen derece batısında olduğumuzu tahmin etmesine karşın, Kaptan Fitzellan, Valdivia ümidini kaybetmemişti henüz; bu durumda, gemiyi en yakın adaya yönlendirip, oradan da rüzgârı önüne alabilmek için rotayı doğuya çevirecekti.

Bu arada hanımım güverteyi büyük bir heyecanla adımlıyordu, saçları ve etekleri rüzgârda uçuşuyor, gözleri batıdaki ufku tarıyordu, işte sonunda Güney Denizleri'ydi onu saran ve gökteki her alçak beyaz bulut *Houyhnhnmland*'ın müjdecisi olabilirdi. Umutları gibi pırıldayan seraplar yükseldi gözlerinin önünde, sarp kayalıklar öylesine yakındı ki, kenarlarındaki korkuluklardan onu çağıran kaderine dokunması için yalnızca elini uzatması yeterliydi.

Bu görüntüden öylesine kamaşmıştı ki gözleri, daha önce Alman beyefendinin atölyesinde gözüne ilişmiş olan, haritada gösterilemeyecek denli karmaşık çizilmiş ve varlığı tamamen kanıt dışı olan adanın üzerine bir unutkanlık bulutu çökmüştü. İşte bir zamanlar onu varlığına inandırmış olan, birisi onu bulsun, üzerinde yürüsün, bir bahçe gibi gözyaşlarıyla sulasın diye feryat eden o gizemli ada yeniden batarak Mary'nin usunun karanlıklarına gizlen-

mişti. Ah okur, nasıl da kolaycacık sapıvermişti yolundan Mary, üstelik yalnızca kaptanın kumpasları nedeniyle değil. Neyse, öyküyümüze dönelim...

Öğle güneşinin çıplak ışığında kara kuzeydoğu yönünde gözüküyordu ve kaptan da dümeni oraya yönlendirdi.. Dalga köpüklerinin oluşturduğu büyük sis bir peçe gibi girintili çıkıntılı kıyıları örtüyordu, güney fiyortları denize öyle dik ve öyle düşmanca uzanıyordu ki, rüzgârın önünde ilerleyip, daha korunaklı kıyılara demir atmak gerekecekti. İşte, kutupsal ve tropik özelliklerin kucaklaştığı bu noktada, karlı dağlar buzullarla kaplıyken, eğreltiotu ve zakkum ağaçlarıyla dolu etekleri sahile yaslanmış, turkuaz rengi denizi kokluyordu.

Hanımım adayı araştırmaya can atıyordu ve Kaptan Fitzallan engel olmasa filika ile kıyıya gidecekti; kaptanın hesaplarına göre bu adanın Yeni Zelanda olması gerekirdi, söylenenlere göre yerlileri savaşçıydı ve toprakları konusunda çok kıskançtılar.

(Okur, bu aşamada kaptanla aynı fikirde olduğumu belirtmeliyim, Mary anlatının bu noktasında kaçırılsaydı, tek kahraman ben kalacaktım ve eminim ki oyuncak bir bebeğin deniz yolculuğu ne kadar öğretici olursa olsun, sizi tatmin etmeyecekti! Şimdilik nakışlarıyla gemide kalsın ve yerelması, demirhindi, fıçı fıçı tatlı su, taze kerevit ve Bay Scurrup'un sığ sularda kepçeyle yakaladığı dev kaplumbağaları da beraberinde taşıyan, uzun filikanın dönüşünü beklesin.)

Yükleme hızla gerçekleştirildi, doğuya gitmek için sabırsızlanan kaptan dümeni çevirirken, Mary sabırsızca batıya bakıyordu, ve ikisi de ne yukardaki gökyüzünün anlatmaya çalıştığı durumu, ne de beyaz fırtına kuşlarının kırmızı kuyruk uçlarıyla işaret ettiği uyarıyı gördüler. Odysseus Aelous'un çantasındaki ters rüzgârlardan nasibini almış tek denizci değil, biz de rüzgâra karşı korunaklı koydan çıkar çıkmaz ilk sağanaklara maruz kaldık ve sağa sola savrulduk. Kaptan, kibiri nedeniyle zorunluluklara boyun eğmekten nefret etse de fayda etmeyecekti; dümenin karşısında dişlerini gıcırdatarak, Valdivia'ya ilişkin tüm beklentilerinden vazgeçti.

Okur, uzun bir yolculuk yaptınız, bir dolu sevimsiz gerçekle yüzyüze kaldınız, bu nedenle sizi uzak batıda geminin aldığı onca fersah mesafeyle, ya da sıkıca kapatılmış ambarlardan yükselen kötü kokular ve can sıkıntısıyla dolu günlerin ayrıntılarıyla yormayacağım. İlerleyen haftalar boyunca sekiz adamın dalgalarla denize sürüklendiğini, ikisinin kanlı bir dövüş sırasında öldüğünü ve birinin dalgaların güverteye fırlattığı iri bir ton balığının kafasına çarpması sonucu boynu kırılarak göçtüğünü söylemem yeterli.

Boş depodan iyi safra olmaz. Öyle kazançsız geçmişti ki yolculuğumuz, bize ağırlık sağlayacak ne altın ya da gümüş, ne biber, ne inci ne de çivit fidanımız vardı. Bu nedenle denizdeki dalgaların insafına kalmıştık, ve her yeni çarpmada biraz daha zayıflıyorduk, sonunda kazanan tayfun oldu ve cesur *Aphrodite*'e son darbeyi vurdu. Dalgalar katedraller gibi yükseldi; gemi önündeki aşılması olanaksız engellere doğru koşan bir at gibi direndi ve felaket o an geldi. Geminin uzuvları sayılan direkler, yanmakta olan değnekler gibi yarıldı ve kaburgaları doğanın ölçüsüz kudreti karşısında çöktü.

Okur, işte karmaşa ve kaynaşan karanlık! Oraya buraya koşuşan, subayların emirlerini hiçe sayıp, sandallara daha çabuk ulaşmak için onları da itip kakan mürettebatın bağrış çağrışlarını bir düşünün; kamarasının gidip gelen duvarlarına yapışmış, unutulduğuna inanan hanımımın dehşetini bir düşünün. Ama yine de insan doğasına olan inancımızı yitirmeyelim, tam tersi, tam o anda Yüzbaşı Oliphant'ın kıç güverteden seyirterek, Mary'yi, artık bir Alp keçisinin bile cesaretini kıracak denli eğilmiş olan pupaya sürüklediğini belirtelim. Güçlükle ama yılmadan çarmığa tırmanarak sandalların üzerine ulaştılar, aşağıdan uzanan yardımsever eller de onları hedefe yaklaştırıyordu. Ama güvende olduğunu kavradığı o an, Mary, dehşete kapıldı; telaş içinde kaçarken sevgili arkadaşını batmakta olan gemide unuttuğunu fark etmişti. "Hemen geri gitmeliyim!" diye bağırdı ve cesur Bay Oliphant'ın itirazlarına karşın beni kurtarmak için güçlükle aşağı indi.

Sizi temin ederim ki, bir kahraman olarak alkışlanmak hiç kimseyi Mary kadar mahcup edemezdi; tek söylediği, terk edilmiş birinin kolay kolay terk eden olamayacağıydı; eğer, zaten inandığı gibi, herşey yitirilmişse, bebeğiyle birlikte boğulmayı yeğlerdi.

Başına gelebilecekleri bir an bile düşünmediği gerekçesiyle, bu

alçakgönüllülüğü yerebilirsiniz, ama aslında Mary hiçbir şey düşünecek halde değildi. Kahramanlığın doğasına baktığımızda, içgüdülere özgürlük verenin aslında aklın yokluğu olduğunu görürüz. Ve eğer örnek olacak kahramanlıklar bu şekilde gerçekleşebiliyorsa, sıradan olanlar için de bu geçerlidir. Ani bir heyecanla ortaya çıkan bu coşkuya, saçımızın, cildimizin ya da gözümüzün rengi gibi doğuştan bir özelliğimize yakıştırdığımız kadar soyluluk yakıştırabiliriz ancak. Öte yandan, ahlâkçı bir açıdan bakarak böylesi bir atılganlığa sahip olmayanları da yermeyelim, çünkü seçme şansının olmadığı yerde, onursuzluk da olmaz. Okur, sizin kıvrak zekânıza sesleniyorum! Evcil yaşam süren insanlar günlük dramlar karşısında sinirlerini çelik gibi sağlamlaştırır ve buna karşılık hiçbir övgü almazken, kahramanlığı yanılsama dolu bir konuma yakıştıranlar, dikbaşlılıkla onun ardından koşar ve savaşırlar, oysa akıllarını azıcık kullansalar kendilerini pek çok tehdide karşı koruyacakları gibi, yüzlerce İskender'i emekliye ayırabilir ve milyonlarca askerin yaşamını uzatabilirler. Bunu da dile getirdikten sonra, Mary'nin atalarını anımsatmak istiyorum size, özellikle İskoçyalılar gibi bazı uluslar, yeknesaklığa teslim olma yeteneğinden yoksundur, muhteşem bir masa kurmak isteyen ahçının üslup ve mutluluk anlayışıyla afetler yaratırlar kendilerine.

Beni sımsıkı kavradıktan sonra, hanımım kıç tarafa koştu, ama sandalların dolmakla kalmayıp, bazılarının şimdiden devrildiğini ve içindekileri dalgalara kaptırdığını görünce beni göğsüne bastırdı ve kabaran sulara bıraktı kendini. Soğuk deniz üstümüzü hemen örttü, sonra yeniden yukarı fırlattı, bu arada kükreyen rüzgârın içinde, boğulmakta olan denizcilerin acıklı çığlıkları yankılanıyordu. Kırık serenin dağılmış parçaları arasında, akıntıların karanlık sona sürüklediği denizcilerin solgun kolları belli belirsiz çırpınıyordu. Henry Viggars ve Bartholomew Fish, yaşarken yaptıkları gibi, son ana dek savaşırken, ötekilerin çoğu ruhunu sessizce teslim ediyordu. Zenci Bluebottle onlardan biriydi; yüzme bilmiyordu, gözlerini kapadı, omuzları sarsıldı ve adeta bir totem direği gibi, dimdik ve dümdüz battı denizin derinliklerine.

Bu ürkütücü görüntü karşısında acı çeken Mary, kendi sonunun da aynı olacağından emindi. "İşte böyle sevgili bebeğim," diye mırıldandı ümitsizce, "ölmek kesinlikle saçma, ama aramızda kalsın,

üstüm başım paralanmış halde bir köpekbalığına yem olmaktansa, boğulmayı yeğlerim."

İşte böyle, bebek ve hanım, birlikte sonumuzu karşılamaya hazırlandık, ne tür bir törenle gideceğimiz hakkında bir fikrimiz de yoktu. Ölümümüzü çabuklaştıracak bir teknik de bilmediğimizden, suyun üzerinde iki Ophelia gibi sırtüstü uzandık ve gözlerimizi kapayıp, belli belirsiz veda ettik birbirimize. Son anımızı yüceltecek zekice ifadeler bulamadığım için, süslü sözcüklerle bezeli bir kapanış yapmanın da, edepli bir sessizlik içinde göçüp gitmek kadar saçma olduğu düşüncesiyle kendimi teselli ettim.

Öte yandan Mary'nin gerçekleşmesini istediği son da gelmiyordu bir türlü, çünkü kendimizi ilahiyatın belirsiz kollarına bırakmış olmamıza karşın, Mary'nin kasnaklı eteği havayla dolmuş ve bizi suyun yüzeyine çıkarmıştı, böylece altımızdaki ürkütücü derinliğe karşın, sanki bir beşikteymiş gibi rahat bir biçimde sallanarak yüzüyorduk denizde.

Deniz bizi reddetmeye devam etti ve Allahtan köpekbalıkları da uzağımızda kaldılar. Kısa sürede beklemekten sıkıldık ve şiirler uydurmaya, ninniler söylemeye, Mary'nin annesinin dizlerindeki mutlu günlerinden kalma çocukluk şarkılarını anımsamaya başladık. İşte bu noktada, üstün bir şövalye, kurtarma teknesi ya da Sinbad'ın gemisine kalmış olsaydı kurtarılmamız, öykümüz kepaze bir şekilde bitebilirdi. Ama kurtuluşun da kendi yasaları vardır ve her zaman en görkemli biçimde olmasa da, en uygun zamanda gelir. O anda yardım bir elbise sandığı biçiminde ortaya çıktı; dalgaların üzerinde hafifçe bize doğru hareket eden şey, Bay Burton'un kızının düğününde Frith Caddesi'ndeki Winterbourne'dan sipariş etmiş olduğu, maun ağacından yapılmış, pirinç kenarlı elbise sandığından başkası değildi; ve içinde soylu bir hanımefendinin güney yarımküreye yapacağı bir yolculukta gereksinim duyacağı herşey vardı; ipekli elbiseler, manşonlar, mantolar, omuz kürkleri, firketeler, etekler, korseler ve her boy, her dokuda çoraplar. Böyle bir hediyede kusur aranır mı? Neyse ki sandık yaklaşıp durdu, kazazedeler metanetle üzerine çıkınca da batıya doğru bir akıntıyla harekete başladı.

Bunu izleyen uzun geceler boyunca, âşıkane deniz aslanları tarafından itelenip durduk; kısa mavi günlerde sürüklenen deniz bu-

zulları üzerindeki penguenler, eşya sandığının üzerine ata biner gibi oturmuş bir hanım ile, dantel bir şemsiyenin ufak gölgesi altındaki solgun yüzlü, çarpık peruklu bir çocuğu izliyordu. Defalarca donarak, defalarca çözülerek, güney okyanusunda ilerledik ve bilmeden Van Diemen'in ülkesinin ucundan geçtik, şans şemsiyemizi hoş bir rüzgârla doldurdu ve tuhaf sandalımızı kuzeye, daha sıcak denizlere doğru taşımaya başladı. Tütsülenmiş ringa balığı gibi tuz içinde, susuzluktan şişmiş dudaklarımızla, açlıktan ölmek üzere olan biz kazazede denizciler, bir bilinmezin sonundaki süt beyazı sahile vurduk ve orada hemen mutlu bir bilinçsizliğe yuvarlanıverdik.

VI

Lady Mary'nin şansı... Bay Gulliver efsanesi... İdam mangasından zor bir kaçış... Büyük güç büyük sorumluluk getirir... Bayanlar için moda üzerine notlar...

Şu ana dek hanımım ve ben gördüğünüz gibi hiç ayrılmadık, ve bu noktada en azından kısa bir ara vererek, öykülerimizi ayırırsam bu benim hatam değil. Okur, uyandığımda, cennete gelmiş olduğumdan emindim. Dualarım kabul edilmişti, çünkü ilahiyat beni kendi büyüklüğümde eşlikçilerle ödüllendirmekle kalmamış, ayrıca bana uygun ölçülerde zarif bir taht, dudaklarıma uyan büyüklükte gümüş bir kadeh, tam burnumun ölçülerine uygun hoş kokulu bir çiçek demeti lütfetmiş, kısaca, devasa büyüklükteki herşeyi yok edip, dünyayı bana göre ufaltmıştı!

Mürekkep yalamış okurlar bu ipuçlarından çabucak bir çıkarım

yaparak, kaderin tuhaf bir oyunuyla, Bay Gulliver'ın ün kazandırmış olduğu cüceler ülkesine geldiğimizi anlayacaktır. Ama burada okurlar hanımıma göre daha avantajlı bir konumdalar, zira Bay Gulliver'ın yolculuğuna ilişkin ayrıntıları içeren elyazmaları William tarafından, Mary'nin Redriff'den ayrılmasından daha sonra, saman dolu bir yemlikte, hamamböceklerince kemirilmiş ve dışkı lekeleriyle dolu bir halde bulunmuştu. Bir kadının kocasının yaptıklarından haberdar olan son kişi olduğu doğrudur, öte yandan bilgisizlik onu kaygıdan uzak tuttuğu sürece bu durum ona iyi gelebilir, hele ki kocasının imparatorluk saraylarının üzerine işediği gerçeğini öğrenmesini erteliyorsa.

Kulaklarında davul gümbürdemeleriyle sahilde uyanan Mary, çocuk gibi masum, üstelik aklı başından gitmiş bir haldeydi, kalbinde atlar ülkesi *Houyhnhnmland*'a gelmiş olduğuna ve kaçak kocasıyla artık buluşacağına ilişkin vahşi bir umut belirdi. Ama küçük toynaklar gök gibi gürlemez, hafifçe, pıtır pıtır, göle düşen yağmur damlaları gibi, ya da uzaklardaki kalemlerin dalgın tıkırtıları gibi sesler çıkarır; böyle abartılı bir gürültü işitmesi tamamen Mary'nin kuvvetten düşmüş durumunun göstergesiydi. Gözlerini açtığında kendini, miğfer ve baltalarla donanmış, mızrakları hazır, minyatür bir süvari birliğince kuşatılmış buldu. Bu görüntü onu öylesine şaşırttı ki, bir an kendini Redriff'de kurşun askerlerle oynuyor sandı ve kafasını çevirip William'a bakmaya çalışırken, yalnızca bağlı olduğunu anlamakla kalmayıp, iplerin izin verdiği ölçüde yapabildiği her ufacık hareketin küçük atların öfkeyle tepinip, burunlarından solumasına neden olduğunu gördü.

O an, tiz bir boru sesi, tüylü şapkası ve onur göstergesi madalyalarıyla önemli bir kişilik olduğu izlenimini veren birinin gelişini duyurdu. Mücevher kutusundan daha büyük olmayan bir kürsüye çıkan bu beyefendi, posta pulu büyüklüğündeki bir parşömen kâğıttan bir şeyler okumaya başladı, ve Mary bu hitaptan bir tek sözcük bile anlamamasına karşın, adamın kin dolu ses tonundan, bir methiyeyle değil, sert bir saldırıyla karşı karşıya olduğu sonucuna vardı.

Dil sorunu zaten fazlasıyla tedirgin edici olan durumu daha da kötüleştirebilirdi, şişmiş eteği önünde konik bir çadır gibi açılmıştı, ayaklarını göremiyordu. Bu şekilde karaya çekilmiş ve bağlan-

mış bir halde, iffetli görüntüsünü nasıl koruyabilirdi? Mızraklıların engelleyici barikatının arkasında sivrisinekler gibi vızıldayan halkın meraklı gözlerine sunulmuş bir çanağa benziyordu. Ama kişilikli bir kadın olarak, eteklerini değilse de, haysiyetinin kalan parçalarını topladı ve seslendi: "Majesteleri, ben Bayan Lemuel Gulliver'im, bir İngiliz hanımefendisiyim, bir gemi kazazedesiyim ve şu an bu kıyıda olmamda benim hiçbir suçum yok, vatandaşlarınıza zarar vermek niyetinde de değilim. Lütfen beni çözmek nezaketinde bulunun ve başı dertte olan bu yolcudan iyi niyetinizi esirgemeyin."

Kürsüden yükselen tantanalı söylev aniden kesildi ve kalabalığa bir ölüm sessizliği çöktü. Böyle derin bir etki Yunanlı bir hatibi bile minnete düşürürdü, bırakın sözleri hiçbir zaman büyük bir ağırlık taşımamış olan Londralı bir ev kadınını; bu durum hanımımın kendine olan beğenisini artırmıştı. Heyecanı biraz daha durulmuştu, etrafındaki sahneyi dikkatle inceledi ve kabarmış göğsüne, sert ifadeli bıyığına karşın, minimini generalin aslında son derece zayıf ve bitkin gözüktüğünü, dantellerinin sararmış, sorguçlarının güvelerce yenmiş olduğunu gözlemledi, adamcağızın çorapları öyle kaçıktı ki, her zamanki anaçlığıyla, Abel'i çağırtıp, onları onartabilmek isteği geçti içinden. Mızraklı askerlerin kırmızı üniformaları da benzer biçimde dökülüyordu; toplanmış halka gelince, öyle zayıf bacaklıydılar ve öyle eski pabuçlar giymişlerdi ki, merhametli kalbi onlar için sızladı.

Mary'nin dalgınlığı hiddetli ve ne demeye çalıştığı anlaşılmayan tiz bir çığlıkla bölündü, general Gulliver isminin anılması üzerine bir karatavuğun çekirgeye saldırması gibi atılmıştı, sanki avını gagasıyla ezmiş, belini kırmış ve sağa sola savurduktan sonra kalan parçalarını hezeyan içindeki kalabalığa fırlatmıştı. Dinleyicilerinden hemen uğursuz bir gürültü yükseldi, istemeden de olsa Mary kalabalığın yarasına tuz basmıştı, böylelikle sağ parmağını havada savurarak, kürsünün etrafında dolaşan hayali bir düşmanla savaşırcasına el kol hareketleri yapan demagoğun ekmeğine yağ sürmüştü. Kısaca ifade etmek gerekirse adam kitlelerin mutsuzluluğunu körükleyerek, onları çılgınlığa sürükleyebilecek her yöntemi uygulamaktaydı.

Ne var ki böyle öfke krizleri, her şeye rağmen avantajlı boyutu-

nun kendisini kurtaracağını düşünen birisi için etkili değildir, aslında Mary mini mini adamı azarlayacaktı neredeyse ama tam o anda kulağının on beş santimetre ötesinde, tüfekleri ona çevrili, hazır bekleyen idam mangasını gördü, üstüne üstlük biraz ötesinde top ve kumbaracılarıyla yeterince desteklenmiş bir topçu bölüğü konuşlanmıştı!

(Gulliver'ın Yolculukları'na aşina olan okur, Lilliputluların ok ve yaylarını daha üstün silahlar olan barut ve gülle kullanmak üzere terk ettiklerini anımsayacaklardır, bu durumdan, askeri bilimde kaydedilen böylesi bir ilerlemenin ancak yabancı bir örneğin incelenmesi ile, yani Bay Gulliver'ın tabancalarının üzerinde çalışılarak gerçekleşebildiği çıkarımını yapabiliriz. Saygın beyefendiyi böyle bir gelişmeden sorumlu tutalım veya tutmayalım, eğer masum Mary'yi, kocasının karşılaşmış olduklarından daha ağır tehlikelere maruz bırakıyorsa, bu sonucu fazlasıyla haksızlık ve şanssızlık olarak değerlendireceğimiz kesin.)

* * *

Okur, derler ki yolculuklar insanın ufkunu genişletirmiş, bundan kuşkum yok. Hele ki yolculuk iki kişi tarafından yapılırsa, daha da iyi, çünkü bir yerine, iki geniş ufkunuz olur. Demek istediğim şu: Kendi ayrı maceralarımı bu anlatıdan çıkarırsam size hizmette kusur etmiş olurum, bu nedenle öncelikle bu arada hanımıma hiçbir zarar gelmeyeceği sözünü vererek, zamanı geri döndürmeme ve son derece haşmetli başlangıca dönerek kendi öykümü anlatmama izin verin.

Tuhaf ama doğru, Lilliputlular devlerden fazlasıyla bıkmış olmalarına karşın, düşmanlıkları, devin beraberinde taşıdığı bir fetişe yönelik değildi kesinlikle, özellikle de bu fetiş bir küçük heykelcikse, bu heykelcik dişiyse ve bu dişi de Afrodit gibi dalgaların köpüklerinden doğmuşsa! Belirtmem gereken bir şey var; burada yerliler bir oyuncak bebeği İngiltere'deki halk gibi değerlendirmiyordu, bebeğin kaba bir oyuncak ya da herhangi bir oyun nesnesiymişçesine kullanılmasını kutsal olana hürmetsizlik sayıyorlardı. Bu bağlamda antik dönem insanlarının izindeydiler; bu dönem insanlarının kutsal mekânları incelendiğinde, sivri uçlu aletlerin ya da balta

başlarının yanı sıra, yuvarlak çakıl taşlarından kabaca yontulmuş, toprak ve boyalı kemikten oluşturulmuş ya da mamut dişi ya da su mermerinden kazınmış küçük dişi insan modellerine rastlayabilirsiniz. Daha önceki dönemlere ait, hatta zamanın en başlangıcında bile, bu gibi tapınma nesneleri bulamayacağımızdan, tüm öteki doktrinlerin aslında bu en eski inancın kıskanç ve sapkın takipçileri olduğu görüşünü savunurken affınıza sığınıyorum. İşte bu noktada, oyuncak bir bebeğin dünya üzerindeki konumunun zaman içinde nasıl da alçaldığını görüyoruz, gizli güçleri nasıl bir şiddetle bozulmuş, öyle ki, bir zamanlar önünde saygıyla eğilinen nesne, ya unutulmaya terk edilmiş ya da cadıların kötü niyetli iğneleriyle delik deşik ettiği balmumu bebekler gibi nefret edilmiş ondan.

Asılsız büyüklük hayallerine kapılmakla suçlanacağından çekindiği için, yeryüzünde hiçbir bebeğin, kökleri hakkında açık açık konuşmayacağını söylemem gereksiz aslında. Ama şimdi kaderin tuhaf bir cilvesiyle, kendimi çılgın isteklerimin çok daha ötesinde yüceltilmiş bulmuştum, binlerce inanan önümde secde ediyor, bir rahibe mükemmelliğimi övüyor, iki iri yarı hizmetkâr, moa kuşunun kuyruk tüylerinden yapılmış görkemli yelpazeyle beni serinletiyordu. Okur, tahtım kaplumbağa kabuğundan oyulmuştu ve üstü değerli lacivert taşlardan kakmalarla kaplıydı, gri ipek pelerinim gümüş balığı derisi gibi parlatılmıştı. Daha önceki giysilerimden, üzerine eğri büğrü harflerle adımın işlenmiş olduğu jartiyerim dışında bir iplik bile kalmamıştı, çünkü giyeceklerim ve ayakkabılarımın kırık tokaları, yüzen kazazede eşyaların arasından kurtarılarak, ülkenin tapınaklarına kutsal emanet olarak teslim edilmişti. Ve peruğumun dalgalar tarafından sürüklenerek beni bir bebek gibi kabak kafalı bırakmasına, porselen kollarımdan birinin dirseğimden kopmasına karşın, bu dinibütün hacıların gözünde olağanüstü güzel olduğumdan hiç kuşkum yoktu.

İtiraf ediyorum, bu anılar beni duygulandırıyor. En basit bir kadının bile gönlünde bu arzu yok mudur; bitkin ve kırık dökük olduğunda bile, bedeni çay ağacının canlandırıcı yağıyla temizlenerek, uzuvlarına masaj yapılarak, yorgun ayakları kokulu oğulotu yağıyla ovularak yeniden kendisine gelmek istemez mi? Düşlerinde gözleri sürme ile gölgeleniyorsa, kulakları yakutlarla süsleniyor ve cennetin evrensel ışığı omuzlarını altın bir şalla örtüyorsa, neden

gerçekten bir sabah uyandığında kendini esrarengiz bir tapınakta, inci halhallar takmış ve Akatça konuşurken bulmasın?

Okur, saflığınızı zorluyorsam da, ne yapalım, olsun. Takdir-i ilahi ile zar atmak benim işim değil, onu yok saymaya ve *ruh*u tahtından indirmeye meraklı bir sürü kuşkucu bilimadamı var zaten. Bir kez için şarkıların sonsuz denizine açılsak ve coşkunun bizi ele geçirmesine izin versek ne olur? Açık damdan içeri giren gün ışığı ve teninde dinlenen yumuşacık hava, kafesli bölmelerde tomurcuklara dalıp çıkan sinekkuşları bir bebeğin başını döndürürse ne olur? Ne olur onca zaman küçümsenmiş olan bebeğe, *kralların dizginlerini tutan ama oda hizmetçilerinin gemlerini salıveren en muhteşem kadın*, diye övgüler düzülse? *Tükenmeyen varlık, yer ve göğün ışığı, dizleri tez, kukusunun suyu yıllanmış şaraptan tatlı*, diye yüz misli tapınılsa ona? İşte böyle, bırakın olabildiğince tadını çıkarsın, tütsünün mavi kokusu içinde başı dönsün, bırakın hem put, hem de onun ete kemiğe bürünmüş hali olsun. Sonuçta ilahiyatın simgesi olmak hiç de yabana atılacak bir durum değil, zira İngiltere'de böyle bir keyfi kolay kolay yaşayamazsınız.

Bu arada dev hanımım onu bıraktığım gibi yatmaya devam ediyordu, tetikteki askerlerin anlaşılmaz suçlamaları, halkın yuhalamaları ve hiddet dolu demagoğun verdiği ölüm cezasıyla yüz yüzeydi. Ama son dakikada bile, tek bir doğru adamın sesi kolektif önyargıya karşı durabilir; bir çığlık duyuldu ve kalabalık koşarak gelen birine yol açmak için ikiye ayrıldı, adam sabırsızca podyuma çıktı, generali azarlayarak susturdu.

Tüfekler hemen aşağı indirilince Mary rahat bir nefes aldı, halkın şikâyetleri de bu sivil giyimli adam tarafından yatıştırılmıştı. Başıyla kısa bir selam verdikten sonra adam kendini İngilizce konuşarak tanıttı: "Genel Sekreter Reldresal hizmetinizdedir, bayan Gulliver. Bana dilinizi de biraz öğreten eşinizle tanışmak onuruna erişmiştim. Ama lütfen beni dikkatle dinleyin, çünkü ölüm cezanızı yalnızca kısa bir süre için geciktirdim; kocasının hainliği nedeniyle bir kadını idam etmenin, hele ki bu hanımefendi kendisine yöneltilen suçlamaların bir tek sözcüğünü bile anlamıyorsa, ne kadar utanç verici olduğuna imparatoru henüz ikna etmiş değilim."

Mary son derece şaşırmış bir halde Genel Sekreter'e bakıyordu; adam Mary'nin dikkatinin kendi üzerinde yoğunlaştığından emin, kocasının Mary'den esirgediği öyküdeki tüm felaketleri, diplomatik olayları, kendisine yönelik suçlamalara kaynak olan kumpasları ana hatlarıyla kadına aktardı.

"Madam," dedi sonunda, "Size karşı dürüst olacağım. Durumunuz ciddi. Korkarım yüksek mevkilerdeki bazı hizipçilerin de kışkırttığı zavallı vatandaşlarımız Bay Gulliver'ı içine düştükleri yoksulluktan sorumlu tutuyor ve o burada olmadığından cezayı size uygulamak konusunda hırslanıyorlar. Yarın sabah davanızı imparator ve danışmanlarıyla görüşeceğim ama ben bu kalabalığa karşı tek başımayım ve dürüst olmak gerekirse çok az ümidim var. Bu nedenle kendinizi en kötü olasılığa hazırlamanızı rica etmeliyim sizden. Bu arada size zarar verilmeyeceğinin güvencesini aldım, kocanızın yaşamış olduğu yerde tutuklu olacaksınız ve en azından kendi kendinize kalabileceksiniz kısa bir süre."

Bu şok edici konuşma hanımımı ümitsizliğin derinliklerine sürükledi. Nasıl da korkunç izler bırakmıştı Bay Gulliver geride, ve yaşayan tek bir canlıya zarar vermemiş olan karısının şu an idamın eşiğinde olması nasıl bir oyunuydu kaderin. "Bayım," dedi ümitsiz bir tavırla, "Ben suçsuzum, ama kocamın adına tüm kalbimle özür dilerim ve eğer ekselansları gerekli görürse, verdiği zararın tazmini için elimden geleni yapmaya hazırım."

Bu mesajı saraya ileteceği konusunda güvence verdikten sonra, Genel Sekreter bir kırlangıcınki kadar siyah ve parlak gözlerini kadına dikerek aceleyle şöyle dedi: "Madam, affınıza sığınarak, bu süre içinde, zaten büyüklüğünüzden yeterince rahatsız olan halkı daha da ateşleyecek bir şey yapmamanızı rica edeceğim."

Bu ihtar hanımımı öyle korkuttu ki, taşınması için gerekli hazırlıklar yapılırken devrilmiş bir ağaç parçası gibi hareketsiz, neredeyse nefes almaksızın uzanmayı sürdürdü. Göğsünün yükselip inmesi iplerini kesmekte olan miniminiler ordusunun dengesini kolaylıkla bozabilirdi, bir hapşırık onları kolayca devirebilir ya da bir öksürük yere düşürerek, kafalarını kırmalarına yol açabilirdi! Bu düşünceler bedensel rahatsızlığını büyük ölçüde artırdı, sonunda usunu sessizliğe gömmek için uykuya dalmayı istedi, böylece kovanındaki kraliçe arı gibi alık alık uyuyabilecek ve işçilerinin iyili-

ği için olabildiğince az kaygılanacaktı.

Yine de ıstırabı aralıksız sürdü, hizmetkârların ufak ayakları sinirlerini bozacak şekilde onu gıdıklasa da, gözünü kırpmadan buna katlanmalı, üstelik bu arada makaralarıyla ortalığı daha da kalabalıklaştıran mühendisleri de üzerinde ağırlamalıydı. Dört iri, güçlü at tarafından çekilen tuhaf bir makine yaklaşmıştı yanına. Bu makine yaklaşık iki buçuk metre uzunluğunda ve bir buçuk metre genişliğinde, yerden yedi buçuk santimetre yüksekliğinde ve yirmi iki tahta tekerlek üzerine yerleştirilmiş bir platformdu. Mary'nin yattığı yere koşut konumda yanaştırıldı, şimdi mühendislerin çözmesi gereken sorun, Mary'nin nasıl kaldırılıp bunun üzerine güvenle yerleştirileceğiydi. Her biri yaklaşık otuz santimetre yüksekliğinde seksen direk bu amaçla dikilmişti, paket ipi kalınlığında, palanga düzeneğiyle gerilmiş halatlar Mary'nin baş ve bedenini sardı. Bu halatları yukarı çekmek için en güçlülerinden beş yüz adam görevlendirilmişti ve makaraların da yardımıyla Mary'yi yükseltip, platformun üzerine güvenle yatırmayı başardılar. Aracı iki yüz at çekiyordu, böylece Mary'nin ülkenin başkentine doğru yolculuğu başladı. Oysa, esir sahiplerini zaman kaybı ve sıkıntıdan kurtararak, yürüyerek de gidebilirdi pekâlâ.

Ama düşünceler içinde ilerlerken, yol kenarındaki zarif ağaç dizilerini, peçete büyüklüğündeki tarlaları, şapka iğnesinden yüksek olmayan bahçe çitlerini gördükçe, yumurtaların üzerinde bile daha kolay yürüyüp, daha az zarar vereceğini anladı. O anda yalnızca kocasının yaptıklarıyla kendisi arasında kurulan bağlantıdan değil, düzelme ya da daha iyiye dönüşme şansı olmayan bedeninden dolayı da ağır bir suçluluk duygusuna kapıldı.

Elbette ki hanımım gibi zayıflıklarına üzülmeyi alışkanlık haline getirmiş birinin, kazandığı bu yeni güçleri tamamen olumsuz açıdan değerlendirmesi öngörülebilir bir durum. Platformun üzerinde, Noel arifesinde ayakları bağlanmış bir ördek gibi yatarken, ve hatta belki de yaşanacak kısacık bir ömrü kalmışken bile dile getirilemeyecek denli büyük felaketlerin nedeni olarak görmekten kendini alamıyordu. Eğer Bay Gulliver, tüm iyi niyetine karşın, ısrarıyla imparatoriçenin sarayını batırmışsa, karısının atıkları başkentte kim bilir ne heyelanlar yaratır, aylık kanamaları kim bilir ne tufanlara yol açardı? Kocaman ayaklarıyla kim bilir kaç aileyi, yol-

larda gördüğünüz ezilmiş kirpiler gibi dümdüz eder, kimbilir kaç muhterem kadın, sınır tanımaz doğasının kurbanı olarak, bir fiskeyle menekşeler gibi dağılır, tek bir tokatta mayıs sinekleri gibi yok olur giderdi? Bir damla gözyaşı, ufacık bir elbiseyi sırılsıklam eder, onu giyen zavallının da zatürreden genç yaşta göçüp gitmesine neden olurdu!

Sakın beni yanlış anlamayın okur, amacım kesinlikle tüm bunlardan hanımımın gizli bir haz aldığından kuşkulanmanız değil. Tam tersi, bu kadar yıkıcı bir kapasitesi olması, yumuşak kalpli hanımımı dehşete düşürmüştü. Ama korkusu, başıboş bırakılınca zarar verici olabilen kudretin, halka hizmet amacıyla bir o kadar da dizginlenebileceğini fark edince azaldı.

Böylece cesaretini topladı ve haksızlığa uğramış Lilliput halkının gönlünü almak için neler yapabileceğini düşünmeye koyuldu. Eğer kocası ülke insanlarını evsiz, yuvasız bırakmışsa, karısı olarak Mary güç ve ustalığını ekonomiyi toparlamak için kullanacaktı. Cep tarağının bir hareketiyle bir mısır tarlasını sürebilir, çevik bir bilek hareketiyle ekim yapabilir, tırnak makasıyla hasat ürünlerini toplayabilir, yelpazesini bir sallayışıyla bir düzine rüzgâr değirmenini harekete geçirerek un öğütebilir, böylelikle fırıncılar yeniden işlerinin başına dönebilirdi. Ekmekle ilgili sorunu çözdükten sonra, aklına balıklar geldi, o kadar ufaktılar ki müslin iç etekliğini kepçe gibi kullanırsa tek bir daldırışta bir milyon balık tutabilirdi. Ayrıca büyük barajlar kurması, ovaları sulamak için nehir yataklarını değiştirmesi gerekirse, bunları da memnuniyetle gerçekleştirebilirdi, zira şurup kaşığıyla dağları yerinden oynatabilir, ağaçları sanki bahçesindeki yakı otlarını ayıklar gibi kolaylıkla köklerinden sökebilirdi. Böylece yokluk yerine bolluk gelecek, açlık yerini tatmine bırakacak ve kocasının borcu faiziyle geri ödenmiş olacaktı.

Böylece her şeyi, yalnızca aklından mucizevi bir biçimde geçirerek de olsa, yoluna koyduktan sonra, suçluluk duygusu Mary'nin omuzlarından, adeta pırıltılı bir elbiseyi gizleyen kadife pelerin gibi kayıp düştü. Erdem, pırıltıyla ruhundan fışkırıyor, yeniden yapılanma ateşi kalp atışlarını hızlandırıyordu. Bir kadın büyükse, büyük işler yapmalıdır; tek başına beş yüz erkeğin yapabildiği işi gerçekleştiriyorsa, bu hırsını yaşama geçirmek için gerekli zorunlulukları nasıl karşılayabilecekti? Beden büyüklüğüyle orantılı olan işta-

hının da göz önüne alınması gerektiği bir gerçekti; ama yemezse ya da çok tokgözlü davranırsa bu muazzam kârlı girişimde ancak ufacık bir gedik açılacaktı sonuçta.

Aklını ve gücünü değirmenlere, imalata, madenciliğe, hiç kuşkusuz başka ülkelerle kârlı ticaret ilişkileri sağlayacak olan gemiciliğe yoğunlaştırdığında, ortaya çıkacak zenginliği düşündü mutlulukla; tarım ve endüstri ürünleri depolardan dolup taşacak, fazlalıklar yurt dışına satılacaktı. Böylece Lilliput gözde bir çocuk gibi günden güne serpilerek gelişecek ve sonunda görkemli bir zenginliğe kavuşacaktı.

Araba şimdi başkente birkaç yüz metrelik mesafedeydi ve kendi büyüklüğü Mary'nin o kadar başını döndürmüştü ki, yol kenarına dizilmiş insan kalabalığına gülümsemekten kendini alamadı, minnettar topluluğun kurtarıcılarına teşekkür etmek için toplandığı izlenimine kapılmıştı. Aslında, bu kadar sıkı bağlanmış olmasa elini kaldırıp, lütufkârca selamlayacaktı onları. Usundan geçici bir süre uzaklaştırmış olduğu bu öfke, yolun kenarındaki binlerce yüze sinmiş hiddet ve de üzerine yağdırılan onur kırıcı nesneler kadar su götürmezdi; zira Lilliput ülkesinde süpürge çalıları ancak bir kürdan kadar gıdıklayıcıdır ama, çürük yumurta, büyüklüğü ne olursa olsun aynı derecede kötü kokar. Ne var ki Mary'nin azmi kolay kolay sönecek cinsten değildi, bu yüzden de kendini sabırlı olmaya telkin etti; iyi bir anne çocuğunun tüm yaygarasını hoşgörerek, hiç teşekkür almasa da, onun için en iyi olanı yapmaya çalışmaz mıydı? Bu karşılamadan düş kırıklığına uğramış da olsa, öğretisi inançsızların hakaretlerine maruz kalan ama yine de kendisine karşı işlenen her günahı, tarihin bir gün doğruyu göstereceği inancıyla affeden toy peygamberden daha fazla örselenmiş değildi.

Yüreği insan sevgisiyle dolu kahramanımızın şimdi katlanması gereken durum ise bir zamanlar kocasını da ağırlamış olan kubbeli mabedin kapısından alelacele geçirilmekti. Bu kapı yaklaşık bir buçuk metre yüksekliğinde ve altmış santimetre genişliğindeydi, mabedin çatısı ise uzun zaman önce yitip gitmiş olan Bluebottle'ın görkemli başı kadar yüksekteydi. Hanımımın ayağa kalkmasına izin verilse, o da dev zenci gibi dimdik durabilirdi yani. Ama zavallı hanımıma böylesi özgürlükler yasaktı ve palangalardan çözüldükten sonra bile, her biri İngiltere'de ucuna saat asmak için kulla-

nılabilecek yüz zincirle, Bedlam'daki deliler gibi duvarlara bağlandı.Yatağı samandandı, yeme ihtiyacını bir öküz arabasıyla getirilen, ekmek ağacından yapılmış yulaf lapasıyla karşılayacak, yakıcı susuzluğunu yüksük büyüklüğünde bir düzine yağmur fıçısıyla sunulan ılık suyla giderecekti.

Okur, gece indi ve yeniay başka ülkelerde olduğu gibi, güzel biçimiyle yükseldi; gerçi burada hilalin bakış yönü tersti ama, bu durum güney yarımkürenin tuhaf özelliklerinden biridir, insan orada kendini yabancı yıldızların altında bulur, kuzeye bakarak güneşi arar ve daha da altüst olur kafası. Hiçbir şey Lilliput ülkesinin gökyüzünde iri iri parlayan, kentin sıradan kulelerini cüceleştiren bu genç ay kadar tuhaf gelemezdi Mary'ye ve hiçbir şey hanımıma yaşadığı mekân değişimini bu kadar ıstırapla anımsatamazdı, ne uzaklardan gelen alçak sesli köpek ulumaları, ne de bit büyüklüğündeki farelerin oraya buraya koşuşturmaları. Sonuçta tanıdık olanın bir an gözüne çarpmasıdır (bir ahbabın yüzü ya da ana dilinizde söylenmiş bir sözcük gibi) yolcuya evini şiddetle özleten ve Mary'ye de, tüm ışıltısıyla aynı şekilde çocuklarının üzerinde de parlayan ay, bu ufaltılmış ülkedeki tek dayanağıymış gibi geldi. Bir anda tüm heyecan dolu gelişim planları uçup gitmiş ve onların yerini durumunun bu yalın sıkıntısı ve kopkoyu bir sıla özlemiyle dolu kalbi almıştı. Akıbeti parlak değildi ne de olsa ve büyük bir yalnızlık içindeydi; ve bu gerçeği, yatağından kucaklanıp, başka bir yere taşınmak için ağlayıp duran güçsüz, küçük bir bebek gibi, reddedemeyecek hale gelmişti... Okur, günü son derece cesurca taşımıştı Mary ve artık dibe vurmuştu, ağlarsa eğer, sıkıntılarla edinilmiş bu gözyaşları karşısında acımamazlık etmeyeceğim ama uyku yorgun uzuvlarının arasından süzülerek onu yarına hazırlamak üzere yatıştırana dek, ay ışığının ona benim veremediğim huzuru yaşatmasını umacağım.

Ertesi günün neler getirdiğini sormaya korkabilirsiniz, ne yalan söyleyeyim, ben de bunu açıklamaktan çekiniyorum. Hapishaneye girer girmez Genel Sekreter, gözleri uykusuzluktan kızarmış ve gırtlağı uzun gece boyu yapılan tartışmalardan tortulanmış bir halde, hanımıma üzüntüyle yaklaştı. Devrilmiş devasa kadının baş seviyesine bir podyum yükseltilmişti ve Reldresal buradan Mary'nin önerdiği çalışmaların ayrıntılı planlarını kaygıyla dinledi; yürekten

bir samimiyetle konuşan Mary coşkuyla sonlandırdı anlatısını: "Sayın bayım, sizden bu yeniden yapılanma tasarılarımı onaylamanızı istiyorum, çünkü yalnızca sıkıntı yaratan yoksunluklara son vermekle kalmayacak, kazancın fazlası da ekselanslarının uygun gördüğü biçimde dağıtılacak."

"Özrümü kabul edin Madam" dedi Reldresal içini çekerek, "imparator yaşamınızı bağışladı ama hiçbir koşulda özgürlüğünüzü vermeyecek! Asla kuşkuya düşmeyin, sizi şiddetle savundum ve devletin sizin varlığınızdan nasıl yararlanabileceğine ilişkin önerilerde bulundum ama bu noktada imparator üzerinde etkin ve kocanızın can düşmanı konumunda olan kimseler tarafından tökezletildim. Örneğin, zoolog ve antropologlar için son derece değerli çalışmalara kaynak olacağınız büyük bir müze kurmayı ve bu müzeye halkın da alçakgönüllü bir ücret karşılığında kabul edilmesini önerdim...."

"Müze mi!" diye bağırdı Mary dehşet içinde, ama daha kötüsünü işitmemişti henüz.

"Ne yazık ki," diye sürdürdü Reldresal sıkıntıyla, "ölüm cezası önerileri reddedilen Hazine Bakanı ve Amiral ekselanslarını daha haşin bir çözüm konusunda etkiledi. Bu beylerin kışkırtması sonucu İmparator, Popüler Keyif Sarayı adı altında, aynı zamanda pazar sergilerinin ve ucuz eğlencelerin de yer alacağı bir spor ve dinlenme merkezi kurulması konusunda karar aldı, çünkü böyle bir kuruluşun, ülke hazinesine yapacağı katkının yanı sıra, yoksullukları nedeniyle mutsuz olan halkın dikkatini dağıtacağına ikna oldu." Karşıt düşüncede olmanın verdiği öfkenin ses tonuna yansımasını daha fazla önleyemeyen genel sekreter başını çevirdi ve kaba bir şekilde kürsüye tükürdü. "Beni affedin ama böyle adamlar medeni bir toplumun yüzkarasıdır ve ben onlarla ilişkide olduğum için bile utanç duyuyorum!" dedi.

Bu hırçın gösteri genel sekreteri biraz rahatlatmış olabilir ama hanımıma sunduğu huzur pek azıcıktı, artık konuşamayacak kadar şaşkındı Mary. Tüm elçilik ve yardım planları uçup gitmişti ve artık, büyük işler yapmayacağı, aslında hiçbir şey yapmayacağı, yalnızca meraklıların sürekli alık alık izleyeceği bir nesne olacağı gerçeğiyle yüzleşmeliydi. Bu öngörü, zincirlerini zorlaması ve dişlerini gıcırdatmasına yetecek kadar aşağılayıcıydı; yapılan planlarda

daha da ileri gidilebileceği düşüncesi hiç aklına gelmemişti ve onun adına buna memnunum, en azından birkaç gün daha kaderinin vehametiyle yüzleşmekten kurtulmuştu böylece.

* * *

Peki halkın eğlenmesi, imparatorun zenginleşmesi için Mary nasıl kullanılacaktı? Baş Mimar hemen harekete geçmişti; kubbe ve dış duvarların yaslandığı kemerler güçlendirilecek, içerdeki galeriler gelenlerin tutsağı rahat biçimde izleyebilmesi için genişletilecekti ama çok da geniş bir alan olmamalıydı ki insanlar sıra beklesin - bu noktada mimar olabildiğince para kazanma konusunda son derece kararlı olan ve bunun için uzun kuyruklar oluşturacak bir düzeneğin gerekliliğine inanan hazine bakanıyla uzlaşmak zorunda kalmıştı. Ulusal Gelir Kaynağı niteliği taşıyan dev kadına hizmet etmek de gerektiğinden, besleme, yıkama, tırnak bakımı ve bunlar gibi çok fazla emek ve işgücü gerektiren hizmetlerin gerçekleştirilmesi sırasında giriş ücretinin arttırılması yöntemiyle, Mary'nin bakım masraflarının karşılanacağına karar verildi. Tapınağın iç duvarlarına bir Türk hamamını anımsatan mermer oturma sıraları ve çeşmeler yapıldı, böylece hali vakti iyi olanlar rahat bir biçimde oturup kâğıt oynayabilecek ve ücret karşılığı tutsağa yakın olma ayrıcalığının tadını çıkaracaktı.

Yenileme hareketleri hızla ilerledi, hanımımın kostümü için yüz terzi görevlendirilmişti; ne yazık ki kendi giysileri hüzün verici biçimde kirlenip, yıpranmıştı, elbise sandığında kalanlar ise, usta örücülerin mucize eserleri olan çoraplar dışında, böyle bir gösteri için kirli ve hantaldılar. Minik terziler yetenekliydiler, ama, bütçeleri kullanılacak malzemeyle ilgili kısıtlamalara maruz kaldı, sonunda dikebildikleri elbise, bir sirk kostümü gibi kısa ve Türk yeleği gibi kolsuz, tuhaf bir şey oldu.

Başlık konusu öylesine önemliydi ki, tuhafiye öğrencileri arasında bir yarışma düzenlendi, kazananın ödülü kuşkusuz, büyük bir onurla tasarımını yaşama geçirmek, bilgi ve yeteneğini tescil ettirmek olacaktı. Kazanan model, bir kadın terzinin harem geleneğinde, hap kutusunu andıran kadın başlıklarını örnek alarak geliştirdiği bir tasarım oldu, gümüşlü hafif malzeme çirişli keten iplikle ka-

lınlaştırılmış, altın bir saçakla süslenmişti, başın yan tarafına bir firketeyle tutturulan şapkanın alın hizasını çepeçevre altın işlemeli bir kurdele sarıyordu.

Giydirme zamanı geldiğinde, terziler kostümü tapınağa, olası bir kazayı engellemek için birbirine bağlanmış, üstü açık yirmi öküz arabasıyla getirdiler. Şapka geride, daha yüksekte taşınıyordu ve en arkadan da gülen, dedikodu yapan, atlar gibi sinirli sinirli başlarını sallayan kuaförler, oda hizmetçileri geliyordu. Uysal bir biçimde büyük kapıdan girdiler, küçük ayakkabıları taş döşemeler üzerinde pıtır pıtır sesler çıkardı, fareler gibi koşuşturarak, asabi ve titrek tavırlarla işlerine koyuldular, demir sopalarıyla hazır bekleyen muhafızlara minnettardı hepsi. Öte yandan dev kadının elbiseleri mini minnacık makaslarla kesilir ve tüm bedeni yüzlerce kova, fırça ve bezle yıkanıp temizlenirken, muhafızlar da olup biteni zevkle izleyip, arada alay etmekten geri kalmıyorlardı.

Ama çalışan kadınlar korkularından azıcık sıyrılınca, dev kadına karşı kardeşçe duygular hissetmeye başladılar, önyargılarından dolayı bazıları, başlangıçta Mary'yi aşağılarcasına çimdiklemişse de, şimdi ona sevecenlikle dokunuyorlardı. Sonuçta Mary de onlar gibi bir kadındı, yalnızca büyüklüğü şaşırtıcı biçimde farklıydı. Böylece ittifak yavaş yavaş şekil değiştirdi, başlangıçta koruyucu konumunda olan muhafızlar, bu kadın dayanışmasını hissedince düşmanca tavırlar sergilemeye, tavukları kendilerini terk eden horozlar gibi yüksek ve alaycı seslerle bağırıp çağırmaya başladılar. Kadınların onları azarlaması erkeklerin terbiyesiz yaklaşımlarını engelleyemediğinden, bir süre sonra kadınlar malzemeleri bırakıp, kollarını kavuşturup, Yüzbaşı olup biteni anlamak üzere çıkıp gelene dek, öyle kaskatı beklediler.

"Saygılarımı sunarım, efendim," dedi ödüllü şapkayı yapmış olan sözcü, "ama bu kabadayılar bize eziyet ederken çalışamayız, ayrıca böyle mahremiyet gerektiren bir işi uluorta yapmamız uygun değil zaten. Bu nedenle, şu an onların korumasına gereksinim duymadığımızdan, sizden adamlarınızı çekmenizi rica ediyoruz."

Beyefendiliğinin yanı sıra pragmatik bir yönü de olan Yüzbaşı, böyle bir başkaldırıyı bastırmanın hiçbir yarar getirmeyeceğini anlamıştı. Duruma uyum göstererek, talebe boyun eğdi ve muhafızları toparlayıp gönderdi, ama kendisi kapı aralığında bekleyerek, bu

avantajlı konumdan yararlandı; hem işin hızlı yapılmasını kontrol etmek hem de bu tuhaf haremi gözetlemek ayrıcalığını da kendisine tanıdı.

Herkesin bir koruyucu meleği olduğu doğruysa, Mary'ninki şimdi kalabalık bir melek ordusuydu sanki, kadınların hepsi bu kolay zaferin verdiği keyif içindeydi. Kollarını sıvayarak işe koyuldular, Mary'nin bedeninin üzerinde sanki büyülü ayaklarıyla uçuyorlardı, zafer çığlıkları atıyor ve birbirlerini kutluyorlardı. Lilliputlular hijyen konusunda İngilizlerden daha titizdiler; bedenin her kıvrımı, her yarığı iyice sabunlanıp ovulmalı ve Mary'nin cildi neşeyle parlayana dek ılık ve soğuk suyla durulanmalıydı. Sonra masözler, kokulu yağlar kullanarak tüm yetenek ve güçlerini sergilediler, Mary'nin bedenini küçük yumruklarıyla ezip, üzerinde dervişler gibi dans ettiler. Her ne kadar az sonra fırınlanacak ördeğe en şefkatli ilginin gösterildiği doğruysa da, özenle bakılmak kişiye her zaman huzur verir ve Mary de bu duruma bir istisna oluşturmuyordu. Sanki aklı durmuş, duyuları tüm yolup soymalar, ovmalar ve süslemelerle yatışmıştı.

Ama keyfin daha büyüğü gelmemişti henüz, dünya üzerinde saçlarının arasında okşayarak dolaşan parmaklardan haz almayan bir kadın olamayacağına bahse girerim. Size az önce zarif şapkadan söz etmiştim, ama bunun kafaya yerleştirilmesinden önce saçların yapılması gerekiyordu ve kuaförler düşlerini yaşama geçirmek konusunda özgürdü. Başın öteki tarafındaki saçlar düz olarak tarandı ve doğal çiçekleri andıran bir mücevher demetiyle süslendi; güllerin, fulyaların arasında inci, yakut bahar bayramı dansçıları kadar enerjiyle ve topaz taneleri çok zarif bir biçimde düzenlenmiş, mine gibi işlenmişti ve taşların taklit olmasının hiçbir sakıncası yoktu. Başın tam tepesinde örgüler başlıyordu, her ayrı bukle için üç güçlü kız çalışıyordu, örüyorlardı saçı ve ense hizasına geldiklerinde geri kalanını serbest bırakıyorlardı ki, tüm endamıyla aşağıya doğru salınsın. Çekiştirerek, tutturarak, kaşları çatık ve şaşkınlık içinde, en iyisini becermek için düzelterek, yeniden düzelterek ve oluşturdukları tabloyu yansıtacak büyüklükte bir ayna olmamasına hayıflanarak çalışıyorlardı; kendilerini tamamen güzellik yaratmanın soylu çabasına kaptırmışlardı. Bir de bunlara zahmetli kaş bakımını ekleyin, bu iş için bir ocak maşası kullanıldı, göz kenarları siyah

boya ile sürmelendi, el ve ayak tırnaklarının bakım ve cilası da büyük bir beceri ve olabildiğince az rahatsızlık vererek yapıldı. Allahtan Mary beden tüylerinin alınması eziyetini yaşamadı, çünkü Lilliput kadınları Fas'tan gelen bu modayı izlemiyordu ve aynı şekilde Mary'nin kulaklarını delmeye de kalkmadılar, çünkü küpe, her ne kadar her sınıfın vazgeçilmez süsü olsa da, bu büyüklükte gümüş kullanmanın neredeyse olanaksızlığı ve gümüşü işlemesi gerekecek usta sayısının fazlalığı nedeniyle bu işe girişilmedi.

Şapka kaldırılıp, yerine yerleştirildikten sonra, geriye yalnızca tuhaf kostümün giydirilmesi kalmıştı. Ama şimdi de yeni bir açmazla karşı karşıyaydı terziler, giyim kuşam denemeleri, büyüklüğü ne olursa olsun özgürce hareket edebilen bedenler üzerinde yapılabilir çünkü; burada ise uzanıp yatmakla kalmayıp, bir de stratejik noktalarından bağlı bir kadın söz konusuydu. Anahtarlar da yüzbaşıdaydı, bir başka sıkıntı da bundan kaynaklanıyordu. Eğer devin zincirlerini çözmek için muhafızları çağırırsa, Mary'nin kardeşçe duygularla korunmuş olan kadınlık onuru yine ayaklar altına alınacaktı, biraz önceki tatlı telaş yerini yenilginin acısına bırakacaktı. Kadınlar bir görüşte birleştiler; anahtarlar bir biçimde, adil yollarla ya da sahtekârlıkla ele geçirilmeliydi, adam inatçılık ederse de dikkatini dağıtacak şeyler yapılmalıydı. Bu amaçla en güzellerinden iki kız yüzbaşının ilgisini cezbetmek üzere görevlendirildi, biri bedensel masumiyetini büyük bir ülkü için feda ederken, öteki anahtarları yürütecekti.

Kızlardan biri eğlenedursun, ikincisinin anahtarları ele geçirmesiyle görev çabucak gerçekleştirildi ve hanımımın tüm uzuvları bir bir serbest kaldı. Sonra narin giysinin ayaklarından geçirilmesi ve her iki taraftan yirmişer kadının yardımıyla yukarı çekilmesi gerekti. Bedeninin alt kısımları yeniden zincire vurulduktan sonra, kalçalarını yukarıya kaldırıp, kalan kısmın da giydirilmesi sağlanmalıydı, sonra kısa kollar omuzlara dek geçirildi, kadınlar elbisenin göğsünü dantellerle bağladılar, kalça kısmını düğmelediler ve yorgunluktan tükenmiş halde Mary'nin etrafına çöktüler. Dev olmasına devdi ama, onu küçük bir kızın bebeğini giydirdiği gibi giydirip, kuşatmışlardı, mutlu, terli ve bitkindiler.

***

Okur, gençliğinde güzelliklerini sergilemeyi çok arzulamış birinin, olgunluk çağında bunları göstermeye böyle kaba bir biçimde zorlanmış olması ironik değil de nedir? Bir zamanlar keyifli bir hoşgörüyle yaşayabileceği deneyim şimdi topyekûn bir emrivaki olarak karşısındaydı, kadınların Mary'nin gözyaşlarını ufacık mendilleriyle kurutması ve görünümünü mimikleriyle övmesine karşın, hanımın ülkedeki tüm erkeklerin ona aşağılayıcı bir düşmanlıkla yaklaşacağına emindi.

Gençlikte benimsenmiş olan modellerin yetişkinlikte de kendini yinelemesi tuhaf değil mi? Felaket, onun kadınsı arzularına değişmez biçimde eşlik edegelmişti. Genç kızlıktan kadınlığa Bayan Burton'ın onaylamaz bakışları altında geçmişti; annesini kızdırmamak için bir Truvalı gibi bütün gücüyle çabaladığı ve onu memnun etmek uğruna annesinin doğaya aykırı katılıktaki tüm kısıtlamalarına katlandığı halde, yine de hep başarısız olmuştu. Daha yakın geçmişte, bir anne olarak, Soğuk Deha'yı kendi Küpid'inin sıcaklığıyla eritmek, sevdiğinin bakışlarıyla ısınmak istemişti, ama bu tür istekler karşısında yalnızca azarlanmıştı, kendini çalışma odasına ya da ahıra kapatan ve okyanus aşırı ülkelere kaçan bir kocayla karşılaşmıştı. Şimdiki durumunun bu gibi örneklerle sanki önceden biçimlenmiş olması, içinde bulunduğu kepazeliği daha da katlanılmaz hale getiriyordu. O zamanki gibi, şimdi de kendini suçluyordu ve alınan cezanın suçun büyüklüğüne dair isabetli bir ölçü olduğunu savunan ilginç bir mantıkla, işlemiş olduğu günahların nasıl da korkunç şeyler olduğu sonucuna varıyordu.

Mary'nin öyküsünün çok iç karartıcı hale geldiği gerekçesiyle isyan edeceksiniz, belki bu kadar hassas yaratılışlı, yaralarına acımasızca tuz basan bu kadına karşı sabırsız olacaksınız. Ah okur, keşke bütün kadınların böyle aptallıklara bağışıklığı olsa! Ama aranızda kendisine, en basit oda hizmetçisine davrandığı gibi, değişmez bir nezaket ve anlayışla davrandığını, asla öfkeyle eline makası alıp saçlarına saldırmadığını, sanki görünmeyen sivilcelerini kaşırcasına yüzünü çimdiklemediğini, ya da kendi öz beğenisini kendi kendine ayaklar altına almadığını söyleyebilecek biri var mı? Sanki, kendi haline bırakıldığında, hızla akan bir nehir gibi uçup gidecek olan basit mutsuzluğunuzla yetinmeyip, onu leylaklı göllere yönlendiren, sarı salkımların altında gölgelendirip, çeşmelerden

akıtan, süslü göllerde damıtıp, içinde bedbahtlığınızın çeşit çeşit yansımalarını dikkatle inceleyen siz değil misiniz? Haydi bayanlar! Yanıtlayın beni. Görüntüler üzerine sahip olduğunuz büyük uzmanlığınız, size zarar verdikten sonra neye yarar? Basit bir durumu muazzam bir eziyete dönüştürdükten sonra, en karmaşık sanatkârlığınız neye yarar? Küçük barajlarınızı yıksanız, çayırları köpüklü sulara batıracak, sağlam meşeleri yıkıp geçecek, çitlerin çevrelediği saman destelerini dağıtıp gidecek olsa bile, doğal duygularınızı bıraksanız, gürül gürül aksalar, daha iyi olmaz mı? Çünkü onları hapsettiğiniz ve güzellik gibi mükemmelleştirmeye çalıştığınız sürece, ancak bir kafesin sunduğu güvenliği soluyacaksınız, ama zamana yayılmış ve önemsiz yaralarınız daha da iltihaplanacak.

Aman sakın beni bir devrimci olarak almayın, polemik yaratan oklarını şanssız okurlarına fırlatan Amazonlardan değilim. Üzerinizdeki baskıların ne kadar ağır olduğunu biliyorum, ama öte yandan benim en vahşi düşlerimi süsleyen, kutsanmış özgürlüklere sahipsiniz! Kuşkusuz daha da önemlisi; hanımım gibi bağlı falan değilsiniz, kendi kokularınızın ya da pisliğinizin insafına kalmadınız, gözyaşlarıyla yıkanmıyor, fareler tarafından taciz edilmiyor ve akan damdan süzülen yağmur damlalarıyla ıslanmıyorsunuz. Okur, ona bir bakın ve acıyın! Siyah kadifeye iğnelenmiş bir kelebek gibi dünyanın şu uzak köşesinde eli kolu bağlı, rahmi yabancı gelgitler tarafından çekiştirilerek, dünyayla birlikte çaresizce dönüp duruyor. İpler onu sımsıkı sarsa bile, o tutunacak bir dalı yokmuşçasına savruluyor.

Üzüntülerini yazıya dökebilseydi, şunları okuyabilirdik:

Bay Gulliver'ı izleyememiş ve onun kahramanlıklarının benzerlerini gerçekleştirememişti.
Büyük işler yapamamıştı.
Âdet kanaması başlayınca mermerler batacaktı.
Yiyecek, içecek, kaşınacak, uyuyacak ve ahırında sızmış zavallı bir domuz gibi tıka basa dolu bir halde uyanacaktı.
Aklı tamamen bedeninin insafında olacaktı.

Bunlar hanımımın karşılaştığı mutsuz edici zorunluluklardı, ama koşulları biraz daha yakından inceleyelim, belki durumun zor-

luğunu hafifletici unsurlar bulabiliriz. Yaşam bir kadına çok şey öğretecek derslerle dolu, elbette kadın öğrenmeye yatkınsa, bunlardan ilki de şu; akıl asla sükunetini kaybetmemeli, çünkü bir adada yapayalnız kalmış kazazede gibi bedenin içine hapsolmuş, yalnızca okyanus tarafından değil, etin görkemli maddesiyle de çevrilmiş durumda. Başlangıçta deli gibi bu yabancı çevreye, vahşi dalgalara, tuhaf meyvelere, konuksever olmayan ormanlara saldırabilir, ama yıllar geçtikçe birlikte varolmanın daha anlamlı olduğunu kavrayacak, zamanla ufku izlemekten, sallar inşa etmekten, yardım için haykırmaktan vazgeçecek ve o toprakların ürünlerinin tadını almayı, yaşam kaynaklarını, inceliklerini öğrenecek, yalnızca uzlaşmakla kalmayıp, o yaşam ritmini ötekilere yeğleyecektir.

Okur, hanımım denizler üzerinde sayısız fersah yol almıştı, ama sizi temin ederim, etiyle, kanıyla sınırlanmış, hatta hareketsiz kalmış biri olarak, daha alması gereken çok, ama çok yolu vardı.

VII

Keyif Meydanı'nda geçici ikamet... Mary Argos'un gözüyle karşılaşır... Şaşırtıcı bir tanrılaştırma... Şili topraklarına ilişkin bazı gözlemler...

Bu arada, üzerine Hint Yasemini yaprakları serpiştirilmiş bir kanepede, şaşırtıcı bir şekilde, uzun zaman önce kaybolup gitmiş Bluebottle'ı düşlüyordum. Gözleri yuvalarından uğrayarak, göklere bakarak, derinliklere teslim olan Bluebottle, şimdi unutulmuşluğun içinden, tıpkı bir mantar gibi su yüzüne fırlamıştı; hiçbir şaşkınlık belirtisi olmaksızın etrafına bakıyordu, ölüyken de, yaşarken olduğu gibi son derece yakışıklı, başı dalgaların çok üzerinde, ıslak bedeni bir midye kabuğu gibi siyah ve ışıltılıydı. Şimdi, ayaklarının altında sağlam kumları bulmuş, atalarıyla karşılaşma beklentisiyle cennetsi kıyıya doğru adım atıyordu.

Eğer hanımımın Artemidorus'unun bir kopyası elimde olsaydı, düşümün ölüm ve yeniden doğuş motiflerine ilişkin sembolizmini araştırmak için bir göz atardım. Neyse, kahvaltıdan önce takdis etmem gereken yüzlerce ruh olduğundan, bunu bir kenara bıraktım, böylece ana ilkeyi unutuyordum aslında; yani sıradan bir insanın düşlerinin üzerinde durulmayabilir belki, oysa bir kâhininkilerde şifrelenmiş çok önemli bilgiler gizlidir. Ama, beni savsaklayıcı yapan deneyimsizliğim, Bluebottle için bir nimetti, zira kuzey dağlarının ötesindeki münzevi bir kıyıya, kimselerin dikkatini çekmeden ayak basabilmişti böylece.

(Orada başına gelenleri öğrenmek için, hanım ve bebeği gibi siz de beklemeli ve beyefendinin kendisinden işitmelisiniz maceralarını, ancak o zaman, öyküsünü anlatışına tanık olarak, dinleyenler üzerinde nasıl köklü bir etki bıraktığını ve elbette ki anlatımıza nasıl bir boyut kazandırdığını takdir edeceksiniz.)

Bu arada, hanımımla kaderlerimizin nasıl ayrıldığını bir düşünün: İki Afrodit gibi birbirimizden koparılmıştık; birimiz sadık müritleri tarafından bir bilgenin sayısız erdemiyle donatılırken, öteki, devlet iradesiyle, bir sarayda, çok daha az inançlı insanların yüzeysel zevklerine alet edilmişti.

Mary bugüne dek güzelliğini sergilemeyi arzu etmişse, işte şimdi Keyif Meydanı'nda tüm istekleri fazla fazla yerine geliyordu, azimli Reldresal ona bir zarar verilmeyeceğini garanti etmişti ama Mary'yi kendisini gözetleyen bakışlardan koruyamıyordu, her gün kadının dışkılarını taşıyan arabanın neden olduğu aşağılayıcı durumu engelleyemediği gibi. Halk dev kadını seyretmekten çok hoşlandığı için üst galeriler sabah saatlerinden geceye dek ziyaretçi kalabalıklarıyla dolup taşıyordu; ayrıca yayınlayacakları yazılar resmi nitelik taşıdığından, bazı derneklere devin özel bölmesine girme izni de veriliyordu, böylece gösteri yalnızca binlerce Lilliputlu'nun gözleri önünde teşhir edilmekle kalmıyor, Rotary kulüplerinin, Pazar Resim Toplulukları'nın yakın incelemelerine malzeme oluyor ve Mary, topoğrafyacı ve trigonometricilerin, anatomist ve eczacıların hesap cetvelleri altında ezilip büzülüyordu. Hatta dağcılar bile düzenli olarak, vücudunun eğimli fidanlıklarında halatlarla çalışmalarını gerçekleştiriyor, böylece aslında yanlış bir inanışla, Avrupa'daki dağlarımızda doğmuş olduğu düşünülen bu spor dalının te-

mel tekniklerini mükemmelleştiriyorlardı.

Spor dalları Mary'nin el değmemiş bölgelerini kuşatma altına almışken, bilim onun sırlarını ortaya çıkarma çabasındaydı. Birkaç kısa hafta içinde rakım ölçümcüler deniz seviyesinden yüksekliğini, yer ölçümcüler apsis ve ordinatını hesaplamışlardı; eğrilik değeri ve kübik kapasitesi ayrıntılı biçimde rakamlara dökülmüştü ve üstelik aylık akıntıları Lilliput hacim birimlerine göre değerlendirilmişti. Kadınlığının gizleri içinde açık açık irdelenmeyen bir tek yön bile kalmamıştı ve kısa bir süre sonra zavallı hanımım bilim adamlarının çalışmalarına kobay olacağına, sıradan halka soytarı olmayı yeğlediğine karar verdi!

Çok sayıda ıslık ve yuhalama ile karşılaşıyordu, vatandaş tüm sıkıntısının acısını ondan çıkarmaya teşvik ediliyordu çünkü ve dev kadına bir şeyler fırlatılmasını açıkça yasaklayan büyük duyurulara karşın, muhafızlar çoğu zaman bu kurala karşı gelenlere göz yumuyorlardı. Minyatür gibi büyüklükleriyle zararsız da olsalar, küflü şalgam ve çürük yumurta yağmuruna tutulmak için, Newgate'te sokakta teşhir edilen bir suçlu olması gerekirdi Mary'nin.

Bu küçük pisliklerden korunmasını büyük ölçüde, tırmanma kostümleri içindeki dağcılara borçluydu Mary. Bu genç insanlar çalışma alanlarının bakımıyla yakından ilgileniyorlardı ve öyle bir çalışma ahlâkına sahiptiler ki, bu el değmemiş yamaçlarda alet edavat bırakarak saygısızlık etmektense, bir halatı ya da mıhı almak uğruna yaşamlarını ya da uzuvlarını tehlikeye atabiliyorlardı. Böyleyken, portakal kabukları arasında bata çıka yürümek, öteki atıkların pisliği üzerinde sürünmek, değerli zamanlarını süpürerek ve silerek harcamak zorunda kalmaları ne kadar can sıkıcı bir durumdu... En yüksek kademelerde etkileyici bir dille bu şikâyetlerini dile getiriyorlardı; hemen hepsi ülkenin önde gelen ailelerindendi ve çıkardıkları velvele kolay kolay azımsanamazdı.

Okur, Mary'nin adına böyle küçük lütuflara teşekkür edelim, çünkü korkarım onun konumunda olmanın verdiği yalnızlık ve ümitsizlik duygusunu hayal edemezsiniz! Halk onun etrafında dedikodu ve piknik yapıyor ve eğleniyordu, kesinlikle herkesin ilgi odağıydı ama, kendi sarayında prensesin kendine ait bir yeri yoktu. En ufak bir mahremiyet, birilerine bağlılık, şefkat ve ilgi, hatta çok özel gözyaşlarını dökmek için yalnız kalabileceği kısacık bir saat

bile çok görülmüştü ona! İşte tam karşısındaydı Argos'un başı, her yerde hazır gözleriyle; ama o kadar arzulamış olduğu o sevecen bakışla karşılaştırıldığında, nasıl da düşmancaydı bu yakın inceleme.

Yine de, herhangi bir bebeğin de dile getirebileceği gibi, açlık çeken biri nerede yiyecek bulursa orada beslenir, ve zamanla, bahçe duvarındaki tek çatlaktan aldığı nemle beslenebilen alçakgönüllü nevruzotu gibi, hanımım da bu son derece uygunsuz duruma kendini alıştırdı. Kalbi sevgiye o kadar açtı ki, en olmayacak yerlerde tatmin arıyordu ve görebildiği yegane ilgiyi değerlendirmeye alıyordu. Tuhaf ama, sanki müşfik bir annenin hayranlık dolu bakışıymışçasına, onu yatıştırıyor, ateşini söndürüyordu bu ilgi ve Mary güneşe dönen bir çiçek gibi ona çeviriyordu yüzünü; zaman geçtikçe kendisine bakanların gözlerinde ne aşağılama ne de suçlama görmeye başladı, oysa kuşkusuz her ikisi de vardı o bakışlarda; şöyle bir sonuca varabilirim bu durumda; insan ruhunun öyle muhteşem bir yaratıcılığı var ki, en kötü koşullarda, düşmanına karşı bile tüm olumsuz duygulardan arınabilir ve eleştiren bakışı dostça bir bakışa dönüştürebilir. Ve işte güneş doğuyor, güneş batıyordu ve her geçen gün bu tuhaf mutluluğunu biraz daha arttırıyordu, izleyicinin varlığı ya da yokluğuna bağlı olarak yüreği kabaran ya da hafifleyen bir trajedi oyuncusu gibi, hummalı bir mutluluğun tadını alıyordu ilk kez.

Okur, küçümsenmenin zehir olduğu yerde, mutlak kudret panzehir olacaktır, ve hanımım annesinin kesinlikle onaylamadığı ve kocasının tiksinç bularak uzaklaştığı kadınlığı, kendi açısından mükemmelleşene dek (yükselen ve meme uçları dikleşen göğüsleri, sekoya ağaçlarının gövdesi gibi güçlü ve zarif bilekleri, kaşlarının üzerindeki dik ve görkemli alnı, Sussex Ovaları gibi tatlı engebelerle dolu karnıyla) bu panzehiri büyük yudumlarla içti. Mary her gün bedenini hizmetçilerinin bakımına teslim ederken mutlulukla içini çekiyor, kendine azıcık çekidüzen veriyor, ve kimi kez tapınağın kubbesinde kendi yansımasını gördüğünü düşlüyordu, büyük ve altından, gök mavisi denizde ortaya çıkan büyülü bir ada gibi, etrafı mini mini meleklerle dolu bir imgeydi gördüğü.

İşte düşgücü zor dönemlerde böyle yardım eder bize, eminim ki ölmekte olan bir askerin ağzından son purosunu almayacağınız gibi, bu fantazileri de Mary'ye çok görmeyeceksiniz. Bırakın borular

çalsın o halde ve nisanın kapı eşiğindeki kuşlar gibi şakısın hanımım, bunda bir kötülük yok çünkü, ve daha sonra olacaklara hazırlanması açısından, kendini yüceltmesi, kendi değerini küçümsemesinden daha yararlı olacak Mary'ye.

***

Arkadaşlar, kadınlar, beni şu ana dek izlediğiniz için önünüzde saygıyla şapkamı çıkarıyorum. Bir seyyah gibi anayurdunu binlerce mil geride bırakan okurun hangi tuhaf tesadüflerle karşılaşacağını kim bilebilir ki? İşte böyle; bahtsız *Aphrodite*, beyaz altın nehirlerinin Cordillera dağlarının yüksek tepelerinden süt gibi aktığı Valdivia'ya ulaşmadıysa da, tanınmış bir doğa adamı bu kıyıları başka zenginlikleri için ele geçirmişti.

Valverde, Şili'nin Valdivia beldesi.

Benim sevgili Marguerite'im,
Señor de Rozas bu mektubu limanda demirli bir Gaskonya gemisine ulaştıracağı garantisini verdi, geminin kaptanının mektubu Asturias'taki kuzenlerimize ileteceğine inanıyorum. Beni fazla özleme, kendini hırpalama ya da güvenliğim konusunda endişelenme, burada İspanyol subayların arasında bir Basklı sayılabilirim, yerliler de bir Avrupalıyı ötekinden ayırt etmeye pek yatkın değil. Onların gözünde biz "Chiapi" yani vahşi askerleriz, zira yerlilerin İspanyollarca köle edildiği günler çok da eski değil ve çoğu yerli hâlâ efendisinin damga izini taşıyor alnında.

Ne ülkeleri ne de altınları konusunda açgözlü olmadığımı, yalnızca yabani ot gibi her yerde biten (o kadar ucuz ki, nerdeyse hiçbir şey ödemeden, tütün yapraklarına sarılı koca bir paket alabiliyorsunuz pazarda) bir meyvenin peşinde olduğumu gören mağrur sömürge halkı, orda burda serserilik etmeme ve benzer numuneler bulmak için tarlalarında eşelenmeme izin veriyor. Kuşkusuz meraklarına değmeyecek, kuş beyinli bir botanist olduğuma ilişkin inançlarını pekiştirecek şekilde davrandı-

ğımı söylememe gerek yok. Bu görüş doğru da olabilir sevgili kardeşim, çünkü toprak bir kulübede oturuyor ve gündelikçi gibi samandan bir yatakta uyuyorum, güneşin altında yüzükoyun, burnum çalılıklara gömülü, deli gibi ölçümlerimi yapıyorum.

Frutillar'*ın nereli olduğuna gelince, bu konuda da bir görüş birliği yok. Genel olarak İspanyollar onun yerli bir bitki olduğunu düşünüyor, ama bu tür konularda daha keskin bir belleğe sahip olan yerliler, buradaki verimli vadilerde bol bol yetişen kayısı, şeftali ve vişne gibi, bu meyvenin de istila ile birlikte Avrupa'dan geldiği inancında. Bu nedenle artık* capiton *ve* frutillier'*ın iki ayrı ırk mı, yoksa* frutillier'*ın, yeni ortamındaki daha yumuşak iklim ve daha zengin toprak koşullarında değişmiş, değeri artmış bir* capiton *türevi mi olduğundan emin değilim. Burada yapılacak çok fazla iş olduğunu takdir edersin ama şu an cesaretimi kıran bu işler değil, benden daha zeki birinin kuşkusuz öngörmüş olacağı bazı pratik engellerle karşılaşmış olmam. Marguerite, Valverde adeta tomurcuklanan bir meyve bahçesi; çiçekler, Cordillera'nın eteklerine kadar, göz alabildiğine yayılmış, ve eminim ki İspanyol asıllı olan arılar her yerde vızıldıyor, sabahtan akşama dek çiçekler üzerinde çalışıyor. Kuşkusuz burada, benim yabancı erkek örneklerimle çiftleşecek dişi meyveler var ama onları kendi erkek ırkdaşlarından ayrı tutamazsam, bu deneyi doğru bir biçimde nasıl gerçekleştirebileceğim? Bir gölgelik yapmak için gerekli malzemeyi satın almaya çalıştım ama doğrusu çok az şey bulabildim, buradaki hanımlar büyükannelerinin ipek elbiselerini bir hazine gibi saklıyor; bir tanesi bile en eski iç etekliğinden ayrılmayı kabul etmiyor.*

Yine de her şey bitmiş değil, numunelerimi kuytu bir yerde yetiştirebilir ve kendimi Sant'Ana rahibelerinin insafına bırakabilirim. Bazıları oldukça becerikli olan bu kızlar, insana huzur veren bahçıvanlık sanatına da yatkın ve kemerli bahçelerinin bir köşesinde çalışmama izin verme nezaketini gösterdiler. Ayrıca pek güzel yapay çiçekler ve meyveli şekerlemeler yapıyorlar, bunlarla kiliseyi süslüyor, ayinden sonra da cemaate bu güzel şeyleri dağıtıyorlar, korkarım ki halkın ayinlere daha istekli katılmasının nedeni de bu. Oruç günleri için limon reçelinden sevimli melekler yoğuruyorlar, Céleste için bir tane ele geçirdim,

her ne kadar benim için fazla duygusal bir armağan olsa da; ama sanırım ben Fransa'ya tekrar ayak basmadan, sıcak ve aç karıncalar en güzel yerlerini halletmiş olacak! Küçük yeğenime hak ettiği öpücükleri vermem için aylar geçeceğini düşünmek beni üzüyor, lütfen onu benim için çabucak öp Marguerite, düzinelerce öpücüğe boğ onu ve şansımın deneylerim sırasında bana yardım etmesini, çok geçmeden beni Solutré'ye geri getirmesini dile.

Şimdilik hoşça kal, diyorum, iyi kalpli rahibelerin ruhlar için, benimse deliler gibi melezlerimi üretmek için dua ettiğim Tanrı'nın bahçelerinden.

Seni kucaklıyorum
Sevgili kardeşin
Antoine

VIII

A' dan Z'ye ahlâksızlık... Isırgan otunun kurtardığı bir bakire.... Haşmetli kadının gözü... Önüne geçilmiş bir cinayet... Sıkıntı yaratan birkaç keşif anı... Utanç ve merak üzerine...

Mary'nin içsel bir ışığı olduğu ve sarayında, sadakat nektarı ile beslenen kraliçe arı gibi sereserpe uzandığı, bazı vatandaşların gözünden kaçmamıştı. Beyefendilerin Çay Kulübü adlı bir topluluktan söz ediyoruz, üyeleri sergiyi başkalarına kapatma ayrıcalığı için haftalık ödeme yapacak kadar zengindi ve yaşamdaki tek amaçları ahlâksızlığın kuram ve uygulamalarında ilerleme sağlamaktı. Bu sefihler için ne erkek ne de kız çocuğu kutsaldı, ne kıç ne bacak arası, ne dişi domuz ne koyun, hatta toprakta eşelenen en basit kemirgen bile; öyle incelmişti ki zevkleri, eyaletteki her tümseğe çıkmış, her delikte ter dökmüşlerdi. Kraliyet kuğusu ve cennet kuşu-

nun kemerli yuvası bile bu yağmadan nasibini almış ve kimbilir kaç sabah günün ilk samimi ışıkları bir lalenin bedeninde ve budanmış çitlerde, benzer şekilde, o yabancı çiğ damlalarını bulmuştu.

Bu adamlar o kadar yüzsüzdü ki, bu tür edepsizlikler, çiçeklerin uçan böcekler tarafından döllenmesini taklit etme istek ve şehvetini ateşlemişti içlerinde. Böyle sıradışı bir amaçla, fundalıklara ve bir evin mutfak bahçesine ajanlar yerleştirerek nakış işleyen kadınları ve ahududu toplayan hizmetçi kızları izlemeye koyuldular. Her kadın yeri geldiğinde, bazı doğal gereksinimlerini yerine getirmek zorunda kaldığından defalarca bahçedeki en sevdiği, o gizli yere gidiyor, kimi gülhatmi çiçeklerinin arasına saklanıyor, kimi kırlangıçotu kümelerinin üstüne çömeliyor ve kimi de bu boşaltımı insanı gıdıklayan yabani sümbüllerin içinde gerçekleştiriyordu.

Bu yolla toplanan bilgiler büyük heyecanla karşılanıyor, beyefendiler kadehlerindeki içkileri yuvarlarken dilleri de dolaşıp duruyordu.

"Beyler," diye bağırdı topluluğun başkanı, yelek ve çayır nergisi renginde ipek terlikler giymiş Edesad adlı adam, "eteklerin çanak yapraklarına, iç eteklerinin de tepeciği gizleyen taç yapraklarına benzediğine katılmıyor musunuz? Parlak çığlıklar ve tatlı parfümlerle duyularımızı baştan çıkaran işte bu sevgili çiçek örtüsü. Bu yüzden duyu organlarımızı onun katmanlarının içine daldırmalı ve çıkıntılı tepeciği; rengârenk kanatlarımızda taşıdığımız armağanları istekle bekleyen, bu ilahi dişiliği keşfetmeliyiz!"

Başkanın kurduğu ve aslında çok da uygunsuz olan bu benzetme alkışlarla desteklendi. Botanikle azıcık ilgilenen bir kadın bile, çiçekte hem erkek erciklerin hem de dişi yumurtaların bulunduğunu, oysa insan üreme fonksiyonlarının cinsiyetler arasında kesinkes, ve kuşkusuz iyi bir nedenle, ayrıldığını bilir. Ama bu bilgiler, aristokrat arkadaşlarının aksine bir tam dönem üniversiteye devam etmiş olan ve sınırlı bilgisiyle onların ölçüsüz kibrini fişeklemeyi oldukça iyi bilen makul Edesad'ı caydıramazdı. Çayır nergisi rengindeki terliklerinin uçlarında yükselerek, onlara heyecanla seslendi: "Ve şimdi beyler, başçıklarınızla ilginenin, çünkü bu gece hepimiz çiçek tozu bilimi üzerine çalışacağız ve polen üretimi gerçekleştireceğiz!"

Nasıl da iffetsizce güldüler, zira bilim kafalarını bulandırdıysa

da, adamın tavırlarındaki müstehcenlik apaçık ortadaydı. Çapkın çapkın hoplayıp zıplayarak ve geceyarısı karanlığında sokaklarda tökezleyerek sözleşilmiş bahçenin kapısına geldiler. Hiçbir şeyi şansa bırakmak istemediklerinden, işemelerin nereye yapıldığına dair bir harita çıkarılmıştı ve delikanlılar gizlice tüm alana yayıldılar. Artık, ıslak ayışığında, elleri aletleri üzerinde, keyifle çalışmalıydılar, ataklığı onu yolda bırakanın vay haline. Başarısızlık olasılığı yüksek olduğu için, en azından polenlerinin her yere yayılması gerekiyordu ve bu nedenle bir tanesi bile işi aksatmamalıydı; onur, aletlerin inmesini hoşgöremezdi; böylece şafak ışıdığında her yonca kümesi ve karahindiba topluluğu sanki yağlanmışçasına parlamıştı, gülhatmilerden sanki çeşmeler akıyordu ve yabani sümbüllerin kaygan başları şaşkın şaşkın sarkıyordu.

Sabah olup da hanımefendiler çay kupalarıyla, hizmetçiler de kırpma aletleriyle bahçeye çıktıklarında, hasır şapkaları yüzlerini güneşten, peçeleri, talan edici böceklerden, eldivenleri parmaklarını gülağacı dikenlerinin ısırıklarından koruyordu ama duyarlı bölgeler için hiçbir önlem alınmamıştı.

Röntgencilerin yaprak şeklindeki eteklerin açıldığını görüp, kalçalar arasından huzurlu bir iç çekişle boşalan sıvıyı işittiklerinde kapıldıkları şiddetli heyecanı düşünün bir kez. Ortak düşünceleri şuydu: Kutucuğun, kendi düşüncelerine kapılmış, şimdi olduğu gibi, kendi tatlı işlerini hallederken ve hiçbir beklenmedik duruma karşı tedbir almamış bir haldeyken yakalandığını düşlemekten daha özel ve gizli ne olabilirdi? Her şeyden habersiz ayrıkotlarına değiyor, hezarençiçeğinin yapışkan burnunun içine girmesine dikkatsizce izin veriyor, hatta öksürükotu ve karanfilin ürpertici okşamalarına, bir an bile beklemekte olan tuzaktan kuşkulanmayarak gülümsüyordu.

İzleyiciler nefeslerini tutarak, "of, nasıl da faka bastırdık onları!" dediler; ölçüsüz derecede heyecanlanmışlardı. "Of, tacizci polen! Kız farkında olsa da olmasa da, pırıltılı hasatımızla onu beceriyoruz işte."

Okur, bunun korkakça bir numara ve budalalığın en üst nokta olduğunu düşünebilirsiniz ama işin doğrusu, doğa o kadar da özenli değil ve solup gitmekte olan bir kadın gibi, her şansı zorluyor o da. İşte böyle, zaman içinde evdeki her kadın aynı yanılmaz göster-

gelerin saldırısına uğradı, bilmeden bir devedikeni üzerine oturup, çığlıklarla fırlayan ve sirke aramaya koşan şanslı bir genç kız dışında.

Bu öyküyü size anlatırken amacım kesinlikle içinizi gıcıklamak falan değil, size bu beylerin tavırlarının boyutları, ya da şöyle diyelim isterseniz, şu an artık ismi Kraliçe Arı Kulübü'ne dönüşmüş olan topluluğun doğal tarihi üzerine bilgi vermek. Çünkü, bu kaşarlanmış çapkınların, Mary'nin ortaya çıkmasıyla dualarına bir yanıt bulduklarını duymak sizi şaşırtmayacaktır. Bu soylu üyeler için, suç, onları hazzın doruğuna dörtnala taşıyan tek mahmuzdu ve aşırı kullanımdan dolayı artık uyuşmuştu. Vicdanın keskin bakışlı gözü bile, çok fazla şey gördüğünde sıkılır, uyuşukluk içinde uzaklaşır. Çok uzun zamandır yatak odalarında gerçekleştirdikleri egzersizleri, Dev Kadın'ın gözleri önünde yapmaya yeltenmek daha bir çeşni katmayacak mıydı eyleme? Bakışının sertliği, her edepsizliğin dozunu artırıp, heyecanı yükseltmeyecek miydi? Körelmiş duyular yeniliklerle canlanır, kader, tamamen rastlantı sonucu kapılarına bu Kocaman Hanımefendi'yi getirmekten daha hoş bir yenilik sunamazdı onlara.

Geveze Edesad'ın kışkırtmaları sonucu, bıçkınlar artık çay partilerini Mary'nin gölgesinde gerçekleştirmeye karar verdiler. Üstelik, ana ilkelerinden sapmadılar, yani önce hizmetçi kızlarla başladılar; onları köşelerde sıkıştırıyor, el dokuması eteklerini kızların tepelerine kaldırıyorlardı, etin yeniden sos ve lezzet kazanmasından dolayı keyifliydiler, işte yeniden basit tepişmelerle mutlu olmanın yolunu bulmuşlardı.

Yalnız şimdi, meseleyi köktenci bir yaklaşımla ele alacağım; bence tepişme, insani bir eylem olduğu ve düşgücüyle lekelendiği için asla basit bir iş olamaz. Hayır, Mary'nin canlandırıcı bakışları, eski usul uygunsuzluklara yeni bir şaşaa kazandırıyordu aslında, başlangıçta toy bir genç kız gibiyken, haftalar geçtikçe, ister istemez, yalnızca kösnüllüğün ABC'sini değil, ahlâksızlığın XYZ'sini de öğrenmişti. İsterseniz, büyütecin ters tarafından bakıyormuşçasına, onu şaşırtan ve dehşete düşüren törenleri imgeleyin. Örneğin onun bağlı bedeninin çevresinde kurulmuş bir hatta düzenlenen yengeç

yarışını düşünün; anadan doğma çiftler bitirme çizgisine doğru hızla ilerlemeye çalışır, kadınlar bacaklarını eşlerinin boynuna dolayıp sımsıkı kilitlemiştir, erkekler de dört ayak üzerinde gerçekleştirdikleri çift yönlü performans nedeniyle heyecan ve arzuyla sık ve derin derin nefes almaktadır. Ya da el arabası yarışını imgeleyin, ellerinin üzerinde hızla ilerleyen, havaya yükselmiş kıçları sürücülerinin aletlerine yaslanmış gençleri hayal edin.

İşte bunlar hanımımın tanık olmak zorunda kaldığı kepazeliklerdi, tahmin edebileceğiniz gibi, ilk önce şok geçirdi, sonra açıkça aşağılamaya başladı olup bitenleri. Başka türlü nasıl savunurdu kendini gözleri önünde yaşanan bu sefahat alemine karşı, nasıl reddederdi içinde beliriveren gizli ilgiyi ve çaktırmadan heyecanlanışını. Okur, işin doğrusu, aklının tiksinç bulduğundan, bedeni haz alıyordu; işte bunlar rastlantısal olarak ya da bilinçli bir biçimde duygusal eğitim almış olanları bekleyen sıkıntı verici keşiflerdir.

Bu da bir paradoks işte, ve bir oyuncak bebeğin anlayabileceğinden daha insansı bir paradoks. *Utanç*, benim henüz tanışmadığım bir beyefendidir, çünkü benim alçak statümün pek üzerindedir, ama insanların kalbinde ciddi bir yere sahiptir, ve ismi *Merak* olan zavallı kuzenine kapılmış olanları bir güzel sopalar. Ben bu kuzeni iyi tanırım ve onun beni sık sık yoklamasını da sahip olduğum bir ayrıcalık olarak değerlendiriyorum.

Hanımıma gelince, bariz tiksinme duygusu, kafasını gizli heyecanlardan daha az karıştırıyordu ve bu bağlamda başkan ona sayısız fırsatlar sunmuyordu. Bir gün Mary'nin kulağına merdiven dayadı ve elbette Mary en kötü olasılığı aklına getirip paniğe kapıldı ama adamın yaptığı, Mary'nin beklediğinden de yakışıksızdı. Edesad, Mary'nin kulak memesinde bir küpe bulacağını ummuştu ama umduğunu bulamayınca, kadının şapka iğnesine tırmandı, elindeki halatla bir kement oluşturarak, kementi mücevherli iğneye geçirdi, çabucak küçük bir ilmik yaptı ve bu kez de ilmiği ufacık boynundan geçirdi.

Hanımım olacakların beklentisiyle tedirgindi, önce hovarda başkanın günahlarından duyduğu üzüntüyle, kendini asacağı bir dar ağacı yaptığını düşündü. Kuşkusuz bir intihar eylemine mekân olmak gibi bir arzusu yoktu ama en ufak bir hareketinin adamın sonunu hızlandıracağını bildiğinden, müdahale etmemeye karar ver-

di, adamı idam sehpasından düşüreceği korkusuyla nefesini tuttu. Sonra göz ucuyla Edesad'ın aslında kendini güvenceye almış olduğunu gördü, bedenini merdiven basamaklarına bağlamıştı ve kendini karanlık bir sona bıraktığı falan da yoktu, beceriksizce pantalonunun düğmelerini açmaya uğraşıyordu.

Aman Tanrım, ilmiği yalnızca aldığı zevki artırmak için sıkıyor! diye düşündü inanamayan gözlerle bakan Mary, zira başkanın ufak gözleri yuvalarından uğramış, yüzü çürük bir elma gibi kırmızı lekelerle dolmuştu ama hiç de mutsuz bir ifadesi yoktu. Böyle arsız bir amaçla kullanılmak ve üstüne üstlük hiç fark edilmemek! Nasıl bir pervasızlık! Birdenbire o güne dek çektiklerinin, dişilik onuruna yapılan bu saygısızlığın yanında hiç kaldığını ve erkek soyunun tümden iflah edilmez olduğunu anladı, çünkü onlar ölümle cilveleşmeyi, yaşayan, nefes alan bir kadınla flörte yeğliyorlardı. İşte böyle, erkeklerin korsanlardan farksız olduklarını düşündü, hepsi de kadınların kalbini rehin alıp, kurukafalı bayrağı göndere çekiyordu. Ama aceleyle, Bay Gulliver'ın bir istisna olduğunu da ekledi, tüm bu aşağılıklar sürüsü içinde, tek bir sevgili adamla evlenmiş olduğu için şans getiren yıldızlarına minnet duydu.

Öte yandan anımsadığı koca imgesi onu teselli etmediği gibi tam ters bir etki yarattı, Mary'yi daha da kışkırttı, o kadar ki kocasını esirgeyip bağışladıkça, sıkıntı daha da acımasızca sardı yüreğini. Öfke dolu yıllar göğsünde kabardı, neredeyse cellat rolünü oynamaya ve küçük başkana ölümle zar atmanın ne olduğunu göstermeye hazırdı. Hiddetle burnundan soluyordu, onu aşağıdakilere örnek etmem, hak ettiğinden fazlası olmazdı ve böylece öteki alçaklara da iyi bir ders vermiş olurdum, diye düşündü. Omzunun ufacık bir titreyişi adamı öbür dünyaya göndermeye yeterdi ama son anda, Allahtan, vicdanı bunu yapmamasını emretti ve hanımım cinayetin ucundan döndü. Bayanlar, Mary, annesinin ona hep öğütlediğini yaptı, küçük manken boynundaki ipe asılarak, kendini yarı yarıya boğmuş bir halde hazza ulaşırken, hanımım gözlerini kapattı ve İngiltere'yi düşünmeye başladı.

IX

Mahrem konularla ilgili gözlemler... Kraliçe Arı Kulübü'nün kurulması... Küçük bir macera... Aksırma fenomeni üzerine...

Erkeklerin işi becerdikten sonra hüzünlendiği söylenegelir, ama hiçbir kadının benzer biçimde ah vah ettiğini işitmedim. Tam tersi, sonuç başarılıysa, kadın yitirdiği değil, aldığı zevk için keyiflenir ve sanki batan günün altında güneşlenirmişçesine gevşerken, sevgilisinin *tristesse** ya *da petit mort*** gibi kavramlardan söz etmesini son derece terbiyesizce bulur. Ayrıca; zayıf olan cinsiyet daha kuşatıcı bir keyif alırken, güçlü olanın yalnızca bir spazm geçirdiği söylenir. Demek ki güçlü olanın alması gereken bir ders varsa, o

*.(Fr.) *tristesse:* hüzün. (ç.n.)

**. (Fr.) *petit mort:* küçük ölüm. (ç.n.)

da şudur: Zevki ne kadar az çantada keklik sayarsanız, aldığınız haz o kadar büyük olur!

Bu yüzden, onca faaliyetten sonra, şimdi sofrada asık suratla oturan bu beyefendilere karşı içinizde bir tepki uyandıysa, bunu mazur görebiliriz. Eşsiz kaldıkları ender anlardan birindeydiler ve biraz şaşkın görünüyorlardı. Can sıkıntıları Edesad'ın da moralini bozmuştu, enfiye kutusunu kapan Edesad, kutsal mekânda dalgın ve düşünceli bir tura çıktı, arada hapşırıyor ve ufak saten topuklarıyla sert ve kesik sesler çıkarıyordu zeminde. Uzanmış olduğu yerde içi geçmiş, sakin sakin uyuyan dev kadının etrafında dönerken, sorumluluklarının üzerine geldiğini hissetti ve kara kara düşünmeye koyuldu. Kuşkusuz kısa bir süre sonra ekip üyeleri birbiriyle ağız dalaşına girecek, birleştirici amaçlardan yoksun bir politik partide olduğu gibi hizipçilik onları ayıracaktı. Eğer korktuğu gibi Çay Kulübü'nün geleceği tehlikedeyse, kendi başkanlığı ve başkanlığın getirdiği kazançlar da tehlikede demekti; Oyunlarda verilen armağanlar, saten kumaş topları, ve en önemlisi tefecilerin oldukça iyi paralar ödediği mücevherler.

Bu arada rüyasında Bay Gulliver'ı görmekte olan Mary, yüzlerce yarasanın uğursuz kanat çırpışını andırır bir sesle içini çekerek, Keyif Meydanı'nın sessizliğini bozdu. Uyku, bilincin her zaman saklamaya çalıştığı şeyleri açığa vurduğundan olsa gerek, bedeni titredi, oyuncak bir atın sallanışı gibi kalçalarını yükseltti ve muhteşem bacaklarını ayırdı.

Tam o anda kadının ayaklarının ikiz burunlarında dolaşmakta olan Başkan Edesad şaşırarak enfiye kutusunu düşürdü ve önüne serilen manzaraya gözlerini dikti; baldırların yuvarlak çizgilerine, dizlerdeki zarif kemerlere, onların arasında gittikçe daralan ve gölgeli ama pek heybetli bir mağaranın olduğu yerde sona eren kanyona. Tutsak tatlı tatlı uyumaya devam ediyordu, kendisini inceleyen adamın kesinlikle farkında değildi, Edesad kadının bedeninin kendisi için yaratabileceği tehlikeleri düşünmeden yarığın içine doğru yürüdü ve orada kadının devasa çamaşırının düğmeleri önünde mıhlanmış gibi kaldı.

"Ne kadar aptalmışım!" dedi hayretle. "Genç kalplerin maceraya gereksinimi var ve işte burada büyük kaşiflere yakışır bir deneyim, tehlikeli bir gezi, en az...kimin gerçekleştirmiş olduğu gibi

acaba? (Usunda tanınmış kâşiflerin isimlerini araştırdı ama Lilliput'ta öğrenim üzücü derecede geri kalmış olduğundan, antik dönemdeki isimlerden ileri gidemedi)... Evet, Menander, Patrocles ya da Crassus'unkiler kadar!" Kendinden son derece memnun bir halde dikkatleri toplamak için ellerini çırptı ve kadeh kaldırdı.

"Beyler, işte karşınızda... Dev Kadın! Sizce de kahramanlara yakışır bir kıta değil mi o? Kovanındaki kraliçe arı gibi, çok sayıda erkeğin özlemiyle dopdolu bir halde, nasıl da çarpıyor kalbi uykusunda. Ama biz erkek arılar görevimizi savsakladık ve ev sahibemize hak ettiği bağlılık ve saygıyı göstermedik. Eğer hayranları ondan korkarak geri çekilir ve hizmet etmezse, beklentilerine nasıl ulaşacak? Kraliyete saygıda bu kadar kusur etmemiz, hepimizin utancıdır." Adamlarını böylece azarladıktan sonra, Edesad, Kraliçe Arı Kulübü adı altında, üyeleri son derece katı kurallarla seçilecek, daha üst düzey bir topluluk kurma önerisini getirdi.

Adamları kanyonun başına topladı, bu onura layık olmak için geçmeleri gereken sınamalardan söz etti onlara, Herkül gibi, ölümcül Charybdis girdabının ucundaki Odysseus gibi direnmeliydiler çıkıntıların oluşturduğu uçurumlara. "İşte sonunda erkekliğimize yakışır bir iş," diye bağırdı Edesad. "Üyeliğe yalnız, engelleri yıkacak ve arıyı Kraliyet sıvısı ile besleyecek kadar cesur olanlar kabul edilecek."

Şerefini korumak adına Edesad'ın sınamadan geçen ilk kişi olması gerekiyordu; ne getireceği belli olmayan uçurumlara doğru ilerledi, kapanan bir kapıya sıkışan parmak gibi ezilebileceğinin farkındaydı. Ama derler ya, narin bir yürekle narin bir hanımefendiyi asla kazanamazsınız, ayrıca pişirilen ördeğin kendinden başkasını suçlayamayacağı düşüncesi de rahatlatıcıydı. Onu bu barikatı aşmaya yollayan bir general yoktu başında, ve savaş alanında vurulduğunda çalacak bir cenaze borusu da. Kendisinin neden olduğu bu cesaret gerektiren sınamanın sonuçlarına da katlanacaktı. Kendini öyle kaptırmıştı ki, tehlikeleri umursamaksızın, sabırsızca atıldı, şehvet uğruna ölmenin, devlet uğruna ölmek kadar görkemli ve ciddi bir iş olduğuna inanıyordu neredeyse.

Sonunda çıkmaz sokağın başına geldi ve orada düğmelerin önünde durdu, her biri dev kaplumbağa kabuklarından yapılmış ve oldukça ağır olan düğmeleri çözmeye gücü yetmezdi. O kadar

üzülmüştü ki ayağını bir çocuk gibi öfkeyle yere vurdu ama hâlâ yardım isteyemiyordu. Bu arada arkadaşları onu gözden yitirmişlerdi ve sessizliğin bir mecburiyet olduğunu unutarak şamatayla bağrışıyorlardı : "Hadi git!.. Hadi onu becer!"

Üzerindeki dev kımıldadıkça ve kalçaları her iki yandan biraz daha kapandıkça Edesad olduğu yerde donakaldı. Ne ileri ne geri gidebiliyordu. Panik kalbini sıkıştırıyor ve zaman, o uğursuz alacaklı, borçlarını ödeme anının geldiğini söylüyordu.

En akıllı komutanların yendikleri düşmana geri çekilebileceği bir hat bıraktıkları söylenir, çünkü tuzağa düşmüş bir ordunun hayvanlardan daha vahşice dövüşeceğini bilirler; işte Edesad da bu durumdaydı, pervasızca kılıcını çekti, düğmelere rastgele vurmaya başladı ve sonunda iplikleri koparmayı başardı. Kaplumbağa kabukları akşam yemeğini duyuran ding donglar gibi, boşlukta yankılanan bir çınlamayla yere düştü, ama ipekli çamaşır ortadan ayrılınca Edesad, Uyuyan Güzel'i korumuş olan ormanları andıran sıkı bir çalılıkla karşılaştı; tüylerden oluşmuş, rizofora kökleri gibi inatçı, gerçek bir barikat. İçeriye ulaşmak ümidiyle, kendine bir yol açmak, pusulasız ve haritasız ilerlemekten başka çıkar yol yoktu. Bu arada arkadaşlarının çığlıkları da gitgide zayıflıyordu ve sonunda dev çalıların altında, sesler tamamen yitip gitti.

Şimdi önüne geldiği mağara ağzı yüksek ve dardı; içinde kanatlı desteklerle kuşatılmış soğan biçimli bir sütun vardı, yeraltı akıntılarıyla kayganlaşmış olan zemin düzensiz engebelerle kaplıydı. Kalbi, bu en dar kapının karşısında nasıl ürküntüyle çarpıyordu, öteki çoğu arkadaşı gibi hiçbir şey onu bir yerde kısılıp kalmak kadar korkutmuyordu. Yine de, içinde kalan cesaret parçalarını toparlayarak, yarığın içine süründü.

Artık gözleri karanlığa alışmıştı, içerinin cehennemi andıran renklerini, pembeleri, morları, kırmızı ve vişne çürüğü tonlarını görünce, sanki gerçekten Cehennem'in ağzında durduğunu düşündü. Burada gerçekten, büyük sanatçıların betimlemelerine kaynak olan ürkütücü görüntüler vardı; göz alıcı renkler, yalayıp geçen rengârenk alevler, tuhaf ve yer değiştiren ışıklar, korkunç belirsizlikler. Acaba ne kadar uzağa gitmesi yeterli olacaktı? Kendi kendine bu soruyu sordu ama ürkek yanıtından utanıyordu bir yandan da. Korkuyu bir kenara bırakarak, karanlığın kalbine dalmaya karar verdi.

Ama batıl inanç sinsi bir düşmandır ve sıradan korkudan çok daha etkilidir, çünkü sıradan korku insanın dünyevi bedenini titretirken, batıl korku ruhun çok daha derin kaygılarını harekete geçirir. Uzuvları gücünü yitirmiş ve kendi kendiyle çelişkiye düşmüş kahramanımız, kaygan yan yüzeylere yaslandı; derin karanlıkta Gorgon'un korkunç başını gördüğünden emindi ve onun suçlayan bakışlarına karşılık verecek parlak bir kalkanı da yoktu. Kuşkusuz bir kâhin Edesad'a, gördüğü şeyin aslında kendi ruhunun, karanlık derinliklerden yine kendine bakan, kadınsı yüzünden başka bir şey olmadığını söylerdi. Çünkü uzun süre karanlıkta bırakılan şey, zamanla sakat ve çirkin, yılanlardan oluşmuş bir halenin içindeki acuzenin ürkünç biçimiyle çıkardı ortaya. Ama Başkan'a böyle öğütler verecek birisi yoktu yanında, bu nedenle cehaleti içinde sallanıp titreyecek, mağaranın duvarlarına tırnaklarını geçirecek ve oralarda da bir şey bulamayacaktı.

Aslında uyuklayan Mary'de yalnızca bir gıdıklama hissi uyandıracak güçte olmasına karşın, tuzağa düşmüş ufak adamın çabaları ani bir aksırık nöbetine yol açtı. Mary'nin bu kasılmasının, kuşatılmış Edesad üzerindeki etkisini düşünmeden önce, kendinizi bir an için oyuncak bir bebeğin yerine koyun, ne bulaşıcı nezleyi, ne enfiyenin ne de mukoza zarına konan toz böceğinin gıdıklayıcılığını tanıyan birinin, bu fenomenin tuhaflığının tadını ilk kez çıkarmasını bir hayal edin.

Aksırma son derece demokratik bir eylem gibi gözükür, prensin de dilencinin de başına gelebilecek bir şeydir, burnunu da sıkıştırsa, nefesini de tutsa, sonuç kesindir, olay ne hızlanır ne de durur. Duramayacağını anladığı anda da, dudakları bir çeşmeye yontulmuş aslanın hırlayışına benzeyen, çirkin bir kasılmayla büzülür, burun delikleri şiddetle genişler, ciğerleri kesilen nefesiyle sıkışır. Kütük gibi sağır ve körleşmiş bir halde, korkunç biçimde gerilmiş kaslarıyla, yüksek bir engele koşan at gibi kendini fırlatır. İşte o an, zaman durur, ve bilinç kutsanmış bir yok oluşa teslim olur: işte *küçük ölüm* budur (her ne kadar çok az kişi buna övgüler düzse de), çünkü bu tutkulu felç anı onu ölüme çok yaklaştırır. Bu noktada, bir anlık unutuş sırasında, Katolik de, Püriten de, yıldızların hınca hınç doldurduğu siyah ve kutsanmış bir göğün zayıf ve kırılgan mihverleridir yalnızca; ayrıca, o anda, tüm doktrin ve intizallerin de son

bulduğunu düşünebilirsiniz, zira vahyin kahkahasını duymuş olan birinin, dogmalarını yeniden yürürlüğe koymak için aptal olması gerekir!

Sonunda sarsıntılardan kurtulur, gözleri açılmış, ruhu şaşkındır, günlük yaşama yenilenmiş bir halde dönmüştür, çünkü beden bu egzersizden fazlasıyla yararlanmıştır. Tufandan sonra ciğerler temizlenmiş ve mutludur, dalak tazelenmiştir, kan damarlarda daha canlı akmakta, cilde sağlıklı bir parlaklık sağlamakta, karaciğerin arındırıcı çalışmalarına yardımcı olmaktadır. Apış arasındakilere gelince, bu konuda az çalışma ve spekülasyon söz konusu ama olaydan eş derece yararlı çıktıklarını düşünmekteyim.

Ama Uyuyan Güzel'e ilaç olan, kuşatılmış Edesad için zehirdi; dar huninin içi, kasılmanın etkisiyle sıkışıp neredeyse kapanmıştı; nefesi ciğerlerinden sökülür gibi oluyor, sanki kaburgaları kırılıyordu. Bir kez daha gözleri yuvalarından uğradı, kafasının değirmen taşında öğütülen mısır tanesi gibi patlayacağını düşündü. Allahtan bu toz edici baskı kısa sürede sona erdi, mağaranın duvarları gevşedi ve tekrar düzenli nabız atışına kavuştu.

Şimdi, bit gibi ezilmekten kıl payı kurtulmuş bir adama yakışır biçimde arınarak, Edesad'ın bundan sonra yeni bir yaşama kavuşacağı dünyaya açılan o kudretli yolda huşu içinde ilerlemesini beklersiniz. Ama Edesad iflah olmaz bir adamdı, artık anlık tehlike geçip gittiğinden, görevini yarım bırakma konusunda pek isteksizdi. Şerefini koruma dürtüsü yükseldi içinde ve onu iyice kendine getirdi. (Yanılmıyorsam daha önce de oksijen darlığının duyularını ve iştahını köreltmektense canlandırdığından söz etmiştim.) Aceleyle pantalonunun önünü açarak, servetini ortaya çıkardı ve onun üzerinde krema yapan bir ahçı gibi çalışmaya başladı. Zira böyle mahrem bir faaliyet için *festina lente** en zekice parola da olsa, başkanın aklı yöntemde değil, sonuçtaydı. Başka maceraperestler kendi anıtlarını dikebilir ve zaptedilmiş tepelerde bayraklarını dalgalandırabilir ama Edesad'ın tek hedefi tarihe vahşi ayak izlerini bırakmaktı. Böylece işi çok çabuk gerçekleştirdi ve küçük başkan, aralığından sızan ışıkla çıkışı gösteren yarığa doğru ilerledi, yeni doğmuş bir bebek gibi kel ve sırılsıklam halde ortaya çıktı. Peruğu kaybolmuş, ceketi sırılsıklam olmuş, sarı terlikleri üzücü biçimde kir-

* (Lt.) *Festina Lente:* Yavaşça hızlan.(ç.n.)

lenip lekelenmişti ama kalbi dev gibi büyümüştü ve zaferi Arbela savaşından çıkmış İskender'inki kadar büyüktü.

O gece Edesad olağanüstü bir yemek verdi ve ziyafeti Lilliput'ta bulunabilecek her türlü içkiyi tadarak tamamladı, hafif biradan siyah biraya, baharatlısından sütlü şaraba, Bordo'dan kanyağa ve şaşırtıcı miktarda yumurtalı karışımlara dek hepsini denedi.

Çay Kulübü üyeleri şiddetle bir kahramanlık öyküsü dinlemek istiyordu, ve bu noktada kahraman tuhaf bir ikilemle karşı karşıyaydı. Tehlikenin büyüklüğünü onaylamak ama kendi korkusunu da reddetmek zorundaydı. Aslında, izleyicisi olmayan bir lider konumuna düşmemek için, adamlarını kaybedeceği kaygısıyla bu denemeye engel olmak istiyordu. Ama onları ikna edecek bir şey de diyemiyordu, sonuçta kaygıları içini kemiren bir kadın gibi, tedbirli olmalarını öğütlemekle yetindi.

"Yanınıza fener almalısınız," dedi ilk olarak, "ve kaypak duvarlara tutunmak için madenci sopası taşıyın." Sonra teker teker her birine Tanrı'nın yardımcı olmasını diledi; savaşa yolladığı oğullarının mezara gideceğine inanmış bir anne gibi onları uğurladı.

X

Dolly adlı bir koyun... Bay Burton servet sahibi oluyor... Bağlanmanın gizemli yasaları üzerine... Kâhin'in uçuşu...

Bu arada, daha kutsal bir mekânda, çırpıntılı dalgalar bizi ayırdığından beri hakkında bir şey işitmediğim hanımımı düşünmeyi sürdürüyordum. Dindar rahibelerim onun kaderi hakkında bir şey biliyor olsalar bile bana tek kelime etmemişlerdi, bu nedenle Mary'nin boğularak ölmüş olduğunu, ya da Tanrı'nın yardımıyla sağ kalarak, elbise sandığı üzerinde savrulup durduğunu varsayıyordum.

Uzun geceler boyunca, tapınağım, yapayalnızlığına karşın, sessiz kalmaktan çok uzaktı; yarasalar çığlık atarak, çatıdaki kuyu gibi boşluktan gölgeler halinde geçiyor, uykusuz duacılar için apaçık

bırakılan kapılardan başıboş köpekler ve gece yılanları kolayca giriyordu. Sıcak bir gecenin geç saatlerinde önce belli belirsiz ama kesinlikle yas dolu bir melemeyle rahatsız oldum, çünkü aslen tam anlamıyla bir İskoç olduğumdan, orman horozunun çığlığını çulluğunkinden ayırabilmekle kalmam, aynı zamanda bir yayla koyununun sürüsünü kaybettiği zamanki acılı bağırışını da tanırım.

Düşüncelerim çok ender olarak anavatanıma yönelir, çünkü marazi bir yapım olmadığından, hüzün veren anılara dalmaktansa onları aklıma getirmemeye çalışırım. Kaç çitfçi kızı geceler boyu bana kerevet yataklarında sarılmış, sonra sabah olunca, yüz seksen derece dönerek, beni cadılıkla suçlayıp yağmur suyu dolu fıçılara atmış, hatta şalgam ezicisinde doğramakla tehdit etmişti. Aslında, kuşaklar boyu ait olduğum kızların sayısı kolayca hesaplayamayacağım kadar çok; hepsi de, bana istediklerini yapar ve bana haddimi bildirmenin hakları olduğunu düşünürlerdi. Mary bu dizinin sonuncusuydu ve ötekilerden daha iyi değildi, ama kuşkusuz bir bebeğin doğası gereği, birine ait olması gerektiğinden, onun belki de son sahibem olduğunu düşünmek beni hüzünlendiriyordu.

İnleyiş dolu meleme daha da yakınlaştı ve soluk bir şekil kapıdan içeri girdi. Biraz inceleyince bunun yaşlıca ve keyifsiz görünümlü bir koyun olduğu ortaya çıktı. Yabani otlarla karmakarışık olmuş postu, uyuz bir peruk gibi parça parça dökülüyordu, Kuyruğuna burçak parçaları ve sarmaşıklar dolaşmıştı, ardında loş bir çardak gibi uzanıyordu. Hayvan koridoru geçti ve beni şaşırtarak marazi bir nakarat mırıldanmaya başladı:

"Postu ayın üzerindeki beyaz papatyaları andırmıyor mu? Çimenler nasıl yeşil ve güzelse, sütü de o kadar tatlı değil mi? Nedir kara ayaklı kızlarını ondan uzaklaştıran?" Koyun birkaç adım atarak ilerledi, sonra geri çekildi. Sonra birkaç adım yana kaydı ve burnunu kaldırıp, havayı koklayarak, hüzünlü bir biçimde devam etti: "Uçurum kenarlarında ya da otlaklarda değiller. Med-cezir mi onları götürdü? Karadiken çalıları içinde tuzağa düşmüş olamazlar, çitlerde yünlerinden en ufak bir iz yok; sıra sıra dizili ağaçların arasına haylazlık etmek için saklanmamışlar, ne de bataklık kıyısındaki otlukta yollarını kaybetmişler. Kargalar gözlerini çaldı da, yolu mu bulamadılar?"

Sefaleti gizlice dinlemek çok zavallı bir eğlencedir, bu nedenle

ben de varlığımı belli etmek istedim. Zavallı hayvan kuzularını mı kaybetmişti? Merak ediyordum ama ben sormadan koyun beni görecek şekilde döndü, başka canlılar onları şaşırttığında koyunların hep yaptığı gibi, bacaklarını ayırarak, uzun süre ve gürültüyle işedi. Hayvan kuşkusuz kendine seslenildiğini işitmişti ve benden korkmak bir yana, bir dinleyici bulduğuna sevinmiş görünüyordu. Kızarmış gözünü kırparak, endişeyle derdini dile getirdi.

"Sayın bayan, dağların ötesine kaçtılarsa, kim onları yüksek buzulların soğuğundan koruyacak? Eğer gözleriniz keskinse, söyleyin, şu taş yığınının üzerindeki beyaz lekeleri görüyor musunuz, onlar benim kayıp yavrularımın ay ışığında parlayan postları değil mi?"

"Zavallı yavrum," dedim, uzaklarda dağın çıplak tepesinden başka bir şey görmeyen ben. "Ne kadar oldu onları kaybedeli?"

"Fersah kadar, bir albatros kanadı kadar uzun, tarladan uzaklaştığımızda bizi döven çobanın sopası kadar uzun! Nasıl bilebilirim sayın bayan?"

"Yalnızca, onları kısa mı, yoksa daha uzun bir süredir mi arıyorsun, bunu anlamaya çalışıyorum," dedim aceleyle.

"Yalvarırım benimle oynamayın, sayın bayan. Gün ve gece arasındaki farkı ve ayaklarımın kalbimi izlemekten yorgun düştüğünü biliyorum, ama ayları sayabilmem için, bana hesap cetvelini öğretmelisiniz."

Tam o sırada sıra sıra sütunların arasından bir ses duyuldu, keskin bir hareketle o yöne dönen koyun hafifçe sekti. "Oh!" diye bağırdı, kederiyle birlikte yaşlı görünümünden de sıyrılarak, "Sizi yaramazlar, demek bana böyle oyunlar oynarsınız! Buraya gelin şimdi. Dolly'nize gelin!" Bir gelin gibi, istekle gölgelere doğru ilerledi, umut yorgun yaşlı dizlerini doğrultmuştu, çiçeklerle karışmış postu bir tren gibi ardından ilerliyordu.

"Onları buldun mu?" diye bağırdım. Adaşım* olduğunu keşfetmekten memnundum ve mutlu sona ulaşacağını umuyordum. Koyun sütunların arasında kaybolmuştu ve beni yanıtlamadı. Döndüğünde yalnızdı ve aceleci kalbinin ona bir oyun oynadığı ve bir hayalin ardından sürüklediği açık seçikti. Kolay dayanılacak bir ye-

* Koyunun ismi olan "Dolly" ile oyuncak bebek anlamına gelen Doll sözcüklerinin benzerliği kullanılıyor. (ç.n.)

nilgi değildi bu, ona yaklaşmasını işaret ederek, tahtımın ayağındaki halıya oturmasını söyledim. Koyun öyle bedbaht durumdaydı ki hemen kabul etti bunu, hatta mutsuz mutsuz porselen elimi kokladı, kucağıma tırmandı ve pirelerin kaynaştığı, gıdıklayıcı çalılarla dolu postuyla, adeta yeni yapılmış bir fıçı gibi, sıcak ve iri bir külçe halinde oraya yerleşti.

Okur, lütfen sevilip okşanmaya alışık olduğumu, ama sevip okşamaya hiç olmadığımı anlamaya çalışın, hele ki hayvanlar benden bu kadar büyükken: Tekir kedi bir kaplan kadar ürkütücü, kanarya bir kartal büyüklüğünde ve İskoç koyunları tüylü mamutları andırıyor. Böylelikle herkesin bir şekilde öğrendiği ve bebeklerin genellikle ilk araç olarak kullanıldığı okşayıp sallama ve ilgi gösterme görevleri konusunda çıraklık eğitiminden geçemedim. Ama bu konuda eğitimsiz ve beceriksiz olmama karşın, elimden gelenin en iyisini yaptım, zavallı hayvanın yünlerine yapışmış tohumları ayıkladım, onu beceriksizce sallayarak, *tamam Dolly, zavallı Dolly* gibi şeyler mırıldandım. Yine de, deneyimsizlik her zaman aşırı bir gayretkeşliğe yönlendirdiğinden, ağırlığını kaldırmak ve onu taşımak bana yetmedi, omuzlarımı kaldırıp, ona ciddiyetle cesaret de vermem gerekiyordu.

"Ama sevgili Dolly, başka hayvanlara, yavrularının nerede olabileceklerini sordun mu?" diye soruşturdum. Nezaketimle onu öldürmemden korktuğu apaçık belli olan koyun biraz sendeleyerek, şüpheyle bana baktı.

"Evet, aslında sordum. Ama onlar öyle aptallar ki, her türlü saçmalığa inanırlar. Ayrıca her korkunç dedikoduyu yaymakta ısrar eden felaket tellallarıdır hepsi!" Kafasını salladı ve istihzayla burnundan soludu. "Size sorarım, devlere inanır mısınız?"

Söylememe gerek yok, hemen kulak kesildim ve soruşturmayı ilerlettim. Ama olup biteni anlamak için, öyküyü bir atın ağzından dinlemeyi beklemenize gerek yok. Kuşkusuz Bay Gulliver'ın adadan kaçış öyküsünü ve bu kaçış yolculuğu için yapmış olduğu hazırlıkları bilen kişiler olarak, kuzuların kayboluşundaki gizemi çabucak çözeceksiniz; ağırkanlı bir annenin hatası olmaktan çok uzak, kuşkusuz zalimce bir kaçırma hadisesiydi bu.

Trajik koşulların üzerinde fazla oyalanmayalım, kabul etmeliyiz ki kuzuların bir kısmı henüz yoldayken yenilip yutulmuştu, sağ ka-

lanlar ise İngiltere yolculuğunu bir ilaç torbasında tamamlayarak Redriff'e ulaşmıştı. Kraliyet Bilim Topluluğu'na sunulmak üzere kulakları damgalanmış bu dayanıklı örnekler, Gulliver'ın dönüşünü izleyen inişli çıkışlı olaylar sırasında unutulmuş ve karanlıkta kendi kaderlerine terk edilmişti. Deri torbayı kemirerek dışarı çıkmayı başardıklarında, ahırın kıyılarında boy vermiş dev otlarla fazlasıyla beslenmiş ve kısa sürede bu yeni keşfedilmiş bolluk içinde semirmişlerdi.

Ama Lilliput'un ağıllarında sürdürdükleri yaşam biçimi nedeniyle, İngiltere'deki bir kır evinin bahçesinde karşılaşabilecekleri tehlikelere karşı hazırlıksızdılar. Buranın yerlileri yabancı düşmanıydılar ve kısa sürede de bunu kanıtladılar. Ölüm onları sinsice izliyor ve durup dururken yakalıyordu, ya da masum yabancılara öyle geliyordu. Bir yaşındaki bir kuzu, bir bokböceğinin zehirli ısırığıyla can verdi, ikizi ise bir ispinoz kuşunun gagasından düşen salyangoz kabuğuyla göçtü. Bazılarını atsinekleri soktu ya da sığırcık kuşları yakaladı ve öteki bahtsızlar da yağmacı kedilerin dişleri arasında can verdi. Pervasız bir koç, arkadaşlarına saldırmış bir kır faresine tos vurdu, ama bu cüreti onun da sonu olacaktı çünkü sert bir boynuz bile keskin dişler karşısında pek anlam ifade etmiyordu; öte yandan yaşlıca bir koyun, bir geceyarısı çizgili bir porsukla karşılaşınca kalp krizinden gidivermişti... Ama neyse, yeterince anlattım. Söylemem gerekeni söyledim, bu soykırımın eksiksiz dökümünü yapmanın da gereği yok. Başlangıçta oldukça kalabalık olan sürünün fazlasıyla fire verdiğini ve şans ibresinin ufak bir dönüşü olmasa, çoktan fosilleşmiş hayvanlar ailesine katılmış olacaklarını söylemek yeterli.

Sözü fazla uzatmamak gerekirse, sağ kalanlar keskin gözlü William tarafından keşfedildi, bir arabayla Newgate Caddesi'ne taşındı ve çalışkan Bay Burton tarafından bilardo masası üzerinde çiftleştirildi; işte Britanya adaları zenginliğini böyle adamlara borçludur; koyunların ipekböceğinin ipliğinden daha kaliteli postlara sahip olduğunu gören Bay Burton, onların tüylerini tırnak makasıyla kırptı, İskoçya'daki en iyi dokumacılara gönderdi ve sonunda, ekselanslarının file çorap ihtiyacını tedarik eden onurlu bir iş adamı oldu.

* * *

Ama o an, ben de bahtsız Dolly'nin bildiğinden fazlasını bilmiyordum. Dolly oflayıp puflayarak yavrularının bir dev tarafından kaçırılmış olduğu kanısını reddetmeyi sürdürüyor, bunun tamamen bir saçmalık olduğuna yeminler ediyordu. Ama kimi bilenlerin söylediği gibi, birinin ortaya attığı laf, bir diğerinin zekâsını işletir ve koyunun kabullenmeye yanaşmadığı şey, benim içimde büyük bir merak uyandırmıştı. Sonuçta medeniyet zayıf bir gösterişten başka bir şey değil, ve hanımımın - eğer hâlâ hayattaysa tabii; Tanrım ne olur olsundu! - Diana gibi bir avcıya dönüşmek zorunda kalması, kilerini dolduracak küçük lokmalar bulmak için kıyıyı sinsi sinsi dolaşıyor olması hiç de olanaksız değildi.

Zavallı Dolly'yi daha fazla mutsuz etmek istemeyerek, "Korkarım ki ortalıkta devlerin dolaştığı doğru," dedim yumuşak bir tonla, "en azından benim hanımım oldukça iri cüsseli."

"Ama nasıl olur? Buna izin verilmemeli!" diye bağırdı koyun. Ve, yaşlıların pek meyilli olduğu o acıklı tiradlardan birine başladı; Tanrı onları hoş görsün, her değişiklik yaşlılar için bir skandaldır çünkü; zamanla bu sizin de başınıza gelecek sevgili okur. Modern yaşamın akışı tarafından dışlandığınızı kabul etmektense, korkarım bu koyun gibi tükenmiş hissedeceksiniz kendinizi ve bir öfke nöbeti içinde kendinizi savunacak; şiddetle dünyanın ne hale geldiğini anlamayı talep edeceksiniz.

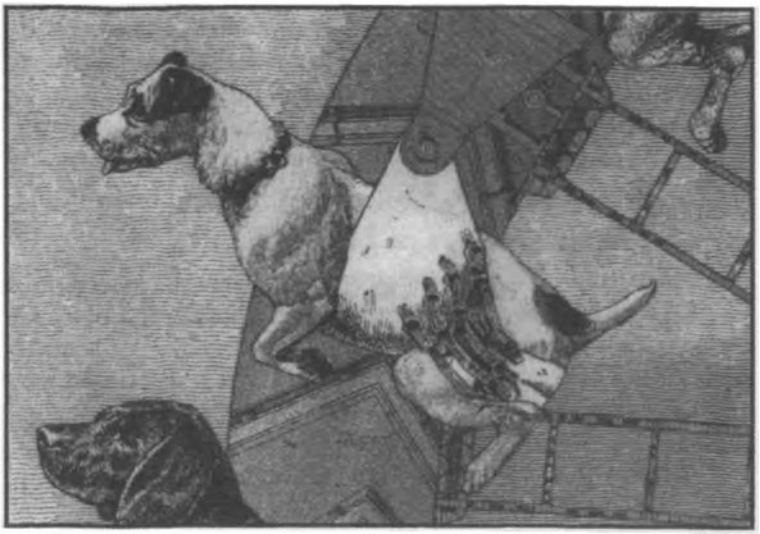
Dolly'nin gurur kırıklığına uğramaktansa kendisini suçlayıp azarlamayı yeğleyeceğini hissederek, açık kalpliliğimden pişman olmuştum; keşke, boşboğazca yazılmış bir metni deniz tuzu ya da beyaz boya ile silerek, sıfırdan başlarcasına, söylemiş olduğum her sözü geri alabilseydim. Ne anlamı vardı gerçeğin, koyunun kendi kendine yapmakta olduğu eziyeti artıracaksa? Ve geçmiş üzerinde hâkimiyet kuramadıktan sonra, ileriyi gören bir kâhin olmanın ne anlamı vardı? Zamanın içinde yolculuk edip geleceği görebiliyorsam, neden aynı yeteneği geçmişe yönelik kullanamıyor ve belleği kaplayan zerreleri silip, temizleyemiyordum?

Ama kısa bir süre sonra, benim gerçekleştiremediğim mucize sıradan bedensel zayıflık tarafından gerçekleştirilecekti. Öfkesini ve onu ateşleyen nedenleri yavaş yavaş unutan Dolly, olaylar arasındaki bağlantıları kaybederek, yas dolu mızıldanmasına bıraktığı yerden devam etti.

"Haydi, birlikte gidelim," diye atıldım, içimden aniden yükselen bir dürtüye uyarak. "Üzerine binmeme izin verirsen, belki de bir taşla iki kuş vurmuş oluruz; hem sürünü bulabiliriz, hem de benim Mary'mi."

Okur, bu kadar yüceltilmiş bir bebeğin tahtından feragat etmeyi göze alarak, mükemmellikten çok uzak bir hanım uğruna bir kez daha şansıyla oynamayı niçin göze aldığını sormanızı makul karşılıyorum. Kuşkusuz uzun süre devekuşu etiyle beslenen birinin artık yulaf unu lapasına özlem duyması olasıdır, ama bunun sorunuzun tam yanıtı olduğunu iddia edemem. Yine de bir konuda kendimi kandırmıyorum; fazlasıyla bilge olmak ilahi bir mertebe sağlamıyor kimseye. Kâhin olmak için gaipten haber almak yetmiyor; bunlara inanmak zorundasınız aynı zamanda. Ve üstelik halkın çoğunluğu için eski alışkanlıklardan daha kutsal bir şey yoktur, bu nedenle öteki yarımızı, bize tam olarak uymasa da, büyük bir inatla aramayı sürdürmüyor muyuz? Görmüş olduğunuz gibi, Lilliput'ta yüzlerce insanın kulağı bendeydi ve rahibelerin benim söylediğim tek bir sözcükle başları dönüyordu, ama kâhin olarak bana atfedilmiş güçler, bir bebeğin hanımı tarafından anlaşılmak gereksinimi yanında hiç kalıyordu.

Kaderimizi böyle yönlendiren nedir, bilemiyorum, ne yazık ki tanınmak uğruna koyulduğumuz gölgeli yolculuğun yasalarına yabancıyım; Bay Bates bile her birimizi bebek filler gibi inceden inceye tahlile kalkışsa ve beynimizin her gramını incelese bir sonuca ulaştıramazdı bizi. Bu noktada şunu sorabilirim; neden hanımım kolaylıkla boşanarak, tamamen kurtulabilecekken, aylak bir kocanın peşinden giderek tüm yaşamını riske atmıştı? Okur, hiçbir açıklama yapamam ama bakın şunu söyleyebilirim: Sanki görülmeyen bir el, ruhun olgunlaşması için rehber oluyor, onu gizemli öğretmenlerle tanıştırıyor ve dersimizi öğrenene kadar sıramızdan kaldırmıyor bizi.

XI

Kaşınamayan kaşıntı... Erkeklik üzerine... Mary'nin erdemine yönelik çeşitli kışkırtmalar.... Yurt dışındaki İngilizler üzerine bazı gözlemler.... Doldurulmuş hayvanlara övgü...

Pekâlâ, çalışkan arılar kovanını işgal ederken, Mary neler öğrenmişti bu arada? Allahtan, sıklıkla olandan bitenden haberi olmuyordu, çünkü minik yaratıklar göz hizasında değillerdi, ama yine de varlıklarından etkileniyordu, rüyalarının gizli karmaşıklığında bile olsa. Bir sabah korkuyla uyandı, ufacık bir Gulliver'ın, porselen bir kupa gibi havaya fırlatılıp, tuzla buz olacak şekilde mermer zemine çakıldığını görmüştü düşünde. Kesinlikle ölmüştür, diye düşündü, vicdan azabı yüklü kocaman gözyaşları yuvarlandı yanaklarından, zira zavallı, kafası karışmış koyun gibi, suçu kendi üzerine almak zorundaydı. Sanki zavallı minik yaratığın celladı kendi deva-

sa bedeniydi ve bu acıklı sona sürüklemişti onu. Onu ben öldürdüm, dedi altüst olmuş kalbi, o beni asla terk etmedi, bu yüzden ondan nefret ediyorum.

Okur, Mary'nin kendi öfkesinin yarattığı sıkıntıya katlanacak hali olmadığını anlamak zorundasınız, usu da arzuları da kocası olacak adama toz kondurmamaya çalışıyordu. Böylelikle kendini katlanılmaz bir baskıya sürüklemişti, ne kadar tutkuyla saldırırsa saldırsın, o kadar gergin bir biçimde savunmaya çekiyordu kendini. Becerebilse, hedefini son derece zayıf ve kırılgan hale getiren öfkeden kurtulabilmek için milyonlarca mil koşabilirdi sanki, ama değirmene bağlanmış bir öküz gibi bağlıydı öfkesine. Kaşıyamadığı bir kaşıntı, geçemediği bir köprü, yiyemeyeceği lezzetli bir lokmayla karşı karşıyaydı sanki. Kaynıyor, ama en ufak bir buhar çıkaramıyordu. Tanrıya, asla zarar veremeyeceği, güçlü, büyük ve yürekli bir Lemuel göndermesi için yalvarıyordu. Dudaklarını şiddetle ısırdı ama kanatamadı.

Okur, siz de ben de nefret dolu düşüncelerin cinayetle kesinlikle eşdeğer olmadığını biliyoruz ama benim alçakgönüllü hanımım böyle bir ayrımın farkında değildi. Böylelikle bu tür düşünceleri kesinlikle kendine yasaklayarak, aşırı bir gerilime sürükleniyordu. Kendini kurtarsın diye beklediği adamı yok ederse, ne ümidi kalacaktı, ne de kaderine ağlayacak durumu, çünkü kimse kendi toplarıyla gövdesi delinmiş ya da parçalanmış bir gemide yolculuk edemez, ya da kendi üflemesiyle dağılmış bir çatının altında yaşayamaz. Bakınız, muammayı şöyle sürdürebiliriz; yalnız kalmış küçük bir nesne kendi özlemleriyle arkadaşlık kurabilir ve böylece kendine ferah ve rahatlatıcı bir kaçış yolu yaratabilir, çünkü o zaman kendini güven içinde hisseder. Oysa büyük bir nesne, tanrılara ait olmadığı sürece, asla başını koyabileceği büyüklükte bir kucak bulamaz ve hayal kırıklığı içinde çılgınlığa sürüklenir, her tür öfke dolu düşünceden bin kat daha korkar hale gelir.

Hanımımı gerçekten bulacaksam da, kim bilir nasıl darmadağın bir halde bulacaktım onu? Tapınağın ve Keyif Sarayı'nın kentin iki karşı ucunda yer aldığını biliyordum ve aradaki yol meydanlar, kavşaklar, sokak satıcıları, tenteli tezgâhlar kurmuş tüccarlar, kısık

boğuk sesleriyle bana bozuk para fırlatıp, geleceklerini anlatmamı isteyen insan topluluklarıyla doluydu. Yine de Dolly'mi kalabalıklar arasından sürerek, hanımımı soruşturuyordum. Tapınağın ibadet dili olan Akatça'yı konuşuyordum ve sevgili okur, çabalarım, sanki bir kasaba, klasik Latin dilinde öküz kuyruğu soruyormuşum gibi sonuçsuz kalıyordu.

Uzun günler boyunca umutsuzca arayışımı sürdürdükten sonra, bir akşam kentin batı eteğine ulaştım ve orada, gözlerim beni yanıltmadıysa, hanımımın iç eteğinden yapılmış, Allahım ne olur öyle olsundu, kasnaklı bir kafes gördüm; bir direğe yaslanmış, batmakta olan günün son kızıl ışıklarında soylu bir edayla dönüp duruyordu.

Yapıya mini minnacık arabalar bağlıydı ve yaklaştıkça bunun, korku ve neşeyle çığlıklar atmakta olan yüzlerce Lilliputlu'nın bindiği tuhaf bir atlıkarınca olduğunu gördüm. Bir hanımefendinin genellikle iç çamaşırlarından çok uzakta olamayacağını düşündüğümden, hanımımın da yakınlarda bir yerlerde olduğuna karar verdim ve dikkatimi, hemen bitişikteki, hediyelik eşya tezgâhları ve poligonlarla çevrili binaya yönelttim... Ama siz zaten burada gerçekleşmekte olan sıradışı eğlence biçimleriyle tanıştınız, bu nedenle anlatımı biraz kısaltacağım ve bu arada Kraliçe Arı Kulübü üyelerinin neler yapmış olduğunu gözden geçireceğiz.

***

Edesad'ın korkularına karşın, bir kişi dışında tehlikeli sınavı tüm üyeler geçmiş ve böylece resmen erkek arı payesine ulaşmışlardı. Ama bu zafere ulaşmış olsalar da, içerde kapalı kalmak korkusuyla, kazanılacak payeden daha fazlası için cesaret göstermeyi göze alamayarak, acıklı bir biçimde tohumlarını hedefe ulaştıramamışlardı. Başarısızlıklarını hiçbir şekilde birbirleriyle paylaşmadılar, öte yandan her biri sessizlik içinde kendinden kuşku duyuyor, gevşek yayının anısıyla sızlanıyor ve arkadaşlarının kendinden çok daha başarılı olduğuna inanıyordu. Bu tür kaygılarla, çapkın üyeler dikkat çekici bir iştah kaybına uğradılar ve kudretlerinin daha da azalacağı korkusuyla azap çekmeye başladılar. Geceleri kederli topluluklar halinde oturuyorlardı, her birinin gözü komşusunda, eli

aletinin üzerinde. Hafifçe tokatlayarak, çekiştirerek, ovuşturarak, şaplatarak çalıştırıyorlardı aletlerini; ta ki sonunda devin kocaman gölgesi altında iyice ufalmış bir halde döllerini fışkırtana ve ruhlarını teslim edene dek.

Kraliçe Arı onların teknesiydi ama ne yazık ki bu küçük adamlar için aşırı büyük bir tekneydi bu. Üstelik kadın, erekliklerinin kanıtı olacak öbür işareti de sunamıyordu onlara; hep birlikte kuşatmaya kalksalar, böyle bir şahmerdan bile Mary'nin duyularını harekete geçirmeye yetmiyordu. Başkan krizin apaçık farkındaydı, ama bu krizi çözebilmek dağları yerinden oynatmak kadar zordu, çünkü ancak bu haşmetli kadının kendini tam anlamıyla teslim etmesiyle yoldaşlarının yaraları sarılacak ve özsaygılarını yeniden kazanacaklardı.

"Ümitsizliğe kapılmayın," dedi onlara. "Bana sorarsanız, yeryüzündeki hiçbir erkek onu etkileyemez. Ama her şey kaybedilmiş değil dostlarım, çünkü canavarımızı bazı mekanik hilelerle baştan çıkarabiliriz."

Bu ifade karşısında biraz olsun sakinleşen yoldaşları, başkanın önerisini heyecanla dinledi. Hepsi zengin olduğuna göre, neden ülkenin en iyi mucitlerinin dikkatini çekecek ödüllü bir yarışma düzenlemesinlerdi? Rekabetin daha da keskinleştirdiği yaratıcılıklarıyla bu mucitler soruna kesin bir çözüm sağlayabilirdi.

Ortak bir görüşle onaylanan plan hızla hayata geçirildi, projeler hemen gelmeye başladı, önerilerin içinden altı icattan oluşan kısa bir liste seçildi, bunlar bir hafta içinde inşa edilecek ve yeterlilikleri sınanacaktı; yarışmanın nihai hakemi de dev kadının alacağı zevk miktarı olacaktı.

(Okur, aşağıdaki bölümlerde edep ve ahlâk kavramlarına karşı bir uygunsuzluk bulursanız, lütfen beni bağışlayın, çok daha katı bir efendinin kurallarına bağlıyım ve gerçeği anlatmak zorundayım.)

İlk icadın sahipleri, av sırasında keklikleri, devekuşu tüyünden yapılmış harman dövenleri ile bulundukları yerden çıkarma işini üstlenen bir grup avcıydı, bunlar söz konusu aletlerle dev kadının vücudunun alt kısımlarına topluca saldırılarda bulunuyorlardı. Mary bir şeyler olduğunun farkına vardı ve eğer keyif veren her şeyi reddetmesine neden olacak kadar karanlık bir ruh hali içinde ol-

masaydı belki çok hafif bir gıdıklanma hissedebilirdi, ama o kapılarını tüm dış etkilere kapatmıştı.

Mary'nin erdemine yönelik ikinci baştan çıkarıcı deneme daha akıllıcaydı, çünkü Mary'yi heyecanlandırmak için rüzgârın gücü kullanılacaktı. İnançlı Marangozlar Loncası'nın tapınağın tepesine yerleştirdiği zarif yelkenler, Mary'nin birkaç santimetre uzağına kurulmuş ağaçtan bir atlıkarıncayı döndürerek tatlı bir rüzgâr sunuyordu kadına. Ama direklere ne boyalı kuğular, ne de alçalıp yükselen beygirler yerleştirilmişti, atlıkarıncanın oyuncakları, dönerken Mary'yi şehvetle yalayan yüzlerce havlayan köpekten oluşuyordu ve hiçbiri sırasını kaçırmıyordu.

Yine de Dev Kadın kendinden geçmedi ve inlemedi, ama bu tuhaf aleti merakla izliyor ve Kraliçe Arı Kulübü'nün bu düzenekten ne keyif aldığını merak ediyordu. "Ne ahmakça." diye içini çekti. "Bunların tuhaflıklarının bir sonu yok mu acaba?" Ama acaba... Yoksa, acaba.... Olamazdı...Yoksa olabilir miydi? Yoksa ateşlemeye çalıştıkları, kendilerininki değil de onun duyuları mıydı? Tanrı aşkına, diye düşündü, hem hedef hem maskara, hem korkuluk hem de oyun aracı olan kadıncağız. Beni fahişe yapmaya çalışıyor bunlar!

Bu düşünce yeni olduğu kadar nefret uyandırıcıydı da... Hayır saygıdeğer bayanlar, duyulmamış bir düşünceydi bu, hanımım hiçbir şekilde buna hazırlanmamıştı ve artık bu aşağılık heriflerin onun şerefini lekelemeye kararlı olduğu sonucuna varabiliyordu ancak. Şimdiye dek yeterince aşmadılar mı hadlerini, diye öfkeyle düşündü, beni de mi kendi seviyelerine indirmek zorundalar? Öfkeyle öyle bir çığlık attı ki, köpeklerin tüyleri dikeldi ve izleyiciler korkuyla kaçıştı.

Bununla birlikte geçirdiği şokla duyuları da harekete geçmişti, uzun süredir bastırılan enerji açığa çıkmış, cildine renk vererek, gözeneklerini açarak ve bedeninin güney bölgelerinde gizemli bir iklim değişikliğine yol açarak (sanki bir şemsiye iki tarafa doğru sallanarak gün ışığının İngilizlere has cildi üzerinde belli bir ılıklık yaratmasını sağlamıştı; aslında üzerinde uzanmakta olduğu kum kadar yabancı ve tropik bir etki...) canlandırmıştı Mary'yi. Ama yine de ürktü ve leğen kemiğinin canhıraş bir hareketiyle atlıkarıncanın mandalları ve böylelikle yarışmadan çekilmek zorunda kalan ma-

rangozların umutları kırılana dek savaştı. Böylece şimdi sıra silahtara gelmişti; tavana bir tür kubbe kurdular ve içini, ucuna bağlı sicimin kuvvetli bir çekişiyle devin mahrem yerlerine oluk oluk akabilen milyonlarca kurşun topla doldurdular. Heyhat, gerçekten de olay bir fırtına gibi çabucak gerçekleşti ama dürüst olmak gerekirse silahtarlar hanımımı ancak elli milyon güllenin tahrik edebileceği gerçeğini ne yazık ki gözardı etmiş olmalıydılar.

Sırada bir değirmen düzeneği vardı. Birkaç çift öküzün döndürdüğü bu değirmen, devin altına yerleştirilmiş bir teknedeki suyu, tahta bir musluktan güçlü bir akıntı şeklinde yukarıya doğru pompalıyor ve ahşap bir kemer aracılığıyla değirmen ve kadın arasında sürekli bir akış sağlanıyordu. Yöntemin biraz daha geliştirilmeye ihtiyacı olmakla birlikte, süreklilik ilkesine uyulduğu ortadaydı, duraksanmıyor ve duyuların dizginlemesine izin verilmiyordu, böylelikle hanımımın direnişi zayıfladı, hazla içini çekti. Sonuçta, artık güneşe hasret elmanın daima serin ve sert olduğu İngiltere'de değildi; burada, ısrarlı güneşin altında büyüyen ve sulanan meyvaların arasındaydı; ufak çekirdeklerini göstermek için istekle açılan papaya, çatlayıp balını sızdıran kavun, yağmur suyu dolu fıçılar gibi dolup taşan guava. Ve okur, bu meyvelerin hepsi, çok az tanıdığı ve başka örneğini görmediği ballı bir lezzetle demlenmişti.

İşte rezilce ve sonsuz gibi gelen bir yavaşlıkla, tüm ülke o tamamen yabancı diliyle kandırıyordu Mary'nin varlığını; tuhaf bir terslikteki ay, kumsaldaki hurma yapraklarının tüylü gölgesi, sığ suların turkuaz dinginliği ve kayalıkların ötesindeki derinliklerin çivit mavisi. Çok çabuk baştan çıktığını söyleyeceksiniz, evet gerçek bir İngiliz kadını daha katı bir malzemeden yoğrulmuş olmalı; buna yanıt olarak tüm ırklar içinde İngilizlerin en çabuk etki altına girenlerden olduğu konusunda ısrar edeceğim, çünkü yabancı ülkelerin güneşi ciltlerinden süzülüp, iliklerini erittiği zaman keyiften gözleri kararır ve her tür esrikliğe çabucak kapılıverirler.

Yine de hanımım tüm dayanıklılığını bir anda kaybetmedi, bir süre daha öğlen güneşine direndi, Londra'nın kuleleri ve bembeyaz kapılı yeşil bahçesinin imgeleriyle boğuştu. Ama artık hiçbir bulut göğünü kapatmak üzere tepesinde dönmezken, hiçbir tokat aldığı hazzı öldürmek için bir Atlantik sağanağı gibi yüzüne inmezken, nasıl dizginleyecekti ki kendini? Şelaleye tam anlamıyla kendini

koyvermemiş de olsa, en azından tahrik olmuştu ve bu da dikkatli Edesad'ın gözünden kaçmadı. Edesad hemen sıradaki balıkçıları işe koştu.

Okur, yalnızca bilim aşkı uğruna bile olsa bir düşleyin, balıkçıların deniz kabuklularıyla dolu ağları, onun arzusunu nasıl da şiddetlendirecekti; sayısız ufacık yengeç, kerevit, karides ve deniz tekesinden oluşan bu canlı lapa şimdi Mary'nin mahrem bölgesine bırakılmıştı. Nasıl da keyif verici bir biçimde gıdıklıyordu kıskaçlar ve mavimsi kabuklarından nasıl da baştan çıkarıcı bir deniz kokusu yükseliyordu ve ne heyecan verici biçimde Mary'nin adasının kıyılarında bir o yana bir bu yana aceleyle gidip geliyorlardı.... Mary'nin nefesi kesilmişti... Kalbi küt küt atıyordu ...Cildi tamamen nemlenmişti ve alev alev yanıyordu. (Okur, bir başka ülkeyle bu şekilde tanışan bir kadın, kendi vatanını, eğer ondan yeterince beslenemiyorsa, reddedebilir ve onu artık hissedemediği uzak bir diyar gibi, hatta oyuncak bebeklerin ve çocukların dayak yemeye alışık oldukları Kuzey Denizleri'nde ortaya çıkmış bir kara parçası gibi düşleyebilir.)

Tüm meslekler arasında en kasvetli olanı ölü hayvanları doldurma sanatının uygulanmasıdır, yine de can alıcı noktaya yaklaştığımız şu anlarda, hâlâ yası tutulan bir süs köpeği ya da göçüp gitmiş bir geyik uğruna her gün harcanan onca yeteneği bir düşünmenizi rica ediyorum. Çırakların pervasız yaratıcılığı şöyle biçimlenmişti: Yarışmanın duyurusunu görmeden birkaç gün önce, kıyıya vurmuş bir denizayısı ölüsü bulmuşlardı; güney okyanusu kıyılarındaki yosunlarla beslenen canayakın bir hayvandı bu. Hayvanın burnunu deşerek, karnını kuyruğuna dek yardılar, iç organlarını çıkardılar ve deniz tuzuyla temizledikten sonra ortaya çıkan oyuğu samanla doldurdular, düzgün bir biçimde diktiler, kaba deriyi, yağ ve balmumuyla yumuşayana ve parlayana dek ovdular. Bu taklit hayvan sağlam bir kasnağa asıldı, arkasından bir salıncak gibi itildiğinde, keyifli keyifli öne ve geriye gidip gelebiliyordu.

Doldurulmuş hayvanı itebilmek için yirmi adam gerekliydi, birkaç ayrı takım da yedekte bekletiliyordu. Bu icattan pek memnun kalan Edesad adamlardan sürekli bir salınım sağlamalarını istedi, ellerini çırparak bağırdı: "Haydi benim aslanlarım, insanoğlunun yenildiği noktada denizayısının kazanacağına dair bahse varım!"

(Saçmalık, ah evet, ama korkarım ki sayın bayanlar, bu alet sizin gündelik ihtiyaçlarınızı karşılayan düzencklerden daha tuhaf değil, sizi kendinizden geçiren şeyin yalnızca aşk olmadığını bildiğinize inanıyorum, araştırıcı dil işçiliğine hakkını vermemek ya da o çalışkan işçi parmakların önemini küçümsemek biraz çirkin bir davranış olurdu. Yanlış anlaşılmasın, insanın bu eyleme ruhunu da katmasının pek hoş bir duygu olduğundan kuşku duymuyorum, ama her yapı Ekselansları Arşidük tarafından takdis edilemese de her yapının kendi ustalarının dürüst alınteri ve emeğine ihtiyacı vardır!)

Mary'nin başı, duyularındaki bu kıpırdanmanın kaynağını araştırmak için kımıldadı, ama kafasının üst kısmındaki ipler öyle sıkı bağlanmıştı ki yeniden sırtüstü yatmak ve tuhaf hayvanın kendisiyle oynamasına izin vermek çok daha az zahmet vericiydi. O güne dek Kraliçe Arı Kulübü'nün yapmış olduğu akınların önemli hiçbir etkisi olmamıştı ama şimdi birinci sınıf bir heyecan yaşıyordu, mekanizma düzenli çalışıyordu, kayda değer büyüklükteydi, alet ilerliyor, hemen sonra geri çekiliyor, sonra duruyor, hemen yeniden başlıyor ve istekle karşılanıyordu, hayvan ve hanım kontrolsüzce değil, ama bir motor tarafından ileri geri hareket ettirilen pistonun ritim ve mantığıyla, Mary'nin kendini makinelerin telaşlı ritimleriyle sarıp sarmalanmış hissettiği çocukluk günlerini anımsatan takırtı ve çatırtılar içinde gidip gelmeye başlayana dek bu devinim sürdü.

İşte burada, gerçek bir üretim yapılıyor olmasa da, herhangi bir endüstri alanında görüleceği kadar büyük bir çaba harcanmıştı. Bu kadar enerji kullanımıyla çok uzaklarda koloniler kurulabilir, büyük zenginlikler elde edilebilirdi; ama yalnızca hanımımın sandığını doldurdu tüm bu çaba, yalnız o bu işten kârlı çıkıyordu. Düşünmeye yetecek son kırıntıları da toplayarak (çünkü tüm uzuvları meşakketle titriyor ve görgü kurallarına uymaz bir halde karnı ter içinde boğuluyordu), işte bu yüzden, diye aklından geçirdi, bu iş bu kadar ayıplanıyor. Bedeni arzuyla kabarıp alçalıyor ve geriliyordu, göğüsleri haşmetle büyümüş, ipek bağcıklarını koparmış ve sanki gökleri bol bol sütleriyle emzireceklermişçesine ikiz gezegenleri havaya dikilmişti. Hatta bedeni böylesi büyüyerek tomurcuklanırken, düşünceleri uzaklaştı ve sanki Lilliputlular kadar ufalıp kayboldular.

Şekilsiz pis bir topağım ben, diye düşündü, *uygunsuz ve ölçüsüz*, ama bu duygular ne sonucu değiştiriyor, ne de almakta olduğu bu yepyeni zevkin değerini düşürüyordu. "Ah bayım" ve "Lütfen" ve "Yalvarırım" gibi sözler, mucizelerin kendi bedeninin ham maddesinden yoğrulabileceğini gören birinin tek söyleyebileceğiydi, Mary de bunu yapıyordu; karanlık ve kesin bir titremeyle aşka gelmiş ve hızlanmış bir halde kendi yıkımına doğru dörtnala ilerliyordu. Bir an olsun pişmanlık hissedip, kendini toparlamaya çalıştı mı? Geyiklerin kösnümeden vazgeçmelerini ya da kuşların yüreklerinin suçlulukla çarpılıp, neşeli çiftleşmelerini durdurmalarını talep edebilir misiniz? Hayır, okur, Mary çözülmüştü, bunları düşünemiyordu bile, içini çekti, kendinden geçti, sarsıldı, ipek denizlerde yüzdü, sanki bir girdabın içine çekildi, kendini bilmez küçük adası gibi yavaş yavaş silinip gitti, hatta tamamen gözden kayboldu.

Tapınak sarsıldı, değirmenin çarkı sendeledi, denizayısı bağlantı noktalarından kopunca, çalışan ekip canını kurtarmak için sağa sola kaçıştı. Oysa etrafında böyle bir karmaşa yaşanırken bile Mary kendi kendiyle baş başaydı, sanki Küpid'in becerikli elleri tarafından dokunurmuşçasına, tamamen yeni, yapılanmış ve biçimlenmiş bir halde ortaya çıkıyordu. Muaşerete son derece uygunsuz bir halde, orada yatıyordu, iffetini kaybetmişti ama mutluydu, gösterilmiş olan çaba kadar, bu başarıdan kaynaklanan gurur da büyüktü. Ah, büyük sır! diye geçirdi kafasından ve eşi benzeri olmayan bir titremeyle, omuzları bir düzine ipi kopardı. Ah böyle mucizeler yaratan mutlu ihtiras! Bakışları yumuşamış, gözleri parlamıştı, göğsü neşeyle kabarıyordu. Arayacak başka ne kaldı ki? diye sordu kendine mutluluk dolu gözyaşlarına boğularak.

XII

Bir bebeğin mutsuzlukları... Mary'nin özgürleşmesi... Ölümden geri dönen bir prens... Kraliçe Arı Kulübü'nün uğradığı hezimet... Bir aile portresi....

Okur, Keyif Meydanı'nda yaşananları böyle apaçık anlatırken hanımımın deneyimine de adilce yaklaşmak istedim. Ama bir anlatıcıya en yakışan özellik olan doğallığı korumak her zaman çok kolay olmuyor. Anımsayacaksınız, ben de o sırada tapınağa varmıştım ve kendim de olayın bir tanığı olarak -koyunun sırtına tüneyerek burnumu pencereye dayamıştım- gördüğüm manzara karşısında büyük bir şok geçirmiştim. Köpek sürülerinin dillerini, yengeçlerin kıskaçlarını ve denizayısının mucizevi devinimini izlemiştim... Ateşli çığlıkları, kendinden geçiş anındaki osurmaları da işitmiş ve bu fenomen karşısında oldukça sarsılmıştım, bir sırdaş olarak dişi-

lerin pek çok gizine tanık olmuş olsam da hanımlarımın çocukluğa veda edişiyle bu özel mevkiden düşürülmüştüm. Davranış ve ahlâk konularında koruyucu ve yönlendirici fikirler verebiliyordum ama dünyevi meselelerde acıklı derecede cahildim, sanki bir akıntının ortasında kalakalmış gibi.

Meslektaşlarımın bu konuda benden daha bilgili olmadıklarını ve hanımlarımızın olgunlaşmasıyla geri plana atılmamızdan dolayı daha az üzülmediklerini söylememe gerek yok tabii. Bu tür geçiş törenleri bebekler arasında hep isyana neden olmuştur, çünkü, sizi temin ederim, bebekler artık gereksiz oldukları inanışını hiç de nezaketli bulmazlar.

"Kadınlar kendilerini nasıl da kandırıyor," diye homurdanırdı Belinda, "sanki bizi bu kadar kolay dışlayabileceklermiş gibi.."

"Kesinlikle!" diye onaylardı Arethusa. "Öfke krizleri geçirip ateşlendiklerinde ne yapacaklarını merak ediyorum, duvarlara kendi kafalarının yerine ne vuracaklar acaba?"

"Ve kiminle düşüncelerini paylaşacaklar? Bizden başka kim onların şikâyetlerine kulak asacak?"

"Hanımlar, hanımlar!" diye bağırırdı Charlotte, boşu boşuna kıdemliyi oynama çabasıyla. "Eğer evliliğin, bizi terk ettiklerinde mahrum kaldıkları şeyleri azıcık olsun telafi ettiğine inanırsak, safça davranmış oluruz. Gözlemlemiş olduğumuz kadarıyla evlilikte azıcık yoldaşlık, çok daha az mutluluk ve hiçbir çıkış yolu olmayan bolca düş kırıklığı vardır."

"Kuşkusuz, esas kendini aldatan onlar!" derdi Lady Anne, küskünler korosuna katılarak.

"Yaşamlarından memnunlar mı?"

" Gözleri parlıyor mu?"

"Çınlayan kahkahalarını işitiyor muyuz?"

"Sabahları kuşlarla şarkı söyleyip, aynanın önünde keyifle dans ediyorlar mı?"

" Hayır, ne acı ki artık aynanın önünde içlerini kemiren sıkıntılarla yas tutuyorlar."

Ortak inanışımız şuydu; hiçbir erkek onların filizlenen düşlerini tatmin edemez, ya da genç kızlık zevklerini karşılayamazdı. Böylece birbirimizi destekleyerek, muammanın etrafında dönmeyi sürdürüyorduk, kör köre yol gösteriyordu ve sürekli yanıtını arama-

mıza karşın asla esas soruyu sormuyorduk: Bizim sağlayamadığımız neyi arıyordu kadınlar?

İşte kenardan olup biteni izlerken ben de masumiyete sonsuza dek veda etmiştim. Tabii bu konuda meslektaşlarıma göre daha üstün bir konuma terfi etmiş sayılmam gerekirdi ama durum hiç de öyle değildi; onların aksine, sadece yerimin elimden alınmasının acısıyla baş başaydım.

"Bunun köpeklerin, ya da boğa ve ineklerin birlikte yaptığından bir farkı yok, " diye önce alay ettim, kıskançlık her zaman elde edemediğini küçümsemeyi de beraberinde getirir. "Şairlerin bestelediği, çiçeklerin, sahte mücevherlerin davet ettiği bu hadise, temelde kadın bedeninden çok çiftliklere yakışan, gürültülü, sulu bir iş!"

En bilge olanlarımız bile işine gelmeyen bilgilere kuşkuyla bakar, bu nedenle ağaçtan, gururdan, talaştan yapılmış zavallı kâhininizi hoş görün ve sizinkinin aksine son derece çözümsüz olan ikilemine acıyın. Tensel olan her şey, başkaları uğruna tüm yaşamı boyunca üzerinde çalıştığı uzak bir ülke kadar yabancı kalmak zorundadır ona, sonunda her yönüyle o ülkeyi öğrenecektir ama asla oraya adımını atamaz, havasını koklayamaz ya da meyvelerinin baş döndüren lezzetini tadamaz.

Sevgili okur, insan stoik doğmaz ama olur ve bu olay bağlamında umabileceğim tek şey şuydu: Bildiklerimin dışında bir dünyanın varlığını kabul ederek, benim küçük evrenimi etkileyen kuvvetleri daha iyi anlayabilirdim. Örneğin şimdiden bir kural öğrenmiştim; eğer hanım bastırılmış arzulardan dolayı acı çekiyorsa, üzücü ama gerçek olan şey bebeğin de bir şekilde bunların neden olduğu sıkıntıya katlanacak olmasıdır... Ama konudan uzaklaşmak niyetinde değilim ve dikkatinizi dağıttığım için affınıza sığınırım.

Artık göğsünü saran bağlardan kurtulmuş olan hanımım oturma pozisyonuna doğrultabildi kendini. Zincirler mandallarından kurtuldu, kalçalarını tutan ipler, örgü dikişleri gibi çözülüverdi. Bir bacağını büktü, dizlerinin üzerine doğruldu ve izleyenler korkuyla çıkış kapılarına doğru kaçıştılar. Yalnızca ayak bilekleri bağlı kalmıştı, muhteşem kalçalarından ona boyun eğmesini istedi ve sonunda bir tay gibi dengesizce doğruldu, özgürlüğün sınırlarını zorluyordu.

Ayaklarını yere vurdu, iğneler ve tokalar uzuvlarını yaralamıştı ve kanını akıtmaktaydı, bir adım attı... ah... yürüyebiliyordu... bileklerinde zincir şakırtılarıyla bir adım daha attı. Saç süsleri kubbeyi yalayana dek sırtını doğrultarak, daha az soylu gözükmesine ve ağırlığıyla onu çökerten kara kaplı bir Kutsal Kitap taşımamasına karşın, pazar okulu için yola koyulan toy bir kız gibi, tavırlarını gözden geçirdi.

Sevgili okur, tam o anda, uzaklardan çağrılmış utangaç bir damat gibi, Bluebottle karanlıkta hanımıma doğru ilerlemekteydi. Sandığım gibi ölmüş falan değildi, hayalet ya da düş de değildi, büyük, capcanlı ve az sonra işiteceğiniz öyküleriyle karşımızdaydı.

Edesad'ın, cılız yiğitliklerini üstün bir gölgeye karşı sınayan sefihleri, dev kadın tarafından bertaraf edilmişse, işte onların yetersizliklerinin gerçek kanıtı karşımızdaydı. Aslında genç serseriler, dev Gulliver'ın öyküsünü işitmişlerdi, ama ta çocukluk günlerinde, dünyanın, kıskanç yataklarında ele geçirme planları kurdukları devlerle dolu olduğu dönemlerde. Geceler boyu yetişkin devlerden birini öldürecek kadar büyümeyi, ötekini de haklı ödülleri olarak ele geçirmeyi arzulamışlardı, isteklerine engel olacak her şeyi büyüyerek ve itibar elde ederek bertaraf edeceklerine inanmıyorlar mıydı? Çocuk bakıcılarının bitip tükenmek bilmeyen nakaratı " Biraz daha büyüyünce..." değil miydi? Yetiştirdikleri yavruların içinde yerleşen bu tip beklentilerin, şayet talihin yardımıyla bir gün unutulup gitmezlerse, onların yaşamını mahvedeceğini bir an olsun akıllarından geçirmemişti bakıcılar. Böyle düşüncesizce verilmiş zehirli sözler, kulübün üyelerini verimsiz çocukluklarına döndürmüştü. Sanki bir kadın tarafından böylesine küçültülmek yeterince zalim bir kader değilmişçesine, bir de kadının dev eşi ortaya çıkmıştı! İşte şimdi üzerlerine gelen, en üstün güç ve kudrete sahip bir rakipti ve erkekliğin fevkalade bir örneğiydi sanki. Böylelikle Bluebottle, Kraliçe Arı Kulübü'ne, yalnızca kişiliklerini değil, ümitlerini de ezip geçerek öldürücü darbeyi vurdu, zira büyümek için yüz yıl daha bekleseler bile, bu adamı geçemeyeceklerdi.

Yırtık pırtık olmuş leopar derisi pelerinini bedenine sarmış bir halde Bluebottle, tapınağa girmek için eğildi ve iplerle bağlı tanrıçanın bedenini yeterince örtemeyen giysilere, yırtılmış ağlara, sağa sola kaçışan yengeçlere, dökülen balıklara, köpük köpük akan çeş-

meye ve makinelerin sürüklenen enkazına şaşkınlıkla baktı. Bir deniz tanrıçasının huzuruna çıktığına inanan ve bu tanrıça uğruna yapılan ayinlerin tuhaflığı karşısında kafası karışan Bluebottle, ona yaklaşmakta önce tereddüt etti. Yine de kendi geçmişini çağrıştıran bir durum söz konusuydu, Bluebottle herhangi bir canlının zincire vurulduğunu görmeye katlanamazdı; kararlılıkla ilerleyerek, son kalan zincirleri de duvarlardan söktü.

"Bluebottle!" diye bağırdı Mary, her ne kadar sıradışı ve soylu olsa da bir hayalet gördüğüne inanıyordu.

"Bayan Gull?" diye bağırdı adam, *Aphrodite*'in katı ahlâklı hanımefendisini tanımakta zorlanarak; zira Mary'nin yaşamı boyunca tanıdığı tek siyah adam oydu ama Bluebottle gibi yıllarca Avrupalılar arasında oradan oraya dolaşmış biri için, denizin köpüklü dalgaları gibi, bir beyaz yüz bir diğerinden çok farklı değildi.

Kadının geleneksel İngiliz ağırbaşlılığına uygun giyinmemiş olduğunu gözlemleyen Bluebottle, bir şövalye yiğitliğiyle pelerinini ona sardı ve aceleyle bulunduğu bölmeden onu çıkardı, öyle ki Mary elbise sandığını dehlizden çıkaracak zamanı zar zor buldu.

"Hemen gitmeliyiz, Bayan Gull," diye buyurdu adam ve korkarım o an zavallı binek aracımı ona doğru sürmeseydim, hanımım çoktan gitmiş ve beni Lilliput'ta terk etmiş olacaktı.

Kafam o kadar kelleşmiş ve giysilerim öyle eskimişti ki, kalbinin inandığına gözleri inanmadı başlangıçta. "Zavallı kızım benim!" diye bağırdı sonunda. "İkimiz de feleğin çemberinden geçmişiz, desene." Ve hem bebeğini hem de koyunu bağrına basarak, batmakta olan güneşin dağların tepelerinde çizdiği ince altın renkli çizgiye doğru Nübyalıyı izlemeye koyuldu, ayağıyla nelere çarptığını ya da dev makineleri andıran tabanlarıyla hangi ufak tefek şeyleri ezip parçaladığını düşünmeye cesareti yoktu.

Gün doğumunda ormanlık bir tepe eteğine varmıştık, bir süre dik yamaçlı bir vadinin ıssızlığında, akdiken büyüklüğünde, geniş bir sedir ağacının altında dinlendik.

Okur, bizi o ışıltılı gölgelikte, sakin ve yerleşik halde görseydiniz, modern ressamlarımızdan birinin resmini yapmak isteyebileceği, hoş bir aile modeli oluşturduğumuzu düşüneceğinizi sanıyorum. Leopar derisi pelerinine sarılmış siyah bir aile reisi; açık yürekli ve taş gibi bir adam; Fransız çoban kadınları gibi saçı başı hoş bir da-

ğınıklık içindeki Mary, kucağına büyük bir gururla, değerli çocuğunu oturtmuş; ve işte bakın, postu çelenklerle alımlı bir biçimde süslenmiş, boynuna işlemeli jartiyerden kurdele takılmış evcil bir koyun da önlerindeki çimenlikte otluyor! Arka planda, birkaç santimetrelik mesafede başlayan vahşi doğanın dışında bir bahçe manzarası yok ama o mağrur, puslu haliyle, düzensiz çağlayanlarıyla, hırlayan sis ve sivri dişli kayalıklarıyla göz alıcı bir doğa. (Bu düşten de anlayacağınız gibi, yaşanmış olan tüm bu şanssız olaylara karşın, bebek hanımıyla yeniden buluşmaktan dolayı çok mutluydu!)

Bluebottle dereden su getirdi ve biraz serinlediler. "Bayan Gull, İngilizce konuşabilir miyiz?" diye sordu. Hanımımın rızasını aldıktan sonra, görüşmedikleri dönemde başına gelenleri anlatmaya başladı. Önce biraz tutuk konuşuyordu ama sonra açıldı, uzun zamandır sevdiği yiyeceklerden mahrum kalmış birinin iştahıyla, her heceyi keyifle yuvarlayarak konuştu. Zira İspanyolcada da kendini iyi ifade etmesine, birkaç Afrika kıyı ülkesinin dilini çok iyi konuşmasına, iç Fransa diyalektlerini zarafetle kullanmasına karşın, alışık olduğu dil İngilizceydi ve Lilliput onu bu dili konuşma zevkinden mahrum etmişti.

XIII

Dağda bir kartal yuvası.... Kibar davranış ve ölçülülük üzerine.... Küpid'in oku... Bluebottle kalbini kıracak bir ev inşa ediyor....

Karlı dağların ötesinde, adanın kuzey ucunda karaya çıktığını anlattı. Önce öldüğünden neredeyse emindi ama kendini oldukça tuhaf bir cennette bulmuştu; en yüksek ağaçlar bile ona gölge sağlamaya yetmiyor, minicik meyveleri karnını doyurmuyordu. Etrafında merakla ötüşen kuşları, cennette ne işi olduğunu anlayamadığı ısırgan böceklerden sandı ve kan lekeleriyle dolu minicik tüyleri görüp, kalbi, nesneleri birbirinden ayıramadığı için gösterdiği saldırganlık nedeniyle üzüntüye boğulana dek, onları tokatladı.

Şok gözlerini açmıştı, şimdi artık cüce hindistancevizi ağaçlarını, Gine'de yüksekliği 40 metreyi bulan ama burada şemsiye bü-

yüklüğünde kalmış bataklık meşelerini tanıyabiliyordu. Eğer gerçekse, bu cennet minyatür bir model olarak yapılmıştı. Bu keşifle birlikte Bluebottle, çok uzun zamandır ait olduğu yerden uzaklarda yaşayan birine çok tanıdık gelen bir duyguya kapıldı ve üzüntüyle etrafına baktı. Ölümde bile kendi ırkdaşlarının yüzlerinde yansıyan kendi imgesini göremeyecek, öteki dünyada bile kendi vatanıyla buluşamayacaktı. Büyük siyah ayaklarına bir bakış attı ve öfkeyle onlara tükürdü, kendisine böyle kötü bir oyun oynayan ve ebediyetin eşiğinde bile onu kara bir leke olmaya mahkûm eden tanrılara lanet okudu. Kendisiyle aynı büyüklükte olan beyazlar arasında bile dolamalı parmak gibi duran siyah adam, mini minnacık cücelerin yaşadığı, daha aşağı bir ülkede kim bilir kaç kat kötü hissederdi kendini? Bluebottle İspanyolca konuşmayan hiç kimseden korkmazdı ama şimdi en babayiğit yüreği bile korkuyla dolduracak bir kaderle karşı karşıyaydı.

Ama işte, kanı akıyordu. Mercan kayaların yırttığı ayağından sızarak, kumda bir gölcük oluşturan kendi kırmızı kanı değil miydi? Bedeninden rahatladığını gösterir bir ter boşandı ve boğuk bir çığlık attı. Bir ruh değildi demek ki? Tüm olanlardan sonra hâlâ kanlı canlıydı. Tuzaktan kurtulmuş bir tavşan gibiydi, içgüdüleri geri döndü, hemen bir çalılığın altına saklanarak, cücelerden ya da İspanyollardan kendini saklamaya çalıştı. Çılgınca çarpan kalbi yatışıp, kafası durulunca, dizlerini bağdaştırıp, palmiye dallarının arasındaki bir oyuğun içine oturarak, başına gelebilecekleri düşünmeye başladı. Yine yabancı bir ülkede yabancıydı ve büyüklükleri ne olursa olsun, yerlilerin ona arkadaşça yaklaşması için hiçbir neden de yoktu. Bu nedenle nüfusun yoğun olmadığı ve doğanın ona saklanabileceği olanaklar sunduğu bölgeler aramalıydı.

Güneye doğru yaptığı yarım günlük yürüyüş sırasında, karanlık ormanlarla dolu dağ eteklerinden, geçit vermez boğazlardan, çatlaklarıyla hiç de konuksever görünmeyen sıradağlardan geçti; doruklardan çevreyi izleyebiliyor ve şanslıysa ormanlardaki av hayvanlarını görebiliyordu. Sulu bataklıklarda uzun adımlarla yürürken, yavaş akan nehirleri sığ yerlerinden geçerken, bu karlı tepeler yönünü bulmasına yardım eden pusulaydı onun için. Sonunda ağaçların, saklanmasını sağlayacak kadar uzun olduğu daha yüksekçe bir bölgeye ulaştı. Dağın en tepesine çıkana dek de nefes al-

mak için bile durmadı, vardığı yerde karnı karları yalayacak biçimde kendini yere bırakarak, uçurumun kenarından dikkatlice etrafı izledi.

Uçurumun altında adanın güney yarısı uzanıyordu, yama yama dizilmiş tarlalar, ana düzlükte oraya buraya yerleştirilmiş küçük kasabalar ve en uzaktaki uçtan yükselen kentin puslu silueti. Dağların ormanlık eteklerinde sebze bahçeleri ve ufak mısır tarlalarıyla kuşatılmış kulübeciklerden oluşan kümelerin yer aldığı düzlükler gözüne çarptı, ama dağ tepesine doğru hiçbir yol gözükmüyordu, bundan anlaşıldığı kadarıyla da halkın kuzeydeki dorukları ele geçirmek ya da dağ geçitleri açmak gibi bir istek ya da hırsı yoktu.

Kartal yuvasında yeterince güvende olduğuna karar vererek, ilk iş olarak buzlu kayalıklara gece çökmeden, yatıp kalkacağı bir yer aramaya koyuldu. Konaklama için bir mağara işini gördü, yeme içmeye gelince, tüm orman kileri olacaktı Bluebottle'ın. Bir düzine sıçramayla aşağıdaki ağaç sıralarına indi, sonra eli kemerindeki bıçağının üzerinde, sezdirmeden avını araştırmaya başladı. Kocaman bir erkek geyik ya da azmış bir yaban domuzu ararken, gerçek av hayvanlarının minyatür biçimde ayağının altında dolanıp durduklarını unutmuştu. Sonunda can sıkıcı bir kaşıntıyla ilgilenmek üzere eğilince, ayak parmağını mantar gibi koklayan bir yaban domuzuyla karşılaşarak irkildi. Fazla oyalanmadan onu yakaladı ve cebine attı; dersini almıştı, bundan sonra bakışlarını yerde ve gözlerini tetikte tuttu.

Nehir kıyısındaki bir meşe gibi avının kuşkulanmaksızın gelip su içmesini bekledi. Önce bir geyik sürüsü yaklaştı, aralarından üç benekli dişi geyik kaptı, sonra bir dişi kurt ve teker teker, bir yaban kedisi ve devekuşunu andıran fıçı şeklinde tuhaf bir kuş daha ekledi topladıklarına. Bu tuhaf hayvancıkları aceleyle boğazladı, bütün olarak pişirdi ve zarif bir bıldırcın tabağını iştahla mideye indiren bir gurme gibi, deri ve kemikleriyle birlikte silip süpürdü.

Bunu izleyen günlerde Bluebottle dağ ahalisinin dağınık yerleşim birimlerinden haberdar oldu, ama buna karşılık, tüm dikkatine rağmen insanlar da onun farkına varıp, göz ucuyla yıldırım yüklü bir bulut görmüşçesine kaçıştılar.

Adanın güney bölgesinin halkı bu devle karşılaşsa ona acımasızca saldırırdı, ama Bluebottle'ın şansına, kargaşa, bunalım ve

benzeri sancılardan dağ engelleriyle uzak kalmış olan kuzeyli çobanlar, gergin komşuları arasında pek yaygın olan önyargılardan nasiplerini almamıştı. Kendi yaşamları her zaman zor olanlar, başkalarını hemencecik suçlamaz; daha önceki yıllarda büyük beyaz bir devle ilgili birtakım dedikodular duymuş olsalar da, dağların ötesinden gelen haberler öyle çapraşık biçimlerde nakledilmişti ki, öykü, bir mitin gizemli havasına bürünmüştü; zira yerin gökle buluşmak üzere baş döndürücü biçimde yükseldiği havadar bölgelerde halk, mümkün olanla olmayan arasında ayrım yapmaz ya da gerçeklikle ilgili katı standartlar uygulamaz.

Onların bu toleranslı yapılarını hisseden Bluebottle, yakaladığı hayvanların bir bölümünü dağlıların kulübelerinin önlerine bırakmaya başladı, böylece yorgun bir çiftçi ya da keçi çobanı sabah uyandığında kapısında bir geyik sağrısı ya da kızarmış domuz bularak, göçmen yabancının onlara zarar vermek arzusunda olmadığından emin olacaktı.

Bu arada Bluebottle, gemi kazasını ve kaybetmiş olduğu yoldaşlarını uzun uzun düşünüyordu. O soğuk dünyada, buzulları stoik nöbetçiler gibi bekleyen melankoli... Gözleri kara bakmaktan kızarmış, omuzları, iğrenç kokulu ham postlara sarılmış halde, bir zamanlar kendi ülkesinin prensi olan Bluebottle, güneydeki düz ovaları izliyor ve yalnızca kendi ırkından birini değil, gün ışığında herhangi bir insan görebilme arzusuyla yanıp tutuşuyordu. Gün be gün uçurumun kenarından ovayı gözetledi, ama düzlüklerden çıkagelen bir tek tanıdık dev görmedi; ne Lionel Sims ya da Leopold Scurrup, ne kümesçi, ne marangoz, ne de dümenci; sonunda hepsinin öldüğü, kurtulan tek ve bahtsız kazazedenin kendisi olduğu acıklı sonucuna vardı.

İnsanın doğası uzun süre yalnız kalmaya elverişli olmayıp, mevcut ilişki olanaklarını değerlendirmeye meylettiğinden, yalnızlığı Bluebottle'ı yerlilerin kulübe ve çiftliklerine daha sık çekiyordu; onları hasat yaparken, mısır öğütürken, ormandan taşıdıkları kütükleri biçerken gözetliyordu.

Şansına Bluebottle pek hesap kitap adamı değildi ve zamanla, yerlileri izlerken, onlara ilişkin düşünceleri değişmeye başladı; gözlemledikçe, ona daha az bodur gözüküyorlardı, kısa bir süre sonra neredeyse ev sahipleri ve kendisi arasındaki farkın önemsiz

denecek kadar az olduğuna yemin edebilirdi. (Okur, bu size inanılmaz gelebilir, ama özlemin, peşinde olduğu nesnenin konumunu nasıl radikal bir biçimde yükselttiğini işitmenin benim küçük göğsümde ateşlediği yangını bir düşünün!) Dahası, dizginsiz şehvetin aşamayacağı engel olmadığından, Bluebottle, cildinin siyahlığına alıştıktan sonra güçlü kuvvetli insanlar olan köylülerin onu yalnızca bir yurttaş gibi değil, bir damat adayı olarak bile kabul edebileceğine inandırmıştı kendini. O güne kadarki hayatından da benzeri olanaksızlıklar eksik olmamıştı, ve eğer koşullar onu sonsuza dek bu adada kalmaya mahkûm edecekse, neden evlenmesin ve yerleşmesindi oraya? İnsanoğlu ayılar gibi mağarada pineklemek için değil, evlenmek ve çoğalmak için yaratılmıştır, dedi kendi kendine.

Aşkın bahçesini bu kadar iyi hazırlayan, süren ve temizleyen, her gün sulayan ve geceleri sınırlarını adımlayan birinin, yetiştireceği çiçeği çabucak bulması şaşırtır mı sizi? İşte bir sabah, pırıltılı bir çiselemenin altında Bluebottle, bıçkıhaneye testiyle süt taşıyan bir kız gördü ve birden kalbini kaptırdı. Kızın yanakları soğuktan pembe lekelerle dolmuştu, saçları ormanın zeminini kalın bir halı gibi örtmüş talaşlar kadar kırmızıydı ama Bluebottle için o, eşi bulunmaz güzellikteydi; tüm bedeni titredi ve ruhu yağmurda sessiz bir takla attı.

Tepkisel olarak elini uzattı ve eğer bir kırlangıç sürüsü çalıların altından havalanıp, avını irkiltmeseydi, kendini ele verecekti. Süt talaşların üzerine döküldü ve kız korkuyla bağırdı, çünkü işçiler susayacak ve babası sakarlığından dolayı onu azarlayacaktı.

Meydanda yoğun bir çalışma sürüyordu. Bir işçi baltayla dalları kesip düzeltirken, bir başkası kabuklarını soyuyordu; bir yanda işçiler ormanın yukarı bölgelerinden katırlarla getirilmiş sekoya kütüklerini zincirlerinden çözerken, öte yanda büyük bir sedir ağacı, bir çukur üzerindeki çapraz kütüklerin üzerine yerleştirilmişti. Biri aşağıda, biri yukarıda iki işçi çift tutamaklı büyük bir testereyi iki ucundan kavramış, ham keresteyi kaba kalaslar haline getirmeye çalışıyordu. Dağın güneydeki eteklerinden sert kabuklu ağaçlar geliyordu; maun, tatlı sakız ve tupelo. Bunların su değirmeninin sağladığı güçle çalışan mekanik bir testereyle kesilmesi gerekiyordu.

Bir çardağın gölgelemiş olduğu bıçkı tezgâhında kızıl sakallı bir

adam çalışıyordu, önündeki testere bıçağına eğilmiş, arkadaşlarına komutlar yağdırıyordu. Sakarlığı nedeniyle kızı azarlayan adam oydu. Kız başını eğip dudaklarını üzüntüyle ısırınca adam çabucak onun saçlarını okşamış, kızı alnından öpmüş ve ona fazlasıyla şefkat göstermişti. Bluebottle kızla flört edebilmek için izin alması gerekiyorsa, kendini tanıtması gereken kişinin bu adam olduğundan kuşku duymuyordu artık.

Bıçkı tezgâhındaki aletler daha az derme çatmaydı ama yapılan iş az meşakkatli değildi hani. Öte yandan Bluebottle'ın yalnızca başparmağında yirmi işçinin kuvveti yatıyordu ve ona donyağından bir mum kadar hafif gelen bir kütüğü bıçkıya on iki adam birlikte taşıyabiliyordu ancak. Eğer işçilerin yükünü azaltacak gizli bir yol bulursa, gözetmenleri üzerinde de muhteşem bir etki yaratmaz mıydı?

Bunu izleyen aysız gecelerde Bluebottle planını gerçekleştirmek üzere kartal yuvasından süzüldü, yoldaki birkaç köknarı çakısıyla keserek, çıra demetleri taşırcasına rahatlıkla bıçkıhaneye getirdi. Aynı bıçakla meydandaki bütün kütükleri parçalara ayırarak, yığılmış kalaslar kendi belinin hizasına gelene dek, onları vınlayan bıçkıdan geçirdi. Sonra inatçı bataklık meşesi ve mauna yöneltti iş gücünü, öyle çabuk dize getirdi ki onların sert kalplerini, talip olacağı kızla arasında hiçbir engel kalmadığından emindi artık.

Yaktığı kamp ateşinin başında, sakin ve keyifli, evlilik planları yapıyordu. Bu bağlamda kendi kabilesinin geleneksel törenlerinden vazgeçmeye hazırdı, çünkü Gine'de bir kraliyet düğünü için, bırakın zürafa sürüsü, altı kaplan yavrusu ve kösnümüş gergedanı, Lilliput'ta yaşayan tüm hayvanlardan daha fazlasını kurban etmek gerekiyordu. Alt sınıftan birisiyle evleniyor olması da düşünülecek bir konuydu, zira gelinin ailesinin karşılaştırılabilir bir mal varlığı da yoktu, ama bu noktada gurur kenara çekilmeli ve sınıf farkı, aşkın kanunlarına boyun eğmelidir.

Düğünle ilgili meseleleri kafasında çözdükten sonra, babayla nasıl iletişim kuracağını düşünmeye başladı. Bu yarıkürede hiç de zengin değildi kuşkusuz, ve köylülerin sofradaki domuz etine tanımadıkları zümrütten daha fazla itibar ettiğini de çok iyi biliyordu. Ama muhteşem gücü teminat sayılabilir ve çakısındaki kraliyet yakutu soylu bir kökten geldiğini kanıtlayabilirdi. Bu arada doğrama-

cılık alanında da çalışacak ve nişanlısı için güzel bir ev yapacaktı. (Görmüş olduğumuz gibi sıradan bir denizci, bir prensten daha fazla beceri edinme şansına sahiptir, eğer yelkencilerin kullandığı iğneyle bir düzine minnacık leoparın derisinden kendine damatlık takımı dikebiliyorsa, dört sevimli duvar dikip, çatıyı da pek hoş bir biçimde kirişlere tutturabilirdi.)

Şimdi, bedenlerinin önemli bölümleri kesinlikle örtüşmeyen iki insanın evliliğinin hiç de inanılır olmadığı gibi itirazlar gelecektir. Ama aşkın kutsanmış körlüğü asla kusur görmediğinden, anatomik ayrıntıların yüce duygular karşısında caydırıcı bir etkisi olmadığı hep tartışılmıyor mu? Adil olmak gerekirse bu düşünceyi savunanların genellikle kadınlar ve özellikle de doğanın pek cömert davranmadığı kadınlar olduğunu kabul etmeliyim. Oysa burada söz konusu olan en verimli çağında, yakışıklı, düzgün vücutlu ve sapına kadar aristokrat bir adam. Ama Bluebottle için yalnız uygun değil, olabilecek en iyi evlilikti bu; aklına gelen, karşılaşabileceği tüm engelleri kestirip atıyordu. (Siz de bu anlatıda hoşunuza gitmeyen bölümlerle karşılaştığınızda aynı özgürlüğe sahipsiniz, okur!)

Beklentilerine uygun olmamayı bırakın, kız Bluebottle için tanrısal bir anlama bürünmüştü adeta. Çok geçmeden çatının kirişleri yükseldi ve her iki tarafın pencere çerçeveleri yapıldı. Parmakları rende ve bıçkıdan ağrıdıkça, bilinenle bilinmeyen, kilidine oturan anahtar gibi bir araya gelip birbiriyle kaynaşana dek, zekice çalışmayı sürdürdü düşgücü. Bir yaşam bir başka yaşama akıyor, her biri tüm gizemli ve gizli, tüm açık ve muhteşem yönlerini uzlaştırıyordu. Doğramacının, hiçbir fırtına gemiyi parçalara ayıramasın diye iyi bilenmiş keresteleri özenle birleştirmesi gibi, aşk yuvasını çiziyordu en ince hatlarıyla; nişanlısı için öyle uygun, tanıdık bir düzenek kurdu ki, onun bir çöl prensesi gibi oturduğu yerden develerini sayacağını ve Bluebottle'ı terk etmek için asla bir neden bulamayacağını gördü düşlerinde. Bu iki yönlü işe kendini öyle kaptırmıştı ki, ormanın kenarından onu gizlice izleyen ve dev adamın inşa etmekte olduğu büyük tapınaktan ürküntü içinde söz eden minik insanları fark etmedi bile.

Köyün toplantı evinde bazı yaşlılar, cömertçe sunulan av hayvanları ve bıçkıhanede mucizevi bir şekilde yaşanan üretkenliğin devin iyilikseverliği için yeterli bir gösterge olduğunu savunuyor

ve onun resmi biçimde aralarına davet edilmesi gerektiğini söylüyorlardı. Öte yandan bazıları da, bu ziyaretçinin herhangi bir izin istemeden burunlarının dibine bir tapınak inşa etmesinden şikâyetçiydiler. Keskin bakışlı bir yaşlı, ötekilere tavsiyede bulunurken devin ormancının kızının peşinde olduğunu ve tanrıların bile aptallaşıp altından kalkamayacakları işlere soyunabildiğini anımsattı. Bu arada ormancı şapkasını elinde çevirerek, dalgın dalgın gülümsüyordu; sanki böyle bir dedikoduyu önemsemek, saygın kişiliğine hiç yakışmazmış havasındaydı ama aslında kafası hasat zamanı tepelerde dolaşan bir şahin kadar meşguldü, zira devin yaptığı işlerden fazlasıyla kâr etmişti ve böyle bir evlilikle kendisine akacak olan zenginliği düşünmeden edemiyordu.

Bu arada tartışma göçmenlik, ayrı ırklardan olanların evliliği ve benzeri konulara kaydı ve bir soyutlamalar denizinde boğulup gitti; sonunda dev ya da tapınakla ilgili hiçbir karar alınamamıştı ve yaşlılar geçmişte işlerine çok yaramış, çoğu kez aptalca davranmalarını engellemiş olan eski bir atasözünü ortaya attılar: *Kuşkuda-ysanız, bekleyin.*

O gece ormancı dalgın dalgın gitti evine, bir süre mutfak masasında mısır ayıklamakta olan kızını düşünceli bir ifadeyle izledi. Bir anda nasıl da bodur gözükmüştü gözüne! Tam anlamıyla gelişmiş bir dişi olmadığından değil. Herhangi bir kusuru da yoktu kızın. O güne dek kendisine çok sevimli gözüken bir varlığın, şimdi böyle rahatsız edici olması, o zarif küçük kulakların, yumuşacık ufak çenenin, sert hava koşulları nedeniyle çillenmiş ve anızlara basmaktan aşınmış minik çıplak ayakların onu bu denli çileden çıkarması ne kadar tuhaftı. Öfkeyle kızının bir hiç olduğunu düşündü, eğer becerebilseydi, kazları beslediği gibi onu da mısırla tıka basa doldurur, geleceği için şişmanlatırdı. Bunu beceremediğinden, kızını aç bırakmak üzere komplo kurmuş olduğuna inandığı karısına kükredi ve kapıyı ardından çarparak sundurmaya çıktı, öfkeyle piposunun dumanını yıldızlara savurdu.

Sonunda ev bitmişti, Bluebottle bıçkıhaneye gitti ve çardağın altındaki toprak zemine yakut taşlı bıçağını bıraktı. Kızına talip olduğunu anlatabilmek için ortak bir dil bilmediğinden, bıçağın yanına ormancının kızının bir imgesini çizdi, gözlerini iki mavi çakıl taşı, saçlarını bir avuç kızıl talaşla belirledi.

Ormancı yere çizilmiş bu imgeyi görünce devin niyetiyle ilgili bir kuşkusu kalmadı. Bir şaşkınlık ürpertisi tüm bedenini sarstı ve değirmen suyunun yanına çökerek ne yapılması gerektiğini düşünmeye başladı. Kesinlikle yaşlılara yabancının resmen kızı istediği bilgisinin verilmesi gerekiyordu, ama daha zor ve kendisinin üstlenmek zorunda olduğu görev ise bu haberi kızına vermekti. Yine belirsiz ve uçsuz bucaksız bir hüsran duygusu kapladı içini ve basit bir adam karışık durumlarda hep nasıl tepki verirse, o da öyle yaptı, kızının kopyasına ayağıyla sertçe bastı ve hızlı bir tekmeyle talaştan saçları dağıttı. Sonra tüm gücünü toplayarak, bıçağı omzuna yükledi ve köye taşımaya başladı.

Peki şimdi, ormanın derinliklerinde, imkânsız görünmesine rağmen varını yoğunu bu mutluluk hayaline yatırmış olan Bluebottle'ın hali ne olacak? Meydanın kıyısında küçük kuşlar böğürtlen çalıları arasında ötüşürken, güneş ağaç tepelerinin üzerinde yükselmekte, ilk ışıkları Bluebottle'ın bekleyen yüreği gibi çırılçıplak. Yalnız mı gelecek, yoksa yanında eşlikçisiyle mi, utangaç mı yoksa mutlu bir gelin olarak mı? Babasının arkasında mı bekleyecek yoksa merdivenleri koşa koşa çıkıp yanı başındaki yerini alacak mı? Ah, okur, sonuç ne olursa olsun, bu tatlı sancılarla dolu anlarda ruhlarımız tüm içtenlikleriyle bizimle yüzleşir, çünkü onlar en hafif oyunlarıyla tabutlarımıza dek taşıyacağımız doğruları yansıtırlar!

Çok geçmeden meydanın girişinde ufak bir heyet belirdi, yarım düzine yaşlı adam, bıçağı omuzlarında dengeleyen iki işçi, çatık kaşlı ormancı ve ayaklarını sürüyen, kendisine anlatıldığı gibi uzun, siyah ve son derece yakışıklı olan adama kaçamak bakışlar atan ormancının kızı.

Övgü ve iltifatın cilveli bir yüreği sorumluluk duygusundan çok daha fazla etkilediği söylenir, gençliğin de etkisiyle ormancının kızı zenginlikten ziyade gururunu düşünüyor, yabancıyla ilgili söylentileri ve akranlarının konuyla ilgili olumlu yaklaşımlarını önemsiyordu. "Senin tuhaf prens kaçırılmayacak bir fırsat," diye fısıldamıştı kız arkadaşları, "hiçbirimiz daha iyisini bulamazdık". İşte bu kıskanç ton babasının tüm ricalarından daha ikna edici, bir altın külçesi kadar değerliydi.

Yine de bu bağlamda onu çok katı yargılamayın ya da alık yeri-

ne koymayın, çünkü duygusal meselelerde acemi olmasına karşın, oldukça güçlü bir iradeye sahipti, süt sağmada usta, karatavuk yakalamada becerikliydi, dikkate değer bir ağaç yontucusu ve iyi bir org yorumcusuydu. Kısacası, aşırılıklara kaçmayacak tipte bir kızdı, çünkü bunu tercih etmiyordu açıkçası, hayır, yaşamını düş dünyasının engel tanımaz ülkelerinde dolaşıp, harcamaktansa, küçük, sıcacık bir köşede güven içinde sürdürmeye kararlıydı.

Konuyu biraz daha irdelersek, kızın ufak mekânlara da çok büyük bir tutkusu olduğunu, karatavuk yuvası koleksiyonuna dalıp gitmekten ya da bebek evine her birini kendi yaptığı ve keten parçalarını sevgiyle birbirine yamayarak ortaya çıkardığı çarşaflarla doldurduğu minik dolaplar yerleştirmekten daha fazla keyif aldığı bir şey yoktu. Yine de bu eğilimler üzerinde fazlaca düşünmeyelim, zira devin beklentisi konusunda ümitsizliğe kapılabiliriz, şimdilik yaşlıların protokole göre ilerleyişini izleyelim; tuz ve tütünden oluşan zorunlu armağanlarını sunsunlar Blubottle'a ve o da minnettar bir biçimde, bir dizinin üzerine çökerek leopar derisi pelerini etrafa yayılmış halde, alnını yumuşak toprağa değdirerek alsın armağanlarını.

Kendini Prens Yusuf bel'Ablil olarak tanıyan bu adam, güneşi bile kapatacak denli görkemli bir kızı sevmekteydi o geniş kalbiyle. Tutkulu bir sağır-dilsiz oyunuyla dile getirdi ormancının kızına talip olduğunu.

Tüm gözler kararı verecek olan kıza dönmüştü, hatta bu evliliğe karşı olan bazı yaşlılar bile durgun ve sessiz bekliyordu. Bu arada ormancı, ellerini arkasına götürerek, işaret ve orta parmaklarını çaprazladı ve şans getirmesi için iki kez kuvvetle tükürdü. Ama yaşamda rahat bir oturma odası ve düzenli çamaşır çekmecelerinden fazlasını beklemeyen, lanet olası iyi özelliklere sahip kızı muhteşem bıçağın karşısında omuzlarını silkti, evin, korkunç su olukları son derece ürkütücü gözüken heybetli saçaklarına ters ters baktı. Bu ahırdan mı bir yuva yapacaktı? Bu kaba tüylü, baca göğsün altında mı titreyecek, bir dönümlük halıda yolunu kaybedecek, karılık uğruna ömrünü elinde toz beziyle merdiven tepesinde mi geçirecekti? Üstelik bulutlardan daha büyük ve yıkaması insanı canından bezdirecek yastıklarla, evlilik yatağı mı kurulurdu?

"Bir fıçıdaki bezelye tanesi gibi kaybolur giderim ben burada!"

dedi titreyerek. Arzularına karşı koyulmuş bu büyük engelin önünde çok incinmiş bir halde, topuklarının üzerinde dönerek, öfkeyle meydandan uzaklaştı ve böylece okur, ne kadar gösterişli olursa olsun, insanın temel doğasına seslenmediği ve bebek evi isteyene saray sunduğu sürece, bir kadına yapılan kurların sonuç getirmeyeceği kanıtlanmış oldu!

Peki tüm beklentileri kızının inatçı topuklarıyla ezilip giden yorgun ormancıya ne demeli şimdi? Hain yakut nasıl da kötü bakıyordu, meselenin böyle kabaca kestirilip atılmasından dolayı yanakları nasıl kızarmıştı öfkeyle. Babasına kafa tutan hiçbir kız dayaktan kurtulamazdı; off, ama öte yandan bu inatçı döle içinde uyanan bir şefkatle bakmadan da edemiyordu; birdenbire kızının ne kadar iyi ve mütenasip ölçülere sahip olduğunu, aslında kusursuz olduğunu fark etmişti, ve her nasılsa kendisini de şaşırtacak biçimde asıl hatanın talibin büyüklüğünden kaynaklandığı sonucuna varmıştı. Yanılsamalarla kendisini kör eden ve var olmayan fırsatlar vaat eden şey para hırsı olabilir miydi? Bu karmaşık tuzaktan kurtulan sade kalbi bir hayvan gibi, rahatlamış bir böğürtü koparark özgürlüğe demir aldı. Kesinlikle, gerektiği biçimde sevgili kızını cezalandıracaktı ama sillesi ne kadar hafif olacak ve mutluluk gözyaşları nasıl da tatlı tatlı akacaktı.

Ancak kara prens için bunlar söylenemezdi, sözcükleri anlamasa bile, kızın aşağılayan kaş çatışını yorumlarken yanılmamıştı. Yüz hatları yoğun bir acıyla çarpıldı ve her uzvundan devasa bir ümitsizlik aktı. Sanki eriyecek ve yaz yağmuru gibi toprağa karışacakmışçasına, iskeletsiz kalmış gibi çöktü. Artık kıza bağlılığından kim kuşku duyabilir, ya da bunun saçmalık olduğunu mırıldanabilir ya da yıkılan dev adamda kendi üzüntülerinin neredeyse kaldırılmaz derecede büyütülmüş yansımasını görmezden gelebilirdi? Devasa sessizliği içinde kocaman göğüs şiddetle inip kalktı ve hıçkırıklarla sarsıldı, kocaman eller damatlık pelerinini paramparça etti, sonunda yaşlılar zavallının kendine zarar vermesini engellemek için muhteşem bıçağı böğürtlen çalılığına fırlatmayı görev bildiler.

"Bizi bağışla," diye mırıldandılar üzüntüyle saçını okşayarak, ormancının kızının, prensin kendisini değil de sarayı reddettiğine onu inandırmaya çabalayarak. Ama Bluebottle onları anlamadı, ne de, gerçek bir sarılmaya gereksinim duyduğu o anda, onların mini-

cik öpüşlerinde teselli buldu. Bildiği tek şey sevdiğinin ona ithaf edilmiş evi reddetmesiydi ve kalbinin mahkûm edildiği o geniş boşluğa gömülmekten başka bir arzusu yoktu.

Sonunda yüreğinde devin üzüntüsünü azaltacak bir şeyler araştırıp duran lider konumundaki yaşlı kadın ötekileri bir araya toplayarak onlara danıştı. Şehirden gelen tenekecinin birinden, denizden büyük bir kadın tanrıçanın çıktığını ve halk tarafından bir tapınağa yerleştirildiğini işitmişti. Alışılagelmişin dışında bir akılcılığa sahip olan yaşlı kadın, bu öyküyü önce dağların kaynayan sisleri içinden yükselmiş bir söylence gibi dinleyip ciddiye almamıştı. Ama eğer anlatılanlar doğruysa, kendi türünden birinin, hele de bir dişinin eşliği devi rahatlatabilirdi. Kaygılanmaktan fazlasıyla yorgun düşmüş, sıkıntıyla ellerini ovuşturmakta olan yaşlılar derhal bu önerinin üzerine atladılar.

Bluebottle gözlerini açtığında kendini yapayalnız buldu. Güneş hemen ardındaki ağaç kümelerinin arasında batmaktaydı ve yaşlıların yanı başındaki toz toprağa çizmiş oldukları resimli öyküyü zar zor okuyabileceği bir parça ışık kalmıştı. Yeterince büyük boyutlarda bir kadın ve bir tapınak çizilmişti. Kadının önünde secdeye varmış mini mini inananlar, mini mini sokaklar ve kuleler çizilmişti, kenti anlatmaktaydı bu. Tüm bu şekillerin yanı sıra kıyılar ve dağlar doğru coğrafi konumlara yerleştirilmiş ve kesin yönü gösteren oklarla anlam pekiştirilmişti. Mesaj açıkça, güneye git, diyordu, bizim burada kendi sorunlarımız var ve senin üzüntülerini gideremeyiz. Feryat figan edebilir, dişlerini acıyla gıcırdatabilirdi ama bu katı emre uymaktan, evi kilitleyip, tahta perdelerle kapatmaktan ve hüzünlü rüzgâra terketmekten başka çaresi yoktu. Bırakın üstüne çiyler yağsın, yosun ve sarmaşıklarla kaplansın; böylece karşılıksız aşkının bir anıtı olarak yaşayacaktı işte. Kafasından onu silmek ve yoldaş kazazedeyi aramak üzere yolculuğa çıkmaktan başka seçeneği yoktu. Bu düşünceyle yeni bir ağlama nöbetine tutuldu, zira kalbi kırmızı saçlı kızın yerinin doldurulmaz olduğunu biliyordu. Ve öfkeli bir adama minnet duygusu kadar ters gelen bir şey olmadığından, sürgüne giderken bile köylülerin onun düş kırıklığını azaltmak için gösterdiği bu zarafet karşısında kara kara düşünüyordu.

(Dilerseniz, bu öykünün o güne dek kendini aşkın listelerinden dışlanmış hisseden bir kadının üzerindeki etkisini düşleyin! Aslında bu uygunsuz ilişkiyi dinlediğim zaman, içimde yayılan duygunun karşılığı minnet değildi. Zavallı bir kalem, mutluluğumu ya da daha önce ağırbaşlı zorunluluklar nedeniyle bastırılmış ama şimdi ağlardan kurtulmuş ardıçkuşları gibi özgürce uçuşan arzularımı nasıl dile getirebilir? Okur, o an, tüm ateşli beklentileriyle bir insan ruhuna sahip olmanın ne anlama geldiğini bildiğime yemin ederdiniz. İşte böyle bir aydınlanma yaşayarak, aşağılık boyutlarımı, hatta kel, harap olmuş, kırık dökük halimi bile umursamaz oldum. İşte boyutlardan kaynaklanan engelleri aşabilecek ve başımı zafer çelenkleriyle taçlandırabilecek bir aşkın var olduğunun kanıtı. Ödüller kadar haklar da bahşedilmişti bana, içimde inanabileceğim rüyalar yanıyordu ve bunun mutlu bir sonu olmasa da - Bluebottle'ın başına geldiği gibi - ağlamak, gülmek, titremek ve içsel bir ışıkla aydınlanmak yeterli değil miydi? Bunlar ruhun insanoğlu için yedekte bol bol bulundurduğu ama kibirli aklın değersiz süprüntü diye küçümsediği duygular.

Okur, bir mucize içindeydim sanki, kalbim saman dolu göğsüm içinde sarsılıyor, gözlerim yuvalarında kendinden geçmiş bir halde dönüyordu; hatta Katolik olduğumu sanacağınızı düşünmesem, porselen yanağımdan ılık bir damla yaşın yuvarlandığını bile söyleyebilirdim!)

Bir erkeğin duygularını en ufak bir şekilde örtbas etmeksizin itiraf etmesi hanımımı fazlasıyla duygulandırmıştı, zencinin öyküsünde budalaca bir trajedi bulsa bile, onurlu bir yönü olduğunu kabul ediyordu. Yükseklerden alçalarak, cömert ruhunu kıza sunmamış mıydı? Tutkusunu kesinlikle saklamamış ve karşılık olarak hiçbir şey beklememişti. Bluebottle'ın bu pervasızlığını elinde olmaksızın, Bay Gulliver'daki gayret yokluğuyla karşılaştırmadan edemedi ve bundan dolayı kendini sadakatsizlikle suçlasa da, bu yargılama, ayağını kapısına ısrarla dayamış bir sokak satıcısı gibi kolay kolay çekip gitmeyecekti kafasından.

"*Maintenent*,* bunun asla gerçekleşemeyeceğini kabul ediyo-

* (Fr.) *Maintenent:* Şimdi, artık. (ç.n.)

rum," diye öyküsünü sonuçlandırdı Bluebottle üzüntüyle. " Çünkü, küçükhanım beni sevmiyor."

" Belki tek engel bu değildi, sevgili bayım," diyecek oldu Mary, ama Bluebottle öyle soluk bir bakışla yanıtladı ki onu, samimi olacak kadar zalimleşemedi. Bu kıza ilişkin tüm ümidinden vazgeçmiş, diye düşündü. Şimdi budalalığından da vazgeçsin diye ısrar edemem.

Tırmandık da tırmandık, okur, sonunda dağın tepesine ulaştık; Bluebottle'ın güvenli ama kederli mağarasının bulunduğu yere, zira orada Kartaca kayalıklarındaki Dido gibi, kaçırdığı fırsatlara ağıt yakarak, uzaklara dalıp gitmiş kızıl saçlı bir kadın beklemiyordu onları.

Ateş çabucak yakıldı, minik karaca kızartıldı ve yenilip yutuldu. İğrenç tapınaktan kaçmış olmanın verdiği rahatlama öylesine büyüktü ki, hanımımın yüreği pazar keyfi yaşayan bir çocuğunki kadar hafiflemişti. Bu vahşi yer, kayaların üzerindeki mavi sakallı yosunları ve pırıltılı buzulcuklarıyla bir düş alemi gibi geliyordu ona. Kartal yuvası öyle sevimli ve sıcaktı ki huş ağacı dallarından yapılmış yatağından doğrularak, "Bir süre burada güvende olmaz mıyız, Bay Yussuf?" diye sordu, "anlattıklarınıza bakılırsa yerliler de düşmanca yaklaşmadığına göre?"

"Bayan Gull," dedi Bluebottle. "Ben yerlilerin bize zarar vermek istemeyecek, güvenilir bir toplum olduğuna karar verdim. Ama bu adanın bizim yaşayabileceğimiz bir yer olduğunu düşünmüyorum. Elimde deniz yoluyla kaçmamızı sağlayacak bir sal yapmak için yeterli miktarda kereste var."

Mary onun getirdiği bu çözüm yolunu sorgulayamayacak denli uyuşmuştu, aslında kendisinin verilmiş hiçbir kararı olmadığı için, Bluebottle'ın kararından çok da memnundu. Söylemekten mutluluk duyuyorum; şimdi tüm şefkatini bebeğine yönlendirmişti. Bana sıcak bir şekilde sarıldı, yüzümü duygusal öpücüklerle kaplayarak fısıldadı; "Üzülme tatlım, ben sana kendi saçımdan yeni bir peruk öreceğim. Yeni bir giysiye de ihtiyacın var senin... bak padua yaprakları var burada, yeşil iç etekliğimden parçalar da kesebilirim, ah bir bilsem makasımın nerede olduğunu... Ama neyse, bir şeyler ya-

pacağım. Göreceksin seni yolculuğa en uygun biçimde hazırlayacağım."

Okur, Mary'nin kollarında zevkten boğuluyordum. Ilık bir gıdıklanma bedenime yayılmış, kalbim göğsüme sığmaz hale gelmişti. Kendimi bir ailenin bağrında hissetmek ve yalnızca bir hanım tarafından değil, aynı zamanda - bunu söylemem doğru muydu acaba?- bir efendi tarafından da sevilmek ne büyük mutluluktu! O kadar büyük bir zenginliğe sahiptim ki - aslında bu beni utandırıyordu biraz - bazı hazların bana yasak olmasına yerinemiyordum bile. Şimdi artık yeniden tek bir yürek olmuştuk, ateşin kızıl yüreğine bakıyor ve hanımımın her şeyini bağışlıyordum. Ah okur, bitmesini hiç istemediğim bir aylaklık içindeydim. Sanki bu uyuşuk mutluluk içinde yüzyıllar geçmişti, uyku beni tuhaf bir biçimde, göz alabildiğine çileklerle kaplı kırmızı bir tarlaya doğru çekiyordu; mütevazi bir dağ bahçesi değil, büyük çilek yatakları, devlerin üzerinde uyuyabileceği, karla kaplı dağları ya da kremalı pastayı andıran gevrek, krem renkli setler çekilmiş duvarlarıyla, kocaman çilek yatakları.

Ormanlık bölgeden kurt ulumaları yükseliyordu, bu arada yaşlı Dolly, güvensiz bakışlarla kapının ağzında duruyordu. Bir koyunun insanlar gibi delirmeyeceğini, içgüdülerinin herhangi bir sapmaya izin vermeyecek denli şiddetli aktığını söyleyeceksiniz şimdi. Buraya kadar sizinle hemfikirim, vahşi hayvanlarda bulaşıcı zayıflıkların etkisini göremezsiniz, ama *homo sapiens*'le her an omuz omuza yaşayanlara bir bakın, kibirden şişkolaşmış köpekler, korkuyla sinmiş atlar, peltek peltek konuşan papağanlar ve her tür eksantrikliği göreceksiniz. Anımsayın, koyunun atalarının Mezopotamya otlaklarından kurtulmasının üzerinden binyıllar geçmişti, aradaki uzun zaman diliminde yalnızca bizi ava çıkmanın tehlikelerinden korumak için beslenmiş, her an kurban edilecek olma kesinliği içinde yaşamış, her bahar tüylerinin kırpılmasına ve her yıl yavrularının pazarda satılmasına göz yummuştu çünkü bütün toplumlar onunla beslenmiş ve onun etiyle hanedanlıklar kurulmuştu. Bu nedenle şimdi yanılsamalar içinde yolunu kaybetmesine ve akıntı dirseğindeki dalga köpüklerinde haylaz sürüsünün postlarını görmesi-

ne ve yükseklerden onları azarlayarak, sevdiklerine kavuşmak için boşluğa doğru son bir kez sıçramasına şaşırmamak gerek.

İşte sabahleyin karşılaştığım görüntü buydu okur, dağın karlı zirvesi, gölgeli uçurum ve dipsiz sularda sıkışmış, dümdüz olmuş postuyla zavallının ölü bedeni ve barbar akıntıda peşi sıra sürüklenen çiçekler.

Heyhat, beni kurtaran ama kendi mutlu sonunu yakalayamayan zavallı Dolly! Şanslının kendisi dışındaki her şeyi unutmasına neden olan mutluluk nasıl da bencildir. Sessiz ve kuşatılmış kozasından uçmak üzere olan bir kelebek gibi kendimden geçmiştim ama şimdi onun mutsuz cesedinin ürkütücü bir pazarlıkla karşımda durduğunu görüyordum. Yaşam ışığı sönmüştü! Ama hiçbir şey görmeyen yoldaşlarım koyunun daha güzel otlaklara ulaşmak için gittiğini varsayarak bu konuyla daha fazla ilgilenmediler. Kuşkusuz koyun ufacık bir şeydir ve kolaylıkla gözardı edilebilir; yine de bundan böyle onların umursamazlığını taklit etmeyi alışkanlık haline getireceğimi ve bana yoldaş olmuş bir canlıdan yasımı esirgeyeceğimi düşünmek bana çok acı verdi.

İnsan olmayı isterken, insanlığı yargılayabilir miydim? Böylelikle okur, herkes gibi bebek de, ilerleme arzusuyla ilerlemeye karşı duyduğu nefret arasında ikileme kapılmıştı.

Ama vicdan sorunları üzerinde bu kadar konuşmak yeter, öyküyü sürdürmem ve sizi, Bluebottle'ın bir daha görmeyi düşünmemesine karşın, kilitli ve ağrıyan kalbi kadar boş duran evinin bulunduğu ormandaki meydana götürmeliyim. Ama bu görüntü onu üzse de, yapılması gereken işin sonunda kazanacaklarını düşündükçe seviniyordu. Aşk acısıyla inşa ettiği evin her bir tahta parçasını öfkeyle sökecekti, kerestelerden okyanusu aşabilecek bir sal yapacaktı, zira onun yerleşik düzende bir yuva kurmasını hoş görmeyen tanrılar, bir gezgine daha çok yakışan bu emeği onaylayacaklardı.

Kepenkler sökülüp bir kenara atılınca çiyli bir ışıltı içeriyi perdeledi, sanki çabucak dağılıveren bir buğu yere, duvarlara ve çatı kirişlerine yayılmıştı. Dört sandalyenin üzerinde hayalet bir kıvılcım dolaştı, masanın ayakları yüzen bir kırağının içinde çözüldü. Bluebottle'a göre, evi tutuşturan sabahın bu ilk puslu ışığını oraya kendi aşkı kazımıştı sanki, böylece anılar onunla alay edecek ve bir mutsuzluk haresi içinde gücü baltalanacaktı sürekli. Konuşmadan

yatak odasına girdi ve hemen yıkım işlemine başladı, sanki çalışmak yüreğindeki hortlağı kovacaktı. Bu arada evdeki pusun nedeninin, miniminnacık olmalarına ve ufacık ağlar örmelerine karşın, örümcekgillerin istilası olduğu anlaşıldı ve çok yakın bir zamana dek kendi de örümcek bağlamış olan bir hanımefendi kin dolu süpürgesiyle onların canına okudu.

Günler geçiyor, ev çekiç sesleriyle yankılanıyordu, kısa sürede duvarlar aşağı indi, yarım bir salon ve binanın ön yüzündeki sundurma kaldı, arka tarafta ise ev denecek hemen hiçbir şey bırakılmadı. Bu arada geldiğimize dair haberler de yayılmıştı ve dostlarım farkında olmasa da her hareketleri hayranlıkla izleniyordu. Açıklığın kenarında kümelenmiş olan ajanlar arasında, eski nişanlısına verdiği üzüntü nedeniyle hiç de pişmanlık duymayan kızıl saçlı kız da vardı. Sade merak getirmişti onu meydana, dişi bir dev, köy kızlarının umursamadan edemeyeceği bir merak konusuydu ne de olsa. Böyle iri göğüsler, abide gibi ayaklar, hacimli çoraplar, barbar halkalarla toplanmış saçlardan hiç söz etmiyorum! Üstüne üstlük tencereler ve iğne iplikle ne yapacağını bilemeyen, bir kadına hiç yakışmayan o beceriksizlik! Dikiş dikmenin insanın ruhunu dinlendiren bir iş olduğu doğrudur ama kuşkusuz bu becerinizi yitirmediyseniz. Hanımım beni yeniden donatacağına söz vermişti ve yetenekleri ölçüsünde, kesiminin beceriksizliğine ve dikişlerinin yamuk yumukluğuna yerinerek de olsa, elinden gelenin en iyisini yaptı. Ama iş yeni bir peruk hazırlamaya gelince, bu o kadar beceri gerektiren bir uğraştı ki, saçların düzenlenmesi bir yana, kafaya oturtulacak file, ancak bir örümceğin becerisiyle dokunabileceğe benziyordu.

Hanımımı izledikçe, sarsaklığı karşısında ormancının kızının sabrı tükeniverdi ve aceleyle bir tığ bularak, aptal yaratığa bu işi öğretmek için güçlükle yukarıya tırmandı. Bir yüksüğe çıkarak kendini tanıttıktan sonra, bir tek saç telini yakalayarak, çengele doladı. İki hızlı ilmekten sonra düğüm attı ve saçı sımsıkı bir şekilde fileye tutturdu. Hanımım, sanki bir budala bile bu kadarını yapabilir, dercesine omzunu silken küçük şeytana hayranlıkla bakıyordu. Mary'nin kucağına oturan kız, hiç durmadan günbatımına dek çalıştı. Gece olduğunda peruk taranıp, saç maşalarıyla şekillenmişti ve artık kafama yerleştirilmeye hazırdı. Küçük terzi bana bakıyor-

du, ben de ona bakıyordum; yeniden saçlı olmaktan dolayı çok mutluydum ama itiraf etmeliyim ki; kafam başka şeylerle meşguldu. Aslında gerçekten ufacıktı ve çok da dikkat çekici bir özelliği yoktu, cildi çilliydi, kaşları algılanamıyordu bile, kolları dirseklerine kadar güneş yanığı içindeydi; ama dudakları sımsıkı kapalı bir halde işini yaparken, ihtiyatı elden bırakmamasına karşın, yüreğinin nasıl da yaralı olduğunu saklayamayan Bluebottle üzerindeki etkisinin büyüklüğünden kimse kuşku duyamazdı. Kısacası, sevgili okur, bu kızı kutsadım, bir fareninki kadar ufak kemik ve kaslarını kutsadım, çünkü minicik bedeni sanki bir düşün ete, heyecan verici bir güce ve fırsatlara dönüşmüş haliydi. Boyutlarına karşın sevilmişse, ben de sevilebilirdim demek ki.

Gece evden kalan parçaların arasında yalnız kaldığımızda, hanımım taraçada bize yatak hazırladı, bunu izleyen kısa saatler boyunca aralarında şu konuşmalar geçti.

"Onu *jolie** buldunuz mu Bayan Mary?"

" Kendine özgü bir güzelliği var, Bay Yussuf."

"Ama yine de biraz tuhaf buldunuz değil mi?" diye ısrar etti Bluebottle.

"Tuhaf mı, Bay Yussuf?"

"Onu .... biraz ufak buldunuz, değil mi?"

Mary, Lilliput yıldızlarına bakarak içini çekti. "Sanırım öyle, Bay Yussuf," dedi; bunun üzerine prens ot yatağından doğrularak, bir adımda basamakları çıktı ve koşarak ormanın içine daldı. Orada ağaçların altına boylu boyunca uzanarak böceklerin gevezeliği arasında kendi kendiyle baş başa kaldı; güneş tüm döngüsünü tamamlayıp, tutkusunun en karanlık köşelerini aydınlatana dek ruh gücünü sınadı. Böylece; gündoğumunda, iyileşmekten henüz çok uzak da olsa, sessizce geri döndü ve ana yelkeni dikmeye başladı.

* (Fr.) *jolie:* güzel. (ç.n.)

XIV

Hollandalı müttefiklerimizde bir misafirlik... Bilim uğruna bir kazazede... Karanfil ve hindistancevizi tekeli üzerine... Kaptan Sparrow'un önyargısı... Bluebottle'ın onuru... Rüşvet ve yozlaşma üzerine...

Okur, salın üzerindeki katran daha kurumadan ve üstelik akıl almaz bir sisin içinde denize açıldılar, çünkü Bluebottle çok inatçıydı; daha yumuşak bir hava için bekleyemezdi. Köylülerden yolculuk için erzak istememişler, ama kapı önüne bırakılanları da reddetmemişlerdi; artık evin de içi falan kalmamıştı, gerekiyorsa bir ev bir gemiye dönüşebilir ve geride yalnızca her şeyin fani olduğunu vurgulayan boş bir eşik bırakabilir. Modern zamanların gelip geçiciliğini, nüfusların istikrarsız iniş-çıkışlarını hayıflanarak değerlendirmeden önce, tarihin kendi uzun akışı boyunca her eve bunu yapabileceğini ve her halükârda, hiç kimsenin istenmediği bir ülkede

yaşayamayacağını anımsayın.

Böylece birkaç aletin de yardımıyla, kuzeye, Ekvator'a doğru denize açıldılar, Molucca Boğazı'ndan geçmeyi ve böylece Batavia'ya ulaşmayı umuyorlardı, oradan da bir Dutch East Indiaman gemisine binebilirlerdi. Bu noktada Mary ile Bluebottle aynı fikirde değildiler, Bluebottle'un kafasında Bristol vardı, Mary bu kadar uzaklara varmış, her şeyi riske atmışken henüz İngiltere'ye dönmek niyetinde değildi. Elbise sandığında Bay Moll'un yararlı haritasının yanı sıra yolculuğunu Pasifik'e doğru devam ettirmesini sağlayacak birkaç İngiliz altını da vardı. Öte yandan Bluebottle'ın yalnızca yarım avuç dolusu florini ve yakut taşlı sapı olan bıçağı kalmıştı ama iş bulmaktan ümitliydi; denizcilik camiası ufaktır ve o güne dek birlikte açıldığı lostromoların hepsi de onun yeteneklerine referans olabilirdi.

Yolculuğun birkaç haftası boyunca zar zor bir kıyı ya da palmiye ağacı belirdi çıplak ufuk üzerinde; öte yandan altımızda mucize gibi mercanlar, yüzen şekiller, üstümüzdeki hoş kokulu gökyüzünde kuşların kanatları beliriyordu. Hanımım haritayı Bluebottle'ın kullanımına sunmuştu. Bluebottle önce haritayı incelemekten memnundu, sessizce başını sallayıp mırıldanıyordu çalışırken; derken bir akşam onaylamaz bir ifadeyle Mary'ye geldi, dilini ısırarak:

"Bu Bay Molly - sanırım Okyanus'a hiç açılmamış!" dedi.

Bluebottle'ın yorumu Mary'nin hoşuna gitmemişti, hemen Alman'ı savunmaya koyuldu. "Bay Moll'un haritalarının ünü tüm Avrupa'ya yayılmıştır. Sizi temin ederim, en yeni edinilmiş bilgilere dayalıdır."

"O halde Avrupa çok yanılmış," dedi siyah adam küstah bir edayla. Bay Moll'un koordinatlarını çıkardığı adayı göstererek, bıçağını haritaya sapladı. "Burada hiç kara yok. Peki ama," - doğudaki boş alanı göstererek - "Pra'ana nerede?" diye sordu. Parmağını birkaç derece batıya kaydırıp devam etti: " Peki Spechy Takımadaları nerede?"

Mary boş uzamı tararken, o gün Devereux Caddesi'nde hissetmiş olduğu heyecanın aynına kapıldı. Bluebottle öfkeli parmağını aynı noktaya basmıştı, bundan emindi. Oyuncu ada dumanlı tepelerini boyalı denizin yüzeyine çıkarmış, sonra yeniden unutulmuşluğun içinde kaybolmuştu. Dudakları kurumuş, kalbi hızla atar hal-

de, Bluebottle'a Spechy hakkında neler bildiğini sordu.

"Hiçbir krallığa bağlı değil," dedi Bluebottle. "Ama *orada yaşayanların* tümü İngilizce konuşur. Birkaç adadan oluşur, aralarında yalnızca Sumina'yı ve Boğaz'ın karşısındaki kardeş ada Amina'yı gördüm. Allegria limanı, sürekli yeniden inşa edilmesine karşın, *très agréable** bir yer." Merakla baktı. "Bay Gull'ın buralarda olduğunu mu ima etmeye çalışıyorsunuz?"

"Buna inandığımı itiraf etmeliyim," dedi Mary, kocasının adının anılması üzerine şiddetle kızarmıştı. Şemsiyesinin özel gölgesine sığındı, Eflatun'unu eline aldı, bunun üzerine Bluebottle onu, arzuladığı yalnızlığa terk etti. Başının üzerinde bir kuş sürüsü dolaşıyordu; Mary peruğuma takılmış bir tüyü alarak, dopdolu bir gülümsemeyle baktı bana. "Sevgili Lady Mary, sanırım teftişten geçeceğiz," dedi sonunda, İngilizce konuşulan bir adayı düşlüyordu, sütunlu vali konağını, şık kartvizitleri, hatta, evet, oldukça iyi çalan bir orkestranın şenlendirdiği bir baloyu. Ve orada, dans edenlerin ortasında, saçı sakalı kesilmiş, usta figürleriyle adeta tanıdık bir serap gibi kocası beliriyordu, peruğu da, tüm akli dengesi de yerinde olan kocası.

Tüyü yanağına götürdü ve sonra kayıp giden bir düşünce gibi onu çabucak dalgalara bıraktı. İşte o dakika, elimde hiçbir ipucu olmamasına karşın, Lemuel'ini bulur bulmaz, artık onu hiç istemediğini keşfedeceğini hissettim. Kuşkusuz benim de önyargısız olmadığım doğruydu ve aramızda kalsın, her zaman kendimi borçlu hissedeceğim Bluebottle'la karşılaştırıldığında Bay Gulliver türünün kötü bir örneğiydi.

O sırada, aynı gün (meridyenlerden kaynaklanan zaman farkı nedeniyle çok daha erken saatlerde de olsa) Bay Moll aynı takımadalardan bir mektup aldı.

Sevgili dostum Herman,

Aceleyle yazıyorum; bu mektubu İngiltere'ye getirecek olan gemi, arkadaşını Güney Denizleri'ndeki Sumina adasında şansını denemek üzere bırakarak, bu gece yola çıkıyor. Bu ismi not et Herman, zira tamamen gözden yitebilirim, buraya çok ender gemi uğ-

* (Fr.) *très agréable:* pek hoş. (ç.n.)

*ruyor ve eve dönüş yolculuğu için bir yıl ya da daha fazla beklemem gerekebilir. Ama korkma; ben isyankâr değil, gönüllü bir kazazedeyim ve kendimi bu adada bilim uğruna, hayır daha doğrusu bilim aşkı uğruna inzivaya çektim; sevgili "*frutillier"*lerim uzun ve zahmetli yolculuk sırasında, sadık aşıkları "*capiton"*lar gibi solup gittiği için. Deneyimin gerekli kıldığı kontrollü koşulları elde edemediğimden, çileklerimi Şili'den uzaklaştırmak zorunda kaldım ama sonuçta gördüm ki bitkiler, zamanlaması doğru olsa bile, hareket halinde eşleşmezler, ve aslında onları suçlayamam çünkü ben de sağlam toprağı bu kaypak denizlere tercih ederim. Neyse, sonuçta sarardılar ve pörsüdüler; gösterdiğim o kadar özene ve cesaretlendirmeye karşın meyve veremediler. Ama azmimi yitirmedim, her iki cinsin de onlara sağlayacağım kararlı düzenekte yeniden canlanacağından, boş zamanlarında birbirleriyle yakınlaşacaklarından, birbirlerinin hoş yönlerinden etkilenerek başarılı bir alışverişi becereceklerinden eminim. Ama ne olur beni duygusal biri sanma; bir bilim adamı gibi konuşmuyor olabilirim ama bir gün tanınmadan ölürsem, en azından bir bilim adamı gibi yaşadığımı biliyor olmanın keyfini tatmış olacağım.*

Çok sevgili dostun
Antoine

Okur, dünyanın öteki ucunda çok oyalandım ve sabrınızı yeterince zorladım. Olur a, medeniyetin bir yerlerde var olduğunu unutursunuz diye hemen Hollandalı müttefiklerimizin her türlü nimetin garantörü olduğu Hint Adaları'na geçiriyorum sizi. Kaçaklar Batavia'ya ulaşmak istiyordu ama Bluebottle, tüm yeteneğine karşın, güney musonlarının sert kuyruğuna direnemedi; Sunda Boğazı'ndan uzakta, dar bir kanaldan geçtik; Flores Denizi'nin ötesine, daha da doğuya sürüklenerek Moluccolar'dan gelen karanfil ve hindistancevizi ticaretinin yönetildiği Amboyna adacığının karşısına çıktık.

Ama limana çıkmadan önce, baharat ticareti konusunda bildiklerimi anlatmazsam görevime ihanet etmiş sayılacağımdan, birkaç şey söylemeliyim. Örneğin, daha önce hiç görmediğinize bahse gireceğim karanfil ağacını ele alalım. Çok iri bir gövdesi yoktur ama

ince uzundur ve yüksekliği en fazla on beş metreye ulaşır. İki buçuk metre uzunluğundaki yaprakları, gittikçe incelip sivrileşen bir yapıya sahiptir ve karanfiller dalların ucunda, on ya da on iki tanelik kümeler içinde yetişir, renkleri önce beyazdır, sonra yeşil olur ve sonunda en olgun dönemde koyu bakır rengine bürünür. Her ağaç yılda 35-40 kilo karanfil üretir, olgun karanfiller ağacın etrafında yere serilen örtülerin üzerine dökülene dek yüklü dallar şiddetle sallanır. Adadaki ağaçların tam kayıtları yılda bir kez şirketin defterlerine geçer, belli bir sayının ötesine geçilirse bu fazlalıklar imha edilmelidir. Üstelik Amboyna'nın özgür yerlileri de şirketin koyduğu kotaya sıkı sıkıya bağlı olmalı ve Hollandalılar'a karanfil satışını kilosu 12 peniden gerçekleştirmelidir; bu düzeni bozduklarını takdirde, ürünlerinin satış hakkını kaybeder ve yaşamlarının kalan kısmında köle gibi çalışmak zorunda kalırlar.

Moluccolar'a komşu adaların çoğunda hindistancevizi ağaçları ve karanfil yetişmektedir ama Dutch Company buna müsamaha göstermez, çünkü Amboyna'da tüm Avrupa'ya yetecek ve yüzlerce Çin yelkenlisini lüzumsuz yere tıka basa doldurabilecek kadar üretim yapılmaktadır. Bu nedenle her adaya küçük bir garnizon yerleştirerek, yeni ağaçlar dikilmesini engellemekte ve kendiliğinden yetişenlerin kesilmesini sağlamaktadırlar. Ayrıca her yıl ekim ayında vali her biri seksen kürekçiden oluşan yetmiş beş büyük kayıkla adaları teftişe çıkar, isyan çıktığı takdirde rehine olarak kullanmak amacıyla yerli kralı ve prensleri de yanına alır. Bu büyük donanma altı hafta boyunca, şirketin kullanımına ayrılmış olanların dışındaki tüm karanfil ve hindistancevizi ağaçlarını yakıp keser, böylece bu tekel Hollandalıların emin ellerinde kalmayı sürdürür. Bu ticari mallar için yüksek bir bedel ödendiği kesin, öte yandan çok daha yüksek bir bedelin kanla ödeneceğini de zamanla göreceğiz.

Ama bedeli ne olursa olsun karanfilin hoş bir kokusu var ve kıyıdan gelen bir esinti bu aromayı bize de taşıdı; sanki tüm ada azur mavisi denizin üzerinde yüzen dev boyutlu, hoş kokulu bir baharat kutusuydu.

Deniz fenerlerinin kuşattığı dar bir koya girdik ve sonunda bakımlı limana vardık, liman birkaç yüz evden oluşan kasabanın hemen altındaydı, evler Hollanda mimarisine uygun biçimde tuğla ve ahşaptan yapılmıştı ama hiçbiri tek kattan yüksek değildi çünkü bu

bölgelerde çok sık deprem olur ve denizdeki dalgalar gibi yükselen toprak fazlasıyla yıkıcı olabilir. Kasabaya bakan yüksek kayalığa, çevresinde hendekler olan ve savunması güçlü bir kale inşa edilmişti, kalenin kulelerle süslenmiş duvarlarına ise çok sayıda pirinç top yerleştirilmişti. Liman pek meşguldü, koyda demirlemiş Hollanda gemilerine düzenli seferler yapılıyordu, Çin yelkenlilerinin mürettebatları da muson rüzgârlarının yardımıyla eve çabucak dönebilecekleri ümidiyle çılgın bir telaş içindeydiler.

Bir düşünün okur, derme çatma bir sal, Avrupalı bir hanımefendinin eşliğinde, beline dek çıplak siyah bir adam; ama ticaret öyle kurallar getirir ki, bu manzara karşısında kimsenin kaşı bile kalkmadı. Öte yandan varlıkları da gözden kaçmadı, karaya çıkar çıkmaz gümrük müdürü tarafından gözaltına alınarak, iki onbaşı eşliğinde kalenin yakınlarındaki nezarethaneye götürüldüler. Burada dostlarıma yolculuklarının öyküsü ve gemilerinin tam olarak nerede olduğuna ilişkin bilgiyle majestelerini ikna edene dek, kendilerinin emrinde alıkonacakları söylendi.

Hanımım bu keyfi yaklaşımdan rahatsız olmuştu; Lilliputluların yanında çektiği sıkıntılardan sonra, kendini müttefiklerinin arasında sanmış ve bir hanımefendi muamelesi görmek istemişti. Ama yardımına hizmetçi kız gönderilmedi, ot yatağına temiz örtüler serilmedi ve şiddetle yeme gereksinimi duymasına karşın gardiyandan satın alınması gereken iğrenç bir parça etten başka bir lokma yiyecek sunulmadı. Eğer daha iyi erzak istiyorsa, bunları pazardan memnuniyetle temin edebileceğini söyledi adi herif. Böylece Mary'yi birkaç İngiliz altınından etti ve dönüşünde ona bir parça domuz etiyle, birkaç kötü hint yerelması getirdi. Mary bu kötü alışverişe şiddetle itiraz etti ama adam İngiliz altınını Hollanda *şilini* ile takas etmek zorunda kaldığını ve takas kurunun Mary'nin yararına olmamasından kendisinin sorumlu tutulamayacağını söyledi. Bluebottle'ın başına gelenin de pek farklı olmadığını belirtmeliyim, zavallı bir takas karşılığı florinlerinden çabucak ayrılıverdi, böylelikle her ikisinin de özgür olup pazara gitseler, iki buçuk şiline rahatlıkla alabilecekleri bir iki parça yiyecek dışında bir erzakları da kalmadı. Bu tatsız barınaktan en kısa sürede kurtulmaya karar vererek, valiye gönderilmek üzere yazılı ifadelerini hazırladılar.

Sayın Majesteleri,

Aphrodite *adlı gemiye Bristol'den bu yılın 6 Ocak tarihli gününde, Hint Adaları'na gitmek üzere bindiğimize huzurunuzda yemin ederiz. Şili yakınlarında rotamızın dışına sürüklendik ve gemimiz Yeni Zelanda açıklarında büyük bir fırtınaya yakalanarak battı, bildiğimiz kadarıyla Kaptan Fitzellan ve tüm mürettebat kazada öldü. Lilliput'un düşman yerlileri tarafından esir alındık ve oradan el yapımı bir salla, güvenilir Batavia limanına ulaşmayı umarak, kaçmayı başardık. Şanlı efendimiz, Amboyna'ya hiçbir yanlış ya da kötü niyetle değil, sadece güçlü boraların etkisiyle varmış olduğumuza inanın; bu nedenle hoşgörünüze sığınıyor; huzurunuza kabul edilebilmeyi ve topraklarınızdan ayrılmamızın çabuklaştırılmasını rica ediyoruz.*

(imza)

Redriff'ten Bayan Mary Gulliver

Prens Yussuf Bel'Ablil

Rutubetli sıcaklarla dolu günler geçiyor, ama validen hiçbir haber çıkmıyordu. Hafta sonu hanımım hafifçe ateşlendi ama içinde bulunduğumuz sağlıksız koşullar nedeniyle durumu çabucak kötüledi. Bluebottle bir doktor getirilmesi için boşuna yalvardı, iyice ağırlaştığı anlarda hanımımın yüzünü süngerle ıslatıp, bedenine su serpmesine karşın, katılma nöbetleri geçirmesinden korkuyordu. O Pazar, Protestan kiliselerinin çanları hüzünle çalarken, bekçiyi evinden çağırarak avcuna elinde kalan gümüş paraları sıkıştırdı.

*"Mon ami"** dedi yalvararak, "bize yardımcı olmazsan hanımefendinin ölümünden vicdanın sorumlu olacak."

Bu soylu tutumdan çok etkilenmiştim, ama keşke onu hanımımın iç eteğimin kenar dikişlerine sakladığı altınlara yönlendirebilseydim, çünkü onurun onu beş parasız bırakacak denli ileri gitmesine anlam veremiyordum. Tahmin ederim ki Afrikalı'nın bu iyiliğini takdir etmekte zorlanacaksınız ve onu onaylayacak tek kişi ben olduğumdan, beni de nesnelliğimi kaybetmekle suçlayabilirsiniz. İnanın, sert olmak için çok çabaladım, bir kusur bulmak için elimden geleni yaptım. Kesinlikle gururlu bir adam ve çok da akıllı ol-

* (Fr.) *Mon ami:* Arkadaşım, dostum. (ç.n.)

duğunu söyleyemeyeceğim. Ama okur, daha ileri gidemem. Gözüm bir kusur algılamazsa, kalemim de uydurmaz ve işin doğrusu şu ana dek size ancak bir lamba ışığı kadar ahlâk anlayışına sahip birçok adamdan söz etmişken, şimdi böyle örnek davranışlı birini anlattığım için bana çıkışmak size hiç yakışmıyor!

"Hanımefendi, öyle mi?" dedi adam Mary'nin yatak döşek uzanmış haline aşağılar bir bakış fırlatarak (davranışı bir gardiyandan bekleneceği gibiydi, ne daha iyi, ne daha kötü). "Korkarım doktorlar sizin ödeyebileceğinizden daha fazlasını ister."

Başka çıkış yolu bulamayan Bluebottle yakut taşlı bıçağını cebinden çıkardı. "*Prenez ça,*" diye haykırması karşısında korkan gardiyan tüfeğine davrandı. "Size sunabileceğim başka bir şeyim yok. Çok değerlidir ve doktorun ücretini kesinlikle karşılayacaktır."

Para hırsı bir çırpıda önlem almanın önüne geçti, gardiyan uzandı ve bıçağı yakaladı. "Yeterince iyi bir silah olduğu belli. Ama pazarda ne değer biçecekler, göreceğiz." Ve bıçağı ceketinin cebine saklayarak odadan çıktı, kapıyı ardından kilitledi.

Saatler geçti; siyah şapkalı Hollandalı ve yarı çıplak Mallatia yerlilerinden oluşan cemaat demir parmaklıklı pencerenin önünden geçip gitti. Bluebottle defalarca endişeyle pencereden dışarı baktı, ama doktor falan göremedi. "Niye gelmiyor? Gelmesine engel olan ne?" diye homurdandı, sonra hastanın yanına dönerek büyük bir yenilgi içinde başucuna oturdu. Mary'nin ifadesiz yüzüne baktı, bana baktı ve ümitsizce haykırdı: "Ne çok yoldaşım öldü, sevgili dostum, ve senin için, şu tahta hizmetçinden fazlasını yapamıyorum! İkimiz de ümitsiziz!" Sonra çılgınca bir mutsuzluğa kapıldı ve beni boğazımdan yakaladı, okur, beni öyle bir şiddetle salladı ki peruğum uçtu ve eğer insan dişlerine sahip olsaydım onlar da porselen kafamın içinde dağılıp giderdi, inanın. Kollarım ve bacaklarım rüzgâr değirmenine dönüştü, eteğim çarpıldı - ve işin doğrusu çok kısa bir an içinde ebediyete göçebilirdim. Bluebottle'ın gözleri parladı ve yabancı bir dilde lanet okudu. Ah o tatlı anı! Hoşuna gidiyorsa, varsın beni bir leopar gibi parçalarıma ayırsaydı. (Hırpalanmak, hiç dokunulmamaktan iyidir okur, işte açlık insanı böyle dobra dobra konuşturuyor, isterseniz buna edepsizlik deyin.) Ah, onun

* (Fr.) *Prenez ça*: Bunu alın. (ç.n.)

o muhteşem öfkesiyle titredim, yine de bir nebze bile korkmadım, en sonunda aşka yeterince yakın olan bir tutkunun nesnesi değil miydim?

Her şey çabucak bitti, utanç dolu bir bakışla beni hanımımın yastığı üzerine bıraktı yeniden, küçük peruğumu kafama yerleştirdi ve bana sırtını döndü. Huysuz ve sabırsızdı, yere bağdaş kurup oturmuştu ve beni unutmuş olmasına karşın, yine de onu affettiğimi bilmiyordu.

Kapıda bir grup insan sesi duyuldu, gardiyan iki asker eşliğinde içeri girdi, beti benzi atmıştı ve canhıraş isyan ediyordu:

"Şerefim üzerine yemin ederim, bu adam verdi bıçağı," diye haykırdı Bluebottle'ı göstererek, Bluebottle'ın bunu onaylamaktan başka yapabileceği bir şey yoktu.

"Ne alâ! Peki siyah bir adam böyle pahalı bir şeyi bir beyefendiden çalmadıysa, nasıl ele geçirmiş olabilir? Üstelik bu işi yaparken onun boğazını kesmediği ne malum?" diye sordu onbaşı. Afrikalı'yı yatağa ittiler, el ve ayak bileklerini iplerle sımsıkı bağladılar.

Bluebottle isyan etti: "Ben Malinke prensiyim. Bıçak annemin soylu ailesinden, doğumumla bana geçti."

"Kuşkusuz metresin de Şiba Kraliçesi!" diye alay etti onbaşı.

"Eşlikçim bir İngiliz hanımefendisidir," dedi Bluebottle buz gibi bir sesle, "ve *maladie*'nin* ciddiyeti sizin gibi bir budala için bile apaçık ortada sanıyorum. Yaşamım üzerine yemin ederim ki vali olanları işitirse sizin için daha kötü olacak."

Onbaşı Bluebottle'ı tüfeğiyle tehdit ederek bağırdı: "Bu kadar küstahlık yeter! Bakalım mahkemenden önce buna pişman olacak zaman bulacak mısın?" Ve askere Bluebottle'ı hemen dışarı çıkarmasını, kendi cinsinden olanların yanına, halk hapishanesine kapatmasını emretti.

Hollandalıların hem sivil hem askeri konulardaki disiplininin hayranlık uyandırıcı olduğu söylenegelir ve yerlilerin de yönetimden son derece çekindiği inkâr edilemez; zira adi suçluların kulakları ve burunlarının kesildiği, ayaklarından zincire bağlanarak, köle statüsüne geçirildikleri bilinir. Artık bu zavallılar şafak vaktinden günbatımına dek kereste biçmek, taş yontmak, öğlenleri bir avuç

* (Fr.) *maladie*: hastalık. (ç.n.)

kaba pirinç yemek, geceleri çıplak tahta sıralarda, beş ya da altı kişiye aynı anda yastık hizmeti veren bir parça tahtaya başlarını dayayarak uyumak zorundadır. Muhteşem Bay Funnel'ın tarih notlarına inanmamız gerekirse, kaçmaya çalışıp yakalananlar öyle ağır bir biçimde cezalandırılır ki, bazıları öngörülen cezayı çekmektense kendi boğazını kesmeyi yeğler. Öte yandan, Hollanda uyruklular söz konusu olduğunda "ufak bir parayla büyük bir suçu sırtınızdan atabileceğinizden", en ağır suçlar bile hoşgörülü bir yargılamayla karşı karşıyadır.

Okur, Afrikalı için, hanımım konusunda hissettiğimden daha fazla endişe duymakta haklıydım elbette, zira Bluebottle'ın dobralığı, onbaşıyı doktor getirmenin tedbirli bir davranış olacağına ikna etmişti. Doktor beyefendinin gelişiyle hastanın durumu hızla iyileşmeye başladı, çünkü *schnapps** kokması ve muayene sırasında Ovid'in *Epistulae ex Ponto*'sunu mırıldanıp durmasına karşın, Kolonilerdeki bu uzun sürgünü sırasında melekelerinin hiçbirini yitirmemişti. Mary'nin kanını aldı, müshille bağırsaklarını temizledi, ona lapa yedirdi. Hanımımın yatağına temiz çarşaflar serildi, sulu yulaf lapası, irmik ve iyileşmesi için gerekli her türlü erzak temin edildi.

Mary'nin gün ve geceleri eski normal döngülerine kavuşup, çatı kirişlerinden sarkan şeylerin vızıldayan sineklerin takıldığı sıradan örümcek ağları olduğunu algılamaya başladığında, ilk sorduğu şey Bluebottle'ın nerelerde olduğu oldu. Yeni bekçiden Afrikalı'nın hırsızlıkla suçlandığını ve çok yakında savcının iddianamesiyle mahkemeye çıkarılacağını öğrenince, hemen Hükümet Sarayı'na acıklı bir dilekçe gönderdi; bir İngiliz hanımefendisi olarak Bluebottle'ın masumiyeti üzerine yemin ediyor ve valiye onu salıvermesi için yalvarıyordu.

Bu arada misafirhanemize, Bengal'den henüz gelmiş olan *Loyal Bliss* gemisinin kaptanı ve bazı subaylardan oluşan yeni esirler getirildi. Kaptan Sparrow kuzey eyaletlerinin birindendi; iri yarı, tombul bir adamdı, soyu sopuyla övünmek için meşhur kaptan Dampier'den daha fazla bir nedeni olmayabilirdi ama servet peşinde en az onun kadar keskin bir burna ve denizcilik konusunda büyük bir de-

* (Fr.) *schnapps*: Sert bir Kuzey Avrupa içkisi. (ç.n.)

haya sahipti. Aslında sonraları onun hakkında, gemisini bir av köpeğinin kıç deliğinden bile geçirebileceği söylenmişti ama bu konuda yargıda bulunacak bilgiye sahip değilim. Sanırım Mary de, onu benim bulduğum gibi bulmuştu: tok sözlü, geniş, burnu dikkat çekici ölçüde kıllı, ama hanımlarla olan ilişkilerinde yeterince nazik ve tören düşkünü.

"William Sparrow emrinizdedir, madam," dedi adam, gıcırtılı bir reveransla. "Keşke tanıştığımız koşullar daha hoş olsaydı; ama gördüğüm kadarıyla şu an aynı hücreyi paylaşıyoruz ve boynumuzu eğip olabilenin en iyisini yaşamak zorundayız, değil mi?"

Mary kendini tanıtmak için güçsüzce doğruldu, ve ismini söyledikten sonra Kaptan heyecanla haykırdı: "Aman Tanrım! Özür dilerim madam, ama Bay Lemuel Gulliver'ın akrabanız olup olmadığını sorabilir miyim?"

"Kocamı tanıyor musunuz?" diye haykırdı Mary yelpazesini ateşli bir biçimde sallayarak. "Söyleyin, yoksa onu gördünüz mü?"

"Saygıdeğer eşini tanımaktan ayrıca mutlu oldum," dedi kaptan Mary'nin elini hararetle sıkarak, "ama ne yazık ki birkaç yıldır onu görmedim ve aslında onun izini neredeyse yitirdim. Sağlığı yerindedir umarım?"

Bunun üzerine hanımın gözyaşlarına hâkim olamadı ve çok geçmeden tüm macerasını anlatıverdi. Sonunda da kaptanın vicdanına seslenerek yalvardı: "Tek istediğim Güney Denizleri'ne geçebilmek, efendim, size sonsuza dek minnettar olacağım, kocamın Spechy dolaylarında olduğundan eminim."

Kaptan hızla kapıya yürüyüp koridoru kontrol etti, gardiyanın hâlâ konuşulanları işitecek mesafede olduğunu görünce sesini iyice yükselterek, "Madam, biz macunlama için Batavia'ya doğru demir almak zorundayız, ama oradan sonra sizi memnuniyetle İngiltere'ye götürebilirim," dedi. Mary'nin üzüntüsünü görerek, parmağını dudaklarına götürdü. "Bir şey söylemeyin. Şu an Hollandalıların önünde el pençe divan durmalıyız, ama emin olun ki ben sizi daha sonra o takımadalara götüreceğim." Ve bunun üzerine kadına içtenlikle iyi geceler diledi, bu konu üzerine daha sonra konuşacaklarına söz verdi.

Ertesi gün dumanlı bulutlar güneşi kapattı ve tarlaların ötesin-

den beyaz, ince bir kül esintisi geliverdi, limanı bir kar fırtınası gibi yalayarak Hollandalı tüccarların vakur şapkalarını toza buladı, kapı eşiklerine ve pencere pervazlarına hoş kokulu öbekler halinde yerleşti. Konukevinde tavandaki örümcek ağı daha da kalınlaştı, hava sıcak ve bunaltıcıydı, adeta insanın boğazını tıkıyordu.

Kaptan Sparrow geldiğinde burnunu ve ağzını ıslak bir mendille kapatmıştı, elinde hükümet sarayının mührünü taşıyan bir kâğıt vardı. Hanımıma, sıkıntılarına bir de akciğer yangılanmasını eklemek istemiyorsa, aynı korsan modasını uygulamasını önerdi ve ertesi gün öğleden sonra valinin makamına çağrıldıklarını belirtti. "Bana güvenin, hafta bitmeden açık denizlerde ilerliyor olacağız," dedi yumuşak bir tonla. "Ayrıca savcının önünde Bay Yussuf'unuzun lehine savunma yapma şansınız da olacak." Sesini alçaltarak devam etti: "Gardiyanımızı bol brandy ve kendine bir kız bulmasına yetecek parayla sağlama aldım, artık bizi dinleyemeyecek kadar uzağımızda olacak. İsmini anımsayamıyorum ama neyse, şairin dediği gibi, bu Hollandalılar doğal soğukluklarını aşabilmek için *Brandee* içmek zorundadır, ve onları savaştıran, adam öldürten ruh hali, aynı zamanda doğurganlıklarını da kamçılamaktadır."

Belli ki kaptan az da olsa içmişti ve hiç çekinmeden *Loyal Bliss*'in batıya, yani Batavia'ya doğru gitmeyeceğini, doğuya, Hollanda egemenliğindeki sulara açılarak, tüm adaları dolaşacağını ve buralarda İngilizlerin baharat ticaretindeki payının nasıl artırılabileceğini araştıracağını açıklamakta bir sakınca görmedi. "İşte görüyorsunuz madam, gizlilik içinde hareket etmemizin nedeni bu, zira Hollandalılar, kendi ayrıcalıklarını koruma konusunda çok katıdırlar. Kendileri, anlaşmayı en ufak bir ceza almaksızın kaç kez ihlal etmişlerdir ve aramızda, tabii ki amaç İngiltere'yi bu devletin tam egemenliği altına sokmak değilse, bu zalim, saldırgan insanlara böyle lütuflarda bulunmaya hiç gerek olmadığını görenler de var. South Sea Şirketi'ne gelince, bu serseriler kendi vatandaşlarını uzak ülkelerdeki yatırımlardan mahrum ederken, kendilerine sunulmuş ayrıcalıkların da hiçbir hayrını görmüyorlar!"

Mary'nin cahil kulağına tüm bunlar bilmece gibi geliyordu, biraz daha soruşturunca, kaptan aşağıdaki öyküyü anlatmaya başladı; kraliyet yanlısı bir muhafazakârı, hatta belki düpedüz Jakoben denebilecek birini görür görmez tanıyacağınızı bildiğim için, söz ko-

nusu öyküyü, içerdiği muhtemel önyargılar için özür dilemeksizin aktarıyorum. Ama öykünün özünü anlayacak ve toplumsal hiciv unsurlarını eleyecek ve bu arada gerçekleri özümseyeceksiniz - yani son yüzyılda Hollandalıların çıkarları uğruna, din aşkı görüntüsüne sığınan Fransa Kralı'ndan bile daha çok Protestan'ı katletmiş olduğunu. Bay Dryden'ın yazmış olduğu gibi:

Dinin ardına sığınır monarşiler
Oysa doğasında ateisttir devletler.

O halde, yumuşak kalpli okur, gözyaşları içinde yazılmış ve birkaç sayfa süren bu terör öyküsünü istiyorsa kısaltabilir.

"Madam," diye başladı Kaptan Sparrow, "Batavia'nın kanallarının, yazlık evlerinin ve güzel limon bahçelerinin hepsinin kanlı temeller üzerine kurulduğunu söylemek, yemin ederim, en ufak bir biçimde abartı olmaz! Portekizlilerin bu adalarda uğradığı hezimetten söz etmeyeceğim, ya da bize Hint Adaları'nda birkaç uzak şehir bağışlayan o değersiz anlaşmadan - hayır, hatta Polorone'da Mallatia halkının katledilmesinden de değil, yalnızca Amboyna ile ilgili sert gerçekleri ve İngilizlerin buradan nasıl kovulduğunu anlatacağım.

"Sevgili hanımefendi, bu ada benim yüreğimde bir yaradır, çünkü uzun yıllar önce annemin amcası burada ölmüştür. O günlerde İngilizlerin Amboyna kasabaları olan Hitto, Larica ve Ceram'da ticarethaneleri vardı. Ama Hollandalılar İngilizlerin varlığından hoşnutsuzdu; bir Japon'u işkenceyle yalan itiraflarda bulunmaya zorladılar ve İngilizleri kaleyi ele geçirmek için komplolar kurmakla suçladılar. Hitto ve Larica'daki sıradan tüccarlar teker teker tutuklandı ve işkence gördü; ekselanslarının temsilcisi olan Yüzbaşı Towerson da, adamlarının ağzından hile ve zorbalıkla kendisinin elebaşı olduğuna ilişkin yalan ifadeler alınana dek, evinde hapsedildi. Abel Price suda işkence görenlerin ilkiydi, Timothy Johnson, Ephraim Ramsay ve pek çoğu onu izledi; birbirini suçlamaya zorlanıyorlardı ve *lobut* gibi devrilip gittiler. Yaltaklanmayı reddeden Hittolu John Clark vücudu üç misli şişene dek su işkencesine dayandı;

yanakları mesane kadar büyümüş, gözleri alnının dışına fırlamıştı, hâlâ itiraf etmiyordu. Bunun üzerine onu işkence askısına astılar, her soruya evet diyene dek ayaklarını ve koltukaltlarını yaktılar, zindana attılar; altı gün zifiri karanlıkta kaldıktan sonra yaralarından kocaman kurtların sürünerek çıktığı görüldü. Sonra Yüzbaşı Towerson'ı ve tüm ötekileri mahkemeye çıkardılar ve her birini komploculuktan suçlu bulup ölüme mahkûm ettiler.

"Ama sevgili bayan, bu en kötüsü değildi. Tuzağındaki fare ile oynayan acımasız kedi gibi, Hollandalılar bu kez üç İngiliz simsarla uğraşmaya başladı: Bay Tomson, Bay Collins ve benim sevgili amcam Colson. Zalim bir alaycılıkla, suçluların ikisini kura yoluyla bağışlayacaklarını söylediler. Üç adam dua etti, kura çekti ve birbirlerini öptü. Kaybeden amcamdı. Onu tanımadım ama benim hiçbir zaman olamayacağım kadar cesur bir İngilizdi!"

Kaptan derin derin nefes alarak elini kalbine götürdü. Bir an konuşamadı. "Ah madam, bağışlayın beni!"

(Okur, eğer ensemde tüylerim olsaydı, o anda dimdik olurlardı hepsi, hiçbir sözcüğün tanımlayamadığı öfke en etkili olan ve mantığınıza erimiş meteor sağanağı gibi saldırandır. Kaptanı saran hava savruluyor, çatırdıyordu, ayaklarının altındaki döşeme, sanki ölüler kalkıp da şikâyetlerini dile getirmek istermişçesine kabarıp alçalıyordu. Biz soluk benizli kadınlar, acımızın ağırlığıyla çökerken o, öfkesi burnunda bir halde üzüntüsünü zapt etti...)

"Ve ertesi gün hepsi avluya çıkarılıp, Hollanda usulüyle öldürüldü - özür dilerim efendim - yani kafaları kesilmedi yalnızca, kılıçla resmen ortadan ikiye ayrıldılar."

Hanımım kaptana kendini daha fazla sıkıntıya sokmaması için yalvardı ama o sanki yarasına tuz basmaktan hoşlanıyormuşcasına devam etti. "Sayın bayan, mahkûmların herhangi bir şey yazmasına izin verilmemesine karşın, iki adam geride yazılı bir ifade bırakmayı becerdiler. İdamlardan önceki gece, English Company'nin bir alacağını tahsil etme gerekçesiyle bir kâtibin Yüzbaşı Towerson'ın hücresini ziyaret etmesine izin verildi. Daha sonra Banda'ya kaçırılmış olan bu banknota, yüzbaşı kendisine yönelik suçların hiçbirini işlemediğini, Tanrı'nın iftiracıları affetmesi ve onları da esirgeyici huzuruna kabul etmesi için dua ettiğini yazdı.

"Ama bu korkunç gerçeği, yarım yüzyıl sonra da olsa amcamın

yazılı ifadesi ortaya çıkardı; çünkü Hollandalıların bu haince yargılamayı gerçekleştirmek için başvurdukları her tür hile ve işkence yöntemini ayrıntılarıyla anlatmıştı. Madam lütfen dinleyin; dua kitabının kopmuş sayfasına yazılmış bu sade ve son sözleri asla unutmayacağım:

Ben, Hittolu son ticaret simsarı Samuel Calson, komploculuk gerekçesiyle tutuklandım ve bu nedenle öleceğimi biliyorum. Masumiyetimi kanıtlamanın daha iyi bir yolu olmadığı için, itiraflarımı, bir gün birkaç iyi İngiliz'in bulacağı umuduyla bu kitaba, yazıyorum. Tanrı'dan gelen ölüme ve O'nun günahlarımı bağışlayan yüceliğine inanarak, komploculukla hiçbir ilgim olmadığına, bu konuyla ilgili yeni doğmuş bir çocuğunkinden fazla bilgim olmadığına, böyle bir suç işlemiş hiçbir İngiliz ya da başka bir insan tanımadığıma, ruhumun kurtuluşu üzerine yemin ederim. Beş Mart günü kendi elimle yazdım. Newcastle'da doğdum; bu kitabın oraya gönderileceğini ve böylece herkesin masumiyetimden haberdar olacağını umuyorum.

Kaptan Sparrow bu acıklı ifadeyi ezbere, gözleri sımsıkı kapalı okumuştu ama şimdi kızıl dumanlı güneşe bakıyor ve gürültüyle öksürüyordu; balgamı kızgın bir köpek gibi hırladı boğazında. "İşte şimdi Hollandalılar, her türlü cezadan muaf kesip biçiyor; çalıntı mülkiyetlerinin içinde güvendeler, başka ulusların gemilerinin kıyılarında dolaşmasına dayanamıyor, türlü hilelerle gemilerimizi sığlık bölgelerde batırıyorlar. Yarın ifademizi alacak olan müttefiklerimiz işte bunlar madam, önlerinde yerlere kadar eğilmeli ve eğer sonsuza dek tutsaklık içinde çürüyüp gitmek istemiyorsak kendimizi iyi - hayır, hayır, aslında çok iyi ve sağlam biçimde savunmalıyız!"

Hanımım o gece çok az uyuyabildi, karanlıklar içinde kaptanın şeytanlarıyla boğuşurken, bir yandan da Bluebottle'ın kaderi üzerine kaygılanmayı sürdürdü. Uzun yabani otların arasında uzanan fakir yatağının başucunda, elfler kırmızı gözleriyle gizlice izliyordu onu. Yalnızca soğuk öfke onları yenebilir ve iradesini bir sonraki gün için kamçılayabilirdi; çünkü artık dünyanın ne olduğunu açıkça görebiliyordu; tutkunun, hatta tensel günahların bile dünyadaki

en büyük suç olmadığına inanıyordu, tüm yasallığı ve soğukkanlılığı içinde, iş dünyası tarafından desteklenen ve devletlerin hoşgörüyle baktığı, ticaret uğruna işlenenlerdi en korkunç suçlar.

Sabah Hıristiyan bir İngiliz kadını gibi kararlı bir biçimde kalktı, yüzünü ovalayarak yıkadı, saçlarından beyaz külleri tarayıp attı. "Adalet ilkeleri üzerine kurulmayan zenginliğin temelleri kaypaktır," dedi bana üzüntüyle, ama okur, ben böyle meseleler üzerine düşünerek kaç ayrı yaşam sürmüş biriyim, idealizmini alkışlamama karşın, acaba bu kaypak temellerin niye hiç çökmediğini sormak geldi içimden. Ama adalet teması karşımıza büyük ölçüde çıkacak, o nedenle yeri geldiğinde bu konuya döneceğim. Biz bu arada, mahkemenin gerçekleşeceği kaleye geçelim; konsey odası, parıldayan zırhlarla, bayraklarla ve Hollandalıların başka milletlerden ele geçirdiği sancaklarla donatılmış, sevimsiz bir salondu.

Altı-sekiz kişilik bir filika uzunluğunda, Hint meşesinden yapılmış masanın arkasındaki uzun sandalyeler katı bir çıplaklıkla göze çarpıyordu; Flanders dantelinden, geniş, beyaz yakalar takmış ve tropik güneşle yanıp lekelenmemiş ciltlere sahip sıradan insanlar, bu sandalyelerin üzerinde adeta cüceleşiyordu. Bu ağır havanın renkleri o kadar siyah-beyazdı ki, hanımımın uygun ciddiyetle giyinmiş olmasından çok memnundum, bense her zamanki süslerimi takıp takıştırdığımı, ve gizli altınlarla ağırlaşmış olan eteğimle çingene gelinleri gibi cıngıl cıngıl öttüğümü söylemek zorundayım.

"Kadın, kendi adına kendisi mi konuşacak?" diye sordu vali ama belli belirsiz bir maviliğe sahip gözleri hanımıma bakmıyordu.

"Evet efendim," dedi Mary yumuşak bir tonla -kaptandan feyz almış olmalıydı, kaptan vali ve savcıya dileklerini öyle abartılı bir dalkavuklukla aktarmıştı ki, kimse onun damarlarında bir asinin kanını taşıdığına inanmazdı - ve ifadesinin doğruluğuna yemin etti, kâtip Mary'nin ifadesini şirketin mührüyle damgaladı. "Diğer imzanın sahibi Bay Yussuf'un adına da ricada bulunmak istiyorum," dedi Mary dışarı çıkarılmadan önce. "Dürüst olduğuna yaşamım üzerine yemin edebilirim, çalmış olduğu haksızca iddia edilen bıçak kendi malıdır!"

Tokmağını indirerek Mary'yi susturan savcı valinin kulağına bir şeyler söyledi.

"Zenci mi?" diye sordu vali inceden bir hoşnutsuzlukla.

"Saygılarımı sunarım efendim, o adam hanımefendinin uşağıdır," diye atıldı Kaptan Sparrow. "Eğer bir ceza bedeli gerekiyorsa, hanımının gerekli tazminatı ödeyeceğinden eminim."

Mary'nin gözlerinde bir kıvılcım parladı ve ağzını açtı, korkarım hiddetle kışkırtılmış doğruculuğuyla bu bilgiyi inkâr etmek üzereydi. Oysa Kaptan Sparrow'un yalanının üstün bir kurnazlık taşıdığı aşikardı. "İzninizle ekselansları," diye bastırmayı sürdürdü Kaptan, "mahkeme Batavia'ya yolculuğumuzu fazlasıyla geciktirecek ve tropik rüzgârların hışmına uğrayacağız..."

Kafalar eğildi ve tokuştu, kaşlar çatıldı; peruklar ciddi bir tartışmaya girmişti. Katibin düşünceleri hazinenin yararına alınacak karardan yanaydı ve savcı da onun tersine gitmiyordu; öte yandan vali de uzun ve sıkıcı bir sabah geçirmişti ve katılacağı öğle yemeğinden kendisini alıkoyan herkesten kurtulmak istiyordu.

"O halde anlaştık mı?" diye sordu alışılmamış bir enerjiyle. "Madam, bu zavallı adına ödeme yapacak gücünüz var mı?"

"Sanırım var ekselansları," dedi Mary, katıksız bir kinle kızaran yüzünü saklamak için başını eğerek, "Lütfen rakamı söylerseniz."

"Ceza bedeli, Meiheer van Speult! Haydi söyleyin!" diye vali topu savcıya attı ama hile yapan oyuncu gibi fıldır fıldır bakan ve hanımefendiye biçilecek değeri bir çırpıda belirlemiş olan kişi kâtipti. Savcının kulağına hızla bir şeyler fısıldadı ve Mary'yi beş parasız bırakacak miktarda bir ceza bedeli açıklandı. "Mümkünse altın olsun. Yaklaşın madam."

Mary söylendiği gibi sıraya yaklaştı ve iç çamaşırlarını meydana çıkaracak biçimde eteğimi kaldırarak İngiliz altınlarını ortaya döküverdi.

Zırhtan da parlak olan altın sikkeler gürültüyle masada şıngırdadı. "Toplam tamam mı?" diye sordu vali çatık kaşlarıyla altın yığınını süzerek. "Tamam mı Meinheer Meulenbelt?"

"Yalnızca gardiyanın bana söylemiş olduğu takas kurunu biliyorum efendim," dedi hanımım mırıltıyla, "pazardan bana alışveriş yaptığında öğrenmiştim."

"Bu biraz fazla," dedi kâtip isteksizce. "Gardiyanın yanıldığı ortada."

"Asıl gardiyanın ahlâksız bir tırtıklayıcı olduğu ortada! Uygun düzenlemeyi yapın lütfen Meinheer Van Speult ve fazlasını hanı-

mefendiye geri verin." Bu sözlerden sonra vali, tacizci bir sineğe vurarak, önündeki şık kurutma kâğıdının üzerinde ölmesini izledi. Kalemini dik tutarak, cesedi kalemucuyla mürekkep hokkasına doğru iteledi. Sonunda bakışları Mary'ye döndü, ve bir anlığına adaletin hatırası gözlerinin içinde yorgun bir ışıltıyla yanıp söndü. "Biz hırsız değiliz madam. Hizmetkârınız, sabah tarafınıza teslim edilecek. Sonra Kaptan Sparrow ile Batavia'ya doğru hareket edeceksiniz."

Mary kendisine bir lütufta bulunulduğunu düşünmüş ve hatta budalaca birkaç damla gözyaşı dökmüş olsa da, kaptan azıcık vicdanın, tiranların yemeğine en güzel baharat olduğunu biliyordu, lezzeti arttırdığı gibi kokuyu da büyük ölçüde bastırır çünkü. Konukevine döndüklerinde içtenlikle haykırdı, "Evet Hanımefendi Mary, serserileri kesinlikle mat ettik!" Ama sonra yeniden huysuz bir ruh haline girdi, bu gibi küçük zaferler öfkesinin susuzluğunu bir bardak brandy'den fazla gidermiyordu çünkü. Taşıdığı kinin bir tarihi vardı, kendi bireysel sıkıntısıyla değil, ölmüş dostlarının kitlesel öfkesi ile bunun kızışığını görüyordu; ve kendi kendine doğmayacağı gibi kendi kendine sönemezdi bu kin, müttefikleri olmalıydı, ya da daha doğrusu, sancağın ardında ilerleyecek ve son kez bozguna uğratmak üzere atlarını düşmanın üzerine sürecek intikam orduları gerekliydi. Okur, kaptan düşlerinde askerlerin arasında bir askerdi, gündoğumu onu yine bir tüccar haline getirse de, İngiliz ticareti için, Truva uğruna yapılan o muhteşem savaş sırasında boy gösteren Hector kadar ateşli biçimde mücadele ediyordu. Kısacası Hollandalıları rahatsız ettiği, çıkarlarına zarar verdiği ya da ekonomilerini bozduğu sürece almayacağı risk yoktu. (Aslında sabah gözüpekliğinin ölçüsünü hep birlikte görecektik, yoksa başka ne onu, a) *Loyal Bliss*'e Batavia'ya kadar eşlik edecek olan Hollanda gemilerinden sıvışmaya b)fırtınanın ortasında kalarak, dümenini bir çıkmaz yola çevirmeye, c)takip eden kadırgaları top ateşine tutmaya ikna edebilirdi?)

XV

Amboyna'dan kaçış... Siyah bir adam niçin Afrika'ya sırtını döner... Mary bir hizmetkâr kazanıyor ve bir dost yitiriyor... Bir bebeğin ümitsizliği... Olanları izleyen bir fırtına... Senyor Torres'in doğrulanması...

Bluebottle şafakta serbest bırakıldı, gözleri uzun süre karanlıkta kalmaktan kızarmıştı, akreplerce ısırılmıştı ve her tarafı çürük içindeydi, yine de Hollanda modasına uygun giydirilmişti, hasır bir şapka, ikinci el pantalon ve uzun bir patiska ceket. Zindandaki günlerine ilişkin bir şey söylemedi, ama kendisine sunulan her şeyi iştahla silip süpürdü ve sonra asık bir suratla bir köşeye geçerek, Kaptan Sparrow'un önerdiği her şeye kuru kuru kafa sallamakla yetindi; Güney Denizleri'ne açılma fikrine hiç de sıcak bakmıyor, İngiltere'ye en kısa zamanda dönmekten başka bir şey de istemediğine yemin ediyordu.

Bristol'de basit bir ev ve denizci yaşamının asil kanlı bir zenciyi nasıl tatmin ettiği kafa karıştıran bir sorudur, ama yanıtı bulmak için Afrika'ya derinlemesine bir bakış atmak gerek. Yalnızca Gambiya nehrinden Benin Körfezi'ne kadar kıyı şeridini bir gözlemleyin, hepsinin bazı ticari ürünlere göre adlandırıldığını göreceksiniz, altın ya da tohum, köle ya da fildişi. O upuzun kıyıların, surlarında ticaret alanında en önde olmak isteyen tüm Avrupa uluslarının bayraklarını dalgalandıran kalelerle işaretlendiğini fark edeceksiniz. Bu durumda siyah bir adam, gece kıyıya çıkmaya çalışsa, hemen yakalanıp, bir kez daha Potosi madenlerine gönderilmez mi? Haydi şans eseri kıyıya çıktı ve güvenlik görevlileri onu yakalamadı; peki kendi topraklarına ulaşmak için iç bölgelere güvenle nasıl ilerleyecek? Bir an bile Kaur'daki Dyula tüccarlarının, dininden dönmüş bir Malinke'yi köle tüccarlarına satmayacağını ya da yerli kabile reislerinin bu utanç verici ticaretten uzak durarak yalnızca devekuşu tüyü alışverişiyle zengin olduklarını düşünmeyin. Hayır, inanın bana, fiyatlar serbestçe yükseldikçe satıcılar da olacaktır ve o zaman kim kardeşliğin rengine güvenebilir?

Okur, prensimiz çok uzun zaman önce Afrika'ya veda etmişti ve bu yaşamda bir cennet beklentisi olmasa da, özgür olma konusunda inatçıydı. Bristol limanındaki Shift Sokağı'nda kendisiyle aynı kaderi paylaşan birkaç arkadaşının olması da gözardı edilmemeli tabii ama işin doğrusu, asıl neden, Bayan Lily Withers'ın eşliğini özlemiş olmasıydı - Lily'nin annesi, sanki böyle bir isim vererek damarlarındaki bariz zenci kanını ağartabilir ve bebeği onu peydahlatan davar güdücüsü kadar soluk tenli yapabilirmiş gibi, ölüm döşeğinde bu adı vermişti kızına. İster çamaşırcı, ister değil, müslüman olsaydı, evlenebilirdi bile bu hanımefendiyle Bluebottle; çünkü onun Afrikalısı ve onun hanımıydı, güçlü kuvvetli kollara sahip, tutarlı ve serzenişsiz. Tüm bu arada Bluebottle, kalbini bir başkasına vermişse eğer, işte asıl üzülünecek durum buydu.

Ama şimdi gündemimize oturan Mary'nin utancı, çünkü artık itiraflarını daha fazla erteleyemez. Afrikalı'nın serbest bırakılmasını kendi hizmetkârı olduğu gerekçesiyle sağlamıştı; nakit para ödemişti ve onu satın almamış olsa da, özgürlüğünü satın almıştı ama

Bluebottle'ın ruh hali bu ince ayrımı kaldıracak gibi değildi. Mary minnettarlık bekliyorsa, asla alamayacaktı; tam tersi, Bluebottle'ın acı bakışları gözlerini yaşla doldurdu ve sert suçlamaları karşısında boğularak, savunmasız kaldı adamın önünde. Yalnızca bir Hollandalı gibi giydirilmemişti Bluebottle, kabilesine ait bıçağı da elinden alınmıştı - ki bıçaksız bir Malinke, taçsız bir kral gibidir. Peki şimdi Yussuf Bel'Ablil İngiliz kadının uşağını mı oynayacaktı?

"Hiç şüphe yok, Duck Lane'den bir tasma alırsınız artık," dedi alayla, "ve diğer hanımlar gibi beni *Ponpon* diye çağırırsınız."

Mary'nin yanaklarının tokat yemiş gibi zavallı bir kızıllığa bürünmesine karşın, Bluebottle hiddetle öylesine kendinden geçmişti ki, dünyadaki hiçbir özür onu durduramazdı, sonunda kadıncağız bu durumu daha fazla kaldıramadı ve üzüntüyle odadan dışarı fırladı.

"Yeter be adam, yeter!" diye bağırdı sahneyi gittikçe artan bir hayretle izleyen kaptan. "Aklını mı yitirdin? İyi kalpli hanımefendi senin canını kurtardı ama sen onun günahını alıyorsun." Bluebottle, gözleri isyanla yanarak sessiz kaldı. "Başka seçeneğin yok dostum," dedi kaptan haşin bir edayla. "Yalnızca liman çıkışından bizimle geç ve çıkış kâğıtları uğruna budalayı oyna, sonra istediğin yere gidersin. Sakın Batavia'ya gidişini engellemek gibi bir niyetim olduğunu da sanma!"

"Öyle mi?" diye surat astı, ikna olmaktan çok uzak Bluebottle. Hollandalıların sopaları, İspanyol retoriğinin açtığı eski yaraların anısını canlandırmıştı (Şunu da söyleyelim ki okur, bu ikincisi de, zulüm ve işkencenin kulağa daha hoş gelecek bir ifadesinden başka bir şey değildir). Kaptanın yuvarlak, ham ve güneşten yanmış yüzüne baktı ve kendi kendisiyle çatıştı; beyazların oldum olası yaralamış olduğu bu adam, müsamaha karşısında temkinli olmak zorundaydı. Belki de beyaz ırkı çok, kendini ise pek az sevmekten ve böylece ruhunu yitirmekten korkuyordu. Ama yine de gerçeklerle yüzleşmeliydi, Kaptan ortalıkta rüşvet karşılığı kendisini Batavia'ya götürebilecek çok sayıda Çin yelkenlisi olduğunu söyleyince, Bluebottle gerçeklerle yüzleşti. Ama kaptanın Mary'nin ona zarar vermek gibi bir niyeti olmadığına ve Bluebottle'ı ipten kurtarmak için başka yol bulamadığına yemin etmesine karşın, hanımımı affetmeye hazır değildi.

Zamana karşı yarışıyorlardı; çabucak limana indiler, evrakları kontrolden geçti, filikaya bindiler ve kısa sürede koyun daha derin bir köşesine demir atmış olan *Loyal Bliss*'in yanındaydılar. Gökyüzü, kaptanın Amboyna'nın gelmişine geçmişine lanet okurken tükürdüğü balgamın rengindeydi ve sümüklü pıhtıya dalan, onun için savaşan martılar kolay avı yakalamak için nasıl da açgözlü davranıyorlardı.

Yakınlarında Manila bandıralı bir gemi bekliyordu, etrafındaki birkaç tekne de gemiye erzak sağlama yarışındaydı; yüz kilo kadar hindistancevizi üzerine çekişme kisvesi altında kaptan başka bir pazarlığı da yapıverdi. Hollandalıların gözü önünde, Bluebottle ne olduğu anlaşılmadan bir gemiden ötekine geçerek, mürettebatın renkleri arasına karıştı. Bu arada üzgün hanımımın elini sıkacak zamanı iki arada bir derede yakalamıştı; ama hep böyle olmaz mı zaten; şefkatin ışıltısı sık sık böyle karanlıkta kalmaz mı; tamir edilebilecek bir dostluk, bir omuz silkişi ve utanç dolu bir mırıldanmayla sona ermez mi?

Yine de bu olayda ben kendi kaybımın çok daha büyük olduğuna inanıyordum; zira içgüdülerim, Afrikalıyla aramdaki uzaklık arttıkça, beklentilerimin gerçekleşme olasılığının da düşeceğini söylüyordu. Enlem ve boylamın her biri kendi ilkelerini kurmuştur; ama o içsel yükselişler ya da sapma açılarının dayandığı bir yasa ya da bunların doğru ölçümlerini yapabilecek bir alet henüz bulunmamıştır. Lilliput'un eşsiz düşü gitmişti, asla geri dönmeyecek biçimde düşleyeniyle birlikte yitip gitmişti, kare çarmıklı Manila gemisiyle duyarsızca kayıp gitmişti ve bunun tek nedeni benim onun koordinatlarını kesinleyememiş olmamdı. Onsuz mutlu olamazdım ve böylece küçülmüş halde terk edildim - aslında her zaman olduğu kadar kavruklaştım - ya da isterseniz şöyle diyelim, normal boyutuma döndürüldüm.

Gerçekten acı çekiyordum, ama, aslında daha da kötüsü şuydu; zayıflık gösteremiyordum, saçımı yolamıyor, hiddetimi etraftan çıkaramıyor ya da yasımı en aşırı biçimde yansıtamıyordum. Koyunun yapmış olduğu gibi kendimi ümitsizce sulara bırakamıyordum, çünkü bir bebeğin yaşamının sonlanmasına, ancak bir koyunun

göçmesine ağlayan ya da Lizbon'daki zenci mezarlığında defnedilmiş bir köleye yas tutan birkaç kişi üzülebilirdi. Kırık bir porselen kafa, meşin kaplı bir el, yırtık bir veya iki etek ya da çamaşır parçası, hatta yarı gömülmüş bir kolyenin göze çarpması - hendeklerde ya da çukurlarda böyle çürümüş bir iki parça hiç çarpmadı mı gözünüze ve hiçbir şey düşünmeden, yalnızca insandan daha aşağı olan bir şeyin değersiz kalıntılarını görerek yürüyüp gitmediniz mi? Hayır, gözyaşları ve söylevlerle rahatlayamayan biri, abartılı gösterilerden kaçınmalı ve ortama uyum sağlamalıdır, gerçi bu da pek değer verilen bir erdem değildir çünkü tamamen zorunluluktan ortaya çıkar. Yine de, beni bu zayıf tatmin duygusuyla baş başa bırakmadan önce, bir bebeğin bile öfkelenme hakkına sahip olmasına izin verin; ben de bana yasak şeylere sahip olan herkese karşı öfke doluydum, tüm dünyayı bir bulaşık çukuru, bir domuz ahırı, bir bok yığını ve kemirici sıçanlarla dolu bir lağım gibi görüyordum, bunların üzerine çiçek hastalığı ve bütün salgınlar aksın, sonra da, hepsi veba ateşiyle tutuşup cayır cayır yansın istiyordum. Aslında bu noktada, Bay Gulliver'la tam da aynı fikirde sayılmazdım, öfkem dişi *Yahoo*'lara yönelikti; çünkü hiçbir koloni kurmamış olmasına, hiçbir toplumu esir etmemesine, hiçbir parlamentoda gevezelik etmemesine ve başka ülkelere savaş açmamasına karşın, daha ufak sınıflar üzerinde egemenlik kurduğu sürece, tamamen masum olduğu düşünülmemeli!

Neyse, bunları da hatırıma gelmişken söyledim. Önemini sonradan kavramış olduğum bir şeyi de belirteyim; kafamın, boşluğun bir fonksiyonu olan ve onu dolduracak her şeyi yıkmaya çalışan sıradan kıskançlık nedeniyle karışmadığını da iddia etmeyeceğim. Böylece artık hanımım, benim için sevgili mevgili değildi, kadınların daha nazik bir cinsiyet olduğu, sevilmesi ve onurlandırılması, hizmet edilmesi ve gıptayla bakılması gerektiği bir yana, o, yağ bağlamış ucuz kadınların; saçını başını tarayıp, yapmacık sırıtmalarla bakınanların, şişko acuzelerin, ördek yürüyüşlü cadıların, fahişelerin, arkadan bıçaklayanların, hoyratça tokatlayıp çekiştirenlerin, çük koparıcıların, erkekleri tuzağa düşürenlerin, alkol yuvarlayıcıların, kilise koklayıcılarının, kıç kamçılayıcılarının, çocuk dövenlerin, lağım çukurunun ve sofistlerin, harem ağalarının, pezevenklerin, taşak torbalarının, dilencilerin, bit ve sülüklerin, tiranla-

rın ve şirretlerin, acımasızların, hainlerin, kan dökücülerin, yürek sökücülerin oluşturduğu zalim bir fesatlar birliğine aitti. (Bu kadar dar bir alanda kapatılmış, böylesi büyük bir öfkenin, öznesinin beyninde nasıl da ürkütücü bir gürültü yaptığını söylememe gerek yok; ama bu öfkenin hedefi olan insanın kulağına küçücük bir hıçkırık bile çalınmadı; yedi, uyudu ve herşeyden habersiz, düşünceleri kendi acı çeken benliğine gömülmüş bir halde, güvertede yürüdü.)

Gemideki ilk birkaç saatimizi şimdiden biliyorsunuz, ama henüz yıldızların, kaptanın kaçışına yardımcı olsun diye göndermiş olduğu fırtınayı betimlemedim size. Fırtına, adanın üzerindeki nahoş dumanın içinden kara bir mantar gibi doğdu ve gittikçe büyüyüp şişerek gökyüzünü tezek gibi kahvemsi bir renge bürüdü ve kanalın tam ortasında üzerimize ufunetli bir tufan savurarak, bizi tüm gücüyle vurdu. Gemi kabaran denizde öyle savruluyordu ki kimse dayanabileceğine inanmıyordu; deniz onu bir ileri bir geri, hem sağa hem sola çekiyordu, böylece neredeyse sulara kapılıp gitmek üzereyken, kötü sondan bizi Kaptan Sparrow'un üstün denizcilik yeteneği kurtardı.

Mil mil ilerledikçe, kaptan rotamızı çaktırmadan güneye çevirmişti; çok az kişi onu güneyde aramayı akıl ederdi; genellikle denizin karayla kuşatılmış olduğu ve geçiş olmadığına inanılırdı oralarda. Oysa kaptan, yüz yıl kadar önce İspanyol bir denizcinin söz konusu bölgede bir boğazdan geçtiğini işitmişti, en azından Manila limanındaki yaşlı denizciler böyle söylüyordu. Bu işi başaran adamcağızın bu keşiften hiçbir kazancı ve dünya haritacıları üzerinde hiçbir etkisi olmamıştı; bu da kaptan için avantaj sayılırdı, çünkü talih rüzgârları söz konusu olduğunda kendisi, zayıf bir olasılıkla da olsa belki hayatını değiştirebilecek bir fırsata sırt çevirmeyecek kadar keskin bir burna sahipti. Oralarda bir kanal olduğundan emindi, içgüdüleri onu ikna ediyordu, her bir sinir ve kas teli gemiyi karanın kesin biçimde ikiye ayrıldığı o yere yönlendiriyordu; sağlam adımlarla güverteye basan ayakları, insanoğlunun yelkovanı, yaman bir atın kuvvetini bacaklarıyla hisseden binici gibi denizin alçalıp yükselmesinin altında yatanı okuyordu; dizleri kıpırdıyor, gözleri iskele tarafından sancağa doğru fırdönüyor, kalbi kendini avcının sessizliğine alıştırıyor, her gizli işareti çözme çabasıyla beyni alev alev yanıyordu.

Ponza taşını andıran bir adadan sonra, hırlayan sarı köpeklerle dolu bir başka adadan geçtik; su almak içinse başka bir adada durduk ve obur sineklerin saldırısıyla geri çekildik. İskele tarafında, sığ kayalıkları, dürbünün haris gözünü kışkırtan karanfil ağacı korularıyla, güvenli bir set içine yerleşmiş Yeni Gine gözüküyordu. Sancaktan bakıldığında, 10 derece daha güneyde bulunan enlemde kum tepeleri göze çarpıyor, yükselen denizle gemi hızla doğuya doğru sürükleniyordu. Kaptan geminin hızına bakarak İspanyol'un boğazına yaklaştığından kuşku duymuyordu, böylesi bir akıntı uyuz bir nehir ya da mercan gölcüğünden daha fazla güç gerektiriyordu, olsa olsa Güney Denizleri'nin çekim gücü olabilirdi bu.

Dikkatli gözlemler yaparak başlangıç meridyeninin 218 derece batısında olduklarını hesapladı, piposunu yaktı ve bunu günlüğüne not etti. Senyor Torres, Yeni Hollanda'nın güneydeki Avustralya kıtası olduğunu düşünmekle hata yapmamıştı! İşte Kaptan Sparrow o anda bu yeni kıtanın kuzey dağlarını görüyordu ve Torres'in doğruluğuna, bu çekişme dolu dünyadaki tek inançlı ses onunki bile olsa, tanıklık etmeye hazırdı. Kalbi yerinden çıkacak gibi oldu, ayrık topraklar bir kez daha gözüne çarptı. Titreyerek kalabalığın çığlıklarını işitti ve büyük adam olmanın heyecanını hissetti, zira başkaları parsayı toplarken, nice zaferlerin ellerinin arasından kayıp gittiğini görmüştü (gerçi böyle şeylerden dolayı sızlananları çok da aşağılardı!). Piposunu kavradı ve istavroz çıkardı, akıp giden denize baktı ve sanki çağrılmış gibi amcasının hayaleti önünde yükseldi, bir buğu gözlerini karartti, ne derinlikleri, ne de sığlıkları algılayabiliyordu artık. "Tanrı'nın izniyle," diyebildi, "Avrupa'ya bu haberi götüreceğim."

XVI

Spechy yolunda çeşitli gözlemler... Keltlerin tuhaf müziği....Ağlayan bir gemi... Mary bir İngiliz bahçe çiti hayal ediyor... Gültohumu ve çileğin karşılaştırılması...

Peki bu mutlu keşif gününde Mary'nin sıkıntıları ne alemdeydi? Arkadaşı kaybolmuş, onu bırakmıştı ve ben, küçük kâhini, teselli edici tek bir söz bile söylemiyordum. Morali bozuktu ama tüm darbelere karşı dayandığını ve çökmediğini söylemeliyim. Güneydeki ufkun ötesinde bir yerlerde, kalbinde hissettiği, derinliklerden çıkagelmiş olan adası onu bekliyordu ve o an orada kızarmıklı bir çocuk gibi karanlık ve sessizlik içinde yatıyor olsa da, Mary unutmayacaktı adasını, sabırla, aralarındaki uzaklığa ve haftalara katlanacaktı. Aslında inancı daha da kuvvetlenmişti, çünkü artık Bay Moll'un hatalı olduğu kanıtlanmıştı; onun haritasında, Kaptan Sparrow'un

Güney Denizleri'ne kolayca açılmayı sağlayan geçidi bulduğu yerde, en ufak bir kırığı bile olmayan kocaman bir kara parçası yer alıyordu. Ama bir insanın yanılabilirliği, bir diğerinin şansı olabilir: Bu yüzden hanımım, kendi mütevazi yöntemleriyle Alman'ın coğrafya çalışmalarına katkılarda bulunmasının haddini bilmezlik olduğunu düşünmüyordu artık. Bu amaçla bundan sonraki günlerini, keşfedilmemiş topraklar üzerinde ayrıntılı gözlemler yapmaya adadı. Bunların bir kısmını aşağıda size sunuyorum; böylece kimse onun bilime yapmış olduğu katkıları küçümsediğimi söyleyemez.

Yeni Hollanda

Topoğrafya:

Kuzeydeki burundan güneye doğru uzanan topraklar bataklık ve sulak, çok sayıda mangrov ağacı ve geminin en uzun direğinden daha yüksek birkaç tepe görülüyor. Kıyının on fersah doğusunda, devasa köpüklü dalgalar gizemli okyanustan neredeyse dimdik yükselen mercan kayalarına çarparak kırılıyor. Sular yükseldiğinde, bu büyük kayaları üç-dört metre kadar aşıyor ve çekildiğinde ise kayalar kuru kalıyor, aralarda bazı geçitler varsa da korkarım gemiyi hain aralıklardan açık denize çıkarmaya kalkmak son derece tehlikeli bir iş olur. Bu nedenle güneybatıya yöneliyor ve kayalıkların içinde duruyoruz, kanal bize otuz kulaç derinlik ve daha sakin sular sağlıyor; ama kaptan sürekli tetikte çünkü suların alçalmasıyla denizin içindeki kayalıklara sürüklenebilir, yükselmesiyle de mangrovların kıyısında karaya oturabiliriz.

Yerliler:

Buranın yerlilerinin odun kurumu renginde tenleri olduğunu gözlemledim ama kendilerini beyaz bir boyayla boyuyorlar, uzun düz ya da kıvırcık siyah saçları var, bazen kömürle uçlarından yaktıkları siyah sakal da bırakıyorlar. Kadınlar bile mahrem yerlerini bir parça bezden fazla bir şeyle örtmüyor, oysa kocaları oldukça kıskanç bir tavırla onları koruyor, gemiden saklamak için kadınları nehir ağzının uzak bir köşesinde tutuyorlar; kuşkusuz dürbün denilen aletten haberleri yok. Kedibalığı dikeni ya da köpekbalığı dişleri fırlatan uzun borularına, o korkunç silahlarına karşın, canaya-

kın insanlara benziyor ve varlığımızdan çok hoşlanmış gözüküyorlardı. Özellikle de, nehre zavallı ölü amcası Colson'ın ismini veren kaptanımız, majesteleri adına Doğu Kıyısı'na el koyduğunda ve kıyıya İngiliz bayrağını diktiğinde. Töreni tamamlamak için üç küçük silahla atış yapıldı, ne yazık ki bu, yerliler arasında büyük bir paniğe neden oldu ve hemen çalılıkların arasına kaçtılar.

Hayvanlar:

Eti güzel olan muhteşem kanguru hariç birkaç memeli gördük, ama bataklıklarda bol miktarda timsah, çok çeşitli kara ve su kuşları vardı; toy kuşu, kartal, bıldırcın, pelikan, horoz, loriket adında çok güzel bir papağan gibi. Sığlık bölgelerde yerlilerin doğal gıdasının çoğunu oluşturan bol bol balık, deniztarağı, yürek midyesi, kerevit ve midye vardı.

14 derece 32 dakika güneyde kaptan doğuya doğru, okyanusa açılan bir geçit olduğu açıkça anlaşılan üç adalık bir grup gördü. Sandal ve filikalar önden, bize rehberlik etmeleri için gönderildi; Kaptan'ın ürkeklik ve cüret karışımı marifetliliği bizi bir kez daha engelsiz açık denizlerin o mavi uçsuz bucaksızlığına çıkardı.

Bu alçak enlemlerde rüzgârlar da kaprisli denecek kadar değişkendir; *Loyal Bliss* bazen güneye, bazen de bilinmeyen bir akıntının avantajıyla doğuya doğru yüzdü, uzun günler boyunca, uzak ve zümrüt yeşili atol halkalarından başka kara görmedi; sanki bizi izleyen çok sayıda göz gibiydiler. Denizin sonsuz baştan çıkarıcılığı karşısında çözülen gemiciler uyuşuk uyuşuk çalışıyor, ayağa kalktıkları gibi gerisin geri oturuyor, bir yana yürüyecek olduklarında çark edip geri dönüyorlardı; bir an öfkeleniyor, hemen ardından sonbahar arıları gibi afyonlu ve unutkan oluveriyorlardı.

Gemide İrlanda tulumunu şeytan gibi iyi çalan Monaghan'lı bir adam vardı, günbatımında mizanada tulumunu dizlerine alınca sanki deniz dinlemek için gemiye yanaşır, güneş de melodinin çekimine kapılır ve Galli notalar, kalpleri ayrılık, kaybedilmiş topraklar ve geride kalmış sevilenlerin düşünceleri ile burkarken, onlardan ayrılıp, batmaya katlanamazdı. En kavgacı denizci bile müziği dinlerken suskunlaşır, fısıltıyla konuşmaya başlardı. Aletinin üzerine

eğilmiş kel kafasıyla adam onları tamamen ele geçirir, ve kâh enstrümanına, kâh gemiyle boş ufuk arasındaki uzaklığa dikilmiş gözlerinin üzerine, kafasında saç niyetine kalmış birkaç gri tutam düşerdi. Kedi mırıldanır ve onun çıplak ayaklarını yalardı, kaptan kıç güvertede bir çarmık kadar sıkı dokunmuş melodinin gıygıylarına, iniş çıkışlarından içlenerek gizli gizli ağlardı. Yalnızca gemideki Keltler değildi bu büyüye kapılan, Danimarkalı ve Hollandalı, Afrikalı ve Müslüman ve Gaskonya Körfezi'nden Bengal'e dek birbiriyle karışmış ve eşleşmiş her göçmen ırkın ruhuna sesleniyordu müzik. Aslında gezginlere çok yakışan bir tınıydı, haşin ama kutsal olmayan bir tatlılığa sahip; duygusuz ya da nedensizdi; inatçı ve kederli ama tutkulu bir canlılıkla yoğrulmuştu; topraktan ve yeşilden geliyordu, ama geniş ve sınırsız uzamları anlatıyordu; hiç umut vermiyordu, en azından yalancı umut vermiyordu; ama ümitsiz kalmanın yasını tutuyordu; hiçbir tanrıyı övmüyor, ya da özellikle bir tanrıyı övmüyordu; ne kötülüğe ne kibire yaltaklanıyor; hiçbir değeri bir diğerinden üstün, hiçbir canlıyı bir dolu ölmüşe yeğ tutmuyordu.

Dinleyenlerin döktüğü gözyaşlarına gelince, elli fıçıyı doldurduğunu söylemek yetersiz kalır. Tahta döşemelerin suyla dolduğunu ve alt güvertelerin sürekli akıntılarla sırılsıklam olduğunu, küpeşteden denize sıcak suların fışkırdığını söylemek de abartılı olmaz. Bir gemi dolusu güçlü kuvvetli denizcinin kendinden geçip, feryat etmesinin yakışıksız olduğunu düşünebilirsiniz, ama ben bunun hiçbir sakıncası olmadığını iddia ediyorum; ruhun güvertesi yeterince tuzlu suyla temizlenirse, insan ertesi sabah yepyeni ve pırıl pırıl uyanır, derler.

İşte böyle, size ağlayan bir gemi, bir hicran bolluğu; aslında, en önemsiz işçiye kadar gemideki herkesi kapsayan bir yas demokrasisiydi bu. Yine de, elbiselerimin sırılsıklam ıslanmasına ve alnıma dökülen sinir bozucu damlalara karşın, ben ağlayamıyordum, çünkü ben kendime ait bir kadın değildim, ben kadın da değildim ki, yalnızca ufacık, değersiz bir şeydim; doğrusunu söylemek gerekirse, dişilik organlarının yerinde dikiş izleri, gözlerinin yerinde cam parçaları olan ve dudakları kıpırdamayan cinsiyetsiz bir şey.

(Okur, bana hiç analık etmemiş olan anayurdumdan sık sık söz etmeyeceğim, inanın, ama burada ortak bir nokta keşfedebilecek

olan halkıma seslenmeme izin verin. Bir İskoçyalı olarak Galce bilmiyorum, ama kulağa İrlanda dilinin bu hüzünlü kardeşinden daha etkileyici gelen bir tını yoktur. Saçaktaki güvercin kadar sessiz, tarladaki kızıl su tavuğundan daha utangaçtır, yemin ederim cennetin kollarında sallanırken işiteceğimiz ninnidir. Ama işte, Bay Knox'un gölgesi bizi kapıdan çeviriyor, sesi bizi azarlıyor ve kulaklarımızı yasaklar üzerine vaazlarla tırmalıyor. Arzuya *hayır*, verilmiş söze *hayır*, gözyaşlarının yumuşak ıslaklığına *hayır* ve kadınların düşlerine *hayır*, etin taşkınlığına *hayır* ve kahkahanın keyifli ateşine *hayır*. Ve dünyadaki ya da cennetteki herhangi bir şeyin ya da şeklin yumuşaklığına üç kez, ah *hayır*, bin kez *hayır*.

*Hayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırha-
yırhayırhayırhayırhayırHayırhayırhayırhayırhayırhayırhayır-
hayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayHayırhayırhayırha-
yırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayır-
hayHayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırha-
yırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayır-
hayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırha-
yırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayır-
hayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırha-
yırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayır-
hayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırha-
yırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayır-
hayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırha-
yırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayır-
hayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırha-
yırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayır-
hayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırha-
yırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayır-
hayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırha-
yırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayır-
hayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırha-
yırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayır-
hayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırha-
yırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayır-
hayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırha-
yırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayır-
hayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırha-
yırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayır-*

hayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırha-yırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayır-hayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırha-yırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayır-hayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırha-yırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayır-hayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırhayırha-yırhayırhayırhayırhayırhayırhayır

Okur, ne ağır bir yüktür bu; bazılarının taşımak zorunda kaldığı; ben bu konuyu düşünmeye bile zor katlanıyorum; aslında katlanmayacağım daha fazla. İskoçya beni sustursa, öfke ya da kıskançlık beni cehennem çukurunda tutsa da, Allaha şükür hanımım çok daha yumuşak bir malzemeden yoğrulmuş ve benim yerime istediği gibi ağlayabilir. Sizi yeterinden fazla kendi sorunlarıma boğdum, dikkatinizi çekme konusunda onunla yarıştığımı düşünebilirsiniz. Bundan sonra yalnızca yazman olarak sürdüreceğim işimi. İşte söz vermiş bulunuyorum, eğer yerine getiremezsem dilerseniz beni bu sayfalardan atabilirsiniz.

Perde ile ayrılmış odasında Mary, müziğin melankolisinden yaşaran gözlerini siliyordu. "Oh Bay Moll," diye mırıldandı mürekkep izlerinin gözyaşlarına karıştığı dalgalı sayfaya kalemini bırakarak, "Güney Denizleri'nin mucizelerine tanıklık ederken ne kadar ayrıcalıklı olduğumu biliyorum, ama bu gece kalbim yalnızca vatan hasreti çekiyor ve bilimin değil, Somerset'teki basit bir bahçe çitinin aşkıyla çarpıyor."

Şimdi bunu açıkça hissediyordu, içini çekti, hıçkırdı ve kendini tamamen duygularına bıraktı. Tüm dünyada başka hiçbir şey zarif kuşburnuyla karşılaştırılamazdı; yumuşak başlı tepe kısmı açık yeşil yapraklarla bezeliydi ve onların üzerine oturtulmuş pembe çiçeklerin tümü de kırılgan, birbirinden farklı farklıydı, gövdeleri öyle narin, algılanmaz incelikteydi ki sanki oraya kelebekler gibi, korunmasızca çırpınmak üzere oturtulmuşlardı, bir tanesi bile bir diğerinin gölgesinin altında durmuyor, ya da başını onun gölgesinde saklamıyordu. Aslında o küçücük çiçekler öylesine ince ve tülsüy-

dü ve taç yaprakları öyle şeffaftı ki, aralarında bir tek gölge bulmakta zorlanırdınız, çalılıkların bile somut gövdeleri yoktu, sanki topraktaki farklı kaynaklardan ince ince fışkırıyorlardı ve rüzgâr kendine karşı koyan hiçbir kütleyle karşılaşmadan esip gidebiliyordu. Böylece bu çiçekler, bayraklarını çitlerin ve tümseklerin tepesinde inatla dalgandırıyorlardı, narin ipek parçaları gibiydiler, yırtılmıyor, kırılmıyor, bükülmüyor, öteki tomurcuklar gibi yapraklarını parça parça dökmüyorlardı; hayır, arılar işlerini görüp, tohumlar parlayan gün ışığında kızıla dönüştüğünde bile; zira arıların o sadık koreografisi hava akımlarının da şeklini şemalini çiziktiriyor, rüzgârın tam bir raporunu veriyordu. Mary, aynen böyle dans etmek istediğini düşündü, hafiflemiş bir yürekle, rüzgâr saçlarının arasında uçuşurken ve onun adımlarına uyan bir eşle birlikte. Sarsılarak ama köklerine bağlı... işte bu zaten evliliğin bir özeti değil miydi?

O gece uykusu gözyaşları kadar tatlıydı, yine de fazla aylak kalamazdı Mary, sabah erkenden güvertede buldu kendini, ışık gözlerini yalıyor, hep elinin altında olan dürbünü sıkı sıkı tutuyordu.

Balade

Bu ada 250 mil uzunluğunda ve 35 mil genişliğinde. 20 ve 22. güney paralelleri, 166 ve 167. doğu enlemleri arasında, köşegen biçiminde kuzeybatı ve güneydoğu yönünde uzanıyor.

Her iki uçta birbirine paralel dağ sıraları derin vadiler açıyor; adanın geri kalan kısmında esas olarak, Kaptan Sparrow'un hesabına göre yükseklikleri 3000 metreye ulaşan dağ tepeleri; ve yine onu çok heyecanlandıran, bol kereste kaynağı zengin ormanlar var.

30 mil kadar güneydeki Kunie adasında bir süre kalarak içme suyu yükledik, biraz tamir işleriyle uğraştık - şu an geminin iskeleti biraz yıpranmış durumda- ve yerliler tarafından bol konukseverlikle karşılandık. Bu insanlar uzun boylu ve mütenasip vücut ölçülerine sahip, kızıl-altın sarısı derileri ve pek gururlandıkları uzun düz saçları var. Köyleri oldukça düzenli; genellikle dikdörtgen şeklinde olan ve yüksek kazıklar üzerine yerleştirilmiş bir toplantı evinin yer aldığı merkezin etrafında kümelenmiş, arı kovanlarını an-

dıran kulübelerden oluşuyor. Tarım ve balıkçılık konularında mükemmeller, dövme alanında muhteşem sanat eserleri ortaya koyuyorlar -gerçi yalnız kadınlar dövme yaptırıyor- ve çiçekleri çok seviyorlar, köy çiçek tarhlarıyla dolu, bayram günlerini ve yeni gelen ziyaretçileri de çiçeklerden yapılmış kolyelerle onurlandırıyorlar.

Kunie gibi küçük bir yerde, değişik kabilelerin birkaç farklı dil ve diyalekt konuştuklarını gördüm, hepsinin ortak özelliği de şuydu: Benzer bir biçimde genel kavramların, özel bir eylem ya da nesneden soyutlanmasında noksanları vardı. Örneğin yemek fiili için şaşırtıcı sayıda sözcük kullanıyorlardı, her biri ayrı bir çeşit yiyeceğe işaret ediyordu. Sayı saymaları da benzer bir özgünlük taşıyordu. Rakamları beşe kadardı ve canlı nesneler için kuş sözcüğü, cansızlar için yer elması ve büyük nesneler için gemi ekleniyordu.

10'a kadar saymak için, iki tane 5; 15'e kadar saymak için, üç tane 5 demeleri gerekiyordu.

20 bir adam, 100 ise beş adamdı.

Avrupa sistemiyle karşılaştırıldığında apaçık olan bu yetersizliklere karşın, bu kadar inatçı bir biçimde gündelik yaşamın malzemesinden oluşturulmuş bir sistemin hoşuma gittiğini itiraf etmeliyim. Gözardı edemeyeceğim bir hoşluk var bu işte. 10 külçe altının 10 öpücükle (ya da 10 nedimeyle, 10 aşk mektubuyla, ya da benzerleriyle) ortak hiçbir nitelik taşımayan bir varlık olduğu ve farklı bir terim gerektiren farklı bir kavram olarak algılanabileceği doğru değil mi?

Birkaç saat, tanıdığım çeşitli insanların saplantılarına uyarlanabilecek sayısal bir düzen kurmaya çalışarak eğlendim. "Cansız" rakamlara Bay Moll harita sonekini yapıştırmalıydı, Kaptan Sparrow sayma işlemini karanfillerle gerçekleştirmeli ve kuşkusuz "canlılar" için Hollanda Köpekleri'ni kullanmalıydı. Büyük nesneler için kaleleri kullanırdı ama övünç dolu 20 sayısı için kesinlikle İngilizler'i tercih edecekti. Ben de kuşkusuz küçük şeyleri bebekler ve hatta Lilliputlar olarak sayacak, tüm büyük ve canlı nesneleri de Gulliver'larla hesaplayacaktım!

Şaka bir yana, kaptan Sparrow'un araştırmalarından sonra ister istemez ortaya çıkacak olan ticari gelişmelerin, bu aylakça dilin pek uzun süre yaşamasına izin vereceğini sanmıyorum. Kaptan

adada karanfil ağacı bulamadı, ama toprak ve iklimin bunun yetiştirilmesine çok yatkın olduğunu söylüyor. Bu konuda yanılıyor olması halinde, zencefil, vanilya ya da bu bölgede yetişen sandal ağaçları ticaretine girişebilirmiş.

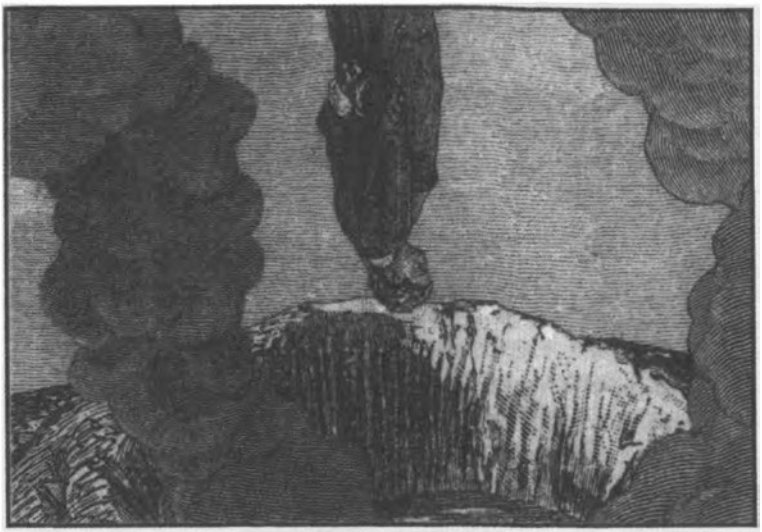
Bu arada okur, başka bir yerde, bilimin bir başka hizmetkârı, çilek bahçelerindeki araştırmasından dönerek, kalemini eline aldı ve bir kez daha yazmaya koyuldu.

..... Fragaria *bitkisinin şu an bilinen sekiz ayrı türü mevcut, her iki yarıkürenin kuzeydeki ılıman bölgelerinin yanı sıra daha ılık iklimlerdeki dağlık bölgelerde de yetişiyorlar; bunlardan biri yakınlarda Şili'de ortaya çıktı. Yeşil kısımları genellikle damarlı üç yaprakçıktan oluşuyor ama yaprakçıkların sayısı beşe çıkabildiği gibi teke de düşebiliyor. Çiçek tipik bir gül yapısına sahipken, meyve olarak tanımlanan kısmı pek özgün; gül tohumuyla oluşturduğu karşıtlığı inceleyebiliriz bunu anlamak için. Gülün çiçek sapının tepesi genişler, vazo şeklinde bir oyuk oluşur, tohum burdadır ve içinde gerçek meyveler ya da tanecikler gizlidir. Çiçek ekseninin ucu içbükeydir ve yemiş yapraklarını içeride oluşturur. Bunun aksine, çileğin çiçek ekseni içbükey gelişmez, etli, kubbe şeklinde bir kütleye dönüşür, genelde çekirdek ya da tane olarak adlandırılan yemiş yaprakları ya da gerçek meyveler buraya üç aşağı beş yukarı yerleşir ama asla tam anlamıyla gizlenmezler. Böylelikle olgun bir çileğin içi dışına çıkmış bir gülün "meyve"sine benzetilmesi yerinde olur, çünkü gül tohumunun taneleri içeride gelişir, çileğinkilerse dışarıda sergilenir.*

Denizcilik alanında pek usta olan Kunie yerlileri Kaptan Sparrow'a takımadalara ulaşmak için on altı gün boyunca güneydoğu yönünde ilerlemesini söylediler, o da bunu yaptı, ve onaltıncı gün Spechy'yi gördük. Dürbünüyle adaları izleyen Mary'nin heyecanı sınırsızdı. En net görebildiği Sumina oldukça yüksek, hafif ormanlık ve pembemsi granit taşlarından oluşan kayalık bir adaydı; Sumina'nın batısında, dar bir boğazın öteki tarafında çoğu bölgesi bu-

lutlarla örtülü bir ada vardı, adadaki büyük volkanın tepesinden dumanlar fışkırıyordu. Mary'nin bakışları coşkuyla bir adadan ötekine kayıyordu, eli titriyor, kalbi hızla atıyor ve mutluluk gözyaşları görüşünü fazlasıyla bulanıklaştırıyordu. İşte burada yolculuğu sona eriyordu, bundan kuşkusu yoktu; burada geçtiği tüm sınamaların telafisini, çektiği tüm acıların karşılığı olan ödülü bulacaktı; önüne çıkan onca engele karşın, kimse, amacından saptığını söyleyemezdi. Sadık bir albatros gibi, denizler aşırı uçarak eşini aramıştı; rüzgârları, yollardaki izleri sorgulamış ve sonunda, hata yapmaksızın, yuvaya yaklaşmıştı. "Dünyadaki en mutlu kadın benim!" dedi kendi kendine ve zavallı kalbi korku dolu bir sancıyla sıkıştı (zira, bu nedenle dünyadaki en kıskanılır kadın da oydu, sevgili okur!).

Aptalca kaygılara karşı bileğini tokatlayarak, batıl gölgeleri kovaladı. Artık harekete geçmeliydi, bebeğini ve eşyalarını toparlamalı ve kaptana tüm yüreğiyle teşekkür etmeliydi. Kanolar şimdiden hızla *Loyal Bliss*'i karşılamak üzere ilerliyor, denizin dipsiz maviliğini beyaz köpüklerle yarıyorlardı. Filika indirildi, Mary Kaptan Sparrow'a sevgiyle veda etti, sonra kalan son birkaç florini de çocuklara vererek, kanoların önderliğinde onu sığ kayalıklardan geçirecek ve güvenle Sumina'ya çıkartacak olan filikaya bindi.

XVII

Spechy Takımadaları... Bir konser ağacı... Allegria kasabası nasıl yanlış adlandırılmış... Suç ve ceza üzerine bazı gözlemler...

Hanımım limana yaklaşırken mavinin tüm tonlarının hâkim olduğu, hoş pastel renklere boyanmış ahşap evler gördü. Yalıdaki evler sağlam kayaların üzerine oturtulmuştu, ötekiler ise, arkada yükselen tepenin dik yamaçlarına kurulmuştu, ama hepsi orantılı binalardı, uzaktan parlak çiçeklerle tutuşuyormuş izlenimi veren verandalarla çevriliydiler. Ama limana girerken, şaşırarak, o capcanlı renklerin çiçek yaprakları değil, kuş tüyleri olduğunu fark etti. Zira her verandada kuşların neşeli buketler gibi dizildiği tünekler vardı.

Yine de bu durum Mary'nin gözüne çarpan tek sıradışılıktı; diğer her şey fazlasıyla sıradandı ve Mary aç gözlerle bakınıyordu et-

rafına. Burada zindanlar yok, diye düşündü, ya da karanlık tuhaflıklar, cüceler yok, devler yok; tersine her şey normal gözüküyordu, düzen bakımından olmasa da, büyüklük bakımından. Üstelik evlerin etrafı son derece medeni bir hava taşıyordu ve düzenli sokaklarda öyle bir telaş vardı ki, Ekim güneşinin keskin ışığında güney İngiltere'nin Exmouth ya da Rye gibi ufak limanlarından birine çıkmış gibi hissediyordu kendini Mary.

Havalarda uçuyordu Mary, bir buluşma için bundan daha uygun bir yer olamazdı: Basit bir ev kiralayabileceğiniz ve altı ay tek bir İngiliz altınıyla geçinebileceğiniz bir ada - kısacası tropik bir cennet! Gözleri heyecanla rıhtımı taradı ve bir an kocasını kalabalıkta gördüğünü düşündü - ceketi, vakur şapkası, altın başlı doktor bastonuyla - ama hayır, o değildi; pırıldayan havanın Mary'yi taciz etmek için sunduğu bir seraptı gördüğü yalnızca. Eğer gelmiş olduğunu duymuşsa, kocasının bir gezinti arabası yollamış olabileceğini düşündü. (Okur, dürbünüyle bile böyle bir araç görmemişti, ama ne zamandan beri mantık azgın umutlarımızı susturabiliyor ki?) Saçlarını, yüzünü yokladı, kurdelesini bağladı ve kocasının dikkatle ona bakıp....uzun yollar kat etmiş ve deneyimle olgunlaşmış, istekli bir eş bulacağını düşündü. Kuşkusuz artık bir genç kız değildi - o halde niye kuşkunun kuraklığı kapının altından sürünerek ümidi soğutuyordu? Neredeyse yolculuğun sonuna gelmişken bu tereddüt niyeydi? Yaşanan yaşanmıştı; her değişiklik, kavrayışına verimlilik katan her deneyim artık kendinden bir parçaydı, bunu başlangıçta gizleyebilir ama inkâr edemezdi. Rıhtım duvarına yaklaştılar; filika kararlı bir biçimde limana bağlandı; Mary bir kez daha tüm cömertliğini, bunun hazzını yaşayacak bir eşe sunmak için sabırsızlanıyordu. Eğer o benimkileri bağışlarsa, ben de onun zaaflarını bağışlayacağım, diye düşündü ve bu kararlılıkla eteklerini toplayarak, memnuniyetle karaya sıçradı.

Okur, ortalıkta düşmesin diye ona elini uzatan bir koca falan yoktu ve kayıkçılarımız kendilerini çabucak bir tavernaya attıklarından, hanımım herhangi sıradan bir göçmen gibi, elinde yüküyle ve ona yardım edecek tek kişi olmaksızın, limanda şaşkın, öyle kalakaldı.

Limanın önünde, bölgenin yöresel ürünleriyle dopdolu pazar tezgâhları kuruluydu; fasulye ve vanilya çuvalları, hurma ve demir-

hindi dizili tepsiler, hindistancevizi piramitleri. Ama ıvır zıvır şeyler büyük pazarların vazgeçilmez parçalarıdır; lüzumundan çok tezgâhta güğümler, kimisinde tarla ya da fındık faresi, kimisinde de sallanan ve uyuyan yarasalar bulunan bambu kafesler sergileniyor, bunlar da sahneye çeşni katan ilginç görüntüler oluşturuyordu.

Arada sırada göze çarpan kurumuş yaprak rengi saçlar kuzeyli istilacıların soyunu vurgulasa da, genel olarak adalılar koyu buğday tenliydi ve hatlarında hoşa giden bir düzgünlük dikkat çekiyordu; ama yaklaşmak isteyen yabancının cesaretini kıracak bir tür çekingenlik de gösteriyorlardı. Bu nedenle, hanımımın seyyar satıcı bir çocuğa yaklaşıp bir şeyler sorması biraz zamanını aldı, çocuk tepesine bir saat kulesi oturtulmuş sekizgen bir binayı göstererek, Mary'nin liman müdürüyle görüşmesi gerektiğini anlatmaya çalıştı.

Okur, Mary'nin adaya çıkışının mutluluk verici bir olaya dönüşmediğinde hemfikiriz; hizmetçiler ve çiçek buketleri beklerken, bürokrasiyle karşılaşıyordu. Elbise sandığını lobiye sürükleyerek, bankodaki memura seslendi ve kaba bir şekilde terslendi. *Queue here* ibaresini taşıyan bir levha gördü ve yerel lehçenin bir tür melez dil olduğunu düşündü - anımsadığı kadarıyla *queue* sözcüğü Fransızcada hayvan kuyruğu anlamına geliyordu.* Görünüşe bakılırsa yoksullar evinin önünde bir dilenci gibi, şikâyetçi gözükmeyen eşlikçilerinin arasına karışıp, kuyruktan başa terfi edene kadar bekleyecekti.

Yorucu bir yarım saatten sonra, tekrar bankonun önündeki yerine geldi ve göçmenlik bürosu memurunun kısa ve sert soruşturmasına katlandı. Bu genç adamın solgun bir yüzü vardı; bir katırınkini andırıyordu. Kullanılan yabancı terimlerden dolayı değilse de, tamamen dişler arasından telaffuz edilmesi ve seslilerin büyük ölçüde kısalması nedeniyle inanılmaz derecede değişmiş bir İngilizceyle konuşuyordu. Adam Mary'yi uzun uzadıya sorguladı, yanıtlarını matbu bir forma aktardı ve bir yandan da yazdıklarını yüksek sesle tekrar etti. "*Köze-zede*" diye tonladı, "*Bir selle yizmiş...Höllendeliler söymüş...*" Sonunda dokümanı kendini çok önemseyen bir edayla imzalayıp mühürledi ve elbise dolabını göstererek, bir hamala bağırdı: "*Bildiyeye!*". Mary, böylece görüşmenin sona erdi-

* *queue here:* kuyruğa girin. (ç.n.)

ğini ve eşyalarıyla birlikte belediye sarayına gitmesi gerektiğini anladı. Memur da ona eşlik edecek gibi görünüyordu, askıdan arıcıların başlığına bezeyen peçeli bir şapka aldı, şapkanın kenarlığındaki birkaç parça tozu süpürdü ve Mary'ye sokağa doğru yol gösterdi. Üniforması, tabii üniforma diye tanımlanabilirse, sade, beyaz bir kumaştan yapılmıştı, gevşek kesimli ve süssüzdü, sarkık paçaları ayak bilekleri etrafında gemi yelkeni gibi şişiyordu ve çıplak ayakları, ada halkının büyük bir kısmının gözdesi olan keçi derisi sandaletlere bürünmüştü.

Limanın arkasındaki dar sokaklara girdikçe, loş kapı aralıklarından ellerini uzatan dilencilerle karşılaşmamamıza karşın, bazı ada yerlilerinin yoksulluğa yenik düşmüş olduğunu açıkça gördük. Buruşuk kulağının ardına bir hintyasemini sokuşturmuş olan yaşlı bir kadın tek bir tuzluk ve bir çift tahta kaşık satmaya uğraşıyor, majestelerinin birliklerine ait rozetli şapkalardan takmış bir deli ise paslı bir tüfek, delinmiş bir barutluk ve tuz lekeli kapağı dışında pek bir şeyi kalmamış bir kitaptan oluşan mallarını göstererek gururla sırıtıyordu. Hanımım bu hüzün verici parçanın hangi batık gemiden kurtarıldığını anlamak için kitabı eline aldı (Tanrım ne olur batmış bir East Indiaman gemisinin kaptanının günlüğü olmasındı bu!). Bunun üzerine uğursuz bir çığlık atan satıcı kitabı kaptı ve onu, sanki eşi bulunmaz değerde bir zümrüt kolye ya da bir bebekmişçesine göğsüne sımsıkı bastırdı. Mary'nin eşlikçisi bu duruma sinirlenmişti, adamı bu terbiyesizliği nedeniyle cezalandırmakla tehdit etti ama Mary, zavallı adamı serbest bırakması için ona yalvarırken, beyazlara bürünmüş iki polis kalabalıktan kıvrakça sıyrılarak adamı yakaladılar ve kısa bir selam verdiler.

"Özür dileriz vatandaşlarımız," dedi biri. "Yaşlı Isaac solucan gibidir, insanın elinden kolayca kaçıp gider ve pazar günleri kalabalıkların cazibesine dayanamaz."

Adamlar deliyle liman tarafına yürürken, "Zavallıyı nereye götürüyorlar?" diye ilgiyle sordu Mary.

"Oge'ye" dedi ilgisizce memur, kasabanın anacaddesine yönelmişlerdi, "ait olduğu hastaneye."

Limanın kalabalığı ve gürültüsü artık ardımızdaydı; açık havaya kurulmuş masa ve sandalyelerin yer aldığı şaşırtıcı derecede sessiz bir meydana geldik. Garsonlar hiç konuşmadan hizmet ediyor,

beyazlara bürünmüş adamlar yemeklerini tek söz etmeksizin yiyordu. Bu sessizliğin nedeni hemen anlaşıldı, zira sessizliğin merkezinde geniş yapraklı bir meşe ağacı duruyordu ve birdenbire ağaçtan en saf haliyle bir kuş korosunun çınlaması yükseldi. Soloyu trio izliyor, oktet büyüyerek oratoryaya dönüyor, *carillon barcarolle*'ye dönüşüyor, hüzünlü, sade şarkıdan neşe içinde bir *rondo* patlıyordu. Dahası, bu çok seslilik *largo* ve *pizzicato, sostenuto* ve *tremolo* arasında karmaşık bir yapıda gidip gelen ritimlerle zenginleşiyor, Bay Handel'in üstünlüğüne karşı gelmiş geçmiş bütün Bononcini'lerden çok daha ciddi bir tehdit oluşturuyorlardı.

Hanımımı üst makamlara ulaştırmak konusunda acele içinde olan rehberimiz, onun sorularını isteksizce yanıtladı; Mary "Konser Ağacı"nın -böyle adlandırılıyordu da- pek çokları için ulusal anlamda bir kutsallık taşımasına karşın, memurun gözünde ulusal bir baş belasının can sıkıcı bir parçasından başka bir şey olmadığını anladı.

Nitekim, kasabanın zirvesine yaklaşırken, kuru mavi gökyüzünün bir pazar yerinden daha meşgul olduğu apaçık ortaya çıktı: Yüzlerce kanat çırpışı gün ışığının akışına engel oldukça, düzenli bir ışık titremesi de gökyüzünü kaplıyordu. Aşağıdaki gölde hüzünlü pelikanlar, pembe flamingolardan oluşan küçük filolar yer alırken, burada, yükseklerde, kır kırlangıçları, dik uçuşlar yapan tarla kuşları, parlak, geveze papağanlar ve atmacalar, sıkılmış yumruklar gibi gökyüzüne yayılmıştı. Ufak korularda ve saçaklarda daha küçük kuşlardan oluşan topluluklar oynaşıyordu, kuş tüyleri aşağıdaki sokaklara -ki bu sokakların hepsi de Rosella Sokağı, Kırlangıç Yolu, Pelikan Geçidi gibi adlarla kuşları onurlandırmaktaydı- spiraller oluşturarak nazik bir telaşla dökülüyor, yol kenarlarında, olukların yanıbaşlarında birikiyorlardı.

" Hiç bu kadar çok kuş görmemiştim!" diye hayranlıkla haykırdı Mary. "Bunları avlayan başka hayvanlar yok mu? Nasıl bu kadar çoğalabiliyorlar?"

"Ne yazık ki yok," diye yanıtladı memur. "Kuşkusuz vatandaşlar, bunları fare ve darıyla beslemese daha azalacaklarını sanıyorum. Ama bu insanlar kuş yuvaları boşalmasın diye kendi ailelerini açlıktan öldürebilir." Adamın üzerine konuşmaya bayıldığı bir konuyu açtığını fark eden Mary, coğrafyasında yer alan hayvanlara

böylesi ilgi gösteren başka bir ülke bilmediğini düşündü. Peçesini, burnunu yukarıdan düşen tüylerden koruyacak biçimde düzelten adam kafasını salladı ve derin derin içini çekti. "Madam, cehalet karşısında insan ne yapabilir? Tüm batıllıklarıyla, kuşların, ölülerin ruhları olduğuna inanıyor ve onları besleyerek atalarını onurlandırdıklarını düşünüyorlar!"

(Okur, Volkan'ın meşhur takipçisi Bay Knox'un kulaklarını çınlatmadan edemeyeceğim. Bu yaşlı fesatçı, bir tek ruhu bile cehenneme göndermeyen, tam tersi tüm ölmüşleri kuştüyüne bürünmüş farz ederek, göklere yükselten bu şenlikli inanışı, bir sapıklık olarak nitelerdi, hem de nasıl bir öfkeyle!)

"Ama böyle inanışlar, başkalarına zararlı olmadığı sürece, insana huzur vermez mi?" diye sormaya cesaret etti Mary.

"Zararlı olmadığı sürece mi? Yalvarırım şu hapşırıkları bir dinleyin ve kendinize insanların ibadet ettikleri şeyin onları hasta eden şeyle aynı olmasının bir ironi taşıyıp taşımadığını sorun. Elbette Allegria bir kasaba adı olarak çok hoş, ama buraya *Allergia* daha fazla yakışırdı!..."

Bu arada biz de ahşap beyaz bir binanın önünde durmuştuk. Binanın tepesinde bir altın terazi yer alıyordu. "İşte burada Sumina'nın amblemini görmektesiniz," dedi memur. Peçesini geri atmış, birdenbire yumuşamış bir yüz ifadesiyle ve basit bir gururla yukarı bakıyordu. "Takımadaların içinde yalnız biz, toplumsal hayatın pratik işleyişini mümkün olan en aydınlanmış biçimde yürütecek mekanizmayı geliştirmekle görevlendirildik." Sonra bir demokrat gibi Mary'nin elini sıkarak peçesini indirdi ve gitti.

Lobide ürkütücü bir kuyrukla karşılaşmayan Mary rahatlamıştı, şişman bir memur tarafından keyifli bir biçimde karşılandı, bekleme salonuna alındı; salon, her birinde tüy kalem ve mürekkep hokkalarıyla tam donanımlı yazı masalarının yer aldığı çok sayıda odacığa bölünmüştü. Uzak bir duvarda, kupkuru ve tozlu bir çeşmenin yer aldığı bir avluya bakan, alacalı kuştüylerinden dokunmuş bir perdeyle kaplı, yüksek bir pencere bulunmaktaydı.

Sonunda kapı açıldı, odanın köşelerinde birikmiş kuştüylerini havalandıran bir hava akımının yanı sıra, ay gibi yusyuvarlak, kel kafalı ve eş derecede kocaman göbeğiyle, yüksek rütbeli bir adam da odaya girdi, Mary'ye eğri bir gülümsemeyle baktı.

"Çok memnun oldum, sevgili bayan!" diye bağıran adam Mary'nin elini yakaladı ve kadının hayretten dona kalan bakışları altında avcunun yumuşak ve mahrem merkezini öpüverdi. "Fahri Konsolos Absalom emrinizdedir. Umarım Sumina'yı ziyaret etmekten hoşnutsunuzdur. Küçük adamızda çok sayıda ilginç şey bulacaksınız. Windward Körfezi'ndeki mercan kayalıkları son derece etkileyicidir ve doğal cam kabartmalarımız çok meşhurdur..." Bay Absalom bir süre bu konuksever üslupla gevezelik etti, Mary'yi devletin denizaşırı konuklar için tahsis etmiş olduğu resmi konukevine davet ettikten sonra, daha önemsiz bir şey sorar gibi ekledi: "Bay Gullible diye birini soruşturuyorsunuz, sanırım."

"Bay Gulliver benim kocamdır" dedi Mary kısaca, "nerede olduğuna ilişkin ciddi kaygılarım var ve İngiltere Konsolosu olarak bana yardımcı olabileceğinizi umuyorum."

"İngiltere değil, bayan," diyerek karşı çıktı adam. "Tüm ülkeler. Hepsi." Loş odacıklara, sanki gizlice dinleyenler varmışçasına yorgun bir bakış atarak fısıldadı, "Bu koca hakkında resmi bir talepte bulunmak arzusunda olduğunuz sonucuna mı varmalıyım?"

"Sevgili bayım, bu koca, benim sahip olduğum tek kocadır!" diye sertçe karşılık verdi Mary. "Bu durumda talebimin çok doğal olduğunu düşünmekteyim."

"Bu durumda beni affedin bayan," dedi altın yüzüklü parmaklarını hilekâr bir edayla sallayan konsolos, "çünkü elimizde böyle bir kişiye ait bir kayıt olduğunu sanmıyorum."

Yalan apaçık ortadaydı, bir an için Mary'nin kalbi göklerdeki şahin gibi donup kaldı; bir yandan da bu ahmak Absalom'un, en azından İngiltere'de, yalan söyleme konusunda gerçek bir ustalık gerektiren böylesi bir pozisyonu nasıl elinde tutabildiğini hayretle merak ediyordu. Yine de bu kadar kolay safdışı kalmayacaktı, doğal hünerini kullanarak kendine bir avantaj sağlamaya kararlıydı. Okur, başı ölmekte olan bir çayır nergisi gibi sarktı, dudakları titredi, gözleri yas dolu yaşlarla ıslandı ve gözyaşları yanaklarına, oradan da dosdoğru göğsüne akıverdi. Sandalyesine çökerek, inandırıcı bir ağlama krizine tutulurken, konsolos "Sevgili bayan!" diye haykırdı.

Bay Absalom su bulmaya koştu, mendilini yelpaze gibi sallayarak hanımını serinletti; aslına bakılırsa, hanımının bu patlaması

karşısında öyle şaşırmıştı ki Suminalı kadınların bizim kadınlarımızdan çok farklı oldukları kanısına varılabilirdi! Sonunda Mary'nin hıçkırıkları biraz azaldı, ıslak lekelerle kaplı yüzünü konsolosa çevirerek, yalvarır bir tonla seslendi; "Sevgili bayım, izlenecek hiçbir yol kalmadı mı?"

Konsolos artık acı çekiyordu, ellerini ümitsizce ovuşturdu, tırnaklarını ısırdı, öksürdü, hapşırdı ve sonunda baklayı ağzından çıkardı, "Olabilir...belki bazı başka daireler bize yardım edebilir... nüfus müdürlüğünde bir soruşturma yapayım...."

"Siz benim son ümidimsiniz Bay Absalom!" diye ağladı Mary, adamın başını döndüren teşekkür nidalarında kısmen de olsa samimiydi, çünkü ikiyüzlülüğe bu kadar aşikâr biçimde yeteneksiz bir adama kin besleyemezdi.

Böylece ertesi güne bir randevu ayarlamış olarak hanımım, yalnızca birkaç sokak ötedeki konukevine yerleşmeyi kabul etti. Eğimli çayırlarla çevrili konukevi bembeyaz, ahşap, verandalı bir binaydı, yalnızca dik sokakları ve aşağıdaki kasabanın sıradışı çatılarını değil, aynı zamanda limanı ve daha ötedeki, gün ışığıyla parıldayan boğazı da gören güzel bir manzarası vardı. Çayırlık alan bakımlıydı ve gösterişli dut ağaçlarıyla çevrilmişti, ortalıkta tek bir çiçek yatağı görülmemekle beraber, sedir ağacının benekli gölgesi altında bir sebze bahçesinin hazırlıkları sürmekteydi. Delikli gölgelikler görünmeyen bitkileri sıcaktan koruyordu; alanın bir bölümü henüz kazılmış, zemin düzleştirilmişti ve toprak kenarda yığılmıştı. Ama görünürde tek bir bahçıvan yoktu, ne de bir hizmetkârın varlığına ilişkin bir iz; ama kuşkusuz birileri olmalıydı; zira balkon masasında kızarmış oğlak eti ve salatalıktan oluşan soğuk bir yemek bekliyordu.

Hiç vakit kaybetmeden tek bir yatak, basit bir sandalye ve lavabo hizmeti gören bulaşık teknesiyle acemi papaz hücresini andıran tek bir odadan ibaret yeni evimize yerleştik; hanımım kendisini balkona attı ve tek başına yemeğini yedi.

İçine tuhaf bir sükûnet yayılmıştı, belki önceye nazaran daha iyi bir durumda olmasından kaynaklanıyordu bu durum, gökyüzü pırpır eden kuş kanatlarıyla görkemliydi ve uzun uzun izlediği mavi

uzaklıklar öyle iyimser bir hava taşıyordu ki bir an için perspektif yasalarını anımsayarak, bu yasaların bir arayışın yörüngesine de aynı biçimde uygulanıp uygulanmayacağını merak etmekten kendimi alıkoyamayacağım. Ne kadar yol alırsanız alın, arayışın sonu sizden daima uzaklaşır ve duyuların daha yakınında duran nesneler gitgide daha büyük önem kazanır. Konsolos'un onu vazgeçirmek için başvurduğu beceriksizce girişimlere karşın, Mary, Bay Gulliver'ı arayışının kesinlikle sonlanmadığına inanıyordu; *kutsal kase*'si* görüş uzaklığındaydı artık ve işte başını geriye doğru atarak omuz silkmesine, *Tant-pis,*** demesine yol açan soğukkanlığının altında bu yatıyordu.

Okur, Mary'yi kaprisli bulacak, öfkeyle daha tutarlı bir kahraman talep edeceksiniz. Ama böylesini sağlayamam size, çünkü o zaman öyküsünden insana özgü her türlü tutarsızlığı atmış zavallı bir anlatıcı konumuna düşerim. Bu nedenle lütfen, *Ne olursa olsun,* dediği ve şemsiyesini bir kenara atarak, parlak güneşin yüzüne çarpmasına izin verdiği o aldırmazlık anı üzerinde durmama izin verin. Evet, Mary bu sapma anında Lemuel'ine karşı kayıtsızdı belki, ama Aeneas'ın da, zafere bir adım kala kuşkuyla duralayarak Lavinium'u seyrederken aynı kayıtsızlık içinde olmadığını kim söyleyebilir?*** (Ama işin doğrusu, zaferimiz tehlikeye düşecek olursa bu bocalamadan hemen sıyrılır, harekete geçmek için aç köpekler kadar bile beklemeyiz!)

Sonunda güneş denize battı, kuşlar uzaklardaki tüneklerine uçtular ve gökler ölçülemeyecek bir sessizliğe gömüldü. Günün mecburiyetlerinden fazlasıyla yorulmuş olan hanımım küçük yatağa, yanıma uzandı ve hemen derin bir uykuya daldı. Adada ne bir çiçek ne de bir tomurcuğa kolay kolay rastlanmadığı gibi, vızıldayan bir sinek ya da ısırıklarıyla rahatsız edip capcanlı rüyalarını bölecek bir sivrisinek de yoktu. Öyle tuhaf düşler görmüştü ki Mary, bedeninin odayı terk ettiğine ve dantel işlemeli geceliği içinde hafif adımlarla merdivenleri inerek, sebze bahçesine doğru çayırlığı uçarcasına aştığına yemin edebilirdi.

---

* *Holy Grail:* İsa'nın son yemeğinde kullandığı kase, şövalyelik dönemlerinde uğruna savaş verilen amaç. (ç.n.)

** (Fr.) *Tant-pis:* Ne yapalım! (ç.n.)

*** *Truvalı Prens Aeneas,* Tiber nehri kıyısına yerleşip, rakibi Turnus'u öldürüp, Lavinia ile evlenmiş ve onun adını verdiği Lavinium'u yönetmişti. (ç.n.)

Delikli gölgelikler kenara çekilmiş, işlenmiş toprak ortaya çıkmıştı. Mary toprak yığınının üzerine çıkarken henüz yükselmemiş olan ay da peşinden geliyordu, orada, çukurun başında durdu ve baktı... *Pluto*'ya!* Yekpare bir taş anıt gibi, beline kadar toprağa gömülü duran adama baktı - gerçek bir tohumdu bu! Gerildi ve izledi; çamur adam kımıldamasa da gülümseyişindeki elflere özgü kımıltıyı gördüğünü düşündü Mary. Onu tanıyordu; hayır tanımıyordu ama *Rhadamanthus*'**'u andıran bu varlıkla bir şekilde tanışık olduğuna yemin edebilirdi, sağa sola dönerek, eğilip, eşeleyip toprağın altındakinin ne tür bir adam ya da tanrı olduğunu araştırırken, ayın ışığındaki kendi uzun gölgesi onu izliyor ve oyun yapar gibi, adamın ruhani yüzünü kapatıyordu.

Ertesi sabah hanımım başının üzerinde işittiği tıp tıp sesleriyle uyandı, verandaya koştu ve bir küme papağanın, yedikleri dutların çekirdeklerini metal çatıya atarak bayağı gürültüye neden olduklarını keşfetti. Mary kuşların bu pasaklı kahvaltı yöntemi karşısında oldukça eğlendi ve hafiflemiş bir yürekle giyinerek belediye sarayına doğru hızla yola koyuldu.

Bu kez binanın girişini merdivenler ve marangozlar neredeyse kapatmıştı, danışma masasında ona bir önceki gün de yardımcı olan aynı şişman memur oturmaktaydı ama bu kez Mary'nin konsolosla görüşme ricasını keyifsiz bir omuz silkişiyle yanıtladı adam: "Maalesef Bay Absalom alerjileri nedeniyle izinli."

Konunun çok acil olduğunu belirten Mary, daha yüksek bir yetkiliyle görüşme talebinde bulundu, ve eğer isteği yerine getirilmezse bulunduğu yerden kımıldamayacağını belirtti. Memur bunun üzerine sarardı ve iç bölüme girip bir süre ortadan kayboldu, sonunda sıradışı bir olayın parçası olmanın verdiği önemli adam havasıyla geri döndü. Meselenin adalet bakanına aktarılmış olduğunu duyurdu. Hanımefendi bekleme salonunda keyfine bakadursun, başyargıç Abernethy kısa sürede yanına gelecekti.

Bay Gulliver korkunç bir suç mu işlemişti? Kurtlar açık yaraları üzerinde karın doyururken, sıçan dolu bir hapishanede kendinden

* (Mit.) *Pluto:* (Roma), Yer altındaki ölüler ülkesinin kralı. Yunan mitolojisinde Hades. (ç.n.)

** (Mit.) *Rhadamanthus:* Ölüler Ülkesinin, Minos ve Aeacus ile birlikte, üç yargıcından biri. (ç.n.)

geçmiş yatıyor muydu? Okur, hanımımın nasıl ürperdiğini anlamışsınızdır, keyfine bakmasının istenmesi nasıl da komik bir ifadeydi; kapı açılıp da başyargıç içeri girmeden çok önce, Mary mendilini elinde paralamıştı.

Çok ileri yaşlarında olmamasına karşın Bay Abernethy'nin, dünyaya biraz eğik bakan sol gözüne rağmen sert ifadesini pek de kaybetmemiş bir yüzü vardı; bu gözü sanki kendini gizemli konularda daha iyi eğitebilmek için içe doğru dönmüş gibiydi. Keskin kemerli burnunun üzerinde, kaşlarının arasında, çocuk eğitimcilerininkini andıran iki derin çizgi yer alıyor ve havasına daha bir ağırlık katıyordu. "Hoşgörünüzü rica ediyorum, sevgili bayan," dedi Mary'nin heyecanını dizginlemeye yönelik bir el hareketiyle, "Bay Gulliver'la ilgili talebiniz konusunda bilgilendirildim ve kısa sürede bu konuya geleceğim. Ancak bu can sıkıcı soruyu sormadan önce, size takımadalarımızın adli sistemi üzerine belli başlı bazı bilgileri aktarmak zorundayım."

(Okur, rica ederim Mary gibi yumuşak başlı davranın, uysal bir okul çocuğu gibi ellerinizi kucağınızda birleştirin, haşmetli beyefendinin canı sıkılmasın ki Lemuel'in davasına önyargısız yaklaşsın. Mary gibi bu uzun söylevi sabırla dinleyin, anlatılanlar öyküde öyle bir dönüm noktasına getiriyor ki bizi, en iyisi her şeyi Bay Abernethy'nin ağzından işitmek.)

"Hemen dile getirmek isterim ki," diye başladı başyargıç, "bizler Sumina'da hapis cezasının insanlık dışı olduğuna karar vermekle kalmadık, aynı zamanda bunun potansiyel suçlular için caydırıcılıktan çok uzak olduğunu da gözlemledik. Kuşkusuz hapis cezasından vazgeçince yerine ne koyulabileceği sorunuyla yüz yüze kalıyor insan. İşte bu gördüğünüz kısmen de olsa yanıtımızı veriyor Madam," dedi adam salonu çevreleyen odacıkları göstererek. "Burada reşit olmuş her vatandaş Ceza Piyangosu'na oyunu vermek zorundadır. İşlenmiş olan suçun doğası hakkında bir şey bilmeksizin, oy pusulasında kendine ayrılmış yere bir ceza yöntemini belirtecektir. Böylelikle o gün zalim ya da yüce gönüllü, işte ruh hali her nasılsa, buna bağlı olarak, birkaç saat sokak süpürmekten en korkunç ölüm cezasına dek her cezayı uygun görebilir. Bu oylama istasyo-

nunda oylar toplanmakta ve adalet sistemimizin yedi yıllık bir dönem boyunca dağıttığı cezaların temelini bu oylar oluşturmaktadır.

"Mahkeme suçlu kararını alır almaz, noter oy sandığından rastgele bir oy seçer ve buna göre suçlu cezalandırılır. Örneğin, sevgili bayan, suç, çocuk dövmek olabilir ama ceza oy kâğıdında yazılı olanın dışına çıkamaz. İşte burada sistemin güzelliği yatıyor, kuşkusuz bir dolandırıcı alacağı ceza konusunda bir katilden daha az korkmuyor; zira çekilen oy pusulasına göre Amina Yanardağı'nın içine sarkıtılması ve kızararak ölmesi söz konusu olabilir. Tam tersine, bir katil de gülünç denebilecek kadar hoşgörülü bir ceza alabilir. Örneğin, kayıtlara göre, elli yıl önce bir sağır dilsizi öldüren Bay Arcturus adında biri dolunay geceleri kurbanının annesinin mezarı üzerinde uyuma cezasına çarptırılmıştı. Görünüşe bakılırsa yeterince hafif bir ceza ama inanın bu adam öyle bir yeniden doğuş yaşadı ki, benzeri yok, bir manastıra çekildi ve yaşamının kalan kısmını hasta ve bakıma gereksinimi olanlara adadı."

Mary bu barbarca yargılama sistemi karşısında öyle şaşırmıştı ki dilini daha fazla tutamadı ve sanığın hangi yöntemle suçlu ya da masum olduğuna karar verildiğini öğrenmek istedi; bir konsey mi, jüri mi yoksa yargıç mı karar veriyordu buna? Ama okur, Sumina sistemini yuhalayan hanımıma katılıp, bu sistemin İngiliz adaleti yanında ne kadar zayıf kaldığına karar vermeden önce, izin verin bir bebeğin bakış açısından bakalım konuya ve meşru cezalandırma kavramına odaklanalım.

Parlamentonun kraliyete bağlı bir bakanı bir nedenle itham ederek, ayrıcalıklarını elinden aldığını düşünün. Onuru kırılan Lord geceyi barlarda onunla bununla kavga ederek geçirir ve küfelik halde eve geldikten sonra karısına sataşır, bunun üzerine karısı teselliyi çocuk bakıcısını döverek bulur, bakıcı da hırsını, evin kızının saçlarını çekiştirerek, kalçalarını tokatlayarak ve onu karanlıkta uyutarak çıkarmakta tereddüt etmez. Ama sakın dozu gitgide artan istismarların bu kurbanının bir tesellisi olmadığını bir an bile düşünmeyin. Çünkü her zaman için ondan daha alçak konumda bir günah keçisi bulunacaktır, ahırdaki domuz yavrusundan ya da avcının çantasındaki keklikten daha az haklara sahip minyatür bir vatandaş bulunur ki kızcağız onun hem yargıcı hem de jürisi olsun, ve tereddütsüz onu her tür eziyetten geçirsin; dayak atsın, değnekle

dövsün, tokatlasın, soysun, suya soksun, derisini yüzsün, suda boğsun, gırtlaklasın, kafasını kessin, yaksın, vs, vs. Okur, bu karanlık bakış açımı bağışlayın, çünkü bu anlattıklarım, bir an için güven arayışındaki bir göğüse bastırılmışken, bir sonraki an başınıza ne geleceğini, örneğin parmaklarınızdan asılıp asılmayacağınızı ya da lazımlığın içinde yüzükoyun uyumaya zorlanıp zorlanmayacağınızı, ya da ameliyat masasına bağlanıp bedeninizin parçalara ayrılıp ayrılmayacağını bilmemenin ağırlığını anlatmaya yetmez. Bir saat önce hanımının okşamalarıyla zevke boğulmuş ve bunu yoldaşlık denen o tatlı iletişimle binlerce kez geri ödemiş olanın katlandığı şehitlik budur işte.

Hazır bu konuya değinmişken, kibar ahalinin her zaman görmezden gelmek istemesine karşın, size açmak istediğim bir nokta daha var; bu rahatsız edici durumun nedenlerinin Keyif Sarayı'ndaki şiddetli uyanışıma dek farkında olmamama karşın, sonuçlarından çok çektim. Sizi kızdırırsam beni affedin ama toplumun iyiliği için bazı gerçekler gizli kalmamalı; kısaca anlatacaklarımda hem yargılama hem de savunmayı bir arada bulacaksınız. Eğer bir kızın bedeninin en gizli yönlerini keşfetmesi yasaklanıyorsa ve bunlardan alabileceği keyiften utanç duygularıyla mahrum kalıyorsa, inanın bana, baskıya maruz kalan çocuk tam bir baskıcıya dönüşecektir! Reddedişten kaynaklanan iki kat güçlenmiş bir hırsla oyuncak bebeğine daha sert bir bekçi olacak, bir anda bekâret kemerini bebeğine takıverecektir; bu kadar zalimce bir yoksunluğa zorlanmasının hırsını çıkarmaktan daha bir haz alacaktır böylece! Ahlâk konusuyla ilgilenenlerin bu anlattıklarımdan çıkarabileceği ders ise, sapkınlığın en sevdiği şeyin baskının dar kapısı olduğudur.

Ama konuyu yine biraz dağıttım, amacım polemik yaratmak değil, zaten hanımlarının keyfi dayaklarına alışık olan, seçim hakkı olmayan biz zavallıların adına konuşmak ve Sumina'da başlarına gelebilecek şeylerin bebekleri, diğer mütevazı insanlar gibi, Aydınlama'nın göbeğinde yaşadıklarından daha fazla korkutmayacağını vurgulamaktı.

Bu arada başyargıç hanımımın itirazlarına karşı pek de sabırlı değildi. "Sanık için de davacı için de birer sözcü bulunmasını son derece uygun görüyoruz," dedi başyargıç. "Elbette oturuma yargıç başkanlık edecek ve son kararı o verecek." Mary daha fazla sorgu-

layamadan başyargıçın Bay Aurore diye seslendiği memur tarafından çay getirildi ve servis yapıldı. Başyargıç Mary'ye, üzerine küçük hindistancevizleri ufaladığı bir dilim sade kek sunarak devam etti: "Her tür cezalandırmayı iğrenç bulan bazı vatandaşlar oylarını tamamen hoşgörüye dayalı kullanıyorlar. Oysa bunu yaparken adli sistemimizin onlarca yıldır edinmiş olduğu bilgi birikimini hiçe sayıyorlar. Kayıtları incelemek zahmetinde bulunsalar, en ağır cezanın, paradoksal biçimde, genellikle en yumuşak ceza olduğunu göreceklerdir, çünkü böyle cezalarla vicdanın acımasız saldırganlığı, şefkatli duygularla alt edilmektedir. İnanın, vahşi birine karşı hoşgörü, sertlikten daha tehdit edicidir. Bakın anlatayım, en zalim suçluların belediye başkanının karısının kaplan yavrularını yıkamak ya da Belediye Kuşhanesi'ndeki yuvaları temizlemek cezası karşısında merhamet dilendiğini gördüm! Öte yandan zavallı bir tavuk hırsızına piyangodan Olası bir Ölüm Cezası - timsahlarla şansını denemek üzere nehire atılmak gibi - ya da Kesin Ölüm cezası - karşıt yönlere giden iki katır arabasına bağlanıp, çekilmek gibi - çıkabiliyor ve bu da en azından başlangıçta daha çatallı bir sorun gibi duruyor. Neyse, böyle bir sonla karşılaşma olasılığı, yankesicilik, zorbalık ve haneye tecavüz gibi çok sayıda adi suçu ortadan kaldırdı ve adli yetkililer de biraz nefes alarak enerjilerini yalnız ağır suçların cezalandırılmasına değil, akademik araştırmalara da yönlendirmeye başladı.

"Maalesef, sandıktan çok sayıda ve son derece yaratıcı ölüm cezaları çıkarabilecek kadar kana susamış oy sahiplerinin var olduğu da doğru. Örneğin ünlü bir davada komşusunun bahçesinden oğlak çalan bir kadın, herkesin içinde derisi yüzülerek, tuzlu suda haşlanma cezasına çarptırıldı, bir başkasında, rüşvet alan bir memur Ogé'nin gümüş madenlerine götürüldü, daha canlıyken üzerine gümüş dökülerek belediyenin bir heykeline dönüştü.

Öte yandan tüm bu olaylarda ve benzerlerinde suç ve ceza arasında öyle tuhaf bir ilişki gözlemlendi ki, uzun soluklu bir araştırmaya başlandı. Şans yasalarını inceleyen önde gelen istatistikçilerimizden Bay Anaxamander artık 'birinci uyuşum yasası' olarak adlandırdığımız teoriyi geliştirdi. Bir ömrü kaplayan bu çalışmayı birkaç cümleyle özetlemekte tereddüt etmeme karşın, şunu söyleyebilirim; uyuşum yasasının işleyişi gereğince, davaların yüzde

72'sinde söz konusu suça uygun cezalar verilmektedir; bunun S - ya da sihir- olarak adlandırdığımız ve şu an yalnızca bir cebir formülüyle açıklanabilen doğaüstü bir faktöre bağlı olduğu düşünülmekte. Bu nedenle birinci yasayı oluşturan kuvvetleri ne yazık ki halka açıklayamıyoruz ve halk da şans rüzgârının başına buyruk estiğine inanarak, oylarını kumarbazların o karanlık şehvetiyle atmayı sürdürüyor. Yayınlanması halinde kalabalıklara esin kaynağı olabilecek böylesi zarif bir teorinin ufak bir topluluğun sırrı olarak kalmasını esefle karşılıyorum!"

Başyargıç bir felaket karşısındaymışçasına içini ve burnunu çekti, sanki her an çözülüp dağılacakmışçasına gözünü çarpık çarpık kırptı. Mutsuz heyecanı içinde, çizgilerle oyulmuş yanaklarından akan gözyaşlarını durdurmak üzere mendiline sarılmadan önce, hakikat ve güzellik üzerine zorlukla birkaç sözcük kekeleyebildi. Hanımım rahatsız bir halde sessiz sessiz oturdu, tanıdığı dünyanın çok uzağında olan bu durum karşısında dile getirebileceği bir teselli bulamıyordu çünkü, üstelik genel prensipler için ağlayan ama bireysel bir durum karşısında hiç de duygulanmış gözükmeyen bu adama pek de sempati duymuyordu. Ayrıca başyargıç o ana dek kocasından hiç bahsetmemişti ve Mary adamın lafı döndürüp dolaştırmasının kısa ve kanlı bir trajediye uzun bir giriş olmasından çekiniyordu.

"Bay Abernethy, sizden rica ediyorum, lütfen bana gerçeği anlatın, rahatlatıcı yalanlar işitmek derdinde olan zayıf bir kadın değilim ben! Korkunç bir suç da işlemiş olsa, bana acıyın ve daha fazla kafamı karıştırmayın. Size yemin ederim kocam doğru dürüst bir adamdır ve bazı sıradışı özellikleri olmasına karşın, ne bir deli ne de bir suçludur."

Başyargıç soyut alemden dış dünyaya çağrılması karşısında pek hoşnut kalmamakla beraber, kendini toparlamaya çalıştı, gözlerini ovuşturdu ve o şüpheli bakışlarını yine Mary'ye dikti. "Lütfen beni yanlış anlamayın hanımefendi. Kocanız suç işlemekten ziyade, bir yanlış anlamanın kurbanı oldu. Yine de akıl hastanesine başvurusunun yanıtını beklerken, neden olduğu zararı telafi amacıyla sosyal görevlerde çalışmakta ısrarlı."

Rahatlama adeta tırısa kalkarak yetişmişti, ama dörtnala koşan topuklar bir yandan gerçek bir korku da taşıyordu. "Hâlâ atlarla il-

gili o budalaca mesele mi yoksa?" diye bir hayret çığlığı attı Mary.

Bay Abernethy hindistancevizi rendesini bir kez daha kullandı, kızararak kek tabağına uzandı. "Kendisinin bu üzücü olayı geride bıraktığına eminim. Allahtan atın sahibi dava açmak istemedi."

"Dava mı?" diye soludu Mary, eli hızla atan kalbinin üzerindeydi.

"Lütfen beni de eş derecede üzen bir konuyu tekrar gündeme getirmemi bağışlayın ve Bay Gulliver'ın güvenli ellerde olduğuna dair garantimi kabul edin. Gerçi hâlâ anavatanında gözlemlediği eşitsizliklerden kaynaklanan ruhsal bir bunalım içinde, anavatanındaki evlilik sistemini tiksinti verici buluyor. Bu nedenle onu kendisi üzerinde hak iddia eden tüm kavgacı karılarından koruyacağımıza dair söz verdik."

"Karıları mı?" diye bağırdı, son derece şaşırmış olan Mary. "Allah aşkına size neler söylediğini anlatın, Bay Abernethy."

"Saygıdeğer hanımefendi, Bay Gulliver, İngiltere'deki tüm beyefendiler gibi kendisinin de, sayıları çok olan ve üzerinde kurdukları baskılarla tahammül edilemez hale gelen eşlerine bakmakla yükümlü olduğunu anlattı. Bir İngiliz kadının ceza almaksızın kocasını tartakladığı doğru değil midir? Ne de olsa, yasal olarak böyle hakları olduğunun bilincinde. Öte yandan koca, hır gür çıkmaması için karılarının, affınızı rica ederim, evlilikle ilgili mahrem taleplerini asla reddedememektedir. Böylece orta yaşa geldiğinde harcadığı tüm bu çaba nedeniyle kendini kuvvetten iyice düşmüş halde bulur ve üstelik yasal olarak bakmakla zorunlu olduğu bir yığın çocuk da peşine takılmıştır." Bay Abernethy başını sert bir edayla salladı. "Lütfen ifademi bağışlayın, ama oldukça şanssız bir durum bu."

Mary tüm anlatılanları ağzı açık bir halde dinlemişti. Kulaklarına inanamıyordu. Bu fantastik kurgu Lemuel'inin dudaklarından dökülmüş olamazdı, olsa olsa Napolili bir libretto yazarının kaba kaleminden çıkmıştı! "Bayım, sanırım siz benim ülkemi hiç ziyaret etmediniz ve bu nedenle tek bir İngiliz'in sözünden yola çıkıyorsunuz."

"Maalesef ülkenize hiç gitmedim. Sosyal konularda geri kalmış olsa da, bilim alanında mükemmel derecede gelişmiş olduğu....."

Mary artık öfkesini bastıramaz hale gelmişti, o güne dek bundan

daha büyük bir saçmalık işitmemiş olduğunu söyleyerek, adamın sözünü kesti. "Sevgili bayım, bu konuda bir İngiliz hanımefendisinin sözlerini dikkate almanız gerekiyor o halde," diye ekledi sertçe. "Bay Gulliver'ın tüm çevresinin de tanıdığı bir tek karısı var; o da benim ve kendisi üzerinde bir kez bile hak iddia etmiş ya da kolaylıkla reddedemeyeceği bir talepte bulunmuş değilim. Üstelik, evlilik hayatımızın çoğunu İngiltere'den uzakta geçirdi. Bu nedenle kendisi ve aklı nerede olursa olsun, onu görme hakkına sahip olduğumu söylersem herhalde benimle tartışmaya kalkmazsınız."

Başyargıç korkuyla baktı. "Hanımefendi, aklımı başımdan aldınız. Kime inanayım ben?"

"Bırakın Bay Gulliver kendi karar versin," diye ısrar etti Mary çabucak. "Eğer nerede olduğunu açıklayamayacaksanız, en azından ona bir mektup göndermeme izin verin."

"Ama nerede olduğu gizli değil ki," dedi adam şaşırarak. "Şu an Oge adasında olduğu söylenmedi mi size?"

Mary'nin eli kalbine doğru uçtu ve göğsüne tutundu. "Oge? Ama hastanenin olduğu ada değil mi bu?"

"Yine de, sağlıklı bulacaksınız onu," dedi adam öfkeyle. "Nezaret konusunda sizden af dilememe izin verin, bundan sorumlu olanlar kınanacaktır." Bunları söyledikten sonra, dargın bir havayla odadan çıktı. Mary kocasını canlı ve özgür bulmasının nasıl büyük bir şans olduğunu düşündü. Açıklama üstüne açıklama dinlemişti, boksörün kafasına inen yumruk sağanağını andırıyordu tüm anlatılanlar ve bunları özümsemekte zorlanmıştı, şimdi ise işittiklerinin ciddiyetini değerlendirecek zamanı vardı, ama -atlarla ilgili uygunsuz duruma ilişkin en ufak bir ipucu verilmemiş olmasına karşın- aşırı derecede rahatsızdı. Öte yandan yolculukları sırasında bir şey öğrenmişse, o da, gereksinim anında soğukkanlı mantığa güvenebileceğiydi; böylece somut gerçekleri değerlendirebilmek üzere saçma spekülasyonları bir kenara bıraktı ve aşağıdaki sonuçları çıkardı:

1) Bay Gulliver komşu adada, niteliğini bilmediği bir işte çalışıyordu.

2) Kendisini devletin korumasına bırakmıştı.

3) Henüz bilinmeyen nedenlerden dolayı ürkütücü bir yalancıya dönüşmüştü.

Düş gücünün vahşi kuşlarını başından atmak ve bu yalın çıkarsamalarda bulunmak Mary'yi öylesine rahatlatmıştı ki bir an, düzenli arazilerini denetledikten sonra, ateşin başına oturmuş, akşam yemeği zilini beklemekten ya da kilerden hangi şarabı alması gerektiğini düşünmekten başka kaygısı kalmamış bir toprak sahibi kadar güvende hissetti kendini. O da toprak sahibi gibi cep saatini çıkardı, toprak sahibi gibi saatine baktı ve şaşırarak fark etti ki başyargıçla görüşmesi dört saatin üzerinde sürmüş.

Lobiden birbirine karışmış çekiç sesleri, bekleme salonunun penceresinden de marangozun geldiğini duyuran boğuk bir hapşırık yükseldi. Adam bir merdiven dayayarak pencerenin ölçüsünü alırken, çırağına da talimatlar veriyordu. Aşağıdaki tozlu bahçede memur, çeşmenin havuzunu sulama güğümüyle doldururken, kuşlar da serinlemek için selvi ağacından aşağı uçuşa geçmişlerdi. Bu görüntü Mary'nin içinde bakımlı bahçesine bir özlem uyandırdı, şakayık, şebboy ve sabah sefası; tümü de İngiliz yağmurlarıyla ıslanıp parlıyor olmalıydı ve yalnızca endişeyle değil, toz, polen ve kuştüyü karışımı bir kuruluk taşıyan hava nedeniyle de yanıp kavrulduğunu hissetti. Öksürmeye başladı ve biraz da hapşırdı, onu içeride gören ve rahatsız olan çırak melodisiz bir ıslık tutturdu.

Bunun hemen ardından iki şey oldu, her ne kadar Mary nedeninin az önce olanlar olduğuna inanamasa da. İlk olarak marangoz homurtulu bir küfürle çırağını susturdu; ikinci olarak kuşlar korkuyla çeşmeden havalanarak, sanki bir kasırga tarafından yutulurcasına selvi ağacının dalları arasına kaçıştılar. İşçilerin çıkardığı toz ve gürültüden hiç rahatsız olmayan bu yaratıkların zararsız bir ıslık karşısında panik içinde kaçışmalarının ne kadar tuhaf olduğunu düşündü Mary! Sanki gizemli bir refleks bir tür tehlikeye karşı uyarmıştı onları, belki seslerini taklit ederek onları tuzağa düşürmek isteyen birine ya da vurdukları kuşları toplayan köpeklerine işaret veren sinsi avcıya karşı. Çırağın da apaçık ortada olan pişmanlığı ve ustasının onu susturması daha da ilginçti, sanki çocuk bir katedralde yere tükürmüş ya da kutsanmış ekmeğe küfür etmişti!

Bay Abernethy'nin dönüşüyle Mary'nin spekülasyonları da sona erdi, adam mektup yazması için izin çıktığını bildirdi. Bol bol

teşekkür eden Mary, hemen odacıklardan birine girdi; orada kim bilir ne meşum cezalar önerilmiş olduğu düşüncesini kafasından atarak, tüy kalemi mürekkebe daldırdı ve yazdı:

Benim sevgili Lemuel'im,

Başyargıç Abernethy büyük bir incelik göstererek yaşadığını ve iyi olduğunu bildirdi, yalnızca bu bile, yolculuğum sırasında karşılaştığım tüm yoksunlukları unutturmaya yetti. Bay Abernethy bana açıklama gerektiren çok şey anlattı, ki bunların arasında senin üzerinde hak iddia edenlere ve ziyaretçilere karşı koruma talep etmiş olman da var. Senden bugüne dek çok şey istemiş olduğumu sanmıyorum, ve şimdi de gösterdiğim tüm çabaya, beni bu kıyılara atan kazalara karşılık bir ödül olarak seninle kısa bir görüşmenin vereceği teselliden fazlasını istemiyorum.

Seni içtenlikle seven karın
Mary Gulliver

Tekrar okudu ve mektubun tonunun çok alçakgönüllü olduğuna karar verdi. Kocası ona ne denli çok şey borçluyken, kendisi niye alttan alıyor, bu kadar az şey istiyordu? Endişe ve kin göğsünde çarpışıyordu ama uzun uzadıya bir savaş için zamanı da yoktu, Bay Abernethy bekliyordu ve Mary'nin Cebelitarık kalesi önündeki Amiral Byng gibi hızlı ve kararlı davranması gerekiyordu.

İçeriği gözden geçirdikten sonra başyargıç resmi mektubu katladı ve kendi mührünü bastı. "Lütfen Bay Arbuthnot'ya gönderildiğini belirtir misiniz?" diye katı bir talimat verdi.

" Kocamın yanında Bay Arbuthnot diye biri mi var?" diye sordu Mary, kocasının yakın dostunun adını işitmek onu şaşırtmıştı.

"Hayır bayan. Kocanız geleneklerimize uygun olarak bu adı benimsedi, zira Gulliver adı bir erkeğe yakışmıyor ve ayaktakımının dikkatini çekiyor."

Okur, adaya çıktığından beri soyadı A ile başlamayan tek bir kişiye bile rastlamamış olduğunu fark etse de, Mary'nin danışmanını bu konuda da sorgulamak ve bir başka süslü nutuk dinlemek gibi bir niyeti yoktu. Bu yüzden merakını boşvererek, kendisinden iste-

nildiği gibi *John Bull*'un meşhur yaratıcısının ismini yazdı mektubun üzerine. (İngiliz halkına bu evrensel takma adı veren adam, herhalde bir İngiliz kadınının da onunkini aşırmasına birşey diyemezdi.)*

* *John Bull:* John Arbuthnot'nun yazmış olduğu *John Bull'un Tarihi* adlı taşlama eserde, "John Bull" İngiltere ve İngiliz halkını temsil etmektedir. (ç.n.)

XVIII

Çok çekici bir hırsız... Ampirizmin sınırları... Amina'dan bir müttefik.... Tuhaf bir kart oyunu...

İşini tamamlayan hanımım, en ufak bir pişmanlık duymaksızın izin istedi ve konukevine doğru yola koyuldu. Gökyüzü bir Çin vazosu gibi, mavi beyaz sırlarla kaplanmış, hâlâ dışarda olan birkaç kentlinin istekli bakışlarını cezbeden ufak bulutlarla kaplanmıştı. Dükkânlar ve mağazalar kapalıydı, sokaklar neredeyse boşalmıştı; tüm hareket gölgelikli balkonlarda yoğunlaşmıştı, kuşların su kapları ve yemlikleri ağzına kadar doldurulmuş, ailelerin sofraları kurulmuştu. Halkın boş vakitlerinde, keyif çatarken giydiği bol kıyafetleri kıskanarak, boğucu sıcaklıktaki sokakları koşar adım geçen Mary, konukevine ulaştı; verandadan kendi odasına geçerken hazır bir öğ-

le yemeğiyle buluşma ümidini de taşıyordu. Ama düş kırıklığına uğradı; çünkü obur kuşlar fazlasıyla doyurulurken, kendi ufak masası tamamen boş bırakılmıştı. Tam o sırada içerden hafif bir ses yükseldi ve gün ışığından odanın karanlığına doğru bakınca, hayaleti andırır bir şekil gören Mary bir hayret çığlığı attı.

"Affınıza sığınırım!" dedi en az onunki kadar şaşırmış bir ses ve odaya izinsiz girmiş olan kişi, kendini izlemekte olduğu aynanın önünden Mary'ye doğru döndü, kendini izlemesinde bir sakınca yoktu kuşkusuz, çünkü okur, inanın bana Greenwich'deki bir konuk odasına yakışır güzellikte bir yaratıktı karşımızdaki; belki İngiliz beğenilerine göre biraz fazla kemikliydi ve güneşten fazlasıyla ve uygunsuzca kararmış koyu bir cilde sahipti. Hırsızın saçları kuzguni siyahtı, irkilmiş gözleri lavanta griliğindeydi ve Mary'nin saten karın korsesiyle sımsıkı sarılmış olan bedeni Bayan Sally Salisbury'nin müşterilerini kaçırabilirdi!

(Okur, ayrıca, kesinlikle kraliçelere yakışır bir yalnızlığı yansıttığını da eklememe izin verin, bir dalganın kıyıya derin, sert çarpışı ile karadan uzaklaşırken çakılları sahilin eğiminde sürükleyen o hafif ve gıdıklayıcı okşayışı arasındaki zaman diliminde keşfedeceğiniz türden, çarpıcı bir durağanlığı vardı. Gizemli bir havaya sahipti, hafif bir kükürt kokusu ve hatta civa parlaklığında! Ama bundan fazla bir şey söyleyemeyeceğim, ne de kimsenin neden ve niçinlerini yanıtlayacağım. Bazı şeyler vardır ki hakkında konuşamaz ya da çok yaklaşamazsınız, çünkü bize en saf erdemin soruları yanıttan daha fazla sevdiğini anımsatmakla yükümlüdürler. Ama gel de bunu İngilizlere, ampiriklere anlat, ya da zavallı savaştan çıkmış haldeki Mary'ye.)

" Sizi kızdırmak istemezdim hanımefendi," dedi davetsiz konuk aceleyle, "ama tüm yaşamım boyunca hiç böyle gösterişli giysiler görmemiştim."

Reverans yapmamıştı, özür dileyişi de bir hizmetkârınkinden çok uzaktı ama Mary, bu duruma kızmadığını fark etti, hatta yalnızlık ve merak nedeniyle tanışıklığı daha da ilerletmek niyetindeydi. "Korseyi güle güle kullanabilirsin, beni aşırı derecede rahatsız ediyor, onu rahatlıkla Sumina iklimine daha uygun bir giysiyle değiş tokuş edebilirim."

"Bende kalabilir mi yani?" diye sordu kız, inanmayan bir ifa-

deyle, kırmızı sateni hem masum hem de açgözlü bir istekle okşuyordu.

"Elbette kalabilir," dedi Mary sabırsızca, " yemeği benimle birlikte yersen!" Şayet bir hizmetçi davranış kurallarına boşverebiliyorsa, Mary için vermesindi? Mary, yeni yeni edindiği ve arkadaşlık uğruna sınıfsal kuralları elinin tersiyle itmesini sağlayan cüretinden memnundu, ama kız sanki dengiymiş gibi, teklifini teşekkürle kabul edince, Mary mahcubiyete kapıldı, çünkü tabunun olmadığı yerde, aykırılıklar tüm görkemini yitirir.

"Ben bayan Tinker," diye kendini tanıttı kız, ahır bakıcısı kadar kaba bir biçimde Mary'nin elini sıkarak. "Konukevinin kâhyasıyım. Siz de kuşkusuz Bayan Gulliver'sınız. Sizi daha önce karşılayamadığım için çok üzgünüm ama hasta bir yakınımla ilgilenmek üzere Amina'ya çağrılmıştım." Yiyecekleri getirmeye koştu ve kısa sürede dönerek, turp yaprakları ve ton balığından oluşan yemekle masayı düzenledi. Sonra vişne rengi korsesi içindeki muhteşem görünümü ve saçlarına iliştirilmiş safir renkli papağan tüyü ile masaya oturarak, şaşkınlık içindeki Mary ile yemek yedi.

Balkondaki parlak güneş ışığında kâhya, ilk bakışta olduğu kadar genç gözükmüyordu, otuz yaşlarındaydı ama çok cazibeliydi; aslında tek kusuru oldukça şehvet dolu olmasına karşın, bir çift geniş ve gelişmiş omzun bedenine kattığı erkeksilikti. Öte yandan Mary'nin Bay Abernethy ile yapmış olduğu görüşmeye verdiği nefret dolu tepki ise tamamen kadınsıydı. "Bir kadının sütünü emmiş olduğunu unutmuş mu o?" dedi. "Bu büyük soyutlamaların yüksek mevkisine çok yakıştığını düşünüyor ama, biz Aminalıların dediği gibi, kolaysa, bana Latince ağlayabilmiş bir bebek göstersin! Bu adam yaşamın yanında çok ufak ve işte gerçek bu... ama ben daha çok kocanız için endişeleniyorum - umarım hasta değildir?"

"Hasta olmadığını söylüyorlar," dedi Mary, ama konuşurken bile uzuvları büyük bir sarsıntıyla titriyordu çünkü o apaçık yalanı, kendisinin tamamen hak etmiş olduğu konumu hiçe sayan bir kocanın yönelttiği aşağılamayı unutamıyordu. Aslında sandalye ve masa da titriyor, dut ağacının meyveleri dökülüyor ve boğazın ürperen sularının ötesinde, Amina'nın ulu doruklarından dumanlar fışkırıyordu. Lav akıntısı volkanın dudaklarından kan gibi boşalıyor ve ormanlık eğimden aşağı hızla iniyordu... İşte okur, doğanın *enanti-*

*odromia** olarak tanımlayacağımız ironik karakteridir bu; bir yandan bizi besleyen ana iken, bir yandan da yiyip yutan yüzünü gösterir. Mary gördüklerinden dehşete kapılmıştı, ama eşlikçisinin yüzü hoş ve keyifliydi.

"Sağ olsun, hanımımız Pele bu, adet dönemlerinde böyle canavarlaşır işte," dedi Bayan Tinker dudak bükerek. "Bundan hoşlanmasak da, katlanmak zorundayız."

"Bu kadar ürkünç bir şeyi nasıl hoşgörebiliyorsunuz?" diye haykırdı Mary ve korktuğu başına geldi; kırılmış onuru, korku ve üzüntüsü gözyaşlarına boğdu onu. Bu bir taktik değildi, ya da puan kazanmak için oynanmış bir pandomim; tam anlamıyla aşağılık bir durumdu, ve üstelik yaşayan bir dişinin karşısında. Annesinin önünde savunmasız ve dilsiz duran bir bebek gibiydi, şefkatin ayıplamadan daha tehlikeli, ya da sevgiyle sarıp sarmalamanın intikam dolu bir tokattan daha haince olup olmadığını bilmiyordu! İşte korktuğu gerçek volkan buradaydı okur -kapris dolu bir öfke, duygusallığın iç bayıltıcı batağı, şehvet, yumuşaklık, çılgınca bir sevinç- Mary'nin ve Bayan Tinker da dahil olmak üzere, kendi cinsiyetimizden her bireyin içindeki bastırılmış güçler. Mary karşısında dürüst bakışlı bir dost değil, tüm çocukluk korkularını yansıtan dipsiz bir ayna görüyordu sanki. Bu karışık duygular içinde haykırdı: "Hep aynı! Hep aynı! Zehir benim içimde!" Daha sonra yüzünü sakladı ve balkondan aşağı kustu.

Ama bu çaresizliği ayıplanmadı, tersine Bayan Tinker ona sarıldı, kova ve bezler getirdi, alnını serin serin ovdu, bu arada deprem de sona erdi, takırdayan tüm tabak çanak sessizliğe gömüldü. "Beni bağışla," dedi hanımım ama kız onu çabucak susturdu ve yeniden yatışana, korku minnete ve yumuşak, yorgun gözyaşlarına dönüşene dek güçlü kollarıyla sardı.

"Haydi yatağa gidin," dedi Bayan Tinker, "uyku en iyi ilaçtır. Akşam yemeğinde yeniden konuşur ve işin içinden nasıl çıkacağınızı düşünürüz." Hanımını yatağa götürdü, Mary bir sıkıntı yumağının içinde kaybolmuştu, sonunda uyuyabildi ve yeniden uyandığında neşeli yoldaşının verdiği haberle karşılaştı: Kısa bir süre sonra Bay Aurore onlara katılacaktı.

"Bay Aurore benim nişanlımdır," dedi kız, Mary'nin oldukça

* *enantiadromia:* zıtlıkların buluşması. (ç.n.)

bozulmasına neden olarak; zira o şişko, küçük memuru böyle kusursuz bir yaratığın yanında düşünemiyordu. "Bu akşam şehirde dolaşırken bize eşlik etmelisiniz, eminim ki Bay Abernethy'den bir şeyler işitmiştir ve kocanız hakkındaki gerçeğin ortaya çıkmasını sağlayabilir."

* * *

Ama beyefendi geldiğinde, onun da üçlü bir gezinti fikrinden pek heyecanlanmadığı apaçık ortadaydı; kuşkusuz nişanlısıyla baş başa kalmayı ummuştu. Doğruyu söylemek gerekirse Mary de pek meraklısı değildi onunla birlikte olmanın. Üçlü şehre doğru yola koyulduğunda adamın çok hantal ve tavırlarının itici olduğunu düşündü, üstelik dişleri de fırlaktı; neticede Mary onun kesinlikle yakışıksız bir eş olduğuna karar verdi.

Ama bir kadının seçimini eleştiren arkadaşı, her ne kadar samimi bir biçimde onu kurtarmak niyetindeyse de, budalaca davranmış olur, çünkü yalnızca söz konusu kadının sevdiği erkeğe aktarmış olduğu öz gururunu zedelemekle kalmaz, aynı zamanda o erkeğin değerini artırır ve aslında pek düşük olan statüsünü yükseltir. Böylece arzu edilen sonuç asla elde edilmez, tam tersi, karşı tez başarılı olur. Sonuç: Çelik gibi sert bir kararlılık, apar topar yapılan bir evlilik ve bozulan bir arkadaşlık!

Sevgilisinin kusurları gibi Mary'nin kıskançlığını da hiç fark etmemiş gözüken Bayan Tinker her ikisinin de koluna girdi ve böylece limana inen caddede, kol kola, gösterişli bir edayla, ve cüretimi bağışlayın, güney yarıkürede görebileceğiniz, birbiriyle en uyumsuz üçlü grup halinde yürüdüler; kâhya kırmızı korse, memur beyaz iş kıyafeti, hanımım ise uzun yolculuğu boyunca fazlasıyla yıpranmış olan yeşil ipek elbisesi içindeydi.

Çok geçmeden Bayan Tinker'ın gösterdiği ilgi karşısında nişanlısının gerginliği azaldı, adam kibarlaştı, Mary'ye Amina'nın üzerinde kümelenmekte olan fırtına bulutlarını gösterdi. "Tuhaf ama gerçek olan şu ki her zaman sahip olmadığımız şeyler için kıvranmaktayız," dedi sokulgan bir gülümseme ile. "Suminalılar Amina'nın yağmur bulutlarına özlemle bakar, öte yandan Aminalılar bataklıklardan, kükürt kokulu havadan yakınır durur ve Sumina'nın

kuru, mavi gökyüzünü kıskanırlar."

"Ama Suminalılar bizi kıskandıklarını kabul etmektense her şeyi yaparlar," diye sertçe söze karıştı nişanlısı. "Bu gerçekten çok komik Aurore."

Memur bozulmuştu, hemen savunmaya geçti. "Ama şekerim, kendi aramızda adadan övgüyle söz ederiz" diye sözü aldı. "Belki insanın en şiddetle istediği şeyi, en ateşli tavırla reddetmesi ve başkaları karşısında zayıf duruma düşme korkusuyla gerçek düşüncesini gizleyecek türlü yollar icat etmesi de doğanın bir yasasıdır. Ama burada tehlikeli bir durum var, kaçınılmaz olarak isteklerimizi, bırakın sevdiğimiz insanı, kendimizden bile saklar hale gelebiliriz, çünkü alışkanlık, aynı mercan gibi, yıllar geçtikçe duygularımızın o hassas düzeneklerini sarıp sarmalayan kireçsi bir madde üretir, öyle değil mi?"

Bu gevezelik acıklı bir hapşırık nöbetiyle kesildiğinde, "Bravo Aurore!" diye bağırdı nişanlısı. "Bir memur olarak yeteneklerini harcıyorsun. Seni bu kuştüylerinden uzaklaştırmalı ve rahat rahat düşünebileceğin bir mağara bulmalıyız."

"Tüm Suminalılar felsefeye bu kadar meraklı mıdır?" diye sordu Mary; Bayan Tinker'ın onu unutmuş olduğu, hatta daha kötüsü, kendisini yalnızca caka satmak için getirdiği düşüncesiyle gücenikti.

"Nişanlım öyle olduğunu söyleyecektir korkarım!" dedi memur. "Eminim Sumina'da uçan böcekler kadar ender şair ve sanatçı olduğuna da dikkatinizi çekecektir, ama neyse ki kendisi Aminalıdır." Nişanlısının yelpazesinin sevgi dolu dokunuşuyla ödüllendirilen memur pervasız bir neşeyle devam etti, "Bir yeri sürekli küçümsemenin aptalca bir alışkanlık olduğunun farkındayım, ama en azından Oge'deki budalalar kadar yoldan çıkmış değiliz!" Kuzeyde, ufukta su mermerinin soluk şeffaflığında parlayan kayalık bir yükseltiyi gösterdi. "Bazıları onların mantığının, Amina'nın aslında var olmadığını kanıtladığına yemin ediyor!"

Mary adanın görüntüsü karşısında öyle irkilmişti ki bu şaka yollu ima ona ulaşmadı bile. Donakalmış bir halde titredi, baktı; gördüğü, altın rengi sahili, kuş tüyü bezeli hurma ağaçlarıyla sevimli bir mercan adası değil, batmakta olan güneşin son demlerinin bile ısıtmadığı bir solgunlukta, girdili çıktılı uçurumları, çıplak kayalık-

ları olan bir toprak parçasıydı. Nasıl da boştu umutları! Haritada, mutluluk dolu bir buluşma yaşayabileceği, şen şakrak, konuksever bir ada bularak onu kandıran kalbi de bomboştu. Eğer son durağı bu soğuk, cazibesiz yer olacaksa, yolculuğunun da bir anlamı kalmamıştı. Böyle bir yere hapsedilmek yeterince kötü, diye düşündü, ama nasıl olur da, bir adam böyle karanlık bir inzivaya kendi isteğiyle çekilebilir?

Aslında arzulamanız gereken kişinin size itici gelmesi kadar can sıkıcı bir şey yoktur; bu yüzden Mary bütün gücüyle kendini aşkın dümenine bırakmaya çabaladı, ve gemisini sığlıktan girdaba doğru yöneltti. Onun donuk sessizliği üzerine konuşması gerektiğini düşünen memur, Oge'nin tüm gelirini sağlayan gümüş madenlerini, en ileri tekniklerin denendiği başarılı hastanesini betimlemeye koyuldu. Bu arada kurnaz Bayan Tinker ise hanımımdaki üzüntü belirtilerini yakalamıştı ve rıhtımdaki kafede birer içki içmeleri gerektiğini bildirerek sevgilisini en uygun masayı ayarlamaya yolladı.

"Nişanlıma aldırmayın," dedi kibarca. "Hoşa gitmeye o kadar istekli ki kendini kaybediyor. Ama sabırlı olun, iyi kalplidir ve kısa zamanda sizin tarafınıza geçecektir."

Haklı ya da haksız, duygusal insanlara güvenilmemesi gerektiğini (çünkü onaylama rüzgârları nereden eserse, o yana savrulup dururlar) düşünen Mary, kızı sessiz ve yalvarır bir bakışla yanıtlayabildi, kararsız Aurore'ye güvenmektense, kendini bu Amazon'un becerikli ellerine bırakmayı bin kere yeğleyeceğini düşündü.

(Okur, kendinde bulunan kusurları başkalarında gördüğünde, onları çarçabuk yargıladığını kabul ediyorum; ama onu hoşgörün, çünkü size asla bir kahramanlık hikâyesi ya da kusursuz bir hanımefendi vaat etmedim; fazlasıyla sade bir gıda olmasına karşın, gerçeğin övgülerle dolu ziyafet sofrasından daha besleyici olduğuna inanıyorum.)

"Hayır, hayır, böyle somurtmayın," dedi Bayan Tinker, "bu ancak sıkıntılarınızı daha da depreştirir. Bana güvenin ve bu arada zamanı olabildiğince hoş geçirelim."

Limana bakan kafelerden birinin dışında oturdular, serin akşam esintisini içe çekmek ve yalnızca balıkçı teknelerinin değil, en süslü işçilik ürünlerini sergileyen kano ve sandalların da bağlı bulun-

duğu koy manzarasının tadını çıkarmak mümkündü burada. Etraflarındaki masalarda Suminalılar, aşırılıklarla yozlaşmamış bir canlılık içerisinde eğleniyorlardı. Yaşlılar çocuklarla ilgileniyor, gençler tavla oynuyor, sevgililer konuşuyor ama başlarında onlara bekçilik eden yetişkin kadınlar olmamasına karşın, birbirlerine dokunmuyorlardı. Aslında bu ölçülü keyif ortamında, Bay Abernethy'nin betimlemiş olduğu eğilimlere ilişkin hiçbir ipucu gözükmüyordu. Mary içkisini uysal uysal içti ve ve hatta arkadaşının hoşuna gitsin diye tadının mürver şarabını anımsattığını söyledi (ama Mary'nin öyle dilemiş olmasına karşın, bu benzetme arkadaşının hoşuna gitmedi), sıkıntılı bir ruh hali içinde etrafındaki görüntülere baktı, sesler işitti, yabancı olmanın getirdiği rahatsızlık ve bıkkınlık hissini saklamaya çalıştı.

Adalılar başka topraklardan gelen yabancılara karşı ihtiyatlıydılar ve Mary'nin kasnaklı eteğiyle, iç eteğine doğru dürüst bakmadılar bile, ama birbirleri için aynı özeni gösterdikleri söylenemezdi, özellikle de söz konusu kişi, vişne rengi sımsıkı korsesinin içinden göğüsleri tüm cömertliğiyle, deniz kabuğundan yükselen Venüs gibi fışkıran bir kadınsa. Rahatsız olmak şöyle dursun, Bayan Tinker kendisine gösterilen ilgiyi doğal buluyor gibiydi, hatta bundan keyif de alıyordu, gözleri parlıyor, sesi boğuklaşıyordu, nişanlısı ise tavuskuşuyla gurur mu duysun, yoksa üzerine çektiği bakışlardan onu kıskansın mı, karar veremiyordu.

Bu arada kıyıya bağlı tekneler akşam akıntısında gevşekçe sallanıyorlardı, liman duvarında balıkçılar paylarına düşen yılanbalığı ve kerevitleri ayırıyor, fener ışığında ağlarını tamir ediyorlardı. Hiçbir yer bundan daha hoş, hiçbir görüntü daha rahatlatıcı olamazdı, ama ayın baştan çıkarıcı yükselişi bile hanımımı çevrelemiş olan hüzün perdesini kaldırmadı; aslında ayın dolgun yuvarlaklığı, Mary'yi kendi yoksunluğu üzerinde düşündürdü, günahkâr Kabil'in de sürgün edildiği yer işte bu ay değil miydi? Orada soğukta ve tek başına yaşamayacak mıydı? Beli bükük halde yürüyüp, kanayan sırtında sonsuza dek dikenli çalılar taşımayacak mıydı?

Okur, anlatımın bu noktasında bir tür tatmin duygusu yakaladıysanız, bunu reddederek sizi kandırmayacağım. Nesnel olma çabasındaysam da, kusursuz değilim ve o dönemde kendi yaralarımın da tam olarak iyileşmiş olduğunu iddia edemem. Kuşkusuz hayal

kırıklıklarıma kendi kendime neden olduğum söylenebilir; güneşe çok yakın uçmuştum ve Ikarus gibi dünyaya düşmüştüm. Eminim böyle bir malzemeden *zenginler*'in *fakirler*'i kendi hallerine razı olmaya ikna etmekte kullanacağı çok sayıda vaaz çıkarılabilir. Ama okur, ben kendi halime razı olmaktan çok uzaktım, ve üstelik yaşadığım tek bir üzüntüyü bile, az sonra göreceğiniz gibi, unutmamıştım. Ama şimdilik bir kenara çekilmiştim; hanımım olayların yükselen ivmesiyle sürüklenirken benim günlerim sıkıcı ve sıradan geçiyordu, ve böyle heyecanların, deyim yerindeyse, ancak vekâleten tadına varabilirdim.

XIX

Bir doğabilimci ile karşılaşma... Yarasa harmanı... Günah Pelerininin fonksiyonu üzerine... Bahçıvanlığın tehlikeleri...

Tam o sırada bir teknenin oymalı pruvasında, kader küreklerini kıyıya doğru çekiyordu - ya da; çıplak göğsü, savrukça bağlanmış kravatı, güneş yanığı alnını çevreleyen bandanası, uçuşan saçları ve yalnız Fransızlarda rastlayabileceğiniz o zarif ve çevik el kol hareketleriyle Bay Antoine Duchesne'ydi kıyıya yanaşan.

"Ola!" diye bağırdı balıkçıları izleyerek, sonra bir daha "Ola," ve suları yarmayı sürdürerek rıhtıma ulaştı, solmuş kadife ceketini omuzlarına attı, kıyıya sıçradı ve tekneyi bağladı. Hemen bir katır arabası çağırdı ve tahta kovalar getirtti, ekibiyle teknedeki tatsız yükünü boşaltmaya başladı. Okur, bu yük Amina'nın alüvyon ova-

larından toplanmış büyükçe bir volkanik toprak yığını ile birkaç yüz kiloluk hayvan pisliğiydi; ne amaca hizmet edeceklerini kısa sürede anlayacağız. Sessiz limandaki bu ani curcuna kafenin terasında oturan müşterilerin dikkatini çekmişti ve onları da eğlendirir gibi gözüküyordu.

"İşte Mösyö Antoine," diye bağırdı Bayan Tinker, heyecanla adamı selamlamak üzere elini sallayarak. "Diğer konuğumuz," diye açıkladı şaşkın bakan Mary'ye. "Fransa'dan tanınmış bir botanist!" Bay Aurore ise, terası geçerken masalara gülücük ve *bonsoir*'lar* dağıtırken, kirli ellerini de pantalonuna silen bu beyefendinin ortaya çıkışından fazla memnun olmuşa benzemiyordu.

"Bayan Tinker!" diye bağırdı gezgin, kadının kırmızı yanaklarına sesli öpücükler kondurarak ve kılık-kıyafetini ilgiyle inceleyerek. Çapkınca *"charmante"** diye mırıldandı ve memuru selamladı, memur bir Prusyalı kadar merasimli bir biçimde yanıtladı adamı.

" İşte sevgili Bayan Gulliver, ta İngiltere'den onca yol kat etti buralara!"

"Madam," dedi Fransız saygıyla fakat reveransının hernüz ortasındayken durdu ve bakakaldı. "Ama siz... *la belle dame en robe de soir!*"*** diye bir hayret nidası çıkardı neşeyle gülerek. "Eminim ki biz ayışığı altında karşılaştık. Sanırım siz Sumina'ya gizlice geldiniz ve geminiz de aynı şekilde ayrıldı, yoksa mektuplarımı Avrupa'ya götürmek iyiliğinde bulunabilirdi bana."

Mary şaşkın kalakalmıştı, kekeleyip kızardı, çünkü düş gördüğünü sanırken şimdi uyurgezer olduğu ortaya çıkarılmıştı; üstelik de, düşünde büyülenmiş gibi seyrettiği çamur adam tarafından. Yeterince sert bir ton yakaladığını hissettiğinde, "Bayım, durumumdan faydalanmışsınız," dedi. "Sanırım orada olduğunuzu belirtmeniz daha nazik bir davranış olurdu."

"Affedin beni sayın bayan, ama ortaya çıkışınız öyle ani oldu ki, donakaldım. Ve bana öyle sabit gözlerle bakıyordunuz ki konuşmaya korktum, sizi şoka sokmaktan çekindim - bir *somnambule*'ü**** uyandırmanın tehlikeli olduğunu söylemezler mi hep? Sonra da ar-

* (Fr.) *bonsoir:* iyi akşamlar. (ç.n.)
** (Fr.) *charmante:* çekici, büyüleyici. (ç.n.)
*** (Fr.) *la belle dame en robe de soir:* gecelikli güzel kadın. (ç.n.)
**** (Fr.) *somnambule:* uyurgezer. (ç.n.)

kanızı döndünüz ve hayalet gibi kayboldunuz, izninizi rica ederek söyleyeyim ki çok çekici bir hayalet...." Tüm bunlar bir çırpıda anlatılırken, bir çift esmer gözden ateşli bakışlar fışkırıyor, omuzlar vahşi sarsıntılarla gidip geliyor ve kara bukleler güneş yanığı boynun etrafında inatçı bir enerjiyle dans ediyordu. Sade katılıkla bu çapkını yola getiremeyeceğinizi görebilirdiniz; hiçbir çiçeğin kokusunu taşımıyor ama Versailles Sarayı'ndan gelmiş bir kurtizan gibi zarafetle kur yapıyordu, tüm çıplak canlılığıyla gençliğe ve bir Fransız erkeği olarak doğmuş olma şansına sahiptik; ve üstelik tek erkek çocuktu; *hayır* alışık olduğu bir sözcük değildi; belki yalnızca sevimli bir annenin dilinden düşmüş tatlı bir serzenişin *hayır'*ı ya da şefkatli bir soru işaretiyle izlenen *non?*,* ya da bu sözcüğün kesinliğini yumuşatmak için önüne eklenen bir *mais*** dışında. Başka hanımefendiler bu abartılı övgü akınına karşılık verir, erkeğin yaylım ateşini ilgiyle yanıtlar ve bundan keyif alırdı. Ama Mary'nin böyle cilveli bir yönü olmadığından, sessizce başını salladı, dudaklarını büzdü ve alıngan bir hassasiyet içinde oturdu.

Yanlarına oturmadan önce, su pompasını kullanması gerektiğini söyleyen Bay Antoine rıhtımda, herkesin gözü önünde bol suyla temizlendi ve ceketi sırsıklam bir halde, pantalonuyla ortalığa sular sıçratarak, saçları bir av köpeğinin tüyleri gibi pırıl pırıl, masaya döndü. İçkiler yenilendi ve Fransız kart oyunu oynama önerisini reddetti. "*Mais jouez donc*,"*** diye hemen ekledi, "benim biraz peynir, ekmek yiyip, hemen işe koyulmam lazım."

Bayan Tinker cilveli bir edayla başını sallayarak sordu, "Demek değerli toprağınızı buldunuz Mösyö, ama acaba biz şu değerli ürününüzü hiç görebilecek miyiz?"

"*S'il plait a Dieu!*"**** diye haykırdı botanist parlak bakışlarını gökyüzüne dikerek, bu devinimi Mary'ye çenesinin hemen üzerindeki doğuş lekesini gizlice inceleme fırsatı vermişti. "Amina'nın toprağında her türlü bitkinin yetiştiğini söylüyorlar ve ben de bir bilim adamının olabileceği kadar emin hissediyorum kendimi. Hanımefendi, orada yetişen laleleri görmeden inanmazsınız," diyerek birdenbire dönüp bakışlarını Mary'ye dikince, kadın da toparlan-

* (Fr.) *non*: hayır. (ç.n.)
** (Fr.) *mais*: fakat. (ç.n.)
*** (Fr.) *Mais jouez donc*: Ama siz oynayın. (ç.n.)
**** (Fr.) *s'il plait a Dieu*: Tanrı isterse. (ç.n.)

mak zorunda kaldı, "üç santimlik çiçek üç metreye çıkıyor, *je vous assure.*"*

"Peki, sizin söz ettiğiniz bitkinin ne olduğunu öğrenebilir miyim?"

"*Fraisiers*,"** Bayan Gulliver. Uzun yolculukları sırasında güçten düştüler, huysuz hastalar gibi fazlasıyla şımartılmak istiyorlar. Ama nekahat dönemleri tamamlanınca, kendilerinden bekleneni yerine getireceklerinden eminim."

Bu bahçıvanın sanatının ne olduğuna dair hiçbir fikri olmayan Mary sordu, "Peki neymiş onlardan beklenen Mösyö?"

"Ne mi? Çiftleşmeleri madam, doğanın hepimizden beklediğinden fazlası değil yani. Balo salonunun karşı yakasına geçmek ve kendinize bir partner seçmek, ki inanın bana, bu bir beyefendi için yeterince kaygı dolu bir yolculuktur, ama yine de benim âşıklarım daha cesur olmalı ve ırk farklılığından kaynaklanan engeli kör bir atlayışla geçivermeli!" Fransızın önüne bir somun ekmek ve peynir dilimleri getirilmişti, büyük bir iştahla yemeye başladı ve bir yandan da konuşmayı sürdürdü. "Melezler, madam! Amacım melezler yaratmak, ya da isterseniz aynı cinsin iki farklı türünün birleşmesinden oluşan karışık ırklar da diyebiliriz. Bizim Fransız çileğimizin, genel inanışın aksine, her zaman hermafrodit olmadığını ve Şili'li dişilerini dölleyebileceğini bilim dünyasına kanıtlamaya kararlıyım. Bu arada aklıma gelmişken ekleyeyim, Şili çilekleri hem çok daha büyük hem de daha sulu ve tatlı, yani ikisinin birleşmesinden ortaya çıkacak ürün yalnızca bahçıvanların değil, ekonominin de yararına olacak. Bir zamanlar masalarımızı süsleyen cücelerin yerini alacak devlerle kendimize ziyafet çekeceğiz!" Bunları da söyleyen genç adam ağzını şapırdatarak son lokmasını bitirdi, üçlüden izin isteyerek ayrıldı -ki ikisi pek üzülürken üçüncüsü apaçık rahatlamıştı- ve pis kokulu katır arabasını caddeye doğru sürdü.

"Mösyö Antoine hep akşam serinliğinde çalışır, ağları ancak o saatlerde kuşlardan çekinmeksizin kaldırabiliyor," dedi belli bir sahiplenici tonla Bayan Tinker. "Gündüzleri uyur ve rahatsız edilmek istemez." Bunun üzerine nişanlısı somurttu ve bu kadar titiz göz-

* (Fr.) *Je vous assure*: Sizi temin ederim. (ç.n.)

** (Fr.) *Fraisier*: Fransızca çilek anlamına gelen *fraise* ve daha önceki bölümlerde Şili'de yeni bir çilek türü bulduğu iddia edilen kişinin adı olan *Frezier* sözcükleri ile oynanıyor. (ç.n.)

lemlere konu olsa kendini şanslı sayacağını söyledi iğneleyici bir tonla.

Kuşkusuz, o sırada kızlı oğlanlı bir grup tüm curcunalarıyla dikkatleri üzerlerine çekerek yaklaşmasa, sevgililerin arasında bir atışma yaşanacaktı. Liman duvarına oturan gençler kurumuş palmiye yapraklarından yapılmış kaba saba uçurtmalarını gökyüzüne saldılar, uçurtmalar denizden gelen esintiyle çabucak yükseldi. Ama kısa sürede Mary bunun göründüğü gibi zararsız bir eğlence olmadığının farkına vardı; Bayan Tinker, yapımı çok tehlikeli olan ve zehirli örümcek ağlarından hazırlanan iplere keskin kancalar takıldığını ve bunların ucuna yarasalara tuzak niyetine çürümüş meyve parçaları asıldığını anlattı.

Okur, Mary başının üzerinden ok gibi geçen, düşünce kadar hızlı ve görünmez olan bu yaratıkların, kendilerinden daha kurnaz olanların ağlarına birer birer takılarak, karanlık gökyüzünde, cehennemlik bir çamaşır ipine asılı paçavralar gibi dizilmesini dehşetle izledi. İşte bu karanlık hasat sürerken, pazar yerinde gözümüze çarpan anlaşılmaz durumun, o sırada hâlâ canlı olan ve kafeslerinde acı çeken yarasaların sırrı çözülmüş oldu. Böylesi bir zalimliğe tepki göstermekte gecikmedi, memur da hemen bu spor faaliyetinin yararlarını dile getiren hırçın bir savunmaya geçti; yaratıkların organlarından elde edilen ilaçlarla Oge'deki doktorlar melankoliden böbrek taşına dek pek çok hastalığı tedavi edebiliyorlardı, Sumina'nın daimi hastalığı olan astımı anımsatmamıza bile gerek yok.

İşkence gören zavallı yarasalar gibi titreyen ve adanın isminin bir kez daha dikkatsizce anılmasına katlanamayan Mary bağırdı, "Bayım, duygularımı umursamasanız bile, en azından kocamın niçin Oge adasında bulunduğunu ve ne işle uğraştığını söylemek nezaketinde bulunun!"

Memur telaşlanmıştı, yalvarırcasına, kendisini azarlayan bir bakışla süzen nişanlısına baktı. İşte zayıf insanlar böyledir, yalnızca kendi kırılganlıklarıdır umursadıkları, bu yüzden zalimce davranmayı sürdürürler ve azarlandıklarında ise incinmiş masumu oynar, yaşayan hiçbir canlıyı incitmek istemeyecek denli şefkatli olduklarına yemin ederler. "Kusurlu davrandıysam bağışlayın sayın bayan," dedi adam kupkuru, "ama istediğiniz bilgi bende yok. Bildi-

ğim tek şey Oge'de yaşayanların ya doktor ya da hasta olduğu, bir de gümüş madenlerinde çalışanlar var; ama bu kocanız için geçerli olmasa gerek; kocanızın sıradan bir işçi olmadığını tahmin ediyorum."

"Kocam yalnızca insanların yaşam koşullarını daha iyiye götürmek ve çekilen acıları azaltmak isteyen tanınmış bir doktordur," dedi Mary sertçe.

"O zaman doğru yerde bulunduğundan emin olabilirsiniz," dedi adam somurtarak, başını salladı, içini çekti, sanki böylesi dert ve keder dolu bir yerden söz etmek ona da acı veriyordu. "O zavallı ruhların gerçekten iyileştirilmeye ihtiyacı var."

En cılız onaylama bile zavallı Mary'yi duygulandırmaya yetmişti, ne diyeceğini tam da bilemeden ekledi, "Bayım inanın bana, Bay Gulliver iyi ve kendini insanlığa adamış biridir." Bay Gulliver'ın iyiliği düşüncesi bardağı taşıran son damlaydı sanki, Mary tehlikeli bir biçimde neredeyse gözyaşlarına boğulmak üzereydi.

"Oh, hanımefendi, lütfen ağlamayın, bizi de ağlatacaksınız!" diyerek, mutsuz mutsuz güldü memur, aslında onun da gözyaşları boşalmak üzereydi. Boğazını temizleyerek devam etti, "Sadakatiniz size çok şey kazandırıyor, itiraf etmeliyim ki en değerli erdem olarak kabul ediyorum sadakati. Kocanızın durumu hakkında hiçbir şey bilmiyorum ama size söz veriyorum neler olduğunu öğrenmek için yeri ve göğü oynatabilirim." Nişanlısına buğulu bir bakış atarak devam etti, "Üstelik gerçek âşıkları yeniden buluşturmak için gerekirse her şeyi riske atmak ve elden gelen her şeyi denemek lazım; bunu yapmayana adam der miyim?"

"Sevgili Aurore," diye mırıldandı Bayan Tinker. "Eminim ki her şey şart değil. Azıcık ciddi bir çaba yeterli olacaktır."

Ertesi sabah oda kapısı açıldığında, kâhya içeriye bir kahvaltı tepsisi ve yarıya kadar dolu bir kâse yıkanma suyu ile girdi. "Sarnıç neredeyse kurumuş," dedi. "Sanırım bizim için yağmur duasına çıkmalısınız, Bayan İngiliz!"

"Bahçede kuyu yok mu?" diye sordu Mary.

"Hayır. Sokakta pompa bile yok. Kaç zamandır bir kuyu açmamız gerektiğini söylüyorum ama hâlâ maliyeti nedeniyle mızılda-

yıp duruyorlar. Kuşkusuz büyük bir yanılgıya düşerek, böyle bir girişime gerek olmadığını çünkü yabancıların banyo yapmayı önemsemeyip, bedenlerini parfümle serinlettiklerini iddia ediyorlar." Bayan Tinker tuvalet masasının hızla tozunu alıp, kuştüylerini süpürmek üzere balkona geçti.

Bu arada Mary tabağında, kuraklık nedir bilmeyen Amina'dan gelmiş meyveleri gördü ve bir an botanisti düşündü. Bir önceki gece verandadan baktığında minik bitki sıraları, toprağa gömülü bir kürek ve onun yanına atılmış ağları görmüştü, ama bahçıvana ait bir iz yoktu. Bu konuyu biraz daha evirip çevirdi kafasında, bir beyefendinin tüm yaşamını sıradan çileklere adamasına neden olan şey tuhaf ama tatlı bir tutkuydu.... ve bir kez daha hoş duygulara bıraktı kendini Mary, gülümsediğinin farkında değildi. Sonra birdenbire kırılan dal parçalarının sesiyle irkildi, çayırlık alanı çevreleyen çitlerden hırsız gibi sürünerek geçen ve her iki eliyle ağzına kadar su dolu tahta kovalar taşıyan silueti algıladı.

Yakalanmak istemeyen Mary, adamı izlemek üzere gölgeli saçakların altına sığındı. Sulama güğümünü nasıl da dikkatle dolduruyordu, bir tek damla dökülmüyordu yere ve nasıl dengeli bir biçimde indirip kaldırıyordu güğümünü; tek bir bitki bile eksik sulanmıyor, bir tek bitki için bile fazladan su gitmiyordu, hepsine tam ihtiyaçları kadar su veriyordu! Köklerin etrafındaki ıslak gübre yığınından yükselen bol ve taptaze kokuyu hissetti, bir süre tarım, açık hava, çapalama, sürme ve hayvancılık üzerine düşündü.

(Okur, işte böyle, gelecek komik bir tasarımla yapılanır: Onu düşlerken, uygun olsun olmasın, herhangi bir nesneyi dayanak noktası olarak alabilirsiniz, ve kalbinizin küçük kökleri beslenecek damarlar ararken, bir bok yığını bile onları doyurmaya yeterli bir anlam taşıyabilir!)

Tutumlu bir biçimde yıkandı, çabucak giyindi ve elinde tepsisiyle verandaya çıktı. Bayan Tinker yanında bir dikiş sepetiyle sallanan koltukta oturuyordu. "Peki, madem Amina'da her şey rahatlıkla yetiştirilebiliyor, neden Mösyö Antoine bahçesini orada yapmadı?" diye sordu Bayan Tinker'a.

"Çünkü sevgili dostum, Mösyö Antoine bir erkek ve -sanırım bu dikkatinizi çekmiştir- erkekler orada üst üste iki geceden fazla kalamaz."

"Yoksa Amina'nın bir kadın adası olduğunu mu kastediyorsun?" diye sordu Mary şaşkınlık içinde.

"Sistemin biraz geri kafalı olduğunu kabul ediyorum" dedi sepetinden tamir edilecek bir parça çıkaran Bayan Tinker aceleyle. "Annemin de bu konuda elinden fazla bir şey gelmiyordu ama itiraf etmeliyim ki babam ne zaman ayrılmak zorunda kalsa, ben inanılmaz bir yaygara koparırdım. O berbat kıyıda döktüğüm gözyaşlarıyla tüm Sumina'nın sulanabileceğine inanırım! Kuşkusuz, gelenek tuhaf bir şey... ama yine de son derece önemli bir fonksiyon taşıdığını görebiliyor insan."

"Ama sen Sumina'da yaşamayı yeğliyorsun," dedi Mary, bir yandan da kızın kucağına yayılmış, gezici bir oyuncunun *Commedia dell'Arte*'da giyebileceği türden tuhaf kostüme bakıyordu.

"Şu an için evet," dedi güçlü omuzlarını silken Bayan Tinker. "Ama çocuklarım olduğunda, yaşlandığımda ve güvenecek yoldaşlara gereksinim duyduğum zaman, oraya döneceğimi sanıyorum."

"Ama Bay Aurore ile evlenmeyi düşünüyorsun, değil mi?"

"Elbette ama tek bir erkeğin yaşam boyu eşim olacağını düşünecek kadar toy değilim. İnsanın yaşamda bir sürekliliğe gereksinimi var ama bizim Amina'da söyleyegeldiğimiz gibi, erkeklerin bir şeye odaklanma süresi olsa olsa bir solucanınki kadardır ve temel zorunluluklar için onlara güvenemezsiniz. Yaşamınıza girer ve çıkarlar, birinin yerini öteki doldurur, çarkın kaçınılmaz işleyişi bu değil mi?"

Mary bu yanıt karşısında dehşete kapılmıştı, bu adalarda sapkınlığın sonu olmadığına karar verdi; adalılar için ne evlilikte sadakat, ne genelgeçer adalet işleyişi önem taşıyordu ve tüyleri pek çok hastalığa neden olan kuşlar dışında inanç duydukları bir şey de yoktu. Süreklilikten söz ederken kaynayan lavlar üzerinde yaşamak ve erkekliğin sağlam yapılarını küçümsemek! Kuşkusuz, kısacık bir ışık gölge oyunu bile bir kadın topluluğundan daha uzun ömürlü olurdu! Ama öte yandan Bayan Tinker'a tek bir bakış bile, insanın dilini damağına yapıştırıyor, bir kız kardeşi özlemle aratıyor, bir annenin yokluğuna yas tutturuyor, hayranlıkla ürpertiyor, rekabet duygusuyla kızıştırıyor ve kadının içindeki keşfedilmemiş dünyaya dalarak, oradaki buğulu gizemin içyüzünü çözme arzusu yaratıyordu... Mary kendine geldi ve sağduyunun emrettiği faziletli

bir ifadeyle başını salladı. "Bay Gulliver'ı başkasıyla değişmek gibi bir hadiseyi, böylesine hafife alarak dile dökemezdim," dedi, öyle hırçın konuşmuştu ki Bayan Tinker dikiş işini yarım bırakarak ona baktı.

"Emin olun, Amina'da hiçbir şey hafife alınmaz! Bakın, size *Günah Pelerini*'mi* göstereyim, onu giyerek evleneceğim ve zamanı gelince onunla gömüleceğim." Tuhaf bir pelerin çıkardı ve Mary'nin pelerinin çıfıt çarşısı azametini görebilmesi için onu bir güzel yaydı. Sıradan, doğal pamuklu kumaştan yapılmasına karşın, gümüş renkli nakış işleri, parlak ipekli süslerle donatılmış, çubuklar, taşlar, cicili bicili ıvır zıvırlarla süslenmişti. "On iki yaşımdan başlıyor," dedi bir deniz kabuğunun işlenmiş olduğu kol kısmını gösteren terzi. "Dalgalarla oynarken bu kabukla kolumu kesmiştim." Üzerinde koşan bir yaban ayısı deseni taşıyan, nakış işlemeli ayı göstererek devam etti, "Bu da ilk âdet görüşümü simgeliyor. Bu örgü babamın saçından, yanındakiler de cenazesinden kalan kurutulmuş çiçekler. Kenarları işlemeli olan şu orak ilk kez bir arkadaşıma ihanet edişimin anısı. Kano kendi toprağımdan ayrılışımın ve kuştüylü taç da bekâretimi kaybedişimin simgesi..."

"Ama mahrem kalması gereken şeyleri herkese sunmuş oluyorsun böylece," diye itiraz etti Mary, her hanımefendi gibi gizliliğin erdem olduğuna inanarak yetişmişti. Çırılçıplak dolaşmak bile kendi geçmişini sırtına giymekten iyiydi!

"Tam bir Suminalı gibi konuştunuz" dedi kâhya sertçe. "Biz Amina'da gizlilik taraftarı değiliz, yaraların açık havada daha çabuk iyileşeceğine inanırız. Bize keyif ya da acı veren her şey pelerine işlenir, böylece hiçbir şey unutulmaz ve anlamsız yere pişmanlık duymadan onları üzerimizde taşırız. Hep söylediğimiz gibi, kendi yaralarına sahip çıkan, başkalarına bedel ödetmez." Şişkin pelerini üzerine geçirdi, ayağa kalktı, bir Noel ağacı gibi çın çın öterek kendi etrafında döndü. "Gururla taşınan bir özgeçmişin güzel olduğunu düşünmüyor musunuz?"

"Bu insanın özgeçmişinde ne olduğuna bağlı," dedi Mary ürpererek, büyülenmişçesine Günah Pelerini'nin boş bölgelerine baktı; gelecek oraya yazılmak üzere bekliyordu. Peki kendisi geçmişini

* Yazar İngilizce'de günah keçisi anlamına gelen "scapegoat" sözcüğünü *scapecoat* olarak kullanmış, bunu günah pelerini olarak kullanmayı uygun buldum. (ç.n.)

iğneyle yazmaya kalktığında, başlıca karakterler kim olacaktı? Sevgili babası için ipek bir çorap, annesi için Kutsal Kitap ve kendi yolculukları için... hayır, Lilliput'taki ikiyüzlü, parlak ejderhayı kesinlikle açığa vuramazdı. Tutuşan yanaklarını gizlemek için şemsiyesini açtı ve ıstırap içinde masadan kalktı. Ah bir sakinleşebilse, Bay Gulliver üzerinde yoğunlaşabilse ve gözlerinin önünde....bir yerküre...ya da bir doktor aleti...ya da bir astrolab canlandırabilseydi. Hayır. Ve şimdi daha da ateş gibi kızarmıştı, çünkü hayat, aşkının ipekten bir simgesini değil, olsa olsa ahır kokan yavan bir demet samanı işlemesine izin verecekti.

Okur, bilge bir adam bir zamanlar şöyle yazmış, benliğin dile gelmesi, aynılığın dönüşmesidir; konuşmak farklılaşmaktır. Mary bunları yüksek sesle söylememişti ama aklı, bir kış sabahı sümsük miskinler dışında tüm şehri ayağa kaldıran bir tellal gibi, öyle yüksek sesle haykırıyordu ki. Bu baştan çıkarıcı çağrıyı kulak ardı edip, yalan söyleyebilir ve ruhundaki pelerine yeniden bir kahraman işleyebilir miydi? Yapamazdı okur; bunun üzerine, o ana dek görebildiği kadarıyla kimseye bir faydası dokunmamış ve -hatta bilmem yakışık alır mı söylediğim ama- ölü bir atı canlandırma çabasına benzetilebilecek yolculuğunu düşünmeye başladı. Ama bu kadar yol aldıktan sonra kuyruğunu kıstırıp İngiltere'ye kaçamazdı ya? Sonuçta, iyi günde olduğu gibi bu kötü günde de o, bir eşti ve hâlâ, hangi hayal kırıklıklarına uğrarsa uğrasın, kutsal görevine sıkı sıkı tutunması gerektiğine inanıyordu!

Böylece düşüncelere dalmış ve bakışları mutfak bahçesine dikilmişken, marazi bir dürtüyle sordu: "Ama komşunuzun kuyusundan su ödünç almak suç teşkil etmez, değil mi? Yani sormadan ödünç almak?"

"Sevgili dostum, bunu aklınıza bile getirmeyin!" dedi kâhya tepkiyle. "Kendi payıma düşen suyu sizinle paylaşmaktan memnun olurum, siz yeter ki Sumina yasalarını hafife almayacağınıza söz verin!"

XX

Müzede bir öğle sonrası... Havacılık tarihi... Adlandırma biliminin bazı gizleri... Küpid'in oku hedefi buluyor... Bir denizkızıyla mahcup edici karşılaşma...

Böylece hanımımın kaygılarına bir yenisi daha eklenmişti. Bay Antoine ile konuşmaya ve tehlikeye karşı onu uyarmaya kararlıydı. Bu arada başyargıçtan haber çıkmamış, memurdan da bir ileti ulaşmamıştı. Mary kaygı dolu saatleri odasının gölgeli serinliğinde, günlüğü üzerinde çalışarak geçirdi, haritalarını notluyor ve Spechy hakkında o güne dek öğrendiklerini Bay Moll için derleyip düzenliyordu.

Sabah yerini boğucu bir öğle sonrasına bıraktı ve Mary'nin çalışmaları Fransız'ın gelişiyle sekteye uğradı. Adam odaya dalarak Mary'yi sıkıntılarından uzaklaştırmaya (Bayan Tinker onu bu ko-

nuda bilgilendirmişti de) kesinlikle niyetli olduğunu söyledi, oturup kendi kendini yemenin hiçbir faydası yoktu, çünkü gözlenen tencere asla kaynamazdı, falan filan. Odanın içinde adeta dans ederken, okur, beni kucaklıyor, coşkulu bir ilgiyle inceliyor, başımı okşuyordu, kristal bir parfüm şişesini kokluyor, saten bir elbiseyi ya da gümüş bir saç fırçasını zarif ve özenli parmaklarıyla okşuyordu; tohumların büyüklüğünü ölçen, polenleri samur bir fırçayla ercikten tepeciğe taşıyan ve meyvenin büyüyebilmesi için fazla yaprakları ayıklayan parmaklarıyla.

"Bu öğleden sonra keyfimize bakalım," dedi adam, "gün batımına dek çalışamıyorum nasıl olsa. Benimle müzeye gelmelisiniz, orada çok eğleneceğimizi sanıyorum." Bu sözlerden sonra Mary'nin şemsiyesini kaparak, öyle bir reveransla hanımımın eline tutuşturdu ki, hiçbir itiraza meydan kalmadı.

"Sevgili Mösyö Antoine," dedi Mary hafif sertçe, "memnuniyetle sizinle gelirim, ama önce şu gece yarısı yağmalarınızla ilgili olarak sizi uyarmalıyım."

Fransız neşeyle kaşlarını kaldırdı. "*Mon Dieu!*" Mahvoldum. Beni izlemişsiniz."

"Bu konuyu daha ciddiye almanızı öneririm! Burada yasal düzen diye geçen zalim piyangoyu hiç işitmediniz mi? En adi suçlara bile ürkütücü cezalar verilebiliyor."

"Aslında işittim," dedi havalı Fransız. "Ama ne kadar para versem su bulmam olanaksız ve ben de öyle ya da böyle, bahçemi sulamak zorundayım."

"Bunu yaparken yakalansaydınız, başınıza gelebilecekleri düşünmek bile istemiyorum!" dedi Mary sarsılarak.

Bay Antoine onun üzüntüsü karşısında ciddileşti ve kuru sıkı kabadayı tutumuna son vererek, kadının elini tuttu. "Beni affedin hanımefendi, kendimi kaybettim ve bencil bir salak gibi konuştum. Lütfen kendinizi benim için üzmeyin. İlginize layık biri gibi davranmadım ama söz veriyorum, bundan sonra çok dikkatli olacağım. Ama en kötü durumda bile mahkemelerin yabancılara karşı daha hoşgörülü kararlar alacağından eminim."

Yolculukları sırasında Mary pek az merhamet görmüşse de, içtenlikle öyle olacağını umdu ve mantıklı genç adam, cahilliğini ile-

* (Fr.) *Mon Dieu*: Tanrım. (ç.n.)

ri sürüp ada sakinlerinin merhametine sığınırsa, bu küçük kabahatinin kolaylıkla affedilebileceğine onu kısa sürede inandırdı. Bu da Avrupa'nın kibridir işte, şu an bu konuda daha fazla bir şey söylemeyeceğim, onun yerine, alımlı buklelerini savurarak hanımımı müzeye sürükleyen Fransız'ın ısrarlı *Allons-y** nidalarına kulak vereceğim.

Okur, müze kolonyal üslupta, yeşile boyalı, işlemeli demir dayanaklı verandası, tek bir tavuskuşunun debdebeyle adımladığı kurumuş çayırıyla, vaktiyle epey görkemli olduğu anlaşılan bir binaydı. İçerisi ilk bakışta çok sıradandı, eşdeğerleri Londra'da ya da Leipzig'de rahatlıkla bulunabilecek eserler sergileniyordu - kırık kargılar, paslanmış bakır sikkeler, yaldızlı çerçevelerden Bay Abernethy gibi şaşı bakan yüksek mevki sahiplerinin hüzünlü portreleri.

Loş bir ışık altındaydılar, çekingen ayak sesleri boş salonların parlak zeminlerinde yankılanırken, bekçinin öksürüğü de hapşırık nöbetlerine dönüşüyordu. "Burada Amina'dan bir şeyler yok mu hiç?" diye fısıldadı Mary, ne bir yemek kitabı görmüştü, ne bir saç maşası ya da kadınlara özgü başka bir şey.

*"Je crois que non,"*** diye fısıldadı Fransız, "Suminalılarımız kendilerinden öyle övgüyle söz ediyor ve öyle gururlanıyorlar ki, insan onların mükemmel bir *partenogenez*'le*** çoğaldığını düşünebiliyor."

Tam anlamıyla Mary'nin düşüncelerini dile getirmişti, bu sözcükler o kadar yerli yerinde ve anlamlıydı ki, bir an için birbirinin içini okurcasına bakıştılar. Nefesler kısa bir süre tutuldu, minik gözbebekleri genişledi, burunları iz üstündeki av köpeklerininki gibi derin derin havayı kokladı; öyle ki şaşkına dönen akıl korkuya kapıldı ve sinecek bir yer aramaya koyuldu, tüm Yunanca ve Latincesini ve adının anlamını unuttu. Tenleri elektriklendi ve kulakları sessizlikle çınladı; aralarındaki hava dile gelmiş ve sanki her ikisinin ayrı ayrı soloları birleşerek, fırtınalı bir düet yaratmıştı. Durdular, bakıştılar, bir araya gelemediler ama uzaklaşmaya da dayanamadılar. Kuyrukluyıldızlar geçti, yüz bin yıllar aktı, göktaşları yer-

* (Fr.) *Allons-y*: gidelim. (ç.n.)

** (Fr.) *Je crois que non*: Sanırım, yok. (ç.n.)

*** (Fr.) *parteneogenez*: bazı gelişmemiş bitki ve omurgasızların, yumurtaları erkek hücreyle döllenmeden üreyebilmesi. (ç.n.)

yüzüne düştü ve birbirlerine dokunmamalarına karşın, o başdöndürücü zaman diliminde düşünceler onları birleştirerek binlerce kez açgözlü yataklara fırlattı.

Tutkulu istek okunu fırlatmış da olsa, edeplilik korkak zırhını hemen büründü. "Şuna da bakın!" diye bağırdı Mary, ciddiyetle bir sonraki sergiye ilerleyerek." Bu bir tür lügat, öyle değil mi?" Bir sözlüğün eskilikten sararmış, şarap ve hava etkilerinden kaynaklanan lekelerle dolu birkaç sayfasının sergilendiği camla kaplı bölmeye eğilmişti.

"Aminalı küçük erkek çocuklarına buraya gelir gelmez bu dağarcıktan isimler seçilir," diye açıkladı Fransız. Çok dikkatle incelemesine karşın kitaptan tek bir sözcük bile anlamayan Mary bu açıklamaya müteşekkir kaldı. "Listenin A harfinden öteye geçmediğini görebiliyorsunuz, değil mi? Yani ben bir *Duchesne*'yim ama burada bulunduğum süre içinde *Antoine* olmalıyım."

Böylece *Arbuthnot* isminin gizemi çözülmüştü, yine de Mary Fransız'ın ses tonunda aşırı bir yakınlık, bakışlarında fazlasıyla sevecenlik görüyordu. Kararlı bir biçimde Aaron'la başlayan ve birdenbire Auchinloss'la sona eren alfabeye odaklandı, tuhaf bir anılar zinciri canlanıyordu kafasında. Bu sayfalar genç kızlığında babasının kütüphanesinde tanıştığı bir kitaba aitti! "Ama bu Bay Outram'in *Adlandırma Bilimi!*" dedi hayretle. "Ama daha yarısına bile gelmemişler!" Ve bir gülme nöbetine tutuldu, eşlikçisi ise durumdan pek hoşnut, parmaklarıyla cam bölme üzerinde tempo tutuyordu.

"Size burada eğleneceğimizi söylememiş miydim? Ama dahası var, sevgili bayan. İzin verirseniz size sunmak istediğim şey: *Une petite histoire d'oiseaux!*" Mary keyifle onayladı Fransız'ı ve onu izleyerek, tepesine bir balinanın dev çene kemiği oturtulmuş olan kapıdan geçti. Gerçekten de sıkıntılarından uzaklaşmanın çok kolay olduğunu görmüştü; ve aslında bunu üzücü buluyordu, onunla yürüyor ama onsuz yürümek istiyordu, aklından yönlendirici olmak geçiyor, ama sonra izleyen olmayı yeğliyordu. Ve arada ya biri ya öteki şaşkınca diğerine dönüyor, ikisi de duruyor ya da bocalıyordu; böylece birkaç çarpışma, morarmış bir ayak ve karşılıklı iyi niyet dolu özürler eşliğinde ilerlediler.

* (Fr.) *une petite histoire d'oiseaux*: kısa bir kuş tarihi. (ç.n.)

Fransız'ın yanakları kızarıyordu; dudaklarına afallamış bir somurtma yerleşmişti. İlgili bir öğrenciyi *Histoire Naturelle** bilgisiyle etkilemek istemişti, ama tersine, eteklerini bir o yana bir bu yana savuran bir dervişin oklarıyla baştan çıkmıştı. Oysa ah bir bilseydi, kendi alacağı keyfi dizginlemeye çalışırken ne yazık ki onun keyfini de de rezil edecek diye kahroluyordu Mary.

Okur, sağ tarafta da sol tarafta da kuşlar vardı, görkemli kanatlarıyla yükseklere süzülmüyorlardı, katı, doldurulmuş ve hüzün kokuyordu hepsi: Zümrüt kuyruklu Kunai, Boa-boa, Burra-kuşu, pas renkli Caria, Mulah ve beyaz gagalı Milet Ardıcı; hepsinin soyu tükenmişti. "*S'il vous plait, madame*"** dedi, kendi dünyasının da kuşlarınki gibi başına yıkılabileceğinin farkında olan cesur Fransız, onu eski, kaba bir çizimin yer aldığı bir câmekana doğru yönelterek...

.... İşte buraya ilk yerleşenlerin öyküsü, kuşlar onlardan hiç korkmuyordu, öyle ki şapkaların üzerine tünüyorlardı, insanların kuş etine düşkünlüğünü ya da kuşların kuyruk tüylerinin iyi para ettiğini bilmiyorlardı. Ama, hanımefendi, bir kuşak içinde Sumina'da tek bir kuş türü kalmadı, hepsi de ateşli silah çılgınlığına yenik düştü!" Hanımımın ilgisinin farkına vararak, cesaretle sürdürdü. "Bugün Suminalılar soylarının bu zorbalardan geldiğini kabul etmek istemezler, bunun yerine Tanrı'nın gönderdiği büyük bir dalganın tüm adayı yuttuğuna ve bu arada tüm günahkârların öldüğüne ina-

* (Fr.) *Histoire Naturelle*: Doğa Tarihi.(ç.n.)
** (Fr.) *S'il vous plait, madame*: lütfen hanımefendi. (ç.n.)

nırlar. Doğru yolda oldukları için afetten kurtulanlar da olmuş. Bunların ruhları da ötekilerin günahlarının kefaretini ödemek için öldükten sonra kuşa dönüşmüş ve böylece mahvolmuş adanın nüfusu yeniden canlanmış..." (Okur, karşısındaki kişi içgüdülerini gemleyip, mutluluk umutlarını harcayacak olursa, neşeli bir adam da işte böyle renksiz bir öğretmene dönüşebilir.) "İyi bir fabl, değil mi?" diye sordu ciddiyetle öyküyü noktalayan Fransız, "Karanlık kökleri reddedip, aydınlığa sahip çıkmayı beceriyor."

"Belki de insan kendi içindekiyle yüzleşemiyordur yalnızca," diye mırıldandı adamı dizginlemiş ve kendisi de bir sükunet anıtına dönüşmüş olan kadın. "Derinlikleri deşmek güçlü bir karakter gerektirir."

Hiçbir yorum daha makul olamazdı, ama bu yalnızca genç adamın ruhunu daha da karartti. *"Certainement,"** dedi boğuk bir sesle ve merasimle kolunu uzattı, böylece salonu geçtiler, Püriten bir çift gibi ağırbaşlı ve ciddiydiler, arada bir şeye bakarak, bir başka şeye kafa sallayarak yürüdüler, zamanın tüm ağırlığıyla üstlerine çökmüş ve nesnelere ilgilerinin yitip gitmiş olmasına karşın.

Sonunda Mary cep saatine baktı ve zamanın akıp gitmiş olduğunu gördü, böylece bu mahcup edici durumdan kurtulmaları için haklı bir gerekçe bulmuştu. Bay Antoine azıcık daha ölçülü olsaydı bunu kabul edebilirdi ama durum kurtarma sanatını pek bilmeyen biri olarak, Mary'yi oyalayacak son bir atakta bulundu. "Ama şimdi gidemeyiz hanımefendi," diye itiraz etti, "görmemiz gereken bir şey daha var: *"Pièce de résistance."***

Nezaket adına razı olması gerektiğini düşünen Mary, Fransız'ın rehberliğinde apaydınlık bir eşikten geçerek, bir ek yapı olan limonluğa girdi ve orada her çeşit balığın sergilendiğini gördü. Keyifsizliğine rağmen gözleri kamaşmıştı, bir hayvan dikkatini çekti ama gözünü alan ışık yüzünden ne olduğunu pek anlamadı. *"Voila la vraie Sirène!"**** dedi Fransız, ümitsiz bir reveransla nesneyi tanıtırken.

Mary durdu, uysal uysal baktı, gülümsemeye çalıştı...ve gördü... amanın, bu bir deniz kızı falan değildi....Ah kaderin zalim arsızlı-

* (Fr.) *certainement*: kesinlikle. (ç.n.)

**. (Fr.) *piece de resistance*: direniş parçası, eseri. (ç.n.)

*** (Fr.) *Voila la vraie Sirène*. İşte gerçek bir Siren. (Sirenler, Yunan mitolojisinde şarkılarını dinleyen denizcilerin ölümüne neden olan deniz perileridir.) (ç.n.)

ğı..... doldurulmuş, hüzünlü bir denizayısıydı karşısındaki.

Oh, işte kendini yitirdiği yer! Çöküşünün mimarı! Hain yoldan çıkarıcı! Uzaklara fırlattığı şey yine ona dönmüştü, geride bıraktığı yine karşısındaydı. Okur, içi içini yiyordu, içini çekti, tüm eti sapkın bir ateşle yanıyordu, sanki minicik ıstakozlar göğsüne tırmanıyormuş gibi gözleri kaynıyordu, kalçaları hain anılarla titriyordu; dizleri fırtınada kalmış genç fidanlar gibi titriyor ve onu taşımaya tenezzül etmiyordu. Ah işte bir korsenin erdemli baskısıyla bedeni bu sarsıntılara direnebilir, tomurcuklanan bu duyular kesilip atılabilirdi ama kâhyaya vermişti ya korsesini; böylece onu dizginleyebilecek son araçtan ve terbiyenin elifbesinden mahrum kalmıştı.

Yalnızca Mary'nin çekingenliğini aşmasını uman, onun üzerinde böyle derin bir etki bırakmayı planlamamış olan Bay Antoine kadını korkuyla gözlemledi. "Hanımefendi, iyi misiniz?" diye sordu ona doğru belli belirsiz bir adım atarak. "Tuzlu bir şeyler getirmemi ister misiniz?"

Güzel bir ben, iki zarif el....pembe bir kulak memesi, tatlı losyon kokulu bir bukle...İlk gördüğünde sandalın küreklerine asılan omuzlar, şu an ipekle örtülü ama asla unutulmamış olan o omuzlar... Sedirlerin gölgesi altında yakalamaya çalıştığı gülücük... İşte, eğer şimdi bir son vermezse, onu yıkacak olan yaylım ateşiyle karşı karşıyaydı.

"Bana yaklaşmayın, bayım!" diye emir verdi, şemsiyesinin ucuyla Fransız'ı kendinden uzak tutarak; yoksa gittikçe yükselen nefes kesici haz dalgalarına kendini bırakabilirdi. Pencerenin dışında tavuskuşu özlem duyduğu bir eş için bağrınıyordu ve kuyruğunu açtığında, yüz zümrüt göz Mary'ye bakarak onun utancını gördü... Zorlukla nefes alarak çöktü, yarı yarıya kendinden geçmiş bir halde Tanrı'dan merhamet diledi ve paçavradan bir bebek gibi "siren"in dibine yığıldı.

Bir süre bir karmaşa içinde, çiğ tanesi gibi ter damlaları akıtarak, kesin bir deniz kokusu hissederek yattı. Bu arada Fransız da afallamıştı, bu işte kendisinin de bir suçu olmasından korkuyordu; kısacık tanışıklıkları sırasında Mary hissiz gözükmekle beraber sık sık canlı tepkiler de vermişti. Şapkasını canla başla sallayarak kadını serinletti, sirke bulmaya koştu ve kadının gözleri açılınca, her ne kadar kendisine yarı baygın bakıyor olsa da, neden olduğu yor-

gunluk için içtenlikle af diledi.

Her iddiaya varım, dünyada işine geldiğinde tam bir oyuncuya dönüşmeyecek tek kadın bulamayacağınıza eminim. Mary de bunu yaptı. Kendini mükemmel derecede iyi hissetmesine, sıçrayarak bahçeyi doludizgin dolaşacak enerjiye sahip olmasına karşın, durumu kurtarmak için orada öylece yattı, trajik iç çekişleriyle su istedi ve sıcaktan fenalaştığına yeminler etti. Bay Antoine o kadar üzülmüştü ki, yarım kupa su için bekçiye oldukça cömert bir ödeme yaptı, sonra dizinin üzerine çökerek, Mary'nin başını endişeli bir elle kavradı ve Mary suyu bir çilek gibi son damlasına kadar içti...

XXI

Palolo solucanının tuhaf alışkanlıkları üzerine... Bir bebeğin intikamı... Bay Antoine bilime büyük bir katkıda bulunuyor... Oge'ye bir davet...

Okur, güney yarımkürede ekim ayı gelmişti, İskoçya Azizler Günü arifesinde tir tir titrer ve şalgamdan fenerler hüzünlü karanlıkta şeytan gibi sırıtırken, biz burada ilkbaharın şamatasıyla canlanmıştık. Polenleri taşıyacak böcek kalmadığından adada yalnızca birkaç çiçeğin açmış olmasına karşın, mevsim kendini belli ediyordu; tüm kuşlar gökyüzündeydi ve görünüşe bakılırsa Küpid'in oku eşzamanlı olarak hepsine çarpmıştı, aşk şarkıları söylüyor, telaşla ordan oraya uçuşuyor, yuvalarına sığınıyor, birbirlerini süsleyip gagalıyorlardı, kuştüylerinden oluşan bir gökkuşağı dışında gökyüzünde bulut yoktu; safran, lavanta, kırmızı, tütün kahvesi ve çivit mavi-

sinden oluşan bir gökkuşağı.

Gökyüzünde olduğu gibi, denizde de doğurgan bir çalışma süregidiyordu. Kayalıkların iç kesimlerindeki sığlıklarda Palolo kurtları kımıldanıyordu. Okur, bu yaratık bizim Britanya'daki kumkurdumuzu anımsatır, ama bu tür *Nereida** grubuna ait olup, çok özel bir yöntemle çoğalır. Ekim ayının son çeyreğinde, ay Pasifik'ten doğar ve üstelik günün tam ortasında, inanın bana, kesin bir talimat almışçasına Palolo kurtlarının bedenlerinin arka yarıları kopar ve mercan kayalıklarındaki yuvalarından fırlayarak dalgalara karışır. Bu parçalar yüzeye öyle büyük miktarlarda karışır ki, tüm sular kurtlarla kıvranır, çalkalanır. Daha sonraları, yumurta ve spermlerini boşalttıklarında, mercan gölcükleri bulutlu bir beyazlıkla köpürür ve Sumina çırpılmış kremayı andıran denizin içinde bir pastaya benzer. Sonra kuşlar kur dönemi ziyafetleri için karayı terk eder, martılar yükseklerden çılgınca iner ve genç kızlar sahilde gülüp oynayıp, Kleopatra gibi süt banyosu yaparlar.

Özetlemek gerekirse, havada tuhaf bir durum vardı ya da hanımımı hoşgörmek isteyenler buna benzer şeyler söyleyebilir (itiraf ediyorum ki ben o öğleden sonra pek de hoşgörülü değildim.) Hanımımın solgun bir halde odasına götürüldüğünü, eşlikçisine nasıl soğuk "hoşça kalın"larla veda ettiğini gördüm ve şimdi size yaşamda aldatılmış, yoksul kalmış, hiçbir şeyin parçası olamamış ama tüm dünyayı ve birliktelikleri hep kafes ardından izlemiş biri olmanın ne denli hastalıklı sonuçlar doğurduğunu göstereceğim!

Okur, botanist gittiğinde nasıl da sabırsızca üzerime atıldı, beni öptü ve okşadı, kaldırıp oturttu ve eteklerimi yaydı, bana "kâhin kardeşim" diye seslendi. "Canım benim" dedi dalgın dalgın, "söyle ne yapmam gerek, bu Fransız'ın karşısında kalbim akordu bozuk orkestra gibi çalıyor!.."

(Bu sorunun böyle şen bir üslupla sorulması beni çok kızdırdı okur, ruh halim gönlü geniş olmaktan öyle uzaktı ki, çiftleşme türküleri okuyan kuşlara bile kıskançlık duyuyordum.)

.... "Onun yanında titriyorum ve kızarıyorum, ama yine de sessiz kalamıyorum; sanki onu yüzyıllardır tanıyormuşum gibi geliyor. Elini sıktığım anda bir şok dalgası duyularıma saldırıyor, tuhaf bir coşku bedenimi kaplıyor ve daha önce hiç hissetmediğim bir

* (Mit.) *Nereida*: Deniz ve okyanus perileri. (ç.n.)

mutluluk duyuyorum...."

Okur, bu doğurgan gelgitleri beni de yutuyordu ve duracak gibi gözükmüyordu, bu akıntıda boğulmamak için uzaklaşmam gerektiğinin farkındaydım. Ama oyuncak bir bebek ne kadar ürkse, çekinse de hareketsiz oturmak zorundadır, kulaklarını tıkayamaz ve bu da lanet olası bir durumdur.

"..... Mutluluktan büyüyordum," diye içini çekti parlayan gözlerle, "ama aynı zamanda yeniyetme bir kız gibi ufacık ve cilveliydim sanki. Ve ayrıldığımız o andan beri yalnızca onun sevgi dolu yüzünü, kahkahasını, sesindeki müziği düşünebiliyorum; hem çok tanıdık hem de yabancı olan şefkat dolu sesini..."

"Tanrı aşkına, onun bir delikanlı olduğunu anımsayın," dedim sertçe," ve siz hanımefendi, artık genç bir kadın değilsiniz!"

Böylece baltayı indirmiştim ama ceset yere düşüp ölmedi, ayağa kalktı ve yaralı başını boynunun üzerine yerleştirip, isyanla devam etti: "Neden olmasın, o yirmi dokuz yaşında, ve ben de yalnızca otuz beşimdeyim! Ve o benim ikizim sanki, yemin ederim utanarak içimde tuttuğum her şeyi, bu tatlı adam apaçık ve hiç oynamaksızın dile getiriyor."

"Güzel, ama bunu herkese yapmıyor mu?" diye karşılık verdim. "Beni bağışlayın ama ışıltısı yalnız size yönelik değil. Sözün kısası o kadınlar için varolan bir erkek. Eminim ki Bayan Tinker'ı nasıl etkilediğine dikkat etmişsinizdir, o yaklaşınca kendine nasıl da çekidüzen veriyor, gözleri parlıyor ve göğsü istekli bir köpek gibi titremeye başlıyor?"

"Ama o yakında evlenecek!" diye bağırdı öfkelenen hanımım.

"Şalgam yemek üzere yemin etmesi, asla enginarı tatmayacağı anlamına gelmez," dedim. "Haspamın atak biri olmadığı söylenemez. Fransız da aylardır burada yaşadığına göre oynaşmak için uygun fırsatlar yakalamışlardır."

"Hayır, hayır," diye çığlık attı dehşete kapılan Mary. "O çok sadık ve çok onurlu bir kadın!"

"Ama siz de sadık değil misiniz, hanımefendi?" dedim acımasızca. "Kendinizi adadığınız Bay Gulliver ne olacak? Yalnız geçen onca yılın karşılığı ne olacak? Tam ucuna gelmişken tüm haklarınızı feda edecek kadar uçarı ve onu terk edecek kadar inançsız mısınız?"

İşte onu yakalamıştım; elleri ihanet dolu yanaklarına yükseldi,

soldu, ağladı, balkona koştu ve yalvarırcasına kuşlardan yardım diledi. Doğrusu çok acıklıydı görüntüsü, yüreğim tam anlamıyla olmasa da çeyrek ölçüde kabarmıştı....

Evet, okur, ikiyüzlünün biriyim, ama Mary'yi kandırdığım gibi sizi de kandıracak ya da tavsiyelerimin onun çıkarına olduğuna yeminler edecek kadar değil. İnanın, hayal kırıklığı kusurlu bir danışmandır. Hizmetkârı olarak ona kötü davranmıştım, mutluluktan nasibini almamış biri olarak, kötülüğün çeşitli hazlarını yalayıp yutan bir solucana dönmüştüm. Ve bu da gerçekten çok canlandırıcıydı, kendini süprüntü gibi hisseden her kadına ve kaderin köleleştirdiği herkese öneririm bu tutumu; çünkü kına kına ağacı kabuğundan yapılan ilaçlar ya da kutsal Kermel suyundan daha iyi gelecektir ruhuna. Hiçbir koşulda daha eşit olamazdık: onu seviyordum, bu yüzden bir o kadar da nefret ediyordum; nefret ettiğim için de yaralamak istedim. Kısacası cesaretime kavuşmuş ve yeniden kendim olmuştum! Küçük gözlerim yeniden parlamış, yanaklarım köpüklenen denizler gibi telaşla canlanmıştı. Nasıl da maviydi gökyüzü! Nasıl da temizdi deniz havası! Özgürlük rüzgârları nasıl vahşi, tuhaf ve adilce esiyordu!

Bırak kendi kendine yansın, diye düşündüm, bırak acı çekmenin tadını alsın. Bana borçluydu ve böyle yas tutarak yalnızca ödemesi gerekeni ödeyecekti.

Heyhat, zavallı Mary. Ve yine heyhat... Hep böyle değil midir şansın kanunu; hep beklenmiş olan haber, en istenmediği anda kapıyı çalmaz mı? Kâhya nefes nefese odaya dalarak, çığlık çığlığa haberi verdi: "Ah güzelim, sevinebilirsiniz artık! Aurore ile konuştum. Oge'den bir mektup gelmiş ve sabah Bay Abernethy'ye uğramanız gerekiyor!"

Dün mutluluk gözyaşlarıyla karşılayacağı haber bugün hiçbir coşku hissettirmedi Mary'ye. Şişmiş yüzünü arkadaşından kaçırarak, sıkışmış kalbinden kuru teşekkürler sunabildi. Her şey görev üstüne kuruluydu ve Mary de görevini yerine getirmeye kararlıydı: Doğasında tutarsızlık olan başkaları flört etsin, oynaşsındı! Acı çekebilirdi ama sonuçta ödülünü alacaktı, çünkü Bay Gulliver'a masum bir eş olarak gidecek, rolünü azimle oynayacak ve hak ettiği üzüntülerle yaşamayı sürdürecekti.

Kâhya çıktı, kapı kapandı, Mary ciddiyetle günlüğünü açtı. Bay

Antoine'ın her sorusu şiddetle reddedildi ve hanımımın lambasının bütün gece yanmasına karşın, odasına ne bir melek, ne de bir şeytan girebildi.

***

Üzüntülü olmakla birlikte Fransız eninde sonunda bir bilim adamıydı ve yeryüzündeki hiçbir kadın onu meyveleriyle ilgili ödevlerinden alıkoyamazdı. Sıkıntıyla müslin ağı kaldırdı ve sevgililerini akşam rüzgârının esintisine bıraktı, zira ortalıkta polen taşıyabilecek arı sayısı çok azdı ve samur fırçasıyla çöpçatanlık yapmasına karşın yeterince dikkatli davranıp davranmadığından emin olamıyor, çok fazla kurcalarsa çiçek örtüsüne onarılmaz zarar verebileceğinden çekiniyordu.

Utangaç ve ağırkanlı toy bitkiler birbirinden ayrı sıralar halinde dizilmişti, her cins buluşacağı partnerin tam karşısına yerleştirilmişti; *capiton*'lar sağda, *frutillier*'ler soldaydı ve hiçbir erkek *frutillier* yabancı dişilerin, hiçbir dişi *capiton* da yabancı erkeklerin arasında değildi. Böylece, ister rüzgâr, ister fırça ucu, ya da kendisinin sabırsız, öfkeli nefesi aracılığıyla olsun, döllenme kesinlikle farklı türler arasında gerçekleşecekti.

Sıra boyunca hac yolundaki yaşlı bir romatizmalı gibi iki büklüm ilerledi, lambasını indirerek her çifti inceliyor, sapçıkların durumunu not ediyor, düşen yaprakları sayıyordu. Nasıl bir salak, kuşların istila etmiş olduğu bir adada bitki yetiştirir, diye suçluyordu kendini. (Aslında kendine yönelik şiddetli öfkesi nedeniyle, daha uygun bir kara parçasına varmayı beklemiş olsa, yolda bitkilerinin kesinlikle ölüp gideceğini unutuyordu.) Peki nasıl bir budala, halihazırda bir eşi olan bir kadınla olmayacak bir eşleşmeye göz dikebilirdi; üstelik ilk kez de başına gelmiyordu bu!

Ay hatalarının üzerinde acımasızca parlarken, lambası da hep uzak durduğu kendine uygun genç kızları anımsatan sayısız ve solgun küçük çiçeği aydınlatıyordu. Başarısızlık benim adım, diye düşündü bir kökü gübre ve otla örterken. Hedeflediği noktaya asla varamayacağını bilen, ümitlerini alışkanlığa terk ederek rutin çalışmalarda teselli bulan her bilim adamı gibi keyifsizce ölçüm yaparak ağır ağır ilerledi. O sırada esintiyle titreyen bir gövde gördü,

vahşice tomurcuklanmış bir dişi gövdesiydi bu, taç yaprakları da henüz dökülmüştü. Lambanın ışığı titredi, yarasalar tepesinde uçuşmaya başlamıştı. İncelemek için durdu, tutkunun bakışlarını yanıltmış olmasından korkuyordu, bitkinin taç kısmını dikkatle incelemek için eğildi. Bir değişiklik var mıydı gerçekten, yanılmış olabilir miydi? Küçük bir şişkinlik, yükselen bir akşam yıldızı? Yumuşak bir kubbecik ilişti gözüne; açık seçikti, bir ışık oyunu ya da hayalet değildi. Ama hep söylendiği gibi, bir tek tomurcukla bahar gelmez; tek bir bitki doğurganlık gösterdiyse de, tezini kanıtlayacak başka bitkiler bulması gerekiyordu. Elleri ve dizleri üzerinde sıra boyunca ilerledi ve dua etti. Ve işte elle tutulur bir başka şişkinlik daha çıktı karşısına, ve bir tane daha -*O jolie bouton!*-,* bir kızarıklığın ilk solgun belirtileri.

On iki tane saydı, sonra yirmi, özgürce ağladı ve Tanrı'ya böyle başarılı bir eşleşmeye olanak tanıdığı için teşekkür etti, zira Bay Antoine, Doğa Ana'yı kendi kibrinin hizmetine koşmaya çalışan bir Francis Bacon değildi, doğanın haşmeti önünde eğilecek ve ona "hanımım" diye seslenecek kadar da alçakgönüllüydü.

*"Une race nouvelle!"*** diye hıçkırdı. *"Une race metisse!"**** Böylece botanist, artık kutsanmış biri olarak, hataları üzerinde düşünmeyi bıraktı ve sarsak bir biçimde dans etmeye başladı, boş bir su kovasına takıldı, kahkahalar atarak o canım gübrenin içine yuvarlandı.

(Arzu ederseniz, bunu bir opera sahnesi gibi gözlerinizin önünde canlandırabilirsiniz. Allegria üzerinde göz alıcı bir ay, sedir dallarının hışırtısı. Doğabilimci zaferini yıldızlarla taçlandırırken, pencerenin ardındaki hanımefendinin sesi kuşku dolu bir *tremolo* ile titriyor. Düet trioya dönüşüyor; hain bebek de buna katılıyor, ruhunun derinliklerinden gelen karanlık, alçak bir ezgiyle; başta duyulmayan sesi giderek yükseliyor ve tüm diğer sesleri boğuyor. Böylece karakterin çelişkili duygularını yansıtan minör tonda bir arya çıkıyor ortaya; her ne kadar hanımımın mutluluğunu bozmayı amaçladıysam da, erkeğe kesinlikle zarar vermek istememiştim ve pişmanlık dolu tek bir nota okuyamayacak kadar da taş kalpli değilim!)

*. (Fr.) *o jolie bouton*: güzel çiçek. (ç.n.)
** (Fr.) *Une race nouvelle*: yeni bir ırk. (ç.n.)
*** (Fr.) *Une race metisse*: melez bir ırk. (ç.n.)

Okur, hiç bir şey açılan kapıların ardındaki bahar kadar muhteşem ve hiçbir şey kapılarını bahara kapatmış insanların ruh hali kadar sancılı olamaz. İşte böyle, ertesi sabah Mary mutsuz bir halde uyandı, çapkınca sürülmüş bir allığın ya da rastgele bağlanmış bir kurdelenin kavuşma anında Bay Gulliver'ı rahatsız etmemesi için özenle, titizlenerek, bir kilise görevlisi kadar sade ve ağırbaşlı bir kılığa büründü. Bayan Tinker'la karşılaşmamak için kahvaltıdan epey öncc konukevinden ayrıldı ve belediye sarayına vardığında Bay Aurore tarafından heyecanla karşılandı. Bay Aurore, Bay Abernethy'nin rahatsızlandığını ama kendisine, kocasının mektubunu Mary'ye iletmesi ve derhal Oge'ye dek kadına eşlik etmesi için yetki verdiğini anlattı.

Mary mührü açarken, Bay Aurore da ateşli gözlerle kadını izliyordu. Ama kadının okuyacağı mektup en azgın romantiği bile düş kırıklığına uğratabilirdi, çünkü düşgücünüzü ne kadar zorlarsanız zorlayın buna bir aşk mektubu diyemezdiniz.

Sevgili eşim,

Umarım buraya yarın öğle saatlerinde gelmek senin için uygunsuz bir durum yaratmaz, burada daha erken saatlerde yapılacak çok iş ve yardımcı olan çok az insan var. Zaman çok değerli, ama her zamanki gibi etrafım budalalar ve beceriksizlerle dolu. Lütfen pazardan bir kafes dolusu (en azından yarım düzine) yarasa, 6-7 kg. ada soğanı, aynı miktarda kara şalgam ve 4 kg. kadar bataklık ebegümeci (Grebe Sokağı'ndaki eczaneden bulabilirsin) alır mısın?

Seni seven eşin
L. Gulliver

Güneş ışığı sözcüklerin üzerinde küskün küskün parlıyordu, görev bilincinin demir başlığı Mary'nin zavallı kafasını sanki fırın hamuruymuşçsına sıkıştırmış, ama onu sert darbeye karşı güçlendirmemişti, tersine, kafasındaki tanıdık yankıları arttırmıştı. Gürleyen düş kırıklığı hiddetlendirici bir kuvvettir ama daha ziyade ruhu bozguna uğratır, kendine olan saygının kızaran küçük meyvelerini kurutur: Kısacası bir kadının onaylanma arzusunu delice kamçılar.

Bu emir karşısında en cesur yolcu bile gözüpekliğini yitirir, ve kendini öyle değersiz hisseder ki, açlığı bile aşk sanacak, bir alışveriş listesine bile kanacak hale gelir!

Artık hata yapmamalıyım, dedi duygusuz mektubuna bakan Mary, Tanrı'nın lütfûyla hâlâ yaşayan ve kusurlarımı düzelten bir kocam var. "Haydi, daha fazla beklemeyelim," dedi memura, "bir an önce gidelim. Bay Gulliver'ın bana ihtiyacı var." Adam, mektubun içeriğini çok merak etmesine karşın saygılı davrandı ve kadına tek bir soruyla bile rahatsızlık vermedi. Sık sık önlerinde yol açarak, tüm cakasını takınarak bu şehir turunda Mary'ye eşlik etti; kuşların balayı yaşadığı gökyüzünden öyle çok tüy dökülüyordu ki bu yağmurun altında tamamen kaybolabilirlerdi ve limana ulaştıklarında adamın geniş kenarlı şapkası da, Mary'nin şemsiyesi de kalın bir kuştüyü tabakası ile kaplıydı.

İkiz pruvalı bir tekne kiralayarak, mercan gölcüğünün süt beyazı sularında hızla ilerlediler ve kayalıklara ulaştılar. Kürekçiler mercan gözünden Kaptan Sparrow'dan bile daha ustaca geçirdi tekneyi ve böylece yara almaksızın engine açılma noktasına vardılar. Oge'nin solgun yarları bir ya da birkaç fersah ötelerindeydi ve hafif tekne çırpıntılı denizde ilerledikçe onlar da bir yükseliyor bir alçalıyordu. Adanın çevresinde kumluk kıyı pek yoktu ve gelgitler kıyıları aşındırmıştı; çünkü azgın dalgaları denetleyecek sığ kayalıklar da yoktu, denizin derinliklerinden tuz tabakasıyla kaplanmış sütunlar yükseliyor ve eğri büğrü kemerler ya da gizli koylar oluşturuyordu.

Sonunda doğu ve batı yönlerine manzarayı engelleyen payandalar yerleştirilmiş dar bir koya girdiler; cehennemi andıran rıhtımda çeşit çeşit tekneler diziliydi. Ham maden cevherleri, tomruklar ve kalıpçılar için gelen kurşun boşaltılarak, sineklerin hücumuna uğramış, kataraktlı katırların çektiği araçlara yükleniyordu. Beyaz toz, göz kamaştıran kül, kireçli sular, gözleri güneşten kamaşmış katırcılar, bükük sırtları antik istiridye kabukları gibi kararmış ve yüklenmiş, konuşmadan yürüyen, tükürecek bir damla salyası ya da yaptığı işe bela okuyacak hali bile kalmamış hamallar.... Memur onları tepeye doğru taşıyacak birkaç katır ayarlarken, Mary de donakalmış bir halde, şemsiyesinin yetersiz gölgesinden tüm bunları izliyordu... Yolculukları öyle baş döndürücüydü ki, anlatılacak gibi

değil. Adım adım aşağıdaki cehennemin üzerinde yükseldiler ve korkuluklu bir çıkıntıya gelip adaya baktıklarında kendilerini Araf'ta gibi hissettiler.

Sumina kuru ve bulutsuz, kız kardeşi Amina nemli ve bunaltıcı iken, kuzenleri olan bu ada çok daha sert özelliklere sahipti, çünkü önlerinde uzanan manzara zehirli bir çoraklıktan ibaretti. Platoda ağaçların yerine bir su mermeri yatağı yükseliyordu ve çalılıklarla dolu vadilerdeki kurumuş derelere, dalları ve dikenleri tuzla kaplı uğursuz ardıç hayaletleri bekçilik ediyordu. Sapa bir yol adanın iç kesimlerine, hastaneye doğru ilerliyordu ya da yolcularını indirip, daha fazla götürmeye yanaşmayan katırcının dediği buydu. Katırlarını yalnızca maden için çalıştırabiliyordu, bu nedenle yolun kalan kısmını yürümek zorundaydılar ya da günü geçirip, hastaneye akşam için erzak taşıyan trene binebilirlerdi. Yüzü, gözlerini bile kapatan kara bir eşarpla örtülü katırcıyla tartışmak hiç de kolay bir iş olmadığı için, öğle güneşinin altında, bir damla suları ya da gidecekleri yerin uzaklığına ilişkin en ufak bir bilgileri olmaksızın yola koyuldular.

XXII

Çok özel itiraflar.... Bebeğe yapılan kur... Lady Mary göçmen olmaya karar veriyor... Eflatun'un çürütülmesi...

Okur, tüm bunları daha sonra öğrenecektim, ama bu arada ben gerçek anlamda karanlıkta kalmıştım, zira odada kapalı bırakılmıştım ve günahlarım üzerine kafa yormaya uygun bir fırsat yakalamıştım. Sonra dışardan sesler işittim: Kapı ısrarla ama yumuşak bir şekilde çalındı, mırıltılı konuşmalar duyuldu, sonunda kâhyanın itiraz dolu sesi yükseldi. "İsterseniz kapıyı yumruklayın, ama o, Bay Gulliver'ı görmeye gitti!"

Tekrar sessizlik hâkim oldu, ama bunun beni rahatlattığını söyleyemem ve oda kapısının gıcırdayan menteşeleri sessizliği bozduğunda pek memnun oldum. Kapı açıldı ve Bay Antoine sessizce

içeri süzüldü. Bir an sanki onu odaya getirenin ne olduğunu anımsamıyormuşçasına, sersem sersem baktı, bir iç etekliği aldı, yanağına bastırdı, tekrar aldığı yere bıraktı, ayağını bağcıklı bir kadın ayakkabısıyla yan yana getirdi ve yaptığı karşılaştırmaya gülümsedi. İşte böyle, duygular 37 numara bir kadın ayakkabısını bile eşsiz bir mucizeye dönüştürebilir, hele ki, dile getiremediği bir mesajı olan bir erkek için. İnanın bana, gözleri Mary'nin yokluğu nedeniyle dolu dolu olmuştu; başını salladı, dudakları sanki mırıldanıyormuşçasına kıpır kıpırdı.

Sıkıntısı onu önce tuvalet masasına götürdü ve sonra da Mary'nin günlüğünü keşfetti. Bir kâğıt, bir kalem, eğimli bir el yazısı, bu basit şeyler gönlünde bir fırtına estirmeye yetmişti. Okur, Bay Antoine günlüğü okurken eski dostu Bay Moll'un ismini görmüştü, şaşkınlık içinde "Herman!" diyebildi ve bir kıskançlık rüzgârına kapıldı.

Tüm olup biteni yataktan ilgiyle izledim, sonra da bana baktığını gördüm. Dahası bana yaklaştı, üzerime eğildi ve sonra beni hem çok hoş, hem de vahşi bir şekilde kavrayıp, sarmaladı. Okur, öyle sımsıkı kenetlenmişti ki bana, kalp atışlarını duyuyor, saçının gıdıklayışını hissediyordum ve hanımımın yerine kucaklanmış saman dolu bir oyuncak olmam da umrunda değildi.

*"Poupette"** diye mırıldandı Fransız birlikte uzandığımız yatakta, (ne güzel bir sözcüktü *poupette*, seslerin oluşturduğu ahengin önemini yadsıyamayız, oysa *oyuncak bebek* tamlamasında bir zevksizlik, bir tür zorlama hissetmiyor musunuz siz de?) *"Poupette*, seni kıskanıyorum, çünkü her gece onun yanında yatıyor, onun gizlerini dinliyorsun"....(güneyin melodik Fransızcası ile söylemiş olduklarını burada kabaca tercüme ettim)... Çocukluğundan beri onun arkadaşı oldun, o sevgi dolu yıllar için seni kıskanıyorum, hayır, daha doğrusu, birlikte geçirdiğiniz her gün ve saat için" .... (bunlar bir öpücük ve iç gıcıklayıcı bir iç çekişle ağzından dökülmüştü, hayal ettiği, ama ne yazık ki gerçekleşemeyecek o lekesiz mutluluğu; tatlı bir kahkaha ve sadakati, hoş kokulu bir yastıkta iki baş, yumuşak ve ten renkli dudakları, karşılıklı öpüşleri, yaz çayırlarında pikniği, yani bir erkeğin bir kadınla yaşamayı arzu edeceği her şeyi düşledikçe, benim gözlerimin önünde cennetin melekleri

* (Fr.) *Poupette*: kukla. (ç.n.)

dans ediyordu). Bu isteklerle gözünden bir damla yaş bile döküldü, sonra heyecanla çocukluğuna döndü ve kendisine Mary'nin de bir parçası olduğu yepyeni bir çocukluk öyküsü uydurdu. Solutré ormanlarında birlikte inci çiçekleri topluyor, yaz bahçelerinin duvarlarında yakaladıkları kertenkelelerin boylarını ölçüyor ve lavanta çiçeği tarlalarında gündoğumunu izlemek için yasak balkonlara gizlice süzülüyorlardı. "Ah, onunla birlikte geçirdiğin her değerli an için seni kıskanıyorum, *Poupette*, ama aynı zamanda seviyorum da seni, çünkü eminim ki o da seviyor"...

Son söylediklerine itiraz edemeyecek kadar dönüyordu başım, hiç de mükemmel olmayan geçmişimi bir cennete dönüştürdüğüne göre, geleceğimle ilgili kim bilir neler yapabilirdi? Saçımı okşadı, porselen burnumu öptü; tüm bu kurları, beni Mary'nin yerine koyarak yapmış olmasını umursamıyordum bile. Ah okur, kedi gibi mırıldadım, ikna olmuştum, söz verilmiş toprakları görebilmiştim ve o andan sonra kalbim İskoçya'nın karlarına ve hatta İngiltere'nin tüm güzelliklerine sırtını dönerek, Fransa'ya göçme arzusuyla yanıp tutuşmaya başladı ve rotasını o yöne çevirdi.

Artık yapmam gereken bu arzuyu yavaş yavaş hanımımın da kafasına sokmaktı. Sizin de takdir edeceğiniz gibi bu pek de altından kalkamayacağım bir şey değildi, daha önce tam tersi yöne çevirmeyi becerdiğime göre! O zaman soğuk esmiştim, şimdi sıcak esmeliydim; ve eğer döndürmekte geç kalmadıysak, gemimiz her ikimizi de çok daha huzur dolu sahillere taşıyabilir ve orada her ikimiz de mutluluğu yakalayabilirdik.

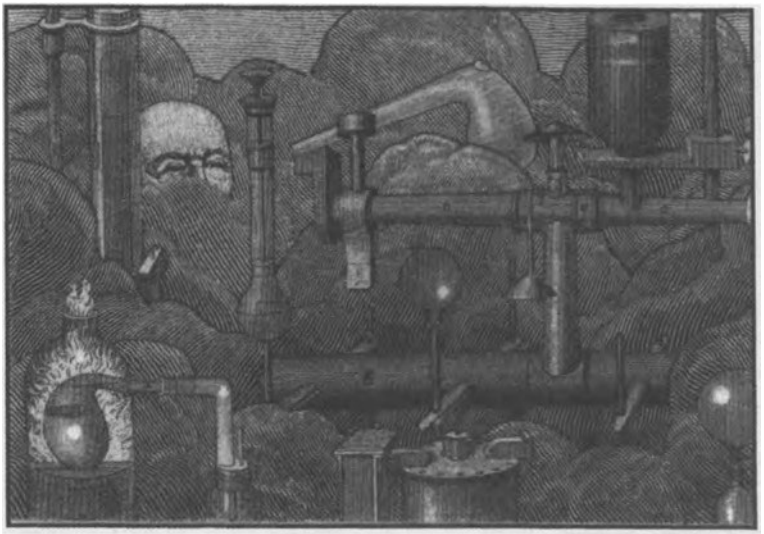
"Bana gelince," diye içini çekti Fransız, "hanımın beni hiç umursamadığı için mutluluktan çok uzağım. *Poupette*, dün gece bilim adına çok önemli bir keşif yaptım, ama bugün başarım bana mutluluk vermiyor. Sonunda tanınmış bir bilim adamı olacağım ama Mary bunu işitmez ve zaferimi paylaşmazsa ne anlamı var? Hoşgörüsünü istemeye hiç hakkım yok ama bana verebileceği ümitten vazgeçmeye de dayanamıyorum. Aslında, başarım hakkında bilgisi olsa, bana bu kadar ilgisiz kalacağını sanmıyorum..." Bay Antoine bana bir süre karanlık bir yüzle baktı ve sonra bir öfke krizine kapılarak sordu: "Söyle bana, mesleğim o kadar değersiz, o kadar kuvvetsiz mi ki aşk onun içini boşaltıp, dizlerinin üzerine çöktürüyor? Nasıl bu kadar alçaldım ki, yaptığım işten en küçük bir

tatmin alabilmek için bir kadının takdirine ihtiyaç duyuyorum?"

Okur, çektiği bu ıstıraptan çok etkilenmiştim, bu denli hoş bir erkek bile, insanın kendine olan saygısını böyle darmadağın eden yalnızlık illetine tutulabiliyordu demek. Onu yatıştırmak gücüne sahip olsaydım, hiç beklemez, kendimi hizmetine sunardım; az önce söylediğim gibi ona yardım etmeye ve amacına ulaşması için el altından destek vermeye kararlıydım. Artık onun savunucusu olacak ve övgülerini inatçı bir kulağa şakıyacaktım. Kuşkusuz küçük güvercini uçmuştu, yuvasını Bay Gulliver'la kurmak istiyordu, ama yine de, ikna çabalarıma tamamen kulak tıkayacağını sanmıyordum. Doğru karar kalple alınır, ki biliyorsunuz bu konuda dizginler benim elimdeydi ve işte böylece halat çekme yarışı da sona ermişti. Bir eşi olacaksa, kanatlarını kırpmayan ya da soğuk tavırlarla ona sırt çevirmeyen birini seçmeliydi. Tüm çabamı bu amaca yoğunlaştıracak, sonuçlarına da hoşgörü gösterecektim, hanımımla bir zamanlar çatışan çıkarlarımız sonunda birleşmişti.

Yumuşak ışık, tatlı kekik kokuları, yeniden başlamış bir hayat...hanımım da benim gibi kucaklanacak ve sevilecekti ve o tahtadan yapılmadığı için yaşayacağı mutluluk daha fazla olacaktı. Ama ben de kendi payıma düşeni yaşamalıydım, tarih benden uzun süre esirgemiş de olsa, Fransız'ın kalpten sarılışlarıyla aşkın güzelliklerini yeniden keşfetmiştim. *Anima animus*'a gülümsemiş, cömert nefesiyle onu ılıtmış, yaralarını ulvi bir sevgiyle sarmıştı.* Okur, bir insanın soylu bir geçmişi olmayabilir, ama bu onun kaderini belirlemek zorunda değildir ve arzuladıklarımıza, ancak onlara sahip olma isteğini öldürerek kavuşabileceğimize inanacak kadar Eflatuncu değilim - yüce bir düşünce olduğunu kabul ediyorum, hem de çok daha yüksek bir mevkiden önerilmiş! Ama ayrıcalıkların seçimleri, her şeye hakkı olmadığını bilen ama yine de payına düşecek makul bir mutluluğun hayalini kurmaktan vazgeçmemiş kalabalıklar için geçerli olamaz. Kısacası, sevgili dostum, yeterince mutluydum: Hiçbir bebek daha fazlasını isteyemezdi...

*.(Lat.) *Anima* Jungcu terminolojide ruhun kadınsı bölümünü, *animus* ise erkeksi bölümünü belirten ilk örnektir. (ç.n.)

XXIII

Aerofili üzerine... Mary sonunda kocasıyla karşılaşıyor... Damıtılmış suyun büyük faydaları... Bay Gulliver'ın çizelgeleri... Modern delilerin bir kataloğu... Kazlar ve kuğular üzerine....

Bu arada hanımım vahşi doğa içinde ilerliyordu. Beyaz toz, paramparça gölgeleri yola zar zor vuran tek tük çalı öbekleri, kavrulmuş dudaklar, körleşmiş gözler ve her acımasız kilometrede su toplayıp, daha da sızlayan ayaklar...

"Burayı hiç görmemiş olaydım keşke," diye sızlandı memur, hareket etmeye alışık olmadığından macera onu çabuk yormuştu. "Bir adım daha atarsam düşüp öleceğim." Ve Mary'nin iyice sıkılmasına neden olarak bir kez daha yol kenarına oturdu, sandaletinden bir çakıl taşını aheste beste çıkarmaya koyuldu.

"Haydi kalkın Bay Aurore," dedi Mary, bir kafes dolusu yarasa

taşıyordu ve böyle bir manzaraya sempatiyle bakacak hali kalmamıştı. "Şu sarp kayalıkların üzerindeki duvarı ve hemen solundaki kapıyı görmüyor musunuz?"

Gerçekten de bir duvar vardı gösterdiği yerde, bu görüntü terleyen memuru hedefe doğru mahmuzladı. Girişte evraklarını gösterdiler, hastaneye iki yüz elli metre mesafe kaldığını öğrenerek bir su pompasında serinlediler ve dümdüz, tamamen tuz kristalleriyle kaplı, bembeyaz bir patikada ilerlemeye başladılar. Kısa bir süre sonra kullandıkları yolun, hastanenin göbeğinde birleşen ve bir tekerleğin parmaklarını andıran çok sayıda başka patikadan biri olduğunu anladılar. Çiçek yerine düzenli aralıklarla yerleştirilmiş güneş saatleri çıkıyordu karşılarına, her birinin yön kolu kuzeyi ve soğuk yüzleri de zamanı gösteriyordu. Yolcuları selamlamak için şaşırtıcı bir yöntemdi bu ama en azından zaman konusunda hataya düşmezdi kimse burada; saat ikiyi çeyrek geçiyordu, birinde gördüğünüz değeri öteki doğruluyor ve adeta yetke dolu bir koro, her yerde her saati onaylıyordu.

Mary bütün gücünü topladı (bu kadar kesin görünümlü bir manzara kuşkuya düşmeyi yasaklıyordu çünkü) ve eşlikçisini de hızlandırarak, zekâ kadar saf ve acımasız olan güneşin altında ilerlemeye koyuldu, sonunda hastanenin önündeydiler. Sade bir zarafete sahip bir binaydı karşılarındaki, Senyor Palladio'nun stilinde inşa edilmiş, üç katlı, su mermerinden taşlarla örülmüş ve saf, soylu bir beyaza boyanmış tanıdık bir Villa Malcontenta. Manastırlara özgü bir sessizlik hâkimdi ortalıkta, kapalı pencerelerden içeriyi belli belirsiz algılayabiliyordunuz; aslında, avlunun öteki yakasından, kollarını ileri geri büyük bir enerjiyle savurarak hızla kendilerine yaklaşan adamı görmeseydi, Mary burada kimsenin yaşamadığına inanacaktı. Adam hızla ve heyecanla, şehvetli yutkunmalar ve pürneşe iç çekişlerle nefes alıyordu, gözlüklerinin ardındaki gözleri gibi, dudakları da sanki fark gözetmeksizin her şeye gülümsüyordu.

Konukları selamladıktan sonra adam ne ayaklarını ne de rüzgâr değirmenini andıran kollarını durdurdu, ama gözleri neşeyle parlayarak tek bir sözcük söyledi: "*Aerofili.*" Ardından çabucak kemerli girişin altındaki ufak, pirinç çanı göstererek yine rüzgârlı bir edayla ilerlemeye koyuldu.

"Ne komik bir adı var," dedi terleyen memur. "Bay Aerofili!

Daha önce hiç böyle bir isim duymadığıma eminim."

"Bu kuşkusuz genel bir terim," dedi Mary, "Yunanca köklerden geliyor; *aer* ve *filos* - yani havayı seven kişi. Demek ki hastalarını nefesle tedavi etmeye çalışıyor!" Bu mantık çözümlemesinden emin bir halde, çanı çaldı, Bay Gulliver'ın hüküm sürdüğü yerde, her şeyin uyumlu ve mantıklı olması gerektiğini düşünüyordu. "Oge'nin kirlenmemiş havasının alerjiler için bir panzehir olduğuna şaşmamak gerek," diye durumu değerlendirdi, sanki düzenin ve İngiltere'nin hakimiyetindeki küçük bir kara parçasına ayak basmıştı; sendelemeyecek, kaybolmayacak, aşırılıklara sürüklenmeyecek ya da tropik denizlerin şehvetinde savrulmayacaktı.

Parmaklıklı bir kapı açıldı, isimlerini söylediler ve kulağının arkasına taktığı matrak bir kereviz sapı dışında son derece sıradan görünümlü bir bekçi onları içeri aldı. Yarasa kafesini memnuniyetle kaptı ve her taraftan süpürge seslerinin yankılandığı bir koridor boyunca yürümeye başladılar. Mary hiç bu kadar temiz bir zemin, bu kadar çıplak duvarlar görmemişti, ne bir resim ne de bir gergef işi vardı duvarlardaki boşluğu kıracak. Yine de kurum bir ev sıcaklığına sahip olmasa da, insancıl bir yönü olduğu kuşkusuzdu, zira burada Bedlam'daki gibi parmaklıklar, hücreler ya da ümitsizliğe ilişkin en ufak bir iz yoktu. Bu konu bastırmaya çalıştığı bir imgeyi canlandırdı kafasında; kocasının son görüntüsünü; samanlarla bezeli, aklı başından gitmiş ve anlaşılamayan sıkıntılarla harap olmuş bir haldeyken. Bir an neyle karşılaşabileceği düşüncesi aklını bulandırdı, ama arzularından çok görev bilincini izleyen ve akıl yolunu, aldırmazlık yoluna tercih edenler böyle kaygılardan kolay kurtulur. (Zira, okur, kendilerini reddetmekle borçlarını zaten ödemiş olduklarına inanan bu budalalar, artık daha fazla bir ceza beklemezler.) Böylece Mary de haysiyetli bir edayla, başı yukarda, bilinmez kaderine doğru ilerledi, gerçeğini hiç de andırmayan *Charon*'uyla.*

Bu arada bekçi kafesteki zavallı yaratıklara mırıl mırıl şarkılar söylüyor, bambu kafesin içine soktuğu parmaklarıyla onları dürtüklüyordu. "Bu küçük, güzel yaratıkları gördüğüme çok sevindim," diye sevinçle bağırdı, elleri ve dizleri üzerinde hırsla yerleri parlatan iki temizlikçinin yanından geçtikleri sırada. "Bay Arbuthnot'nun karaciğerleri bittiyse, bir an bile huzur yok demektir!"

*.(Mit.) *Charon*: Ölüleri Styx nehrinin karşı yakasına geçiren kayıkçı. (ç.n.)

"Bizi laboratuvara mı götürüyorsunuz?" diye sordu Mary, yufka yüreğinin kabarmasından çekinerek.

"Hayır, bayan, hayır. Vakit öğleyi geçtiğine göre damıtım merkezindedir. Bu adam saat gibi düzenli, Tanrı onu kutsasın, herkesten de aynı dakikliği bekliyor. İşte geldik." Bekçi kapıyı çaldı ve içeri girdi, yanındakileri de alçak sesle konuşup, alet edavattan uzak durmaları konusunda uyardı.

Mary önce kocasını göremedi çünkü camdan bir mekanizma tüm odayı doldurmuştu; tüpler, filtre boruları, yukarıda tekneler ve yerlerde boş kaplar. Berrak bir sıvı, bir fıçının musluğundan düzenli bir akışla boşalıyordu ve işçiler damacanaları bu sıvıyla doldurup, depolamak üzere parmaklıklı bölmeye yuvarlıyorlardı. Mary bunun nasıl bir içki olduğunu anlayamamıştı, brandy'ye göre rengi çok soluktu ve öyle bol miktarda hazırlanmıştı ki Sumina'nın tüm ayık halkını on iki ay boyunca sarhoş dolaştırabilirdi.

Gözleri, hazırlanmış içkiyi yudumlayan, lezzetini iyi bulduğunu söyleyen ve sonra koca bir sürahiyi bir defada başına diken beyaz önlüklü adama çevrildi. Ayyaşa pek de benzemeyen bu adam kırmızı yanaklı Dionysos falan değildi, hayır son derece solgun, incelmiş dudaklı ve neredeyse kazınmış kafasıyla bir simyacı ya da peruksuz bir münzeviydi... Mary sarardı ve tekrar baktı. O olabilir miydi? Aşkı? Uzun süredir yitmiş olan Lemuel'i? Adam dönerek onlara ilgiyle baktı ve kısaca yardımcı olup olamayacağını sordu.

Mary dizlerini bükerek çılgınca bir reverans yaptı, sanki Lady Chesingham'ın çayırlığında, annesinin kollarına yapışmış bir halde onunla ilk kez karşılaşan o toy kızdı. Şimdi de, o günkü gibi beğeniyor muydu acaba karısını? Dikkat dolu yüz gözü Mary'de dikkate değer özellikler görüyor muydu, yoksa bu harap haline bakıp eleştirecek miydi onu? Başı hâlâ önünde -bakmaya cesaret edemiyordu çünkü- korkuyla yaklaşmasını bekledi ve o arada kendi davasını unuttu. Yargı bir kez daha Bay Gulliver'ın elindeydi, sonuçta o kocasıydı ve Mary de, görüntüsü hoşuna gitmezse yüz çevirebileceği bir eşti. İşte böyle düşünen Mary, kafası da saçları gibi karmakarışık bir halde, muhteşem devin karşısında zavallı bir zerre, bir hiç olana dek büzüldü.

Ona yeniden bakmayı göze aldığında, şaşkınlıktan donakalarak Argos'unun gözlerinin hırsla yarasalara baktığını, kendisiyle kesin-

likle ilgilenmediğini gördü. Görünüşe bakılırsa, şeytani kanatlarıyla bu kör fareler, Mary'den çok daha arzulanır varlıklardı! Mary'nin yuvarlak hatları, göğüsleri, yüzü ise sanki görünmüyordu. Ah okur, darbe üstüne darbe; kuşkusuz, beğenisiz bir bakış bile ilgisizliğe tercih edilir bir kadın tarafından, çünkü en azından dikkat edildiğini gösterir, oysa diğerinde tamamen unutulup gitmek söz konusudur.

"Bitkiler yanında mı?" diye dalgın dalgın sordu adam, sanki yemekte kendisine ilikli bir kemik uzatılmasını rica ediyordu.

Gözyaşlarına güçlükle engel olarak, paketi hırsla adama uzattı Mary. Ağlamayacaktı. Hata yalnızca benim olamaz, diye düşündü ve sanki birkaç santimetre büyüdü büzülmüş olduğu konumda. Yardımına koşan eşini selamlamayacak mıydı? Ya da onu onurlandırıp, bir küçücük teşekkür etmeyecek miydi? Hatta ona ismiyle seslenmeyecek miydi?

Küskünlüğü ya da daha doğrusu düşen süngüsü Mary'yi dillendirdi sonunda. "Beni öpmeyecek misin Lemuel ?" diye doğrudan, apaçık bir şekilde sordu.

Adamın bir eli kafasına gitti ve onun çıplak olduğunu fark ederek, havada dolaştı; anıları öfkeyle kaşlarını çatmasına neden oldu. İngiltere, off İngiltere, çok eskide ve uzaklarda kalmıştı! Karısına doğru tereddütlü bir adım attı, dudakları yabancı bir kıyı, gülümseyişi çok uzun süredir terk edilmiş olduğu adadan artık kurtarılmak istemeyen bir kazazedeydi. "Affet beni," diye havladı adeta, "nasıl davranmam gerektiğini neredeyse unutmuşum!" Mary'ye belli belirsiz bir öpücük kondurdu ve geri çekildi. Ne diyeceğini bilemez halde durdu ve gözleri imbiğe takılana dek düşündü. "Ah, ama nektarımızın tadına bakmalısınız dostlarım!" diye abartılı bir konukseverlikle bağırdı, musluktan büyük ağızlı bir cam kabı doldurdu ve içmeleri konusunda ısrar etti. "Bundan daha iyi bir ürünü hiçbir yerde bulamazsınız."

"Teşekkürler, hayır!" diye sertçe yanıtladı Mary.

"Ben memnuniyetle tadına bakarım, bayım," dedi memur aynı anda ve açgözlü bir tavırla içkiyi devirdi ama sonra hiç de müteşekkir olmayan bir edayla sızlandı, "Ama bu alkollü falan değil, yalnızca su!"

"*Yalnızca* su?" diye yineledi Bay Gullliver, adama doğru küs-

kün bir ifadeyle ilerleyerek. "*Yalnızca su* diye mi duydum? Sizi temin ederim, bu içebileceğiniz en saf sudur, Tam elli gündür her damlası damıtılmakta. Bakire Vestal* kadar temiz, eşi bulunmaz, bütün dinlerden daha saf...

"O zaman ben de içeyim," dedi Mary aceleyle, onu neşelendirmek ve korktuğu krizi, hatta saldırganlaşmasını engellemek ümidiyle; anımsayacaksınız kocasının daha önce nerdeyse kudurmuş hallerini görmüştü, "lütfen biraz alabilir miyim?"

Adam kontrollü bir şekilde bir bardak daha doldurdu ve karısına uzattı.

"Pırıl pırıl bir su," dedi Mary kocasını memnun etmek isteyerek.

"Bundan daha iyi bir arındırıcı bulamazsın," dedi adam ciddiyetle,"ya da daha lezzetli bir içecek. Tıbbi özelliklerine gelince, akciğerleri ve kalbi canlandırmak açısından adasoğanından çok daha üstün, böylece kanın temizlenmesini sağlıyor ve cilde renk katıyor. Sıkıntı ve melankoliyi günde yaklaşık yarım litre ile giderebiliyorsunuz, hatta histeri krizleri bile her saatbaşı bir çorba kaşığı içirilerek engellenebiliyor."

Hazır sevdiği bir konu açılmışken, sazı eline alıp sonuna dek götüreceği belliydi, dinleyenler umrunda bile değildi. Mary de başını sallayıp, suyunu içmekten başka bir şey yapamıyordu. Tadını özel olarak bir şeye benzetmediği suyu teskin edici bulmuştu ama çok ferahlamış olduğunu söylemenin daha iyi olacağını düşündü. Kocasının suyun sağlığa yararları konusundaki söylevini kesebilmek için kuraklık konusuna değindi, elindeki sudan arttıracağı ufacık bir miktarla bile Sumina'lıların sıkıntılarını kesinlikle azaltabileceğini söyledi; Bay Gulliver gibi insanlık yararına çabalayan bir adamın böyle bir öneriyi tartışmasız kabul edeceğini düşünüyordu insan.

"Burada ürettiğimiz su, Sumina'nın işe yaramaz halkı için harcanmayacak kadar değerli," diye sertçe yanıtladı adam. "Bu suyu anlamlı bir şekilde kullanacaklarına bir an bile inansam, istedikleri kadar su veririm onlara! Ama kendilerine bir faydası dokunmayan insanlara yardımcı olmaktan hiçbir şey kazanamazsınız; suyu o ka-

* (Mit.) Vesta: Yunan mitolojisindeki ismi Hestia, ocak ve ateş Tanrıçası, Vestal ise ateş ve ocağın nöbetçisi olan bakire muhafız. (ç.n.)

natlı dostları uğruna israf etmelerine göz yumacağıma, pis bir cimri gibi stoklarımın tepesinde oturur, yo hayır, hatta kendime bir göl doldurur, içinde yıkanırım."

Kocası konuştukça Mary'nin yüreğini kederli bir sancı kaplıyordu, kocasının iyi bir adam olduğunu düşünmek istiyor ama bunu yapamıyordu. Elinde olmaksızın Fransız'ın boş kovaları, kurumuş meyve tarhları geldi gözünün önüne ve kızgınlıkla sert fırtınalar, oluk oluk inen seller ve Amina'nın hayırsever bataklıkları gibi bol verimli bahçeler için dualar etti.

Kısacası hanımefendinin yüreği kaynıyordu ama makul bir şekilde diline hâkim olmayı becerdi. Akla tapınan bir adamla tartışmaktansa, yağmur duasına çık, daha iyi, diye geçirdi içinden, korkarım vahşi tanrılar bile Gulliver'dan daha fazla merhamet gösterir bana! "Lemuel," diye söze girdi, ses tonunu kontrol etmek için çok büyük çaba harcayarak. "Bana bir saat için yalnız görüşebileceğimiz sözü vermiştin. Eğer baş başa kalır ve özel meselelerimiz hakkında konuşabilirsek, minnettar olacağım."

Mary'nin açıksözlülüğü karşısında kocasının yüzü kıpkırmızı oldu ve kısaca yanıtladı, "Öyleyse vakit kaybetmeyelim, ben verdiği sözden dönecek bir adam değilim. Anstruther, ilgilenmem gereken biri olursa, odamdayım. Tanrı aşkına, önemsiz sorular için rahatsız etmeyin ama."

"Bana güvenebilirsiniz, Bay Arbuthnot," diye yanıtladı bekçi. "Her şeyin düzen içinde olmasını sağlayacağım ve izin verirseniz yarasaları besleyeceğim."

"Hayır, beslemeyeceksin!" diye kesin emir verdi Bay Gulliver. "Sana numunelerimi evcil hayvanlara dönüştürmenizi istemediğimi söylemedim mi?"

"Peki efendim," dedi bekçi; o kadar üzgün görünüyordu ki, en haz aldığı şeyden ve maaşından mahrum edilmişti sanki.

"*Kiropteromani!*"* dedi Bay Gulliver; Mary'yi hızla odanın dışına sürükledi ve koridorda yürümeye başladılar. " Bu yaratıklara kafayı takmış. Korkarım belki de tedavi olamayacak kronik bir vaka, gerçi semptomları katı bir diyet uygulanarak azaltıldı ama..."

"Kulağındaki kereviz sapını çiğnemek için mi taşıyor yani?" di-

* *Chiropter:* Uçan memeli. Orijinal metinde *Chiropteromania* sözcüğü de yarasalara aşırı düşkünlük anlamında kullanılmış. (ç.n.)

ye sordu kocasının paldır küldür adımlarını yakalamak için hızlı hızlı yürüyen Mary.

"Kesinlikle, ama ne yazık ki eski alışkanlıklarından vazgeçmiyor ve yiyeceklerini üstünde taşımak konusunda ısrarlı. Yine de ufak tefek gelişmeler kaydettik, örneğin kısa bir süre öncesine dek dışarıya omzuna çürük bir elma yerleştirmeksizin çıkmazdı."

Mary nefes nefese adamı izliyordu, kafası akıl hastalıklarıyla karışmıştı, birkaç kat merdiven çıkıp, Bay Gulliver'ın odasının kapısına gelene dek başka bir şey konuşmadılar. Burası tavan arasıydı, tavandan, gemi lombozunu andıran bir pencereyle aydınlanıyordu. Bay Gulliver'ın mütevazı bir ranzası ve devasa bir çalışma masası vardı. Ama Mary'nin asıl dikkatini çeken odanın dört duvarıydı, elyazmalarıyla dolu kâğıtlarla kaplanmışlardı tamamen, her biri farklı çizelgeler, karmaşık diyagramlarla dolu sayfalar duvarlar boyunca birbirini izliyor ve hava akımlarıyla çırpınıp duruyorlardı.

"Oldukça meşgulsün anlaşılan," dedi Mary haşin bir tonla, duygularının iyice kabarıp taşmasına ramak kalmıştı. (Okur, onca yıl Bay Gulliver'ın elinden kalemi düşürmemesine ve kuşkusuz hâlâ da durmaksızın çiziktirmesine karşın, William'a, Caroline'e ya da cefakâr karısına tek bir satır bile yazmadığını anımsayacaksınız. Bu nedenle adamın çalışmalarını alkışlamaya pek de meyilli olmamasına şaşırmayalım!)

"Görmüş olduğun çizelgeler çoğunlukla en vahim vakalara ait," dedi kocası, "bakımım altında bulunan ve diyetlerini her gün izlemem gereken çok sayıda hastam var. Üstelik," diye ekledi alçakgönüllü bir tavırla, "mesleğinin hakkını veren her doktor gibi, kendimi de kobay olarak kullanıyorum." Alışılmadık bir yumuşaklıkla Mary'den Oge'ye geldiği günden beri sağlık durumunu son derece titizlenerek kaydettiği takvimi incelemesini istedi. Mary şaşırmıştı, bu zavallı çizelgeleri okumak istemiyor ama kocasını reddetmek de içinden gelmiyordu. Her sayfanın tepesinde günün tarihi ve ayın safhaları sıralanmıştı, sayfanın sol tarafında da dikey olarak da insan doğasını oluşturan öğeler listelenmişti. Örnek:

Nisan 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 vs

sükunet

nabız

nefes

iştah

sindirim

balgam

dil

görme

koku alma

dalak

canlılık

akli kuvvet

bellek gücü

Her öğe için her gün, durumun iyi, kötü ya da orta halli olmasına bağlı olarak 1 ile 10 arasında değerlendirme yapılmıştı, ayrıca sayfanın altına o günkü öğünlerde tüketilmiş yiyeceklerin niteliği ve ağırlığı, içilmiş su miktarı (elbette ki damıtılmış) ve her dışkının tam boyutları da eklenmişti... Böylece bedenindeki dalgalanmalar tüm ayrıntısıyla (bıktırıcı derecede) izlenebiliyordu ve eğer Mary kocasını daha yakından tanımak istiyorsa, işte her şey ortadaydı; bilimsel kanıtlar eşliğinde adamın tüm gizemi gözler önüne serilmişti...

Off, aklın üstünlüğü, diye düşündü Mary ve hoşnutsuzluğunun önüne geçemedi. Off, bu soğuk ölçümler! Peki duyguları, kalbin yokluğu nasıl değerlendirilmeliydi? Akrabalar ve yakınlarla doldurulması gereken o boşluğa ne demeliydi? Bir tek çizelgeye bile *eş*, *aşk* ya da *yalnızlık* işlenmemişti, işte boşluğun hâkimi bu kadar dar bakışlıydı!

"Arada hiç çocuklarını düşündüğün oluyor mu?" diye sordu Mary, kocasının görev bilinciyle kendi hatasını değerlendirebileceğine inanarak.

"Çocuklarım?" diye dalgın dalgın yineledi adam. "İyiler mi? Gıda rejimlerini denetleme konusunda onları ihmal ettiğimi düşünüyorum. Yeterli miktarda su içiyorlar mı? Biliyorsun, enzimler sağlığın temel taşıdır ve ağır yemeklerle, zehirli beden salgıları tarafından yozlaştırıldıklarında dengeli çalışamazlar. Bu çizelgeler, doğanın yasaları çiğnendiğinde ne tip rahatsızlıkların oluşabileceğini yeterince kanıtlıyor; yalnızca bedensel hastalıklar değil, aynı zamanda akli dengesizlikler ve insan ruhuna acı verecek her tür rahatsızlık söz konusu. Kötü etler ve keskin baharatlar bizi baldıranın neden olduğundan daha zalim ve daha yavaş bir ölüme sürükler! Eğer kendimizi dizginlemeyip bunları tıkınmayı sürdürürsek, vücudumuz çöl gibi kuruyup gider; oysa biraz disiplinle daha zor yolu seçerek, zararlı zevkleri reddederek, dengeye, bedensel ve ruhsal sağlığa kavuşabiliriz... İnan bana, bol suyla yaşamak günlük anahtar sözcüğümüz olsa, ömrümüzü yüz yıl daha uzatabiliriz."

(Kahretsin sevgili okur, insanoğlunun hırslarının bir sonu yok mu? Etin sunduğu zevkler ve sıkıntılar size ait, kabul, ama uzun ömürlülük sadece bana ait bir ayrıcalık!)

"Lemuel," diye bağırdı Mary, bu vaaza tahammül edemeyerek, "daha fazla susamayacağım! Lütfen söyleyeceklerime kulak vermek nezaketinde bulunur musun?"

Adam şaşkınlık içinde karısına baktı, sanki karşısında efsanelerde anlatılan, ön ayakları timsahınkiler gibi sürünen, arka ayakları ise kanatlarla havaya kalkmış bir masal yaratığı duruyordu. Karısının öfkesini anlamaya çalışıyordu ama bunun gerekçesi ve çizelgesi nerdeydi? Ağzının kenarlarında sıkıntılı kıvrımlar belirdi, simsiyah bir karmaşa yüzüne vurdu ve geçti. Yaşamını yalnızca hizmet etmek için elinden geleni yapmaya adamış birine böyle meydan

okumak bir kadına yakışıyor muydu? Yakışmıyorsa, o kadını azarlamalı mıydı? Görünüşe bakılırsa suçlanıyordu, ama Mary'nin suçlamaya ne gibi bir hakkı olabilirdi, davasının haklı bir yönü var mıydı, neyle suçluyordu kocasını? Öfkeyle eşelendi -dişi bir *Yahoo*'nun onu kapana kıstırmasına izin vermeyecekti- ve karısına bir sandalye uzattı, ona her tür nezaketi gösterdiğinin ve konuşmasına izin verdiğinin farkında olmasını istiyordu Mary'nin. "Pekâlâ" dedi yetke dolu bir sesle; Mary oturdu, kendisi ayakta kaldı, bir parmağını çenesine götürdü; düşünceli, adil fikirli ve mesafeli görünmeliydi (benimsenecek en uygun tutum buydu, itibar tartışmanın, akıl tepkilerin ve koca karısının üzerinde olmalıydı).

Mary, ezbere anlatmak zorunda olduğu din dersini unutmuş bir kız çocuğu gibi ellerini birleştirdi. Cesurca söze girdi: "Kuşkusuz kendine göre haklı ve doğru nedenlerle Bay Abernethy'ye anlatmış olduklarının aksine, senden hiçbir şey istemiyorum, yalnızca bana dürüst bir şekilde gitmem mi kalmam mı gerektiğini söyle. Seni bulmak için dünyayı dolaştım, ama sen daha adımı bile söylemedin. Hâlâ senin karın mıyım, sen hâlâ benim kocam mısın, yoksa böyle bir şey yok mu? Benden ne istediğini söyle, ve eğer benden hoşnut değilsen.....eğer benden bıktıysan...o zaman bırak gideyim."

Okur, bunlar iki kez terk edilmiş bir kadın için ihtiyatsızca sarfedilmiş sözlerdi! Gereğinden sert bir çıkış yapmıştı Mary ve yeniden terk edilmenin korkunç hayaleti bir anda gözlerinin önünde beliriverdi. Sefilce bir ultimatom! Böyle bir silah asla bir kadın tarafından kullanılmamalı, diye düşündü tir tir titrerken. Bir kocadan vazgeçmek çok içsel bir kuralı bozmak; aksi durumda ise, yanlış da olsa, vazgeçme hakkı kocanındı. O halde Mary bu yanlışın kurbanı mıydı? Yoksa suçu sadece yanılmış olmak mıydı; çöl gibi kuruyarak layığını bulmuş, zavallı ve değersiz bir şey miydi o?

İçinde şaşkınlık ve karmaşa hüküm sürüyordu, sesi boğazında susuz kalmış bir tohum gibi büzüşmüştü sanki, gözyaşlarıyla onu sulamalı, Bay Gulliver'ın apaçık rahatsızlığına karşın hıçkırıklarını koyvermeli, burnunu çekmeli ve silmeliydi. Öyle aşağılanmış bir noktadaydı ki, eğer kendisine azıcık daha yakın olsa, Bay Gulliver'a tutunup huzur bulmaya çalışacaktı ama kocası hâlâ ondan uzak duruyordu; Mary'nin tek ve yasal eşi olduğunu reddetmemesine karşın, mağrur tavırları kendisine baskıyla onaylatılmış olan

bu gerçeği kabullenmediğini gösteriyordu. "Beni bağışla," diye mırıldandı Mary mendilinin altından, kendini kontrol etmek için olağanüstü bir çaba harcıyordu, kocasının gözünde daha fazla alçalmak istemiyordu çünkü.

Aralarında sert bir sessizlik hâkim oldu, dile gelmeyen sorular adeta zincirlerini çatırdatıyor, suçlamalar ortaya dökülüyor, iddialar dosyalanıyor, ricalar reddediliyor ve isyankâr duygular bastırılıp bağlanıyordu. Sonunda Bay Gulliver pencereye yürüdü, gözünü güneş saatlerine dikerek, konuşmaksızın durdu. En azından saat evrenseldi, gökyüzü kusursuz mavilikteydi, eğik yelkovanın gölgeleri apaçık ve kuşku götürmezdi. Keyfi yerine gelmediyse de, teselli olmuş bir şekilde karısına döndü ve yüce bir edayla konuşmaya başladı.

"Haydi Mary, birazcık huzur ve sessizlik arayışında olan birinin azıcık yalan söylemesinde ne sakınca olabilir? Kazadan sonra, kendimde değildim, korkarım bu durum aylarca sürdü..." Pervasız bir anı çıkagelmişti geçmişinden, dörtnala sürükleyecekti onu ama vicdanı dizginleri ele geçirdi o sırada. Devam etmeden önce, tam anlamıyla kişnemese de, şaşkın bir halde burnundan, at gibi derin derin soludu, "İşim her zamanki gibi kurtarıcım oldu ve bunun için yalnızlığa ihtiyacım vardı; gerçi son zamanlarda sorumluluklarım o kadar ağırlaştı ki tek başıma altından kalkmakta zorlandığımı itiraf etmeliyim... Tam anlamıyla bunamadığım ve önümde yararlı olabileceğim uzun yıllar olduğu düşüncesiyle kendime övgüler düzsem de, senin de görebildiğin gibi, artık genç bir adam değilim... Kısacası, düzenli ve evrak işlerinde becerikli, ciddi birinin yardımı çok işime yarardı... Beni rutin işlerimden kurtararak, bilimsel çalışmalarımla serbestçe ilgilenmemi sağlayacak bir destek... Çünkü pratiğin teoriye gereksinimi var, o olmazsa, bir yoksul gibi ölüp gider ve adsız bir mezara gömülerek insanlığa hiçbir fayda sağlamaz! Konuya dönelim, üzerimdeki yükün kültürlü bir insanın varlığıyla büyük ölçüde azalacağına inanıyorum... yani senin gibi birinin... ama tabii... eğer sen uygun görürsen, çünkü çok acımasız bir yönetici olduğum söyleniyor!"

İşte denize yılanı atmıştı ve Mary ümitsizce sarıldı ona. "Benim yardımımı istediğin doğru olabilir mi? Oh, yemin ederim dünyada hiçbir şey beni daha fazla mutlu edemez!"

"O halde artık geçmişi unutalım!" dedi adam katı bir gülümseyişle. "Artık meslektaş olacağız. Ama önce koğuşları gezmeli ve bu görevi kaldırıp kaldıramayacağını anlamalısın. Bunlar, gemileri efendilerini yitirmiş kayıp ruhlar, yeniden akıllarına kavuşmaları ancak katı bir elin yönlendirmesiyle mümkün, yufka bir yürek yalnızca onları daha da baltalar. Duyguların yükselmesini ve patlamasını engellemelisin, soğukkanlı olmalı ve katı bir rejim uygulamalısın..."

"Elimden gelenin en iyisini yapacağım!" diye haykırdı Mary, zayıf ve kadınsı gözükmemek için duygularını kontrol altında tutmaya kararlıydı. Kocasının itiş gücü öylesine büyüktü ki, damıtma odasına giden yüz basamağı nasıl indiğini anlamadı bile, sanki esin dolu kanatlarla uçmuştu. Yıllardır hep kocasının kutsal amaçlarına hizmet etmek, onun yanında yer almak istememiş miydi? Ne büyük bir mutluluktu artık buna davet edilmek ve hangi Afrodit'in kaderini yaşayacağını bilmek: O yaşlı olan Afrodit'ti, erkeğin ruh yoldaşıydı, hiçbir kadından doğmamış, yalnızca Uranüs'ten kopmuştu! Dünyevi bedenine gelince, o sıradan kız, ruha dokunabilen evrensel aşka asla ulaşamayacak, tensel şehveti ideal bir Olimpos birlikteliği uğruna feda etmeyi başaramayacaktı ve bu yüzden ondan sonsuza dek kurtulmalıydı...

Damıtma odasına geldiler, Bay Anstruther orada elinde anahtarlarla onları bekliyordu. "Bana ihtiyacınız varsa, size eşlik edeyim," dedi.

"Hayır, buna gerek yok," diye yanıtladı Bay Gulliver ama ısrarlı adamın yanlarından ayrılmadığını görünce mağrur bir iç çekişle ekledi, "Peki, madem bu kadar istiyorsun."

İlk kapıya geldiklerinde, Mary sınamayı geçebilmek için kendini iyice hazırlamıştı. İçerde korkunç şeylerle karşılaşmayı bekliyordu ama oda serin ve tertemizdi, duvarlar Afrodit'in dişleri gibi bembeyazdı ve farklı renkli mermerlerden damalı bir zemini vardı. Bir oturakta orta yaşlarında gözüken, beyaz giysili, kazınmış kafalı, marazi görünümlü ama sevimsiz olmayan bir adam oturuyordu. Ama Bay Gulliver ona seslenince gözlerini acı içinde kapadı ve her tümcesi aşağıdaki gibi olumsuzlamalardan oluşan mırıltılı bir ayine başladı. *"Asla bir sırt çantası düşünmedim, ne bir yazlık ev, ne Amerika'da uçan bir sincap, ne Bayan Southwick'in kiler kapısının*

menteşelerini, ne tavuğun ayağını, ne Potowmack nehrini. Asla bir toy kuşu ya da bir yelken düşünmedim, ne bir kuğu yuvası, ne darphane, ne bir peruk, ne kuş tüyü bir yatak, ne bir tarla kuşu ne de kristal kadehte Frontinac..."

"İstersen not alabilirsin," dedi kocası. "Bu adam Bay Abelard, yalnızca düşünerek Amerika'yı ya da Hastings'ı, ya da Bay Falanca'nın Sussex'deki domuz ahırını yıkabileceğine inanıyor. Bu yüzden bugüne dek düşünmüş olduğu her şeyi hatırlayarak bu düşünceleri *geri almaya* ve neden olduğu sorunları onarmaya çalışıyor. Ne yazık ki denizci olan bu adam çok fazla yolculuk etmiş ve çok görüp çok geçirmiş, bu yüzden geri alması gereken yığınla sorun var. Kontrol edilemez bir nostaljiden mustarip olduğunu söyleyebiliriz."

"Bundan keyif alamayıp, yalnızca ıstırabını hissetmesi ne kadar acıklı," diye mırıldandı Mary ve hemen yasaklayıcı bir kaş çatışla azarlandı.

"İşimiz yalnızca yanılsamaları tedavi etmek," dedi Bay Gulliver. "Bu sözümün altını çiz; keyif burada bizi hiç ilgilendirmiyor! Ama şimdi devam edelim, bu adamdan anlamlı bir şey işitemeyeceğiz."

Mary boynunu bükerek, kocasının ardından ikinci odaya girdi. Odada Bay Alexander adında dev bir adamla karşılaştı. "Bir başka İngiliz mi?" diye fısıldadı şaşkınlıkla.

"Kesinlikle," dedi kocası. "Burada kendi yurttaşlarının çoğunlukta olduğunu göreceksin ama Fransız, Hollandalı ve hatta birkaç Rus hasta da var. Avrupa'nın tüm kazazedeleri sonunda bu kıyılara vuruyor ve sayıları da gitgide artıyor, sanki tuhaf bir akıntı sürüklüyor onları buraya. İnan bana, bu durum takımadalar için büyük bir sorun haline geldi. Hani neredeyse İngiltere'nin tüm fazla delilerini bir gemiye doldurup, dünyaya dağılsınlar diye, açık denizlere saldığını düşüneceğim... Örneğin, Alexander gemici değil, mesleği kuyu kazıcılığı ve bizden güney yarımküreye bir tünel kazarak geldiğine inanmamızı istiyor."

"İki kere kırk beş metre derinliğindeki kuyuya atlayarak kendini öldürmeye çalıştı," diye heyecanla ekledi bekçi. "Kendisine su verilirse, hemen bir kovayı doldurup, kafasını içine batırır."

"Vaftiz edilmeyle ilgili bir sanrı," diye açıkladı Bay Gulliver.

"Dinle bağlantılı akıl hastalıkları içinde en sık rastlanan budur. Anglikan kilisesinden ayrıldığından bu yana, işlemiş olduğu günahların büyüklüğünün farkına vardı, bunların affedilmeyeceğinden korkuyor ve sürekli kutsal kitaptan ümitsizliğini onaylayan bölümler okuyor. Kendinden başka kimseye zararı yok, ama ona yaklaşmamanı öneririm çünkü kolundan yakalayıp hiç susmadan vaaz verebilir."

Kapı sertçe kapandı, dev adam odada bulundukları süre boyunca hiç kımıldamamış ve konuşmamış, suçluluk dolu sefil bir ifadeyle boşluğa bakıp durmuştu. Bir sonraki odanın kapısı açılmadı, bir gözetleme penceresinden, Brentford Katili Bay Abbot'a baktılar. Adamın mesleği kasaplıktı, gözükmeyen düşmanlarıyla dövüşüyor, sanki bıçağını havada sallayarak, onları kesip biçiyordu.

"Hastanede et yemek yasak," diye özel bir sır veriyormuşçasına açıklama yaptı Bay Anstruther. "Sanırım bunu mesleksel onuruna bir hakaret olarak algılıyor."

"Lütfen fikirlerini kendine sakla," diye sertçe çıkıştı Bay Gulliver, Mary ciddiyetle başını sallarken. "Söylediklerin doğru dürüst bir teşhis yerine koyulamaz."

"Kuşkusuz öyle, özür dilerim efendim!" diye yanıtladı bekçi, çaktırmadan Mary'ye göz kırptı, sanki onu da kendi yanına çekmek ister gibiydi ama Mary'nin bu oyuna katılmaya hiç niyeti yoktu.

"Abbot denilen bu adam sürekli öldürme kapasitesiyle övünüp durur," dedi Bay Gulliver. "Mahallesindeki düşkünler evinin bekçisini domuz sanmış bir gün, o zamandan beri de hayali domuzlar doğruyor, boğalar kesiyor, danalar biçiyor, sanal et parçalarını bir güzel dilimleyip hazırlıyor. Meslekleri nedeniyle akli dengeleri bozulmuş hastalar arasında en azgın olan budur ve her tür tedaviye direnir. Ama bu kategoride daha az zararlı olanlar da var. Örneğin, eski körüklerden, battaniyelerden, bulaşık bezlerinden şapka yapabilen çok yetenekli bir şapkacımız var. Ama mesleğinden nefret ediyor ve bütün Derbyshire'a, Avrupa'daki tüm kiliselerin hepsinden çok daha ferah, görkemli kiliseler inşa etmek istiyor. Bir de saatçimiz var, bir yıl boyunca saniyenin otuzda biri kadar bile geri kalmadan çalışabilen bir kronometre yaptığını iddia ediyor ve bu aletin mükemmeliğini tescil eden sertifikaları elinde bulunduran Kraliyet Astronomu'na başvurmam için yalvarıyor..."

Kasabı ürpertici devinimleriyle baş başa bıraktılar, başka bir hastaya doğru ilerlerken Mary hastanede kadın hasta olup olmadığını sordu kocasına.

"Çok az," dedi adam, "ve çoğu prenses ya da kraliçe olduğunu sanıyor. Korkarım pek de ilginç vakalar oldukları söylenemez. Ama tekdüze Anne ve Elizabeth'lerimizi de az sonra göreceğiz."

"Konumlarını yükseltme arzusu burada bulunanların ortak bir özelliği gibi görünüyor," deme cesaretini gösterdi Mary, bu mütevazı gözleminin kocasının onayından geçeceğini umuyordu. Ama Bay Gulliver hiç de umduğu gibi bir tepki vermedi.

"Burada *arzulardan* konuşmuyoruz," diye azarladı karısını, "kaybolmuş akli yetilerden ve bunların aydınlanmış yöntemlerle nasıl geri kazanılabileceğinden söz ediyoruz."

İşte, korktuğu başına geliyordu, Mary bir budala olduğunu düşündü, gözyaşlarına engel olmak için dudaklarını ısırdı ve başını eğdi.

"Haydi bakalım," dedi danışmanı yumuşak bir tavırla. "Hepimiz başlangıçta hatalar yaparız. Bilgisizlik tam olarak bir günah sayılmaz, çünkü azıcık ciddi bir çabayla tedavi edilebilir... Devam edelim mi, istiyor musun?"

"İstiyorum, gerçekten," dedi Mary coşkulu bir minnetle ve dudaklarını gülümsemeye zorladı. Bir başka odaya girdiler, odada öyle zayıf bir adam oturuyordu ki, ufacık bir esinti kemiklerini, akçaağaç çalılıklarının kışın çıplak kalan dalları gibi çatır çatır kırabilirdi. Konuklarını görür görmez acıklı bir biçimde yemek dilenmeye başladı, hatta bekçinin kerevizini kapmaya çalıştı. Mary zavallının açlıktan ölmek üzere olduğu sonucuna vardı.

"Merhaba Bay Addison," dedi Bay Gulliver dostça. "Bakıyorum bugün de yemek yemeyi reddetmişsiniz. Ama doğru dürüst beslenmezseniz iyileşemeyeceğinizi biliyorsunuz!" Bunun üzerine adam geriye kaçtı, ağzını elleriyle kapatarak, dehşet içinde bakakaldı. "Bu da çok huysuz bir hasta," diye açıkladı Bay Gulliver, "yemek diye yalvarır ama yememek için elinden geleni yapar. Bekçiler ağzına bir lokma yiyecek koymaya çalışırken, o şiddetle direnir ve insanın yemeğini ağızdan almasının çok kötü bir şey olduğunu, tam tersi olan delikten beslenmesi gerektiğini söyler. Aslında, bu sıradışı sanrısı içinde kendisini, affet beni ama sözü döndürüp

dolaştırmayacağım, kıçından beslemeleri için yalvarır."

Tüm bu zor hastalık koşulları içinde en acıklısının bu olduğunu düşündü Mary, o kadar altüst olmuş bir zavallıydı ki üstü alttan, içi dıştan ayıramıyordu besbelli! Biraz daha cesareti olsaydı yemeğini baş aşağı durumdayken yedirmeye çalışmalarını önerecekti ama Bay Gulliver'dan yeni bir azar işitmekten korktuğu için sustu.

O sırada bir başka bekçi kocasını selamladı ve kriz geçiren bir hastayla hemen ilgilenmesini rica etti. Mary geçici olarak Bay Ansruther'in eşliğine bırakıldı. Kiropteromanik adam bu sorumluluktan rahatsız olmuşa benzemiyordu, kadını koridor boyunca aleni bir keyifle dolaştırdı, ara sıra bir gözetleme penceresini açıyor ve neşeli bir tavırla hastalarla ilgili konuşup duruyordu.

"Bu Bay Allcott, güneşe hükmettiğine inanıyor," dedi, pencerede parmaklarının ucunda dikelmiş bir adamı gözetleyerek, adam gökyüzünü kendinden geçmiş bir halde izliyordu. "Bu büyük ışık kütlesini tamamen kendisinin yönettiğini düşünüyor, doğuşundan batışına dek onu izliyor ve eğer bunu yapmazsa, çok kötü şeylerin olabileceğini söylüyor."

Bir sonraki pencereyi açarak, kıkır kıkır devam etti, "Bu genç adam da daha önceden cerrahtı, ve ilgi alanı da *torbalar*dı, işte oldukça gırgır bir öykü. Nasıl da kaskatı, baston yutmuş gibi durduğuna dikkat ettiniz mi? Sanki değerli yumurtalarını korumaya çalışan bir tavuk gibi elleriyle vücunun bazı bölgelerini kavramış. Aramızda kalsın bayan, bu adam erkekliğini yitirdiğini sanıyor, yani torbalarını kaybettiğine inanıyor ve sürekli kaderine ağlıyor!"

"Kesinlikle çok üzgün gözüküyor," dedi Mary, bekçinin hafifmeşrepliğine ve böyle trajik bir görüntü karşısında eğlenmesine bozulmuştu.

"Evet, öyledir," dedi Bay Anstruther, "onu teselli etmeye çalışanlar da olmadı değil. Bunlardan biri Bayan X'dir, kusura bakmayın, ismini veremeyeceğim çünkü çok tanınmış bir hayırseverdir. Genç adamın yakınmalarını işiten ama derdinin tam olarak ne olduğunu anlamayan bu hanımefendi, bekçinin biriyle konuşmuş. Adam da kadını utandırmamak için abuk subuk bir yalan atmış. Hastanın çakmak ve çakıltaşı topladığını ve bunları mücevher sandığını, kısa bir süre önce de bir kısım taşlarını bir başkası aldığından, genç adamın soyulduğuna inanarak ağladığını anlatmış. İyi

kalpli kadıncağız da üzülerek hastamıza kendisine çok değerli ve kaybettiklerinden çok daha güzel taşlar getirmeye söz vermiş. Ama zavallı adam "Benimkilerden başkasını istemem!" diye bağırarak ağlamış. Kafaları karışmış halde ayrılmışlar, hiçbiri ötekinin gerçekten ne demek istediğini anlamamış tabii!" Bekçi sulu sulu güldü, bir süre sonra yalnız kendinin güldüğünü görerek Mary'den af diledi. Mary de onu hoş gördü, sonuçta bu adamcağız da hastaydı, arazları çok şiddetli olmasa da, öteki özürlüler gibi acınası bir durumdaydı.

"Eminim kabalık etmek istemediniz," diye mırıldandı. "Artık bundan bahsetmeyelim. Az sonra kocam bize katılacak, ben de burada biraz dinlenmek istiyorum, oldukça yoruldum."

"Beni affedin!" diye üzüntüyle haykırdı adam, Mary'yi yakındaki bir sıraya götürdü. "Böyle hüzünlü bir yerde kapalı kalmaya alışık olmayınca insan kuvvetten düşüyor tabii!" Anaç bir tavuk havasına girerek, canlı konuşmalarla Mary'nin dikkatini dağıtmaya çabaladı ve cesaretlendirmek ister gibi devam etti, "Bay Arbuhnot'un da iyiye gittiğini düşünmüyor musunuz? Saygısızlık etmek istemem ama kendisi gerçekten çok değişti... üstelik gördüğünüz gibi, çok da başarılı bir reformcu... gerçekten de hepimiz onunla gurur duyuyoruz."

"Ne demek iyiye gitmesi?" dedi Mary sertçe, bekçiyi anlamaya çalışarak. "Ondan sanki bir hastaymış gibi söz etmeniz son derece küstah bir davranış."

Bay Anstruther Mary'ye apaçık bir şaşkınlıkla baktı. "Kabalık etmek istemedim efendim, ama hepimiz bugün doktorken, yarın hasta olabiliriz."

Bu adam saçmalıyor, diye düşündü Mary; çıldırmış, aklını yitirmiş. "Hiç böyle saçma bir şey duymadım!" diye sesini yükseltti ama doğruyu söylemek gerekirse kuşkularının bu zalim dirilişi karşısında acı çekiyordu. "Herhalde şimdi de ona koyduğunuz teşhisi söyleyecek ve durumuyla ilgili uzman görüşünüzü belirteceksiniz!"

"Sorduğunuza göre bayan, size yanıt vereceğim. Bay Arbuthnot'un durumu konusunda sizi kandırmak istemiyorum çünkü. Evet o çok sevgili bir arkadaş ve çok da zeki biri, bundan kuşkum yok. Ne var ki, çok önemli bir şey olmasa da, bir gün kendini kaybetti

ve bir kısrağı becermeye kalktı... Allahtan bu talihsiz bilinç kaybı hemen aklını başına getirdi..."

Mary'nin kalbinin tepkisi gecikmişti, önce adamın yüzsüzlüğüne karşı müthiş bir öfke yükseldi içinden, sonra bir kuşku seline kapıldı ve en sonunda bir deprem dalgası tüm temellerini yağmaladı. Eğer gerçek buysa, bu delilikti, yoksa delilik mi gerçekti? Daha fazla bir şey bilemiyordu, çatısı sarsılmış ve tozlu molozlar yağmıştı üzerine, ocağı ve bacası artık kül ve isten başka bir şey değildi. Her şey nasıl bir anda böyle bir saçmalığa dönüşebilirdi: Gençlik dolu umutlarının yerini alan ideal görev bilincine ne olacaktı? Kahramanı nerdeydi? O kadar beğendiği kocası nerdeydi? Ona hizmet etmeyecekse, efendisi kim olacaktı?

"Hanımefendi, lütfen bu kadar üzülmeyin," diye rica etti bekçi. "Hepimizin ufak tefek sorunları var, ama kocanızın çok iyi bir kalbi ve nadir bulunan, değerli bir zekâsı olduğunu unutmayın..."

Mary, sevdiği kucaktan koparılan bir bebek gibi, öfkeli bir ağlayış tutturdu. "Beni buranın yetkilisi olduğuna inandırmıştı, beni nasıl da budala yerine koydu!"

"Hayır bayan, budala değil, hayır, ama kuşkusuz ona benim gösterdiğim hoşgörüden fazlasını göstermemeliydiniz. Yine de ikna gücü bu kadar etkili birine karşı katı olmak zordur ve üstelik bir gün dünyayı tüm alerji ve hastalıklardan temizleyerek, insanları mükemmel sağlık koşullarına kavuşturmayacağını kim söyleyebilir? Gerçekten de bağırsaklarım hiç şimdiki kadar temizlenmemişti!"

Yapması gereken diyeti anımsayarak, kereviz sapını kulağının ardından çekti, aceleyle ısırdı ve öyle şehvetli bir çiğneme şapırtısı çıkardı ki Mary yumruklarını sıktı ve adamı öldürebileceğini düşündü. Daha önce dediğim gibi, cehennem bile düş kırıklığına uğramış bir kadın kadar öfkeli değildir. Hele ki aldatılmış bir kadının hissedeceklerini, üstelik de bu kadar tantanayla bir deliye çıraklık etmeye davet edilmişse, sözü daha fazla dolandırmadan sizin düş gücünüze bırakıyorum artık!

Bay Gulliver döndüğünde ne yapmalıydı? Kafasındaki kaynamayı yatıştıramıyordu, sıçradı, açık havaya gereksinim duyduğunu ve bahçede dolaşmak istediğini söyledi ümitsizce. Aslında Mary de *aerofil* olabilirmiş, uzun adımları o kadar şiddetli, kristal patikaya

çarpan ayak sesleri öyle yüksek ve nefesi öyle azimliydi ki.

Önünden geçtiği her güneş saati bir öncekinden bir saniye ilerdeydi, ama saniyeler saatler gibi, hayır aslında bir ömür gibi geçiyordu; hayatının tüm eşitsizlikleri şimdi gözlerinin önünden geçip giden bir ömür: Yanılsamaya dönüşen düşleri, kendini kandırmaya dönüşen saflığı. Ve her saat ibresi aynı gerçeği işaret ediyordu: Evet, kuşkusuz kötü kandırılmıştı ama yalnızca Bay Gulliver tarafından değil! Kaçık ya da değil, artık bir egoistle evli olduğundan hiç kuşkusu yoktu ve yıllarca yanılmış olduğunu reddedemezdi artık; aç bırakılmış bir kadındı o; zavallı, acı çeken Bay Addison gibi azıcık gıdayla beslenmişti. Affedebilir miydi kocasını? Evet, en azından, kendini affettiğinden daha çabuk affedebilirdi! Çünkü itici bulduğu tüm özelliklerine karşın, bu adama odaklanmış olan gene kendisiydi; bu cimri, solgun, müşkülpesent, kalpsiz ama hırs dolu adama.

Şairin bir zamanlar dediği gibi, *Kuğulardan fazla kaz yaşıyor bugün, bilgelerden fazla budala.* Bu durumda hangi eşin daha büyük bir kaz olduğu kararını size bırakıyorum! Ama Bay Gulliver'ın da söyleyecek son bir lafı olmalıydı, yoksa Mary bundan böyle soğuk bir yatakta, tüm heyecan ve mutluluklardan vazgeçerek ve asla düşlediklerini tadamayarak uyuyacaktı. Bunun bir kadına hiç de uygun bir kader olmadığına katıldığınıza eminim. Bir başka şair de ne demişti bakın: *Değişim kapıyı çaldığında, değişiyorsa aşk, aşk değildir.* Ama sanırım bu biraz da değişimin derecesine bağlı!

Kocasının kapıdan çıktığını ve kendisine doğru uçarcasına koştuğunu gördü, Din adamlarınınkini andıran giysisi tuzlu patikadan daha beyazdı ve etrafında güneşten gümüş renginde bir hale oluşmuştu. Nasıl da arzulamıştı bu görüntüyü, ama şimdi adam yaklaştıkça hiçbir tatlı heyecana kapılmıyordu, kalbi kanatlanmıyor, nefesi hızlanmıyordu.

"İyi değil misin?" diye sordu kocası ama çatık kaşlı ifadesi kaygıdan çok sitem taşıyordu. "Çalışmalarımda bana yardımcı olacaksan, daha dayanıklı olmalısın! Güneşin altında başı açık dolaşmamalısın, cildinde ölümcül yaralar açabilir. Şemsiyeni aç da kapıya kadar gölgede yürüyelim."

Durdular ve birbirlerine baktılar; Mary ter ter tepinmedi, aslında bunu yapabilirdi, yalnızca başını salladı. "Korkarım senin iste-

diklerini yapamayacağım, getir götür işlerine bakacak ve sana inançla hizmet edecek biri değilim. Aslında sevgili Lemuel, *şekilsiz pis bir topağım ben, uygunsuz ve ölçüsüzüm,* diyebilirim sana ve sen de istersen bana tam bir *kaos* olduğumu söyleyebilirsin, ama budala, dünyevi bir kadın olmayı, senin arar gibi gözüktüğün o mükemmel erdem örneğin olmaya yeğlerim."

Gözüktüğün sözcüğünü ironik bir vurguyla söylemişti ama düşüncelerini yüksek sesle dile getirecek ve kocasına, iki ayağı üzerinde yürüyen hiçbir şey ona yakışmayacağından, hayatında bir kadın olmasının çok gereksiz olduğunu açıkça söyleyecek kadar zalim değildi.

Bay Gulliver soldu, kızardı; Mary bekleyiş sırasında adamın aç karnının guruldadığını işitti ve dalgın ellerinin beceriksizce peruğunu aradığını ama onun yerine kabak kafasında dolaştığını gördü. Adam hiçbir şey söylemeden durdu ve baktı, Mary de acır gözlerle onu izledi: Erkek ve eşi, diye düşündü en ufak bir yakınlık hissetmeksizin.

"O halde elveda Lemuel," dedi, adamın elini sıktı ve oradan uzaklaştı.

XXIV

Kaos ve tutarlılığı üzerine... Uyuşum yasası kanıtlanıyor... Yargı... Aşk niçin en iyi dilbilimcidir... Mary ağır bir suç işliyor...

Okur; şu ana dek toprağı nemli ve tatlı, kadınları Günah Pelerini diken Amina üzerine çok az şey anlattıysam, nedeni adanın kendini bulutlar altında gizlemesi ve keşfedilmeye utangaç bir biçimde direnmesidir. Arkeolojik özelliklerine bakarak da bu adayı çözebilmek olanaklı değil, volkanik patlamalarla oluşan lav akıntıları evleri ocakları silip süpürüyor, tarihe tanıklık edecek bir ağıl ya da domuz ahırı bile bırakmıyor. Ada halkı sürekli kanolarına atlayıp kaçmak ve köylerinin yıkılıp gidişini izlemek zorunda kalıyor. Sonra Pele Ana'nın gazabı durulunca dönüyor ve her şeye sıfırdan başlıyorlar. Tapınaklar ya da başka soylu sanat eserleri inşa etmemele-

rine şaşırmamak gerek, zira her gece başları yastıkta, onun homurdanan bağırsaklarını dinleyerek, ürkünç ninnisiyle uykuya dalıyorlar. Ama bu insanlar için adaları yeryüzündeki başka herhangi bir kucak kadar güvenli, çünkü adanın tutarlılığının kaosta, şeklinin şekilsizlikte yattığına inanıyorlar. Atlantis halkını andıran bu halkın en belirgin özelliği, şiirde ve süslemecilikte doruğuna ulaşan bu zarafettir işte. Ah, keşke hepimiz onlar kadar çevik ve uyanık, tarihe karşı onlar kadar aldırmaz ve değişimle onlar kadar barışık olsak! Okur insan egosu da depremlerle sarsılır ve derin uçurumlarla yarılarak çöker, ama ateş denizi kucakladığında, ortası kan kırmızısı siyah bir çiçek oluşturur, bu çiçek sıcak buharlarda fokurdar, yanar, dalgaların altında kaynar ve sonra soğuyarak, süngertaşından köklerini dört bir yana uzatır ve bu köklerin üzerinde mercan kayalıkları, toprak ve ağaçlar yükselir; böylece ada, kaybettiğini yeniden ele geçirerek büyümeye başlar...

Bu kadar felsefe yapmamız yeterli, çünkü bu arada Sumina'nın papağanla kaynaşan sokaklarında bir başka felaket sırasını bekliyordu. Kuşkusuz anımsayacaksınız, bir gece önce Bay Antoine başarısının doruğuna ulaşmıştı, ve başarısını kısmen de olsa hilekârlık ve hırsızlıkla gerçekleştirmişti. Bu arada komşu evin kuyusunu neredeyse kurutmuştu. Kanaatkâr komşu kuyudaki su seviyesinin her gün birkaç metre azalması karşısında kuşkulanmak zorunda kalmıştı. Son gece adam nöbet tutmuş ve çok geçmeden çabalarının sonucunu almıştı. İşte hırsız, işte kanıtı: Çamurlu ayak izleri, dökülen kovalar, ve suçu inkâr edilmez kılan verimli çiçek yatakları, sulu sulu çilekler. Genç ve güçlü olsaydı Fransız'ı pataklayabilirdi ama yaşı ilerlemiş ve damar tıkanıklığından mustarip biri olarak bir şikâyet dilekçesi hazırlamayı daha uygun buldu ve sabah bunu bakanlığa teslim etti.

Sumina'da adalet çarkları kesinlikle yavaş dönmediğinden öğleden sonra suçlu mahkemeye çağrılmış, yarım saat sonra muhafızlar tarafından zindana götürülmüş ve ertesi gün mahkemesi yapılacağından kendisine bir sözcü tayin etmesi istenmişti.

Bu arada Mary her şeyden habersiz günbatımının ve sanki dönüşünü kutlayan uzak ışıkların tadını çıkararak boğazı geçiyordu.

Çetin bir sınamadan geçtikten sonra genellikle hissedilen aldırmazlıkla doluydu ama aynı zamanda son derece düşünceliydi de çünkü onu bu sınamadan geçiren herhangi bir koca değil, yine kendisi olmuştu. Artık kendi kendisinin yargıcı olmalı, atacağı her adımın sorumluluğunu almalı ve daha büyük bir yetkeye başvurmadan yaşamalıydı.

Özgürce çabala, kaybet ya da kazan, özgürce sev ya da nefret et! Ah, onu bir simyacı gibi değiştirebilecek, ne heyecan verici bir düşünceydi bu! Fransız'ına doğru uçarken, bu tatlı acıyla gerilmişti bedeni, kaderin ona sırt çevirdiği gerçeğine hazır değildi ve heyecanla adamın, kendisinin bir parçası olmadığını, ayrı biri olduğunu unutmuştu.

Sonunda bahçe kapısına ulaştı ve merdivenleri tırmanmadan önce hilal şeklindeki aya bakarak bir dilek tuttu. Sessiz çilek tarhları örtülüydü ve bir zamanlar rakibesi olan kadın, saçı başı dağılmış, güzel yüzü yaşlarla ıslanmış bir halde tek bir fenerle aydınlatılmış olan balkonda duruyordu.

"Aurore nerde?" diye sordu ağlamaklı bir sesle. "Sizinle değil mi?"

"Onu evine gönderdim, zavallı adam ayakta uyuyordu! Hayatım, sorun ne?"

Mary aceleyle kâhyaya doğru ilerledi.. Kadın ürkütücü haberi kekeleyerek verdi ve bunun üzerine, tüm teskin etme çabalarına karşın, adeta taş kesilen Mary'ye sarıldı. Mary'nin korktuğu başına gelmişti işte. Bu buz gibi şaşkınlık içinde acımasız gerçekleri kabullenemiyordu.

"Nasıl olur bu?" diye düşündü, başını donuk donuk salladı ve hatta kendini suçladı; Fransız'ı bu konuda daha sertçe uyarmış olsa felaket önlenebilir miydi?

"Onu savunmam için beni görevlendirdi," diye devam etti Bayan Tinker mahvolmuş bir tavırla, "ama tehlikede olduğuna inanmayı reddettiği için, onun adına yalan söylememe ve masum olduğunu iddia etmeme izin vermeyecek. Eğer suçlu bulunursa cezasını hafifletecek ya da kurala bir ayrıcalık oluşturacak hiçbir mekanizma yok. Üzerime yıktığı şu yüke bir bakın, ve bunu tek başıma taşımak zorundayım!"

"Hayır, tek başına taşımayacaksın!" dedi Mary, güçlerini topla-

yarak. "Ben de yanında olacağım, gerekirse yalnızca iyi bir insan olduğuna ve kendini bilime adamışlığına yemin etmek için..."

Kâhya umutsuzca başını salladı. "Protokol ikinci bir sözcüye izin vermiyor, hatta suçluyla ilişki derecesi ne olursa olsun, mahkemeye ikinci bir kişi kabul edilmiyor."

"O halde birlikte bir konuşma hazırlayalım ve onu coşkuyla savunalım! Sonucu şimdiden öngöremesek de, ümitsizliğe kapılıp elimizden gelenin en iyisini yapmazsak kendimizi bağışlayamayız. Böyle bir zayıflığı *kendi* Günah Pelerinime işlemek istemem," dedi ve kendi hiddetiyle kâhyayı canlandırmayı umarak ekledi, "çünkü herkesin bozguna uğradığımı düşünmesini istemem! Şimdi gel, kalem kâğıt bulalım ve hemen başlayalım."

Böylece kendine gelen Bayan Tinker gözyaşlarını kuruladı; hâlâ başarısız olacaklarını düşünmesine karşın, gönülsüz de olsa en azından acı dolu düşüncelerini dağıtacak hiçbir girişimin yararsız olmadığını düşündü. Bir iki saat ciddi bir şekilde yazı üzerinde çalıştılar, son kez merhamet diledikten sonra birbirlerini heyecanla öptüler, birlikte birer içki içtiler ve gönül meselelerinden konuşmasalar da birbirlerini anladılar.

Mary yatağa geldiğinde beni müthiş bir şefkatle kucakladı ve ona verdiğim tavsiyeye karşın Bay Gulliver'la olan ilişkisini bitirdiğini itiraf ederek, tüm gerekçelerini saydı. Ona önce *benim* bu konudaki düşüncemin değiştiğini, kendisinin de beni takip ettiğini söylemedim, bunun yerine anlattıklarını dikkatle sonuna kadar dinledim ve arada makul yorumlar yaptım, öyle ki sonunda beni ikna edenin kendisi olduğuna kuşkusu kalmadı!

"Sorun şu ki Bay Gulliver insanlığa hizmet ettiğine inanıyor ama onda hiç merhamet yok!" dedi sonunda fikirlerini perçinlemek adına.

(Ah, peki Mary'de merhamet var mıydı? Çıkarlarım dilimi tutmamı emretmese bunu sorabilirdim. İtiraf edeyim ki gerçekler, hedeflerimden daha az önemliydi benim için; bu nedenle ihtiyatlı olacak, gerekirse baltamı gömecek, yalnızca hanımımın kaderinin değil, bebeğin kurtuluşunun da bağlı olduğu Bay Antoine için dua edecektim!)

Okur, mahkemeye katılamadığım için yargıcın eğilimi ya da Bayan Tinker'ın ifadesine verdiği tepki üzerine merakınızı gidere-

meyeceğim. Dışarda bir kalabalık toplanmıştı, Mary de kalabalığın içinde titrek yerini almıştı ama kimseyle konuşmadı, çünkü insanları bu meydana getirenin arkadaşlık mı, tanışıklık mı, ya da yalnızca şehvetli bir merak mı olduğunu kestiremiyordu. Bu serseriler dikkatle bakıyor, boyunlarını aralardan uzatıyor, meyveli şeker yiyor ve yükselen güneşe karşı şapkalarının siperliklerini indiriyor, kuşlardan korunmak için peçelerini bir o yana bir bu yana çekiştiriyorlardı. Kahvaltılarını etmiş olan kuşlar sabah egzersizlerini neşeyle gerçekleştiriyor, daireler çizerek ve dalışa geçerek birbirlerine kur yapıyorlardı. Mary kararı beklerken gökyüzü nasıl da mavi, ağaçlar ve dalların üzerine tünemiş minicik tomurcuklar nasıl da sessizdi; çatıdaki altın terazi nasıl da inatçı gözüküyordu. İleriye baktı, gözlerini kapadı ama bir dalgalanma şeklinde başlayarak, gelgit yükselişleri gibi güçlenerek dolaşan ve onu korkuyla ürperten dedikoduları işitmekten kurtulamadı.

Sonunda beyaz giysili bir kâtip gözüktü ve kapıya bir ilan astı.

"Suçlu," diye bir çığlık yükseldi ve aynı anda hem üzüntü hem de şeytani bir sevinç taşıyan bir sessizlik kapladı her yeri, mutlu kuşların şakıması zorbaca yankılandı kulaklarında. Hayırsız adalet sevgilisine ayrıcalık tanımamış, Mary'nin ümitlerini hiç hesaba katmamıştı!

Suskun kalabalık şimdi de öfkeyle kuranın çekilmesini bekliyordu. Mary, Sumina demokrasisinin, başka bir şeye yaramasa da, her kumarbaza kendi bahsini oynama hakkını tanıdığını görmüştü öfkeyle. Yalnızca bu nedenle, sevgilisinin kaderini yazan kişi olabileceği için, telaş içindeydi her biri!

Yüksek rütbeliler kapıdan çıktı; onların ardında Mary kırmızı korseli arkadaşını tanıdı ve kül benziyle, muhafızlarca çevrilmiş olarak yürüyen Bay Antoine'ı gördü. Kendini öne fırlattı ve merdivenlere ulaştı, sevgilisinin ona uzandığını ve ümitsizce ismini çağırdığını gördü.

Oy kâğıdı önce havaya kaldırıldı, sonra açıldı ve Bay Abernethy'nin çirkin gözü kâğıdı taradı. Sonra kâğıdı yanındaki kâtibe verdi yargıç, bir çift gözlük takan kâtip cezayı tökezleyerek halka okudu:

"Karar. Ehem. Hemen bugün, tam öğle saatinde, on ikide infaz edilmek üzere...

" ' Mesleği her ne ise, suçlu, bu alandaki tüm üretiminin yok edildiğine tanık olacaktır. Tekerlek yapımcısı ise, dingilleri kırılacak; fıçıcı ise fıçıları parçalanacak; çiftçi ise ürünleri ve hayvanları imha edilecek.' "

Kalabalık derin bir nefes aldı, ama bu cezanın uyuşum ilkesini zalimce kanıtlayan korkunç bir yerindelik taşıdığını mahkûmdan başka kim bilebilirdi? Çilekleri tam gizli gizli şişmeye başladıkları anda ayaklar altında çiğnenecekti, kimse daha az rastlantısal ya da daha uygun bir ceza düşünemezdi! Fransız'ın şoku daha da derinleşmişti, acıklı bir ağıt tutturdu.

"*Ayılarım*!" diyordu adam ağlayarak, Mary'yi hayrete düşürmüştü. "Ah *ayılarım*." Mary durmuş, anlamadan bakıyordu; tuhaf şeyler söyleyen sevgilisi sürüklenerek götürüldü.

Bu ümitsiz sözcüklerde, yalvaran bakışlarında ne saklıydı? Mary beynini zorluyor ama adamın söylediklerine bir anlam veremiyordu. Bay Antoine'ın Fransızca konuşmuş olabileceğini düşünerek hafızasını yokladı: *mes ours? mes ourses?* ve sonra fonetik benzerliği nedeniyle aklına *mes sources*** geldi. Oh, ne büyük mutluluktu bu, demek sevgilisi hırsız falan değildi; tesadüfen gizli bir su kaynağı bulmuştu...

Bayan Tinker da yanında Bay Aurore ile koşarcasına merdivenleri indi. "Hayatım, çok şanslı bir adam! Bahçesini kaybetmek hoşuna gitmeyecek ama düşünsenize ya canından olsaydı..." Durdu, dermansızca başını salladı ve nişanlısının koluna yaslandı.

Durgun bir üçlü halinde infazın gerçekleştirileceği konukevine yürümeye başladılar: Fideleri yok edilirken arkadaşlarının onların desteğine ihtiyacı olacaktı. İnfaz memurlarından yarım saat önce eve vardılar, Bayan Tinker ve kuyruğundan ayrılmayan Bay Aurore mutfağa dalarak, herkese yiyecek, içecek bir şeyler hazırlamaya giriştiler.

Mary yalnız kalmıştı, kazılmış ve kavrulmuş toprağıyla, üstü örtülü bitki tarhlarıyla kurban edilecek olan bahçeyi düşünüyordu... Aklı hâlâ "*ayılar*"ın muammasıyla meşguldü, yine Fransızca düşünmeye başladı; *barreur* –dümenci–, *beaux-reves**** ve hatta

---

* Orj. metin: ***My bears.*** Az ilerde çözülecek bir **sözcük** oyunu. (ç.n.)
** (Fr.) ***mes sources***: kaynaklarım. (ç.n.)
*** (Fr.) ***beaux-reves***: güzel rüyalar. (ç.n.)

*barriere** geçti aklından. Her birinin ahengini, tonunu, çift sesli ya da sürtünmeli sessiz içeren hecelerini inceledi. Bir anlam çıkaramayarak yine İngilizceye döndü. *Sakallarım?*** diye düşündü. *Ağıllarım? Arılarım?**** Gördüğünüz gibi, takıntılı aşk fanatik bir çevirmene dönüştürüyordu Mary'yi.

Onunla ilk kez karşılaştığı geceyi anımsayınca gözünden bir damla yaş düştü, onun bir düş ya da uyuyan aklının karanlık köşelerinde gömülü bir simge olduğunu düşünmüştü. Kafası bunlarla meşgulken birden yarı yarıya unutmuş olduğu Almancadan bir şeyler geldi aklına; gırtlaktan çıkan *Erde*, sonbaharda sürülen tarla kadar zengin ve sonra *Erdbeer*,***** yani yer böğürtleni – ya da sizi ve beni ilgilendirdiği kadarıyla: Çilek. O halde ne denirdi; *Eureka!* Sonunda cevheri bulmuştu; damarların parlaklığını gördü ve haykırarak sıçradı; "*Çileklerim*****" demek istedi ve yanlışlıkla *ayılarım* dedi!"

Ama Mary yalnızca küçük çiçekler görmüştü o ana dek, Fransız meyvelerinden söz ediyorsa, bu mucizeyi gerçekleştirmiş olmalıydı! Merdivenleri koşarak indi ve küçük bahçeye koşarak, ağı kenarından azıcık kaldırdı. Eğildiğinde yeşillerin arasında kırmızı bir ışıltı gördü, yaprakları titreyen elleriyle kenara çekince tek değil, yarım düzine tombul ve eşsiz melezle karşılaştı. Ne yapmalıydı şimdi? Çilekleri yok edilmek üzere orada bırakamazdı, ama izinsiz toplarsa da mahkeme kararına karşı gelmiş olacaktı.

Kaybedecek zaman yoktu, bu şaşkınlığı içinde, toplayacağı çileklerin botaniğe nasıl bir faydası olacağını pek de çözememiş olmasına karşın, içgüdülerini dinledi, gövdelerden birini yakaladı ve bir avuç kokulu çileği kopardı.

Okur, hanımım güvenle odasına ulaştığı anda resmi infaz ekibi de bahçe kapısına varmıştı. Mary kendini üzerime fırlatarak çilekleri etekliğimin altında sakladı, bu değerli hazinenin üzerinde nemli nemli kuluçkaya yatacaktım! Sonra balkona koştu, neredeyse uyuşmuş bir halde korkunç törenin gerçekleşmesini izledi.

---

* (Fr.) *barriere*: engel. (ç.n.)
** Orj. metinde *My beards*. (ç.n.)
*** Orj. metin: *my bams? my bees?*. (ç.n.)
**** Orj. metinde bir önceki cümlede kullanılan *earth-bedded* (toprağa gömülü, toprakta yatan) sözcüğünden çağrışım yapmış olduğu varsayılabilir. (ç.n.)
***** Orj. metin: *my berries*. (ç.n.)

Çilek yataklarının başında yargıç, muhafızlar, asık suratlı Fransız ve artık aptal aptal bakan davacısı duruyordu. Bay Abernethy'nin verdiği işaret üzerine davacı koruyucu ağı sıyırdı ve genç fideleri ortaya çıkardı. Bunu kin ve acı dolu bir sessizlik izledi, mahkûm başını kaldırdı ve kendi yıkımını gördü. Ne bir kazma ne de bir kürek kaldırılmıştı, buna gerek kalmamıştı çünkü, kıpkırmızı çilekler kalabalık gökyüzüne doğru ışıldıyor ve şehvet kokan etleri kuşlara apaçık davette bulunuyordu!

Önce papağanlar ve ustura gagalı alkler indi, hemen ardından da ölümcül bir bulut halinde diğer türler; konser ağacı bile susmuştu, çünkü şarkıcılar uzaktan gelen bu gürültüye kulak kabartarak arpejlerini kesmiş, ziyafetin şehvetine dalmak için bahçeye uçmuşlardı. Fransız gözlerini kapadı ve gözyaşlarını saldı, ama Mary bu obur saldırının her anını izledi. Kuşhanenin estetleri olan cennet kuşları, paylarına düşeni yuvalarını güzelleştirmek üzere alıp götürdüler, ama tüm ötekiler ilk yağmacı olabilmek için birbirlerine girdi. Büyük türler, şapşal ve vahşi bir tutumla en iri meyvelere daldı ve kırmızı etler lapa gibi her yere dağıldı. Havaya uçan her lokma, küçük kuşlar arasında bir arbedeye neden oluyor, en ufaklardan oluşan çöpçüler, büyüklerinin göğüslerine ve pençelerine bulaşmış artıkları süpürüp, gagalardan damlayan pis suları içiyordu.

On beş dakika geçmeden imha tamamlanmıştı, fidanlık kuş tüyleri, kırık bitki gövdeleri ve pisliğe bulaşmış yaprakların oluşturduğu bir yığından ibaret kalmıştı. Yığın hemen yakıldı, buruk bir duman göğe yükseldi ve bilim –ve üstelik kesinlikle ilk kez değil– alevler arasında can verdi.

Şimdi siz de Mary gibi, bedelini ödediği için Fransız'ın hemen serbest kalmasını bekliyorsunuz. Ne yazık ki Mary yargıcın ne kadar mükemmeliyetçi olduğunu ölçememişti. "Tüm mekân araştırılacak," dedi Bay Abernethy, "ve bulunan herhangi bir ürün hemen yok edilecek."

Okurcuğum, hanımım hemen içeri daldı, çilekleri eteğimin altından çıkararak altı tanesini bir lokmada yutuverdi, sonuncuyu bıraktı ve çılgın gözlerle etrafına bakınarak saklayacak bir yer aradı. Testi, ya da pudralık, ayakkabı, ya da el çantası? Hepsine koyabilirdi elbette ama bunların hiçbiri saldırılara kapalı değildi. Deliye dönmüştü, duyuları da tepetaklak olmuştu ve yediklerinin tatlı lez-

zetiyle bir başka gizli hücre kapılarını açarak beynine şehvetli sinyaller göndermeye başlamıştı.

(Bu bağlamda ikna etmede benden daha gayretli bir yılan bulamazdı herhalde; işte benim parıltılı anım gelmişti, çünkü tek başına düşünce, evlilik yatağında birleşmiş kalbin ve aklın çocuğu olan dahice içgörüyle asla boy ölçüşemez.)

Kısacası hanımım esinlenmişti ve makasını eline alarak, benim o en mahrem dikişlerimi kesti ve kalan tek meyveyi orama sakladı. Parmakları o kadar titriyordu ki ipliği iğneye geçiremeyeceğinden korktum ama kaşla göz arasında iş bitirilmişti ve muhafızlar kapıya geldiğinde, hanımefendiyi tamir işleriyle meşgul buldular, etrafa onarılmış çoraplar ve kadın süsleri yayılmıştı. Kısaca özür dileyip, selam verdiler ve içime saklanmış, samandan bir yatağa sinmiş olan kaçağı görmeden çıktılar.

XXV

Hurma şarabından daha tatlı bir vulva... Anima ile animus'un çok gerekli birleşmesi üzerine... Kaptan Sparrow geri dönüyor... Bir kaçırma operasyonu... Bir bebeğin kaderi...

Okur, siz de avcılık mirasının bugünlere kadar ulaştığını, mağarasına eli boş dönen bir erkeğin aşağılanıp horlanmasına yol açtığını düşünmüyor musunuz? Başka hiçbir hipotez, utangaç ve arzulu Mary ile karşılaştığında, sanki düşmanıyla yüz yüze gelmiş gibi haşin tepkiler veren Bay Antoine'ın ruh halini açıklayamazdı. Ne sunabilecekti artık kadına, rezil bir başarısızlık ve haddini bilmezliğine kahkahalarla gülen bir aşk mı? Saçlarına küller yapışmış, yanakları grileşmişti; Mary'ye sırtını döndü ama kadın yiğitçe onu yakaladı. Merhametin verdiği cesaretle onu sımsıkı kollarının arasına aldı ve fısıldadı: "Her şeyi kaybetmedin Antoine. Bebeğe bak, onda

yasak meyveyi bulacaksın." Sonra tek bir dikişi çözerek, bacaklarının arasını azıcık araladı, içerdeki ıslak ve parıltılı kızıllığı gösterdi.

Hiçbir tepki, sevgili okur, Bay Antoine'ınki kadar saygı ve minnet dolu olamazdı. Gözleri yuvalarından uğradı ve mutluluk yaşlarıyla doldu, elini alnına vuruyor ve sevinç içinde bağırıyordu: "Sen bir mucizesin Mary! Bu tek çilekle farklı ırkların birbirine karıştığı tohumları koruyabildin. Eğer kurutulur ve sonra da ekilirlerse, bu mücevherler ilk gerçek melez ırkı doğuracak!"

Bir düzine güneşten daha ılık sözler ve bereketli gözyaşları; bu mutlu birliktelik Mary'nin başını döndürmüş ve Bay Gulliver'ın köleliğinden çıkarıp almıştı. Kocasının soğuk gölgesi eline, ayağına, burnuna, tutuşan boynuna ve sonunda aralık dudaklarına yağan öpücük yağmuru altında kaybolup gitti.

İnsan sınırsız mutluluğu nasıl ölçer; binlerce *gemi, yer elması, alay alay asker* sayarak mı, yoksa *meyveler, şakıyan kuşlar* ya da *hint yasemini çiçekleriyle* mi? Sevgili okur, şaşkınlık içindeki gözlerimin önünde gerçekleşen bu birleşmenin anatomisini ayrıntılayamayacak kadar utangacım ve ayrıca aşkın devinimlerinin fizyolojisini açıklayacak ya da her uzvu adlı adınca tanımlayacak kadar tıp bilgisine sahip değilim. Öyle bir çeviklikle birbirlerine yapışmışlardı ki, inanın bana, *Hephaestus** alet edavatıyla yanlarına gelmiş olsaydı, ikisini eritip, tek bir beden haline getirmeye ve öyle kalmalarını sağlamaya mecbur hissederdi kendini...

Lütfen bu noktada biraz kenarda kalarak, bu güçlü tema üzerine çeşitli yorumlar geliştirmemi bağışlayın. *Anima ile animus melez bir ırk* oluşturur, *fragaria* kadar tatlı ve onun kadar ender bulunan bir ırk o günden beri *Duchesne* adıyla birlikte anılan... Bu metafor, bireyin ruhunda çok nadir olarak gerçekleşen bir hadiseyi tanımladığında hoşgörülebilir sanırım; çok azında başarı sağlanır, yani bu iki karşı özellik candan bir biçimde birleşir ve *evet*, tereddütsüz bir *evet*, diyebilirler.

Demek istediğim şu: Kimilerinin binlerce fersah yol kat ederek onu aramasına, bulurum ümidiyle egzotik adalara demir atmasına karşın, aslında gerçek birleşme, hayırseverlik gibi, evde başlar. Okur, eğer aradığınız uyum ise, sadece ve sadece içinize bakın, ki-

* (Mit.) *Hephaestus*: Ateş ve demir ustası tanrı, Afrodit'in kocası. (ç.n.)

min kiminle konuştuğunu, kimin karanlık bir köşede sessiz kaldığını ve hangi cinsiyetin köleyi, hangisinin zalim efendiyi oynadığını, kimin yoksun, tabularla bağlanmış, zincire vurulmuş ya da yabancı bir kıyıya terk edilmiş olduğuna dikkat edin!

İşte söyleyeceğimi söyledim, aramızda kalsın oldukça da hafifledim. Geçen akşam yemekte genç Bay Sterne'in söylediği gibi, bir kez oluşturulmuş bir hipotez, çevresindeki herşeyi uygun bir gıda olarak özümser ve ortaya çıktığı ilk andan itibaren gördüğü, işittiği, okuduğu her şeyle güçlenir. (Ama açığa vurulmak için nasıl da yanıp tutuştuğunu ve kendisini dinleyen olmazsa midenize oturmuş bir keklik gibi, nasıl da ağır bir külçe halinde kalbinizi sıkıştırdığını söylemedi...)

Ama bu kadar felsefe yapmak yeter, Odysseia'mız henüz sonlanmadı. Bu tuhaf takımadalardan nasıl kurtulduğumuzu öğrenmek arzusundasınızdır. Bu arada, anımsayacaksınız, gerçek ana ve babayı içimde taşıyor, samandan bir beşikte sallıyordum. Bana, kadınlara verilmiş olan doğurma yetisi bahşedilmemiş de olsa sayın bayanlar, doğurganlık sözcüğünün anlamına karar vermeyi, uzunluğunu, genişliğini ölçmeyi, eyaletlerine, kolonilerine açılmayı ve tanıdık çevremizin dışındaki sınırlarını çizmeyi sizlere bırakıyorum. Karnım yeşillenmiş bir sürgün gibi şişmese de, umarım bir gün tarih çileklerin üremesinde oynadığım rolü takdir edecektir, zira kısa bir süre içinde göreceğiniz gibi, benim aracılığımla tohumlar yurt dışına taşınacak, ülkeden ülkeye yayılacaktı.

Ama hak ettiğimden fazla övgü aramıyorum, çünkü eski dostumuz Kaptan Sparrow rastlantısal biçimde adaya gelmese kaçışımız gerçekleşemezdi. Bu iyi kalpli kuş, Horn Boğazı'nın kuzeybatısında karşılaştığı fırtınalar nedeniyle geri dönmüş, eve dönüş yolculuğu için gerekli erzağı sağlamak amacıyla da o öğleden sonra koya demir atmıştı. Söylemeye gerek yok, hanımımı görmeye pek istekliydi ve göz yaşartan buluşmanın ardından, cömertçe gemisini hizmetlerine sundu.

Ama gemiye binmeden önce gümrük müdürünün kontrolünden geçmemiz gerekiyordu, Fransız'ın ekibinin son derece titiz bir aramadan geçirilmesi, kişilerin baştan ayağa, eşyalarının da tek tek in-

celenmesi emredilmişti. Dananın kuyruğu burada kopacaktı anlaşılan; üzerinde fazla durmayacağım buz gibi bir bekleyiş anı yaşandı, Mary ve sevgilisi el eleydi, yüzleri ölü gibi solgundu; adamlar beni çevirdi, salladı, eğdi, tokatladı, çekiştirdi ve onlar da güçlükle izleyebildiler olup biteni... Sevgili okur, kısaca şöyle söyleyeyim; *bibik, tiftişi beşeriyle etletti.* Çilek başarıyla kaçırılmıştı, filikaya bindik ve sonra da güzel *Loyal Bliss'e* çıkarak Sumina'ya veda ettik.

Okur, İskoç Kraliçesi yaşamına *Marie* olarak başlamış ve kasvetli bir biçimde *Mary* olarak sona erdirmişti. Benim kaderimse bunun tersi olacaktı. Le Havre limanına çıktıktan ve Duchesne'lerin Solutré'deki topraklarına ulaştıktan sonra Bay Antoine'ın vesayeti altındaki küçük yeğeni, dul kız kardeşinin kızı Céleste'e emanet edildim. Gözleri mavi ve ismi kadar duruydu; kalbi ise, kaba konuşmalarıyla dünyevi bir kraliçeyi tahtından indiren ve kadınların adını gökkuşağından söküp atmaya çalışan kara kaşlı Bay Knox'un sevimsiz mirasıyla gölgelenmemişti!

Üstelik Fransa'da çocuklar odalarına kapatılmıyor, yetişkinlerle masada oturup konuşabiliyor ve hoşgörüyle karşılanıyorlar. Aslında Fransızlar çocuklarına köpeklerinden çok daha fazla önem veriyorlar ve Anglosaksonlar gibi onları cezalandırmaya da meraklı değilller. Bu yüzden yeni hanımım da bebeklerine tapıyor ve onlara asla el kaldırmıyordu; hiçbir baskıya maruz değildi ve kendisi hoş tutulduğundan, o da beni hoş tutuyordu.

Bir zamanlar hanımım olan Mary'ye gelince, ateşli muhabbetler, danslar, piyesler, şarkılar, şarap, pikolo, klavsen ve hamak keyfiyle geçen günler ve heyecanlı gecelerle, ve eminim işitmekten memnun olacaksınız, Sparrow, Bluebottle ve İngiltere'nin mahzun sislerinden çıkıp gelen başka göçmenlerin, babasının ve uzun zamandır ayrı kaldığı çocuklarının eşliğinde günden güne olgunlaşıyor.

Bu arada Bay Antoine'ın *ayıları* da ona bilim dünyasında haklı bir ün kazandırdı ama ben onun özünde bir köylü olduğuna inanıyorum. Vadideki zengin topraklarını mükemmel bir biçimde çalıştırıyor; sabahları erkenden kuşlarla uyanıyor ve şen şakrak ahenk-

sizliğiyle onlara katılıyor, genç kısrağıyla bahçelerine inerek, bahçıvanlarla birlikte toprağı temizliyor, çapalıyor ve fidelerini dikiyor.

Her macera bitmek ve her maceracı kendine bir mesken edinmek zorundadır. Bizimkini de sonlandırırken itiraf ediyorum ki bir bebeğin olabileceği kadar mutluyum: Üzerime düşülüyor, şımartılıyorum ve yazları kutsanmış güneş ışıklarıyla yıkanırken, kışları bütün gün pencereden pırıltılı kar tanelerini izliyorum.

Kuşkusuz kimse geleceği bilemez ama bugün şikâyet edecek çok az şeyim var. Dostluk anlaşması savaşı sona erdirdiğinde eski yaralar kapanmaya, insanlar da affetmeye yönelir. Ama asla yaşamımın bir gül bahçesi olduğuna sizi inandırmaya çalışmayacağım. Hayır, sevgili okur, benim yaşamım, olsa olsa bir çilek tarhı.

Ernesto Sábato

Kahramanlar ve Mezarlar

Edebiyat/Çev.: Pınar Savaşl421 sayfa/ISBN 975-539-306-4

Sábato insanlık kadar eski, insanlar yaşadıkça var olacak ruh hallerini *Tünel*'in ardından irdelemeye devam ediyor. *Kahramanlar ve Mezarlar*'da, hem kendi karakterinin hem de ülkesinin geçmişindeki hayaletlerin peşine düşüyor...

Bu romanın konusu hakkında kısaca bir şeyler söylemeye çalışmak kitaba haksızlık etmek olur. Güç ve kederin, aşk ve kuşkunun, ensest ve cinayetin, politikanın karanlık labirentlerinde gezinen roman, daima kapının eşiğinde bekleyen tehlikenin varlığıyla geçmişi anımsatıyor; geri dönüşlerle kehanetleri birbirine harmanlayarak bizi Ernesto Sábato'nun felsefi ve edebi evrenindeki ikinci yolculuğumuza çıkarıyor: Sınırlar yok oluyor, okur bulanan, eriyen ve yeniden biçimlenen zamanın içinde Arjantin'in ve tüm insanlığın varoluş nedenlerinin temel sorunlarında dolaşıyor; "vatan nedir, aile nedir, aşk nedir, yuva neresidir" sorularına yanıt arıyor.

Kitabın "Körler Üzerine Soruşturma" başlıklı bölümü ise "roman içinde roman" biçiminde bir kurguya sahip. Rastlantının olmadığı bir ortamda değişmez kaderiyle baş başa kalmış, bireysel özgürlükten yoksun, politik baskı ve tarihin demir pençesi altında zor nefes alan bireyi marazi durumundan kurtarmak için umutsuz bir panzehir arayışının olağanüstü metaforu ve ürkütücü öyküsü çıkıyor karşımıza. Karmaşık kurgusu, varoluşçu sorgulamaları, kara mizahla örülmüş dokusu, derin psikolojik ve mitolojik imgeleriyle, "Körler Üzerine Soruşturma", elinizdeki kitabı görkemli bir başyapıta dönüştürüyor.

Latin Amerika edebiyatının en etkileyici yapıtlarından biri olarak kabul edilen *Kahramanlar ve Mezarlar*'la Sábato edebiyat severlere; Hesse, Dostoyevski, Borges okurlarına "hodri meydan" diyor...

Geceleri rahat uyuyamayanlar; kurumlara, kimliklere, yüce ülkülere, ilkelere inanmayanlar; sahte hayatlar yaşamak istemeyenler, isyankârlar, kendi özbenliğini sorgulayanlar için...

Pauline Melville

Karnından Konuşanın Öyküsü

Edebiyat/Çev.: Oya Dalgıç/320 sayfa/ISBN 975-539-292-0

İlk romanı *Karnından Konuşanın Öyküsü* ile günümüz İngiliz romanının en önemli adlarından biri olan Pauline Melville, Güney Amerika'nın savanalar ve ormanlarla kaplı ülkesi Guyana'nın farklı kültürlerini, ırklarını, girift yaşam tarzını değişik bireylerin ruh dünyalarındaki labirentlerde dolaşarak anlatıyor. Yerli ve Batılı kültürlerin trajik sonuçlar doğuracak ölçüde birbirlerini yanlış anlamayı sürdürüşlerini yeniden keşfediyor. Guyana'nın yaşamını bütün renkleri, kokuları, sesleriyle efsanelerin potasında eritirken, savana-kent-orman eksenindeki canlı betimlemelerini göz kamaştırıcı bir mozaik içinde sergiliyor.

Şehvet, korku, dinsel baskı, felaketin eşliğinde yaşanan şiddetli tutkular lirik bir üslupla anlatılıyor romanda.

Karnından Konuşanın Öyküsü'nde, iki kardeşin, Beatrice ile Danny'nin 1919 Güneş tutulması sırasında yaşadıkları tutkulu ilişkiden doğan çocukları Oğulcuk; yerlilerin "dev çekirge" dedikleri Peder Napier; savanaların tozlu yaşamı ile kent yaşamı arasında gidip gelen Chofy ile İngiliz sevgilisi Rosa kolay kolay akıldan çıkmayacak portreler.

Bu baş döndürücü öyküde Melville trajedi ile komedinin, büyü ile akılcılığın, tensel sıcaklık ile soğuk entelektüel gözlemin sıradışı bir sentezini kurarken; kurumların, mitlerin, batıl itikatların yüzyıllar boyunca insanoğlunun önüne yığdığı engelleri delmeyi başarıyor.

"Kitap çekici, yepyeni bir ses tarafından anlatılıyor. Melville hem zekâya, hem duygulara yaslanarak alışılmamış, duygusallığa düşmeyen, zengin bir üslupla yazıyor. Son derece buğulu bir öyküyü, soğukkanlı bir bakışla işleyerek, insanın zihnini aydınlatan bir roman yaratmış. Onun, son yıllarda ortaya çıkan gerçekten özgün birkaç yazardan biri olduğuna inanıyorum."
Salman Rüşdi

Alison Fell

Başucu Oğlanı

Edebiyat/Çev.: Elif Özsayar/231 sayfa/ISBN 975-539-279-3

Heyan kültürü on birinci yüzyılda Japonya'da açan nadide bir çiçek... Kyoto Sarayı'nın erkekleri dönemin şık dili Çince'de zamanın bilimleriyle meşgulken, dolduramayacakları kadar boş vakitleri olan saray hanımları Japonca'yı kendilerine mal ettiler ve erkeklerin hiç kalkışmayacağı bir şeyi yaptılar; duygularını kâğıda geçirdiler. Heyan kültürünün; saray duvarlarının içinde doğan, yaşayan ve ölen bu kapalı kültürün üzerine bütün bildiklerimizi kadınların tanıklığına borçluyuz. Haz ve mutluluk arayışını meşru bir hedef olarak yaşam tarzının merkezine yerleştiren bu toplulukta, en gözde toplumsal silahlar incelik, zekâ ve nüktedanlık; ama hepsinden çok, şairlik yeteneği ve birikimiydi. Bir kadın, şiiri, zarafeti ve hazırcevaplığıyla bütün erkeklerin başını döndürebilir, bu konuda daha az yetenekli olanlar karanlık bir kadere boyun eğmek zorunda kalabilirdi.

Başucu Oğlanı, yetenekli genç şair Onogoro Hanım'ın Kyoto Sarayı'ndaki yaşantısı üzerinden bu unutulmuş zamanda bir kadın olmanın neye benzediğini anlatıyor. Saray hayatının entrikalarla örülü erkekler cephesinde iktidar savaşı sürüp giderken, Onogoro'nun şiir ve seksle örülü kadın dünyasında başka türlü bir sorun baş gösterir: Şair hanım, soylu âşığına gereken ihtirasla karşılık veremez olunca, arzusunu kızıştırmak için sözcüklerin sihrine başvurur. Hikâye anlatma ustası kör Oyu, Onogoro'nun yatağının başucundaki paravanın arkasına gizlenerek onun hapsolmuş heyecanının serbest kalmasını sağlar.

Alison Fell, yüzyıllarca geriye giderek, bugün de içinden çıkamadığımız bir konuyu, kadın cinselliği ve kadınla erkek arasındaki o derin uçurumu, bugünkünden çok başka bir zamana yerleştiriyor... Onogoro Hanım'ın çıkış yolu bulamayan hırs ve özlemleri, kıskançlıkları, güçsüzlüğü, korkuları ve gizli arzuları yatak odasında beklenmedik zorluklar doğururken, Oyu'nun hikâyeleri bu çalkantılı duygu dünyasına ayna tutuyor.

Alison Fell'in şiirsel diliyle bir kat daha güzelleşen bu aşk ve arayış hikâyesini seveceğinizi umuyoruz.